

ZARZĄD WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO

FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA OPOLSKIEGO 2021-2027

PROJEKT

wersja nr 1

OPOLE, WRZESIEŃ 2021 r.

**INSTYTUCJA ZARZĄDZAJĄCA
FUNDUSZAMI EUROPEJSKIMI DLA OPOLSKIEGO 2021-2027**

URZĄD MARSZAŁKOWSKI WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO

OPOLE, WRZESIEŃ 2021 r.

SPIS TREŚCI

1. STRATEGIA PROGRAMU: GŁÓWNE WYZWANIA W ZAKRESIE ROZWOJU I ODNOŚNE ROZWIĄZANIA POLITYCZNE	10
2. PRIORYTETY INNE NIŻ POMOC TECHNICZNA	46
2.1 INNOWACYJNE I KONKURENCYJNE OPOLSKIE	48
2.2 ZIELONE OPOLSKIE	76
2.3 NISKOEMISYJNE OPOLSKIE	117
2.4 LEPIEJ POŁĄCZONE OPOLSKIE	125
2.5 OPOLSKIE SILNE SPOŁECZNIE	131
2.6 EUROPA BLIŻEJ MIESZKAŃCÓW OPOLSKIEGO	229
2.A CEL SZCZEGÓŁOWY DOTYCZĄCY PRZECIWDZIAŁANIA DEPRYWACJI MATERIALNEJ ...	249
2.T.A PRIORYTET POMOCY TECHNICZNEJ - EFRR	249
2.T.B PRIORYTET POMOCY TECHNICZNEJ – EFS+	253
3. PLAN FINANSOWY.....	257
3.A PRZESUNIĘCIA I WKŁADY	261
3.1 ŚRODKI FINANSOWE W ROZBICIU NA POSZCZEGÓLNE LATA.....	261
3.2 ŁĄCZNE ŚRODKI FINANSOWE W PODZIALE NA POSZCZEGÓLNE FUNDUSZE ORAZ WSPÓŁFINANSOWANIE KRAJOWE	261
4. WARUNKI PODSTAWOWE	262
5. INSTYTUCJE PROGRAMU	290
6. PARTNERSTWO	306
7. KOMUNIKACJA I WIDOCZNOŚĆ.....	306
8. STOSOWANIE KOSZTÓW JEDNOSTKOWYCH, PŁATNOŚCI RYCZAŁTOWYCH, STAWEK RYCZAŁTOWYCH I FINANSOWANIA NIEPOWIĄZANEGO Z KOSZTAMI	309
DODATKI	310

NAJWAŻNIEJSZE SKRÓTY

AOS	Ambulatoryjna Opieka Specjalistyczna
B2B	Transakcje pomiędzy dwoma lub więcej podmiotami gospodarczymi (ang. business-to-business)
B2C	Relacje występujące pomiędzy przedsiębiorstwami i klientami indywidualnymi (ang. business-to-consumer)
B2E	Model, w którym przedsiębiorstwa wykorzystują elektroniczne środki przekazu do komunikacji z pracownikami (ang. business-to-employee)
BAEL	Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności
BDL	Bank Danych Lokalnych
BGK	Bank Gospodarstwa Krajowego
B+R	Prace badawczo-rozwojowe
B&R	ang. Bike and Ride - system parkingów dla rowerów, umożliwiający bezpieczne pozostawienie roweru i kontynuację podróży przy użyciu publicznego transportu zbiorowego
CEF	Skrót od ang. Connecting Europe Facility – oznaczający Instrument „Łącząc Europę”
CIS	Centrum Integracji Społecznej
CSR	Skrót od ang. Country-specific Recommendations Zalecenie Rady z dnia 9 lipca 2019 r. w sprawie krajowego programu reform Polski na 2019 r. oraz zawierające opinię Rady na temat przedstawionego przez Polskę programu konwergencji na 2019 r.
COIE	Centrum Obsługi Inwestora i Eksportera
CP	Cel Polityki
CS	Cel szczegółowy
DPO	Departament Funduszy Europejskich
EBO	Europejski Budżet Obywatelski
EFRR	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
EFRROW	Europejski Fundusz Rolny Rozwoju Obszarów Wiejskich
EFS+	Europejski Fundusz Społeczny Plus

EFSI	Europejskie Fundusze Strukturalne i Inwestycyjne
EIM	Europejska Inicjatywa Miejska
EIS	Europejska Inicjatywa Sołecka
ERP	Planowanie zasobów przedsiębiorstwa (ang. Enterprise Resource Planning)
FENG	Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki 2021-2027 - projekt
FERC	Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy 2021-2027 - projekt
FS	Fundusz Spójności
FEO 2021-2027 Program	Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027
GDJ	Gospodarstwa domowe zamieszkujące domy jednorodzinne
GIKS	Generalny Inspektor Kontroli Skarbowej
GUS	Główny Urząd Statystyczny
IA	Instytucja Audytowa
IF	Instrumenty finansowe
IK	Instytucja Koordynująca
IOB	Instytucje otoczenia biznesu
IP FEO 2021-2027	Instytucja Pośrednicząca Funduszami Europejskimi dla Opolskiego 2021-2027
ITS	System Inteligentnego Transportu (ang. intelligent transportation system)
IZ FEO 2021-2027	Instytucja Zarządzająca Funduszami Europejskimi dla Opolskiego 2021-2027
JE	Jednostka Ewaluacyjna
JST	Jednostki Samorządu Terytorialnego
KE	Komisja Europejska
KIS	Klub Integracji Społecznej
KJE	Krajowa Jednostka Ewaluacji
KM FEO 2021-2027	Komitet Monitorujący Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027

KPOŚK	Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych
KPPUiWS	Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020. Nowy wymiar aktywnej integracji
KPR	Krajowy Program Reform na rzecz realizacji strategii Europa 2020
KPRES	Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 r. Ekonomia Solidarności Społecznej
KSRR2030	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030
MC	Ministerstwo Cyfryzacji
MFIPR	Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej
MKiDN	Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
MNiSW	Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego
MRPiPS	Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
MRiRW	Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi
MŚP	Mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa
MZ	Ministerstwo Zdrowia
NFZ	Narodowy Fundusz Zdrowia
NUTS	Klasyfikacja Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych
OCRG	Opolskie Centrum Rozwoju Gospodarki
OP	Oś priorytetowa
OSI	Obszary Strategicznej Interwencji
OSP	Ochotnicza Straż Pożarna
OWES	Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej
OZE	Odnawialne źródła energii
PARP	Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości
PE	Parlament Europejski
PGO WO	Plan Gospodarki Odpadami Województwa Opolskiego
PKB	Produkt Krajowy Brutto
PM2,5	aerozole atmosferyczne (pył zawieszony) o średnicy nie większej niż 2,5 mikrometra

PM10	mieszanina zawieszonych w powietrzu cząsteczek o średnicy nie większej niż 10 mikrometrów
PSZOK	Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych
POZ	Podstawowa Opieka Zdrowotna
PPO	Proces przedsiębiorczego odkrywania - proces stałego dialogu uczestników regionalnego systemu innowacji reprezentujących obszary inteligentnych specjalizacji z zachowaniem wiodącej roli biznesu.
PT	Pomoc techniczna FEO 2021-2027
P&R	Parkuj i Jedź (ang. Park&Ride, P&R) – parking zlokalizowany w pobliżu peryferyjnych przystanków przeznaczony dla osób korzystających z publicznego transportu zbiorowego
RIPOK	Regionalna Instalacja Przetwarzania Odpadów Komunalnych
RIS	Regionalne Inteligentne Specjalizacje
RSIWO2027 RSI	Regionalna Strategia Innowacji do roku 2027 (ang. Regional Innovation Strategy) Regionalna Strategia Innowacji Województwa Opolskiego do roku 2027
ROPS	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Opolu
Rozporządzenie EFRR	Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2021/1058 z dnia 24 czerwca 2021 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Funduszu Spójności
Rozporządzenie EFS+	Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2021/1057 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające Europejski Fundusz Społeczny Plus (EFS+) oraz uchylające rozporządzenia (UE) nr 1296/2013
Rozporządzenie ogólne Rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Akwakultury, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcie Finansowego na rzecz Zarządzania

	Granicami i Polityki Wizowej
RPO WO 2014-2020	Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego na lata 2014-2020
SFC	Skrót od ang. Structural Funds common database – oznaczający wspólny system informatyczny dla funduszy strukturalnych
SOR	Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju
SRKL 2020	Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020
SRPZ 2020	Strategia Rozwoju Polski Zachodniej 2020
SRT	Strategia Rozwoju Transportu do 2020 roku (z perspektywą do 2030 roku)
SRWO 2030	Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego do 2030 r.
SUE RMB	Strategia UE dla Regionu Morza Bałtyckiego
SUW	Stacja Uzdatniania Wody
SWO	Samorząd Województwa Opolskiego
SWOT	Skrót pochodzi od pierwszych liter angielskich słów: strenghts (mocne strony), weaknesses (słabe strony), opportunities (szanse), threats (zagrożenia). Jest to metoda pozwalająca przeanalizować atuty i słabości wobec szans i zagrożeń stwarzanych przez otoczenie.
TFUE	Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej
TEN-T	Transeuropejska Sieć Transportowa
TIK	Technologie informacyjno-komunikacyjne
UE	Unia Europejska
UMWO	Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego
UP	Umowa Partnerstwa
WTZ	Warsztaty Terapii Zajęciowej
WUP	Wojewódzki Urząd Pracy w Opolu
ZAZ	Zakład Aktywności Zawodowej
ZIT	Zintegrowana Inwestycja Terytorialna
ZWO	Zarząd Województwa Opolskiego
ZZO	Zakład Zagospodarowania Odpadów

CCI	
Tytuł w języku angielskim	European Funds for the Opolskie 2021-2027
Tytuł w języku (językach) narodowym (narodowych)	Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027
Wersja	1
Pierwszy rok	2021
Ostatni rok	2027
Kwalifikowalny od	1 stycznia 2021
Kwalifikowalny do	
Nr decyzji Komisji	
Data decyzji Komisji	
Nr decyzji zmieniającej w sprawie państwa członkowskiego	
Data wejścia w życie decyzji zmieniającej w sprawie państwa członkowskiego	
Przesunięcie inne niż istotne (art. 24 ust. 5 rozporządzenia w sprawie przepisów ogólnych)	Tak/ Nie
Regiony NUTS objęte programem (nie dotyczy EFMRA)	PL52 - Opolskie
Dany fundusz	☒ EFRR ☐ Fundusz Spójności ☒ EFS+ ☐ EFMRA
Program	☐ w ramach celu „Inwestycje na rzecz zatrudnienia i wzrostu” wyłączenie dla regionów najbardziej oddalonych

1. STRATEGIA PROGRAMU: GŁÓWNE WYZWANIA W ZAKRESIE ROZWOJU I ODNOŚNE ROZWIĄZANIA POLITYCZNE

Poziom rozwoju i tempo wzrostu gospodarczego

Województwo opolskie jest obszarem relatywnie wolnego tempa wzrostu gospodarczego. Choć zaliczane jest do grupy regionów o średnim poziomie rozwoju w Polsce (11 miejsce mierzone PKB na mieszkańca w latach 2014-2019), to w jego układzie wewnętrznym widoczne są znaczące dysproporcje już na poziomie jednostek statystycznych NUTS3¹. Istotne jest przewyższenie powolnego rozwoju sektora usług, co jest tendencją znacznie odbiegającą od dominujących trendów znanych na świecie.

Sektor usług w woj. opolskim charakteryzuje się ponadto niższym, niż przemysł i niższym, niż średnia w kraju udziałem w tworzeniu PKB według rodzajów działalności. Szczególnego wsparcia wymagają zwłaszcza usługi rynkowe. W strukturze wartości dodanej brutto w woj. opolskim przeważa przemysł (31,6%), który wytwarza więcej, niż średnia w kraju (25,8%) oraz usługi nierynkowe (25,3% w regionie, w kraju 24,9%). Opolskie budownictwo wytwarza relatywnie więcej, bo 8,5% (w kraju 7,3%), ale już usługi rynkowe, takie jak: handel i naprawy, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja oraz magazynowanie - łącznie mniej, bo 24,7% (w kraju 29,9%), a usługi finansowe i ubezpieczeniowe oraz obsługa nieruchomości 7,1% (w kraju 8,8%). Szeroko rozumiane wsparcie w rozwój przedsiębiorstw przyczynią się do przyspieszenia tempa rozwoju gospodarczego oraz umocnienia się pozycji gospodarki regionu.

Innowacyjność w województwie opolskim

Wyzwania rozwojowe wymagają, aby w jeszcze większym stopniu skoncentrować się na działaniach dotyczących wzmocnienia innowacyjności gospodarki. Z opublikowanego w 2019 r. Europejskiego Raportu Innowacyjności (European Innovation Scoreboard) wynika, że w Unii Europejskiej Polska zajmuje czwarte miejsce od końca pod względem innowacyjności.

Dodatkowo woj. opolskie w obszarze nakładów na działalność B+R jest jednym z najniższych regionów w Polsce w relacji do PKB. W latach 2014-2019 nastąpił wzrost nakładów w relacji do PKB z 0,34% do 0,55%, co jest między innymi wynikiem inwestycji w ten obszar w ramach RPO WO 2014-2020. Samorząd Województwa Opolskiego wydał ok. 14,6 mln Euro na infrastrukturę B+R, to z kolei wygenerowało blisko 4 mln Euro dodatkowych inwestycji prywatnych w zakresie innowacji lub badań i rozwoju. Ponieważ wzrost wartości nakładów na działalność B+R wciąż znacznie odbiega od średniej krajowej (1,32%) zasadnym jest kontynuowanie dotychczasowych działań.

¹ Zob. więcej: T. Brodzicki, D. Ciołek, J. Szlachta, *Produkt krajowy brutto w powiatach województwa opolskiego – wnioski dla polityki regionalnej województwa*, Instytut Rozwoju, 2018, <https://www.opolskie.pl/wp-content/uploads/2017/08/PKB-w-powiatach-woj.-opolskiego.pdf>

Ponadto województwo opolskie cechuje względnie niski udział przedsiębiorstw, które współpracowały w zakresie działalności innowacyjnej i chociaż w przypadku przedsiębiorstw przemysłowych odsetek ten odbiega nieznacznie od średniej krajowej (6,4% w 2018 względem 6,6% średniej w kraju), to w przypadku przedsiębiorstw z sektora usług był on w 2018 r. zdecydowanie niższy, niż średnia krajowa (1,1% względem 3,6%). Dzięki wsparciu RPO WO 2014-2020 47 przedsiębiorstw podjęło współpracę z ośrodkami badawczymi, a dzięki wspartej infrastrukturze zrealizowano 125 projektów badawczych. Konieczne jest jednak dalsze wsparcie w tym obszarze.

Potencjał przedsiębiorczości i konkurencyjności regionu

Potencjał woj. opolskiego tworzy ponad 105 tys. podmiotów gospodarki narodowej, spośród których prawie 76 tys. stanowią osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (stan na koniec grudnia 2020 r. na podstawie bazy REGON). Sektor MŚP stanowi prawie 100% wszystkich podmiotów gospodarczych². Liczba podmiotów gospodarki narodowej w regionie w latach 2014-2020 wzrosła o 5,6%, jednakże jest to najmniejszy wzrost spośród wszystkich województw (średni wzrost w kraju to 13,2%). Stan taki utrzymuje się, mimo, iż w ramach RPO WO 2014-2020 wsparto blisko 2 tys. przedsiębiorstw i jednocześnie ze środków EFS blisko 4 tys. osób uzyskało bezzwrotną pomoc na podjęcie działalności gospodarczej, stąd niezbędne są dalsze działania, które pobudzą przedsiębiorczość mieszkańców³.

Diagnoza atrakcyjności inwestycyjnej województwa opolskiego zwraca uwagę na wysoki, choć wciąż nie w pełni wykorzystany potencjał inwestycyjny. Głównie chodzi o inwestycje strategiczne, prorozwojowe dla regionu, które mogą zaowocować zwiększeniem liczby miejsc pracy i przyczynić się do przyspieszenia rozwoju gospodarczego.

Cyfryzacja przedsiębiorstw

Dostęp do Internetu w przedsiębiorstwach jest powszechny. W 2020 r. w woj. opolskim ponad 97% przedsiębiorstw sektora niefinansowego posiadało dostęp do sieci poprzez łącze szerokopasmowe. Wartość ta jest co prawda najniższą w kraju, jednakże jest niewiele niższa, niż średnia dla kraju (98,6%). Rozwój współczesnych przedsiębiorstw nierozdzielnie związany jest z wykorzystaniem osiągnięć technologii teleinformatycznych. Dzięki poddaniu się procesowi cyfryzacji przedsiębiorstwa mogą również bardziej efektywnie zarządzać swoimi zasobami. W 2020 r. dla 66,4% przedsiębiorstw strona internetowa spełniała funkcje prezentacji katalogów, wyrobów lub cenników (wzrost o 13 p.p. przy jednoczesnym wzroście na poziomie kraju o 6,4 p.p.), jednakże tylko 16,3% przedsiębiorstw otrzymywało zamówienia poprzez sieci komputerowe (dane za rok 2019).

Dostępność takich rozwiązań jest niezwykle ważna, gdyż znacząco wpływa na przewagę konkurencyjną przedsiębiorstw, które otwierają się na nowe technologie i rynki. Samorząd

² Główny Urząd Statystyczny, <https://stat.gov.pl/>

³ *Opolskie 2030. Diagnoza regionalna – opracowanie na potrzeby Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego do 2030 roku*, Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego, Opole listopad 2020, s. 37.

Województwa Opolskiego w ramach RPO WO 2014-2020 wspierał przedsiębiorstwa w zakresie TIK: wsparto ponad 100 podmiotów wykorzystujących technologie informacyjno – komunikacyjne. Działania takie należy nadal kontynuować.

E-usługi publiczne

W ostatnich latach w Polsce co roku powiększa się grupa osób, które korzystają z usług administracji publicznej za pomocą Internetu. W 2019 r. osoby korzystające w ciągu ostatnich 12 miesięcy z ww. usług stanowiły ponad 40% populacji osób w wieku 16–74 lata - wzrost o 4,9 p. p. w stosunku do 2018 r.⁴ Badania wskazują, iż mieszkańcy woj. opolskiego w coraz większym stopniu oczekują, aby jak największa część ich interakcji z podmiotami publicznymi możliwa była za pośrednictwem Internetu. Zwłaszcza okres pandemii COVID-19 wskazał potrzebę rozwoju takich usług. Charakterystyczne dla regionu tradycje migracyjne sprawiają, że oczekiwania mieszkańców, aby sprawy urzędowe można było załatwiać drogą elektroniczną, są na Opolszczyźnie szczególnie ważne. Niezmiernie ważnym obszarem jest także informatyzacja opieki zdrowotnej.

Gospodarka niskoemisyjna, ochrona powietrza i energetyka

W całym województwie w 2018 r. odnotowano⁵ przekroczenia dopuszczalnego poziomu stężenia średniodobowego dla PM10 (strefa opolska i miasto Opole – liczba dni z przekroczeniem normy dobowej 50 µg/m³ wahała się od 41 do 69 dni) oraz stężenia średniorocznego dla PM2,5 (wartość średnioroczna w strefie opolskiej – Kędzierzyn-Koźle wynosiła 29 µg/m³). Wg danych Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska w roku 2018 na obszarze woj. opolskiego nie odnotowano przekroczenia poziomów alarmowych PM10, a przekroczenie poziomu informowania wystąpiło 2-krotnie⁶. W strukturze wytwarzanych zanieczyszczeń dominuje sektor energetyczny, z którego pochodzi ponad 54,3% wielkości emisji⁷. Ponadto istotnym czynnikiem powodującym utrzymywanie się złej jakości powietrza atmosferycznego są zanieczyszczenia pochodzące z sektora bytowo-komunalnego oraz komunikacja miejska, w tym zbiorowa⁸. Dzięki wsparciu Samorządu Województwa

⁴ *Spółeczeństwo informacyjne w Polsce*, Magdalena Orczykowska, Urząd Statystyczny w Szczecinie Ośrodek Statystyki Nauki, Techniki, Innowacji i Społeczeństwa Informacyjnego, 2019 r.

⁵ *Roczna ocena jakości powietrza w województwie opolski. Raport wojewódzki za rok 2018*. GIOŚ, WIOŚ Opole, 2019

⁶ *Jakość powietrza w Polsce w roku 2018 w świetle wyników pomiarów prowadzonych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska*. Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, 2019.

⁷ *Raport 2018 o stanie zagospodarowania przestrzennego Województwa Opolskiego*, Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego, 2018, s. 26-36.

⁸ *Stan środowiska w województwie opolskim w roku 2011*, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Opolu, Opole 2012, s. 21-24, Udział emisji komunalno-bytowej pyłu PM10, pyłu PM2,5 oraz B(a)P w strefie opolskiej wynosi 97% w stosunku do całkowitej emisji powierzchniowej w województwie. *Roczna ocena jakości powietrza w województwie opolskim, Raport wojewódzki za rok 2018*, Opole, 2019, s. 35.

Opolskiego nastąpił spadek emisji gazów cieplarnianych o blisko 30 tys. ton równoważnika CO₂.

Komisja Europejska zwraca uwagę na wciąż utrzymującą się nieefektywność polskiej gospodarki pod względem ograniczeń emisji dwutlenku węgla, wskazując między innymi na nieodpowiednią izolację budynków zwiększającą energochłonność⁹. Istotne będzie zatem wdrażanie nowoczesnych technologii wspierających niskoemisyjną gospodarkę, ukierunkowaną na poprawę efektywności energetycznej, rozwój i wykorzystanie niskoemisyjnych technologii produkcji energii elektrycznej, w tym bazujących na odnawialnych źródłach energii (OZE).

Zapobieganie zagrożeniom

Największym zagrożeniem dla rozwoju lokalnego są klęski żywiołowe, katastrofy ekologiczne, zmiany klimatyczne oraz „ekstremalne zjawiska pogodowe”¹⁰. Woj. opolskie jest regionem zagrożonym cyklicznie występującymi zalewami powodziowymi w dorzeczu Odry i jej dopływów. Zagrożenia powodziowe stanowią istotne zagrożenia dla rozwoju lokalnego. Zrealizowane do tej pory inwestycje przeciwpowodziowe wciąż nie zapewniają pełnego bezpieczeństwa mieszkańcom Opolszczyzny. Ponadto dodatkowym problemem są m.in. kwestie niedostatecznej ilości sprzętu ratowniczego, czy też jego wysokie wyeksploatowanie. W ostatnich czasach, wskutek zmian klimatycznych, pojawiają się także inne, lawinowo narastające, ekstremalne zjawiska: susze, niekorzystne zmiany warunków hydrologicznych, porywiste wiatry i fale upałów.

W związku z powyższym w dalszym ciągu konieczne jest podejmowanie szeregu działań, zarówno w zakresie ochrony przeciwpowodziowej, jak i doposażenia służb ratowniczych (na terenie województwa działa 518 jednostek OSP, z czego 162 jednostki OSP włączone są do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego). W ramach RPO WO 2014-2020 zakupiono 17 wozów pożarniczych do prowadzenia akcji ratowniczych. Służby ratownicze otrzymały także wsparcie ukierunkowane na przeciwdziałanie skutkom pandemii COVID-19.

Niezwykle ważne będą również przedsięwzięcia mające na celu m.in. ograniczenie utraty wody z obiegu, czy też działania z zakresu niebieskiej i zielonej infrastruktury na obszarach miejskich.

Gospodarka wodno-ściekowa

Długość sieci kanalizacyjnej rozdzielczej na 100 km² w woj. opolskim wynosi 55,6 km (w skali kraju to 52,8 km). Zapewnia to obsługę 73,6% mieszkańców województwa, przy średniej krajowej wynoszącej 71,2%. W okresie 2014-2019 gęstość sieci kanalizacyjnej wzrosła o 10,7

⁹ Dokument roboczy służb Komisji – Sprawozdanie krajowe – Polska 2019, SWD(2019) 1020 final, Bruksela, Załącznik D, s. 68.

¹⁰ Województwo opolskie. Identyfikacja potencjałów i barier JST w województwie opolskim oraz działań na przyszłość – opinia gmin i powiatów, Opole, 2018 r., s.24.

km / 100 km² a tym samym zwiększył się w tym czasie odsetek osób korzystających z kanalizacji o ok. 15 p.p.

Istotny wpływ na zwiększenie dostępności sieci kanalizacyjnej mają projekty realizowane w perspektywie 2014-2020. W ramach RPO WO 2014-2020 dotychczas wybudowano lub zmodernizowano ponad 60 km sieci.

Istnieją jednak spore rozbieżności w zakresie dostępności do sieci kanalizacyjnej na obszarach miejskich i wiejskich. W 2019 roku z sieci kanalizacyjnej korzystało 91,8% mieszkańców miast, natomiast jedynie 52,9% mieszkańców wsi. Istotnym problemem jest również niezadawalający stan techniczny części istniejącej sieci kanalizacyjnej wynikający z wieku i struktury materiałowej rur kanalizacyjnych. W związku z powyższym niezbędne jest dalsze wsparcie rozbudowy i modernizacji sieci kanalizacyjnej oraz budowę i modernizację oczyszczalni ścieków.

Gospodarka odpadami

W związku ze zmianami przepisów w zakresie gospodarki odpadami zmianie uległa organizacja gospodarki odpadami na terenie woj. opolskiego. Zmiany regulacji postawiły gminy przed nowymi problemami związanymi z koniecznością z jednej strony dostosowania się do nałożonych wymagań ustawowych, z drugiej do wymagań rynkowych.

Dotychczas w ramach RPO WO 2014-2020 dzięki realizowanym projektom, 330 tys. osobom ułatwiono selekcję odpadów poprzez możliwość ich wywozu do PSZOKów, co miało także wpływ na wzrost ilości zebranych selektywnie odpadów w stosunku do całości odpadów z 23,6% w 2014 r. do 35,3% w 2019 r. Odsetek ten w kolejnych latach będzie zapewne wzrastać, ponieważ wiele PSZOKów oddano lub zostanie oddanych do użytku po 2019 r. Pomimo widocznej poprawy zwraca uwagę fakt, iż podstawową metodą unieszkodliwiania odpadów komunalnych nadal pozostaje ich składowanie¹¹. W celu sprawnej transformacji z gospodarki liniowej na gospodarkę cyrkularną konieczne jest zatem zapewnienie efektywnego funkcjonowania systemu gospodarki odpadami komunalnymi oraz odpowiedniego ich przetwarzania, a także podnoszenie świadomości ekologicznej.

Różnorodność biologiczna

Wyzwaniem wszystkich regionów, w tym także woj. opolskiego, jest obecnie optymalne wykorzystanie środowiska naturalnego. Z jednej strony jest to kapitał stanowiący potencjał rozwoju konkretnej przestrzeni, a z drugiej dobro społeczne, konieczne do zachowania dla przyszłych pokoleń. Zróżnicowana przestrzeń fizyczno-geograficzna regionu sprzyja zróżnicowaniu siedlisk, a w efekcie wysokiej bioróżnorodności¹². Posiadane potencjały zawarte w zasobach naturalnych stanowią atuty rozwojowe województwa, ale w wielu przypadkach mogą stanowić również naturalne bariery, ograniczające możliwości rozwoju.

¹¹ *Plan gospodarki odpadami województwa opolskiego na lata 2016-2022 z uwzględnieniem lata 2023-2028*, s. 55.

¹² *Opolskie 2030 (...)*, op. cit., s. 22.

Opolszczyzna zajmuje obszar 9,4 tys. km², z czego blisko 1/3 jej powierzchni objęte jest prawnymi formami ochrony przyrody.

Mimo, iż w ramach 2014-2020 wsparto, zgodnie z założeniami beneficjentów, ponad 77 tys. ha terenu w celu zapewnienia lepszego statusu ochrony oraz ponad 600 siedlisk/zbiorowisk roślinnych, odnotowywany jest jednak ciągły spadek różnorodności biologicznej województwa¹³. Dlatego konieczne jest wsparcie na rzecz poprawy potencjału środowiskowego, ochrony terenów i gatunków cennych przyrodniczo oraz budowanie wiedzy ekologicznej i świadomości społecznej.

Mobilność mieszkańców oraz dostępność do rynków pracy (infrastruktura drogowa)

Kluczową rolę w rozwoju procesów integracyjnych, umożliwiających skomunikowanie odległych obszarów ze stolicą województwa i powiązań funkcjonalnych wewnątrz regionu, ale także ważnych powiązań zewnętrznych, w szczególności między aglomeracją opolską, a węzłami sieci krajowej, pełni system transportowy. Dostęp do odpowiedniej jakości, nowoczesnej infrastruktury drogowej oraz do sprawnie zorganizowanego systemu transportu zbiorowego jest warunkiem decydującym o możliwości wzrostu potencjału rozwojowego województwa.

Pomimo tego, że woj. opolskie położone jest na szlaku III Paneuropejskiego korytarza transportowego na sieci TEN-T (przebiega on przez obszar województwa autostradą A4), posiada stosunkowo gęstą sieć dróg i linii kolejowych oraz jedyną znaczącą w kraju śródlądową drogę wodną na Odrze, to jednak nie wystarcza to do zapewnienia zadowalającego poziomu integracji komunikacyjnej i powiązań funkcjonalnych, zarówno w układzie regionalnym, jak i krajowym oraz międzynarodowym. W ramach RPO WO 2014-2020 wybudowano ponad 22 km nowych dróg, natomiast blisko 140 km wyremontowano, koncentrując działania na poprawie dostępności do dróg sieci TEN-T, w szczególności autostrady A4.

Jednak usprawnienie systemu transportowego wymaga jeszcze powiązania efektywną siecią transportową powiatów zlokalizowanych na obrzeżach regionu z centrum oraz centrum regionu z głównymi węzłami życia gospodarczego kraju i Europy.

Rozwój edukacji

Wsparcie edukacji jest kluczową inwestycją w budowaniu silnego potencjału rozwojowego regionu. Współczesna gospodarka oparta na wiedzy, stawia przed nią wiele nowych zadań i wyzwań, a niekorzystne zmiany demograficzne oraz nowe oczekiwania stale zmieniającego się rynku pracy wymagają podejmowania szeregu działań w zakresie poprawy jej jakości,

¹³ *Ekspertyza z badania pn. Analiza powiązań społeczno-gospodarczych i przestrzennych zachodzących w woj. opolskim oraz prognoza wskaźników dla nich istotnych w perspektywie do 2030 r.*, Państwowy Instytut Naukowy – Instytut Śląski w Opolu „Sondaż” Olgierd Gwiżdż; Opole 2018 r., s. 59

efektywności i skuteczności. Wszystkie te kwestie wymagają zastosowania bardziej zróżnicowanego sposobu nauczania i uczenia się.

Edukacja pozostaje w ścisłym związku z sytuacją demograficzną województwa. Ze względu na ciągle nasilone procesy migracyjne krajowe i zagraniczne, szczególnie osób z wyższym wykształceniem, poziom kapitału ludzkiego w województwie obniża się¹⁴. Aktualnie w regionie to osoby z wykształceniem średnim stanowią największą grupę, tj. 61,6%, przy średniej krajowej 58,1%¹⁵. Jest to wynikiem między innymi dotychczasowych działań Samorządu Województwa Opolskiego, który w latach 2014-2020 postawił na wsparcie edukacji zawodowej: wsparto 22 obiekty oraz ponad 15 tys. uczniów szkół i placówek zawodowych.

Poprawa jakości oferty edukacyjnej regionu powinna być ściśle powiązana z zapewnieniem do niej równego dostępu. Województwo opolskie charakteryzuje się gęstą, równomiernie rozmieszczoną siecią szkół i placówek edukacyjnych¹⁶. Opolskie może również pochwalić się wysokim odsetkiem dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym, wyższym niż średnia krajowa (w 2018 r. odsetek dzieci w wieku 3-6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w regionie wynosił 92%)¹⁷. Samorząd Województwa Opolskiego w latach 2014-2020 wsparł utworzenie blisko 600 dodatkowych miejsc przedszkolnych, a ponad 26 tys. dzieci objęto dodatkowymi zajęciami. Jednak niepokojące są występujące w regionie dysproporcje w dostępie do edukacji związane z miejscem zamieszkania (miasto-wieś) oraz wysoki odsetek uczniów pochodzących z rodzin dysfunkcyjnych, uzyskujących słabe wyniki w nauce¹⁸. Edukacja oferuje unikalne możliwości zwalczania nierówności społeczno-gospodarczych czy ryzykownych zachowań dzieci i młodzieży. Stąd istotną interwencją w latach 2021-2027 w obszarze edukacji będzie również wsparcie społecznej roli szkoły.

Zalecenia pod kątem kontynuacji działań zorientowanych na podnoszenie jakości kształcenia we wszystkich typach szkół oraz zapewnienia możliwie najbardziej dostępnych i adekwatnych form podnoszenia kwalifikacji w formule kształcenia ustawicznego¹⁹ będą kluczowe w kolejnym okresie programowania w obszarze edukacji.

¹⁴ Ekspertyza z realizacji badania pn. *Analiza powiązań (...)*, op. cit., s. 64

¹⁵ System monitorowania rozwoju STRATEG <https://strateg.stat.gov.pl/>

¹⁶ GUS <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>

¹⁷ System monitorowania rozwoju STRATEG <https://strateg.stat.gov.pl/>

¹⁸ *Analiza sytuacji społeczno-ekonomicznej województwa opolskiego w obszarach oddziaływania EFS*, Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego, Opole 2018 r. s. 107-133.

¹⁹ Por. *Analiza sytuacji województw w obszarach oddziaływania Europejskiego Funduszu Społecznego w latach 2015-2017*, Pracownia Badań i Doradztwa „Re-Source” Korczyński Sarapata sp. j., Warszawa 2018, s. 239-241.

Demografia ²⁰

Prognoza demograficzna do roku 2030 wyraźnie wskazuje, iż problem redukcji potencjału ludnościowego województwa opolskiego wciąż pozostaje aktualny. Zasadniczy wpływ na prognozowane rozmiary ubytku populacji w województwie opolskim będzie miał ujemny przyrost naturalny przy znacznie mniejszej wadze ujemnego salda migracji na pobyt stały²¹. W 2030 r. w porównaniu do 2018 r. ujemny współczynnik przyrostu naturalnego w województwie zwiększy się trzykrotnie (z -2,1‰ do -5,5‰). Drugim kluczowym dla procesów rozwojowych czynnikiem będzie starzenie się ludności. Zgodnie z prognozą demograficzną GUS (2014) w 2030 r. ludność w wieku poprodukcyjnym w województwie opolskim stanowić będzie aż 29%.

Wzrostowi udziału osób w wieku poprodukcyjnym towarzyszyć będzie zmniejszanie się udziału osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym. Jest to związane z niską liczbą urodzeń, która kształtując poziom współczynnika dzietności poniżej 2 (w 2018 r. – dokładnie 1,255)²² od dawna nie gwarantuje prostej zastępowalności pokoleń.

Prognozowane problemy demograficzne będą miały wpływ na wiele obszarów, w tym w szczególności na potencjał gospodarczy, zabezpieczenie emerytalne, system opieki zdrowotnej czy system opieki nad osobami wymagającymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu.

Zakończone w 2019 r. badanie pn. *Wpływ depopulacji na perspektywy rozwojowe województw opolskiego, świętokrzyskiego i warmińsko-mazurskiego* rekomenduje wspieranie w latach 2021-2027 inicjatyw z zakresu zapobiegania niekorzystnym trendom demograficznym, zwłaszcza na obszarach zagrożonych depopulacją w stopniu wysokim, bądź bardzo wysokim. Działania te będą kontynuacją inicjatyw realizowanych w sposób innowacyjny przez Samorząd Województwa Opolskiego w latach 2014-2020. W ramach RPO WO 2014-2020 dla pobudzenia opolskiej demografii wspierano przedsiębiorczość, aktywizowanie rynku pracy, wsparcie społeczne, czy też podnoszenie jakości edukacji i służby zdrowia.

Mając na uwadze powyższe, nacisk w obszarze zapobiegania niekorzystnym trendom powinien zostać utrzymany, zwłaszcza na wspieranie działań prorodzinnych, wzmocnienie

²⁰ Na podstawie dokumentu pn. *Opolskie 2030. Diagnoza regionalna – opracowanie na potrzeby Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego do 2030 roku*, Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego, Opole listopad 2020.

²¹ W ostatnich latach zmniejsza się skala odpływu mieszkańców w ruchu migracyjnym, w tym zwłaszcza migracji zagranicznych. Ujemne saldo migracji stałej na 1000 mieszkańców zmniejszyło się z -2,25 ‰ w 2014 r. do -1,29‰ w 2018 r., a w każdym roczniku okresu lat 2016-2018, w przypadku województwa opolskiego, mieliśmy do czynienia z wyższym saldem migracji wewnętrznych niż zagranicznych.

²² Wielkość korzystna dla stabilnego rozwoju demograficznego występuje wtedy, gdy na 100 kobiet w wieku 15–49 lat przypada średnio 210–215 urodzonych dzieci (współczynnik na poziomie 2,10–2,15).

i odbudowę potencjału MŚP i pracowników, dostęp do opieki zdrowotnej, w tym zwłaszcza do leczenia niepłodności, opieki nad matką i dzieckiem, profilaktyki, kompleksowe wsparcie cudzoziemców, atrakcyjną ofertę spędzania wolnego czasu, w tym promocję kultury i rekreacji.

Rynek pracy

Kryzys spowodowany pandemią niezwykle mocno uderzył w rynek pracy powodując odwrócenie spadkowej tendencji poziomu bezrobocia notowanej w Polsce w ostatnich latach. Wskazuje na to m.in. stopa bezrobocia, która w woj. opolskim, począwszy od marca 2020 sukcesywnie rośnie, osiągając na początku 2021 roku ponad 7% (w 2019 roku wynosiła 5,7%).

Kryzys uwypuklił szereg niekorzystnych zjawisk na regionalnym rynku pracy. Dane statystyczne wskazują na pogarszającą się sytuację w zakresie zatrudniania pracowników w oparciu o umowy cywilnoprawne, umowy na czas określony oraz oferowania bardzo często niskiego minimalnego wynagrodzenia. Wyzwaniem będzie dostosowanie kwalifikacji i kompetencji osób w wieku aktywności zawodowej do dynamicznie zmieniającej się sytuacji na rynku pracy. Samorząd Województwa Opolskiego już w latach 2014-2020 dostrzegając potrzebę pobudzania aktywności zawodowej mieszkańców wsparł blisko 20 tysięcy bezrobotnych. Wobec powyższego w perspektywie 2021 - 2027 powinny być realizowane działania mające na celu jak najdłuższe utrzymanie osób starszych na rynku pracy.

Inne wyzwania dotyczą konieczności dotarcia do osób biernych zawodowo i przywrócenia ich na rynek pracy. W tym zakresie jako jedną z istotnych przyczyn bierności wymienia się opiekę nad osobami zależnymi (osobami starszymi lub z niepełnosprawnościami) oraz problemy zdrowotne. Współczynnik aktywności zawodowej kobiet w woj. opolskim wynosi 44,8% wobec wskaźnika 65,6% dla mężczyzn. W perspektywie 2014-2020 Samorząd Województwa Opolskiego wspierał wzrost aktywności kobiet na rynku pracy, zarówno poprzez tworzenie żłobków i przedszkoli, ale także miejsc opieki nad osobami zależnymi. Utworzono około 600 miejsc opieki w dziennych domach opieki i placówkach opieki całodobowej. Postuluje się konieczność kontynuowania działań wspierających aktywność zawodową kobiet, zwłaszcza, iż w okresie pandemii współczynnik aktywności kobiet spadł w stosunku do 2014 r., kiedy wynosił w województwie opolskim 46%. Uwagę zwraca także fakt, iż spadek był dotkliwszy, niż ten obserwowany na tle kraju.

Ukierunkowanie zakresu wsparcia w obszarze rynku pracy jest zgodne z zaleceniem Rady KE dla Polski, w którym postuluje się podjęcie działań w celu zwiększenia uczestnictwa w rynku pracy, w tym przez poprawę dostępu do opieki nad dziećmi i do opieki długoterminowej, oraz w celu likwidacji utrzymujących się przeszkód dla bardziej trwałych form zatrudnienia.

Włączenie i integracja społeczna

Kryzys gospodarczy i związana z nim pogarszająca się sytuacja na rynku pracy zahamowały spadkową tendencję w zakresie wskaźników ubóstwa i osób korzystających z pomocy

społecznej. Przedłużające się negatywne oddziaływanie pandemii może więc spowodować pogorszenie się sytuacji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i ubóstwem.

Wyzwaniem dla samorządu województwa będzie zatem intensyfikacja działań w zakresie przeciwdziałania niekorzystnym skutkom pandemii, właściwa identyfikacja grup potrzebujących oraz dobór usług ich potrzeb i możliwości. Samorząd Województwa Opolskiego odpowiadając na potrzeby, które ujawniła pandemia, zrealizował 2 edycje projektu wsparcia, tzw. kurierów społecznych, którzy pomagali potrzebującym. W ten sposób pomocą objęto ponad 3200 osób. Odzew społeczny był bardzo pozytywny.

Ważnym elementem włączenia społecznego jest aktywizacja na rynku pracy. Tutaj istotne będzie wsparcie przedsiębiorstw społecznych. W latach 2014-2020 wsparto na Opolszczyźnie blisko 250 podmiotów ekonomii społecznej. Spora grupa osób potrzebujących wymaga wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, gdzie najpilniejszą potrzebą pozostają usługi opiekuńcze, pielęgnacyjne oraz asystenckie, często niedostępne ze względu na brak środków finansowych lub miejsce zamieszkania. Pozytywnym odbiorem cieszyły się projekty, w których wprowadzono usługi teleopieki. Kontynuowane będą także działania o charakterze integracyjnym. W latach 2014-2020 wsparcie uzyskało ponad 2200 osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji społecznej. Spadek osób korzystających z pomocy społecznej odnotowany w 2019 r. w stosunku do 2014 r. wyniósł 40%. Warto kontynuować podjęte działania, zwłaszcza, iż wskaźniki te dla kraju spadły aż o 45%. W regionie wspierane będą również osoby bezdomne, do tej pory marginalizowane, a wymagające specyficznej, złożonej pomocy.

Innym wyzwaniem dla samorządu jest ograniczenie wykluczenia społecznego dzieci powodowane m.in. przebywaniem w niekorzystnym środowisku opiekuńczo-wychowawczym rodziny dysfunkcyjnej. Od początku działania systemu pieczy zastępczej liczba umieszczonych w nim dzieci systematycznie maleje. W latach 2016-2020 liczba dzieci przebywających w rodzinnych domach dziecka wzrosła z 3 328 do 4 747. W ramach wsparcia RPO WO 2014-2020 105 dzieci umieszczono w rodzinnych formach pieczy zastępczej, natomiast ponad 2 tys. dzieci przebywających w pieczy zastępczej skorzystało z różnych form integracji społecznej.

Kolejnym wyzwaniem w kontekście włączenia społecznego jest wzmożony napływ imigrantów, w tym zwłaszcza obywateli Ukrainy. W regionie sukcesywnie wzrasta liczebność tej grupy - w 2018 r. w woj. opolskim wydano prawie 9584 zezwoleń na pracę. W porównaniu z 2017 r. wartość ta wzrosła o ok. 65%²³. Aby można mówić o realnym wypełnieniu przez te osoby niszy na rynku pracy, należy zwiększyć atrakcyjność osiedleńczą regionu i zintensyfikować działania na rzecz ich adaptacji.

²³ *Zezwolenia na pracę cudzoziemców w Polsce w 2018 r.* GUS. Informacje sygnałne z 20.05.2019 r., s. 1.

Zdrowie

W krajach rozwiniętych zasadniczym celem zdrowia publicznego jest obecnie zapobieganie zachorowaniom na tzw. choroby cywilizacyjne, które powodują większość przedwczesnych zgonów i zagrażają jakości życia osób również w młodszym wieku. Są to np. choroby układu krążenia, nowotwory, przewlekłe obturacyjne zmiany w układzie oddechowym, epidemia otyłości i cukrzycy, niepłodność, choroby zakaźne oraz urazy i wypadki.

Należy postawić na działania profilaktyczne. Byłyby one kontynuacją realizowanych w latach 2014-2020 programów zdrowotnych, w tym w zakresie chorób cywilizacyjnych (głównie z zakresu otyłości i cukrzycy). Usługami zdrowotnymi w latach 2014-2020 w ramach powyższych programów objęto ponad 150 tys. osób.

Poza profilaktyką istotne są działania przeciwdziałające istniejącym nierównościom w dostępie do świadczeń opieki zdrowotnej oraz przeciwdziałaniu ich pogłębianiu. Mimo, iż liczba lekarzy na 10 tys. mieszkańców Opolszczyzny w 2019 r. wzrosła do poziomu 41,3 w porównaniu do roku 2014 (34,9), to jednak wciąż jest dużo niższa, niż średnia krajowa. Konieczne jest także podjęcie działań nakierowanych na rozwój deficytowych, choć kluczowych dla regionu, obszarów ochrony zdrowia, jakimi są m.in. geriatryka, onkologia, rehabilitacja medyczna, kardiologia i psychiatria. Prognozy GUS wskazują, że region „starzeje się”. Zwiększy się zatem zapotrzebowanie na usługi z zakresu m.in. opieki paliatywnej, hospicyjnej i długoterminowej.

W ramach realizacji *SRWO 2020* oraz *Strategii Ochrony Zdrowia dla Województwa Opolskiego na lata 2014-2020* prowadzone były działania mające na celu zarówno usprawnienie, jak i polepszenie jakości usług medycznych oraz promocja zdrowia. Prowadzono również działania w kierunku odpowiedniego wyposażenia placówek, poprawy dostępu do nich, np. poprzez rozwój infrastruktury towarzyszącej. W ramach RPO WO 2014-2020 wsparto 74 podmioty lecznicze, co pozwoliło mieszkańcom aż 8 mln razy skorzystać z ulepszonych usług medycznych. Pomimo poprawy sytuacji województwa w sektorze zdrowia w dalszym ciągu konieczne jest kontynuowanie działań przyczyniających się do usprawniania systemu ochrony zdrowia, m.in. poprzez: poprawę równego i szybkiego dostępu do wysokiej jakości usług.

Walory kulturowe, atrakcyjność turystyczna

Wielokulturowość regionu sprzyjała powstawaniu niepowtarzalnego zbioru cennych obiektów dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego. Różnorodność narodowościowa wymieniana jest jako jeden z największych atutów woj. opolskiego. Dotyczy to zarówno dziedzictwa niematerialnego, jak również materialnego. Opolszczyzna należy do regionów o jednym z najwyższych wskaźników nasycenia zabytkami w kraju (335 zabytków na 1 tys./km², 3 miejsce w kraju)²⁴. W ramach RPO WO 2014-2020 wsparto ponad 70 zabytków nieruchomych, w efekcie czego odnotowano blisko 400 tys. więcej odwiedzin tych

²⁴ *Opolskie 2030 (...)*, op. cit., s. 20, 53.

miejsc. Pomimo tego, iż wielokulturowość regionalna stanowi niewątpliwy atut oraz istotne podłoże kształtowania się regionalnej społeczności, woj. opolskie charakteryzuje niska aktywność kulturalna mieszkańców²⁵ oraz utrudniona dostępność do infrastruktury kulturowej²⁶.

Równie ważnym elementem rozwoju województwa w aspekcie turystyki są zróżnicowane walory przyrodniczo-krajobrazowe. Potencjał województwa w tym zakresie jest mniejszy w stosunku do otaczających regionów, dlatego należy wyszukiwać i eksponować innowacyjne oraz niszowe produkty i usługi w sektorze turystycznym, komplementarne z działaniami ukierunkowanymi na udostępnianie atrakcyjnych przestrzeni aktywnego wypoczynku dla mieszkańców województwa, a także turystów odwiedzających region.

Rewitalizacja

W woj. opolskim istotne jest tworzenie warunków dla zrównoważonego rozwoju ośrodków miejskich. Niezbędna jest poprawa zdolności ośrodków miejskich do kreowania rozwoju, wzrostu i zatrudnienia, wspieranie zrównoważonego rozwoju (m.in. poprzez przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom suburbanizacji, ponowne wykorzystanie uprzednio zagospodarowanych terenów, rewitalizację zdegradowanych obszarów), wspomaganie ośrodków miejskich dotkniętych problemami rozwojowymi oraz stwarzanie warunków do partnerskiego zarządzania rozwojem. Poprawa spójności społecznej i terytorialnej na obszarach miejskich wymaga realizacji kompleksowych i zintegrowanych działań rewitalizacyjnych, obejmujących wymiar społecznych, gospodarczy i fizyczny. Działania takie prowadzono już wcześniej. W latach 2014-2020 na obszarach miejskich utworzono lub zrehabilitowano ponad 270 tys. m². Obszar ten zamieszkuje ponad 116 tys. mieszkańców. Inwestycje koncentrowano na przedsięwzięciach mających na celu wyrównywanie nierówności społecznych.

Szansą rozwojową regionu jest także pełniejsze wykorzystanie potencjałów terytorialnych obszarów wiejskich. Istotne jest w tym zakresie m.in. wspomaganie rewitalizacji tych obszarów oraz małych miast. Często bowiem mają one mniejszą odporność na zjawiska kryzysowe.

²⁵ Liczba uczestników wydarzeń kulturalnych (ogółem) w liczbach bezwzględnych w województwie opolskim zmniejszyła się z 2,23 mln osób w 2009 r. do 2,17 mln osób w 2018 r. przy jednoczesnym wzroście liczby uczestników wydarzeń kulturalnych (ogółem) dla Polski z 105,58 mln osób w 2009 r. do 151,68mln osób w 2018 r. (*Województwo Opolskie – stany i trendy rozwojowe*, s. 52).

²⁶ Biorąc pod uwagę czas dojazdu do najbliższego kina i teatru, można wskazać gminy w województwie opolskim, których mieszkańcy mogą czuć się w tym zakresie wykluczeni – gminy na styku trzech powiatów: namysłowskiego, kluczborskiego oraz opolskiego, a także południowe gminy powiatu głubczyckiego (*Opolskie 2030 (...)*, op. cit., s. 54).

Tabela 1. Główne wyzwania w zakresie rozwoju

Cel polityki	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet*	Uzasadnienie (streszczenie) [2 000 na każdy cel szczegółowy lub odrębny priorytet]
<p>CP 1. <i>Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej oraz regionalnej łączności cyfrowej</i></p>	<p>(i) <i>Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - działalność innowacyjna w województwie opolskim jest jednym z obszarów problemowych, - niski udział przedsiębiorstw współpracujących w zakresie działalności innowacyjnej, - niski udział innowacyjnych przedsiębiorstw w regionie - poniżej średniej krajowej²⁷, - województwo opolskie najgłębiej wypada w kraju pod względem odsetka innowacyjnych przedsiębiorstw usługowych²⁸, - prawie 10-krotnie mniejszy odsetek przedsiębiorstw usługowych w woj. opolskim korzystających z publicznej pomocy finansowej na innowacje (2,8%) w stosunku do firm przemysłowych (26,8%). W kraju sektor usług konsumuje publiczne wsparcie w ponad 18%²⁹. - znikoma liczba udzielonych patentów na wynalazki krajowe, - konieczność dalszego inwestowania w infrastrukturę B+R oraz transfer wiedzy.
	<p>(ii) <i>Czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw, organizacji badawczych i instytucji publicznych</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - w regionie wartość wskaźnika dot. wykorzystania komputerów w przedsiębiorstwach w 2018 r. była najniższa w kraju, - własną stronę internetową w województwie opolskim w 2018 r. posiadało tylko ok. 60%

²⁷ Bank Danych Lokalnych, GUS.

²⁸ *Opolskie 2030 (...) op. cit., s.57.*

²⁹ *Działalność innowacyjna oraz badawcza i rozwojowa w województwie opolskim w latach 2009-2016, przygotowana przez Urząd Statystyczny w Opolu, Ośrodek Badań Regionalnych dla UMWO (Departament Polityki Regionalnej i Przestrzennej, s. 19.*

Cel polityki	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet*	Uzasadnienie (streszczenie) [2 000 na każdy cel szczegółowy lub odrębny priorytet]
		<p>przedsiębiorstw – 11 miejsce w kraju,</p> <ul style="list-style-type: none"> - niska dynamika rozwoju gospodarki względem innych województw³⁰, - inteligentna reindustrializacja jako jeden z kluczowych uwarunkowań rozwojowych dla województwa opolskiego, - konieczność dalszego wspierania inwestycji dot. rozwoju elektronicznych usług dla obywateli i przedsiębiorstw, a także przedsięwzięć dotyczących wdrażania technologii cyfrowych w MŚP, - brak aktualnych oraz ustandaryzowanych rejestrów publicznych, - dynamiczne zmiany społeczno-gospodarcze powodują, że oferowane na rynku regionalnym produkty i usługi nie spełniają oczekiwań klientów w tym przedsiębiorców.
	<p>(iii) <i>Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - niższe niż przeciętne dla kraju wartości wskaźników przedsiębiorczości, odnoszących się do liczby podmiotów gospodarki wpisanych do rejestru REGON oraz podmiotów nowo zarejestrowanych, - niski poziom przedsiębiorczości jako czynnik prowadzący do pogłębiania się luki przedsiębiorczości - 11 miejsce w kraju, - konieczność inwestowania w infrastrukturę przedsiębiorstw, oraz w działalność okołobiznesową, jako jeden z priorytetowych kierunków wsparcia w perspektywie 2021-2027

³⁰ Produkt krajowy brutto w powiatach województwa opolskiego – wnioski dla polityki regionalnej województwa, Ekspertyza na zamówienie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Opolskiego Departamentu Polityki Regionalnej i Przestrzennej Województwa, s.16.

Cel polityki	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet*	Uzasadnienie (streszczenie) [2 000 na każdy cel szczegółowy lub odrębny priorytet]
		<p>z punktu widzenia jednostek samorządu terytorialnego³¹,</p> <ul style="list-style-type: none"> - podniesienie konkurencyjności MŚP poprzez wdrażanie wyników prac B+R w przedsiębiorstwach, - wsparcie innowacji w sektorze usług z powodu nienajlepszej kondycji tego sektora, która bardzo osłabia ogólną innowacyjność w regionie (znacznie obniżył się średni udział przedsiębiorstw innowacyjnych w woj. opolskim na przestrzeni lat 2009-2016, który w usługach spadł najbardziej w woj. opolskim, z 19,9% w 2009 r. do 4,8% w 2016 r., podczas gdy przemysł w tym samym czasie zanotował wzrost z 17,6% do 20,1%)³², - zwiększenie dostępu do profesjonalnych i wysoko wyspecjalizowanych usług świadczonych przez IOB na rzecz przedsiębiorstw, jako czynnik warunkujący podniesienie konkurencyjności tego sektora,
	<p>(iv) <i>Rozwijanie umiejętności w zakresie inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - konieczność wzmocnienia potencjału naukowego i badawczo-rozwojowego regionu, głównie w obszarze inteligentnych specjalizacji, jako jedna z kluczowych rekomendacji dla polityki rozwoju woj. opolskiego³³, - konieczność wzmocnienia potencjału administracyjnego w zakresie zarządzania procesem opracowania, wdrażania oraz monitorowania

³¹ Województwo opolskie. Identyfikacja potencjałów i barier JST (...), op. cit., s. 18.

³² Działalność innowacyjna oraz badawcza i rozwojowa (...), op. cit., s. 6-7.

³³ Analiza potencjału nakładów prywatnych na sferę B+R w kontekście Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Opolskiego na lata 2014-2020, Barometr regionalny Tom 14 nr 4, s. 98.

Cel polityki	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet*	Uzasadnienie (streszczenie) [2 000 na każdy cel szczegółowy lub odrębny priorytet]
		<p>inteligentnych specjalizacji w regionie,</p> <ul style="list-style-type: none"> - sieciowanie i budowa regionalnego partnerstwa w tworzeniu i prowadzeniu polityki innowacyjnej przy szerszym zaangażowaniu sektora nauki, przedsiębiorców i organizacji pozarządowych, jako jedno z działań sprzyjających innowacyjnemu rozwojowi regionu i doskonaleniu podejścia opartego na Regionalnych Inteligentnych Specjalizacjach w KSRR 2030³⁴, - konieczność przygotowania się uczelni województwa do szeroko rozumianego „partnerstwa” z przedsiębiorcami³⁵.
<p>CP 2. <i>Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej,</i></p>	<p>(i) <i>Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych, promowanie środków na rzecz efektywności energetycznej</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – województwo opolskie charakteryzuje się bardzo wysokim poziomem emisji zanieczyszczeń - łączna emisja zanieczyszczeń pyłowych (1 257 ton/rok) i gazowych (14871,6 tys. ton z CO₂) plasowała region w 2018 r. na 11 i 5 pozycji w kraju, – w 2016 r. stopa ubóstwa energetycznego w gospodarstwach domowych jednorodzinnych wyniosła 18,5 % i była jedną z najwyższych w kraju³⁶, – poziom energochłonności w dalszym ciągu pozostaje za wysoki (obserwowany jest wzrost zużycia energii, które w 2017 r. wyniosło 5077 GWh), – nieodpowiednia izolacja budynków publicznych

³⁴ Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030, *Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony*, Warszawa, wrzesień 2019, s. 76-77.

³⁵ Opolskie 2030 (...), *op. cit.*, s. 59.

³⁶ *Zjawisko ubóstwa energetycznego w Polsce, w tym ze szczególnym uwzględnieniem zamieszkujących w domach jednorodzinnych*, IBS Research Report 02/2018, s. 6.

Cel polityki	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet*	Uzasadnienie (streszczenie) [2 000 na każdy cel szczegółowy lub odrębny priorytet]
<p>zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej</p>		<p>i prywatnych, przyczynia się do zawyżonego zużycia energii³⁷,</p> <ul style="list-style-type: none"> – istotnym czynnikiem ograniczającym rosnące zużycie energii są inwestycje w zakresie efektywności energetycznej, – konieczność zmniejszenia zapotrzebowania na wytwarzanie energii elektrycznej i ciepła (energooszczędne technologie, systemy zarządzania energią oraz termomodernizacja energetyczna budynków).
	<p>(ii) <i>Promowanie odnawialnych źródeł energii, wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/200, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – istnieje tendencja wzrostowa w zakresie wykorzystania OZE, jednak potrzeby energetyczne nadal są zaspokajane z tego źródła w bardzo niewielkiej części, – niski udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej ogółem (w 2018 r - 5,2%) oraz niski odsetek korzystających z ekologicznych nośników energii, – niski stopień wykorzystania OZE w zużyciu energii elektrycznej w 2016 r. - 7,10%, (średnia krajowa - 27,25%), – rozwój OZE identyfikowany jako szansa rozwojowa, szczególnie przy uwzględnieniu dogodnych warunków przestrzennych województwa, – inicjatywy na rzecz zwiększenia rozwoju energetyki rozproszonej przyczynią się do wzrostu bezpieczeństwa energetycznego regionu,
	<p>(iv) <i>Wspieranie działań w zakresie dostosowania do zmiany klimatu,</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – klęski żywiołowe, katastrofy ekologiczne, zmiany klimatyczne oraz ekstremalne zjawiska pogodowe stanowią jedno z największych zagrożeń rozwojowych, – woj. opolskie jest obszarem zagrożonym

³⁷ Dokument roboczy służb Komisji – Sprawozdanie krajowe – Polska 2019 (...), op. cit., s. 68.

Cel polityki	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet*	Uzasadnienie (streszczenie) [2 000 na każdy cel szczegółowy lub odrębny priorytet]
	zapobiegania ryzyku i odporności na klęski żywiołowe, wspieranie przystosowania się do zmiany klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego	<p>cyklicznymi zalewami powodziowymi,</p> <ul style="list-style-type: none"> – infrastruktura przeciwpowodziowa jest niewystarczająco rozwinięta, – wciąż poważnym problemem jest zły stan techniczny oraz brak sprzętu niezbędnego do prowadzenia akcji ratowniczych przez jednostki OSP, – zgodnie z zaleceniami Komisji Europejskiej konieczne jest uwzględnienie działań w zakresie zielonej i niebieskiej infrastruktury oraz mikroretencji.
	(v) Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej	<ul style="list-style-type: none"> – wskaźnik mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej wynosi w miastach 91,6%, natomiast na obszarach wiejskich 51,9%, – w regionie działa 107 oczyszczalni ścieków (duża dysproporcja w dostępie do oczyszczalni ścieków - w miastach 94,6%, na wsi na poziomie 54,8%)³⁸, – istotnym problemem jest niezadowolający stan techniczny części istniejącej sieci kanalizacyjnej wynikający z wieku i struktury materiałowej rur kanalizacyjnych.
	(vi) Wspieranie transformacji w kierunku gospodarki przechodzenia na gospodarkę o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej	<ul style="list-style-type: none"> – w 2018 roku widoczny był wzrost ilości odpadów zebranych selektywnie (32,9%), jednak podstawową metodą unieszkodliwiania w dalszym ciągu jest ich składowanie, – wśród najważniejszych problemów wymienia się m.in.: brak PSZOK w niektórych gminach województwa, brak kompleksowych rozwiązań zapewniających zagospodarowanie odpadów wydzielonych w RIPOK-ach,

³⁸ Ekspertyza z badania pn. *Analiza powiązań społeczno-gospodarczych (...)*, s. 54-59.

Cel polityki	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet*	Uzasadnienie (streszczenie) [2 000 na każdy cel szczegółowy lub odrębny priorytet]
		<p>zwłaszcza frakcji nienadających się do recyklingu, zbyt mały udział selektywnego zbierania u źródła,</p> <ul style="list-style-type: none"> – konieczny jest dalszy rozwój systemów selektywnego zbierania odpadów zapewniający pozyskanie odpadów nadających się do recyklingu oraz rozwój instalacji do przetwarzania bioodpadów, – niezbędne jest wykorzystanie nowoczesnych technologii i systemów selektywnej zbiórki odpadów komunalnych (z otwarciem na wykorzystanie rozwiązań z zakresu eko-innowacji).
	<p>(vii) <i>wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – negatywne trendy i ciągły spadek różnorodności biologicznej województwa będące wynikiem degradacji środowiska naturalnego, – konieczne są działania ukierunkowane na niwelowanie negatywnego wpływu zanieczyszczeń, – ze względu na niekorzystne uwarunkowania środowiskowe kluczowa jest ochrona zagrożonych siedlisk i gatunków w ich naturalnym środowisku i w ekosystemach zastępczych, – poprawa potencjału środowiskowego poprzez ochronę istniejących oraz odbudowę zdegradowanych i zagrożonych siedlisk przyrodniczych, – konieczne są działania rekultywacyjne na terenach zdegradowanych i przemysłowych, a także tworzenie zielonej infrastruktury, centrów ochrony różnorodności biologicznej, centrów edukacyjnych i ekoturystycznych m.in. parków miejskich i ogrodów botanicznych, ekoparków czy banków

Cel polityki	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet*	Uzasadnienie (streszczenie) [2 000 na każdy cel szczegółowy lub odrębny priorytet]
		<p>genowych,</p> <ul style="list-style-type: none"> – budowa świadomości społecznej poprzez szeroko rozumianą edukację ekologiczną, jako ważne działanie komplementarne.
	<p>(viii) <i>Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – rozwój proekologicznych rozwiązań systemu transportu publicznego oraz infrastruktury rowerowej jest niezmiernie ważny dla zmniejszenia stopnia zanieczyszczenia powietrza, – region charakteryzuje się najniższym w kraju wskaźnikiem przewozów pasażerskich komunikacją miejską (2018 r. - 26,21 przewozu na jednego mieszkańca, przy średniej w Polsce 98,25), – stan taboru w miastach obsługiwanych przez komunikację miejską nie jest adekwatny do potrzeb, – brak zintegrowanego systemu komunikacji zbiorowej i wyeksploatowany, nieekologiczny tabor są przyczyną wzrostu zanieczyszczeń komunikacyjnych oraz systematycznego spadku zainteresowania usługami komunikacji publicznej, – pomimo znacznego zasięgu terytorialnego Aglomeracji Opolskiej i odpowiedniego układu linii kolejowych brak jest kolei aglomeracyjnej, – ograniczenie ruchu samochodowego poprzez rozbudowę i poprawę standardów infrastruktury rowerowej (długość ścieżek rowerowych na 10 tys. km² w 2018 r.–444,3 km wobec 444,7 km w kraju), – budowa zintegrowanego systemu transportu rowerowego na rzecz

Cel polityki	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet*	Uzasadnienie (streszczenie) [2 000 na każdy cel szczegółowy lub odrębny priorytet]
		<p>środowiska przyrodniczego, zmiany modelu życia oraz wzrostu rozwoju turystyki rowerowej,</p> <ul style="list-style-type: none"> – zmniejszenie niskiej emisji pochodzącej z ruchu samochodów poprzez promocję transportu zbiorowego.
<p>Cel Polityki 3. <i>Lepiej połączona Europa dzięki zwiększeniu mobilności</i></p>	<p>(ii) <i>Rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – pomimo realizacji w ostatnich latach ważnych inwestycji w sieci dróg lokalnych oraz wojewódzkich, spójność transportowa regionu nie poprawiła się w sposób wystarczający, – wzrost natężenia ruchu, liczne „wąskie gardła” powodują narastanie niekorzystnych oddziaływań transportu drogowego na środowisko (hałas, wibracje i zanieczyszczenia powietrza) oraz uciążliwości dla uczestników ruchu drogowego, w tym strat czasu i zagrożeń bezpieczeństwa, – rozwój sektora transportu leży w strategicznym interesie województwa i stanowi istotny czynnik atrakcyjności inwestycyjnej regionu przy jednoczesnym wzroście jakości życia mieszkańców i możliwości rozwoju gospodarczego, – konieczne zapewnienie dostępności zarówno do sieci infrastruktury TEN-T, terenów inwestycyjnych, przejść granicznych, jak też obiektów i szlaków drogowych oraz kolejowych o kluczowym znaczeniu dla rozwoju gospodarczego regionu.
<p>Cel Polityki 4. <i>Europa o silniejszym wymiarze społecznym,</i></p>	<p>(ii) <i>Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – w regionie konieczne jest podejmowanie działań na rzecz wzmocnienia infrastruktury edukacyjnej, w szczególności dla szkół ponadpodstawowych i placówek

Cel polityki	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet*	Uzasadnienie (streszczenie) [2 000 na każdy cel szczegółowy lub odrębny priorytet]
<i>bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych (EFRR)</i>	<i>społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online</i>	kształcenia ogólnego, zawodowego oraz ustawicznego, – wiele placówek oświatowych Opolszczyzny odbiega od wymaganych standardów i tym samym nie spełnia oczekiwań regionalnego rynku pracy, dlatego konieczna jest poprawa dostępu do nowoczesnej bazy lokalowej oraz dydaktycznej, – istotne jest wzmocnienie infrastruktury w zakresie stosowania narzędzi TIK w procesie edukacji, co umożliwi uczniom nabycie umiejętności niezbędnych do funkcjonowania w społeczeństwie informacyjnym, – pandemia COVID-19 uwidoczniła potrzeby regionu w zakresie np. ograniczonego dostępu do szerokopasmowych łącz internetowych, – wzmocnienie i unowocześnienie infrastruktury szkoleniowej w regionie umożliwi szkołom tworzenie warunków zbliżonych do rzeczywistego środowiska pracy.
	(iii) <i>Wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach, oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe</i>	– liczba miejsc w mieszkaniach chronionych w 2019 r. w woj. opolskim wynosiła 186 (wzrost o 85 w stosunku do 2015 r.), – liczba miejsc w mieszkaniach chronionych w woj. opolskim w 2020 r. wyniosła 235 (o 133% więcej niż w 2015 r.), z tego: <ul style="list-style-type: none"> • 52 miejsca (22%) przypadało dla młodzieży opuszczającej placówki opieki i wychowania; • 97 miejsc (41%) przeznaczonych było dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz zagrożonych przemocą domową

Cel polityki	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet*	Uzasadnienie (streszczenie) [2 000 na każdy cel szczegółowy lub odrębny priorytet]
	<i>i usługi społeczne</i>	<p>(miejsca interwencyjne);</p> <ul style="list-style-type: none"> • 86 miejsc zajmowały osoby starsze oraz inne mające trudności w samodzielnym funkcjonowaniu (37%). <p>– liczba Zakładów Aktywności Zawodowej w woj. opolskim w 2020 r. - 5,</p> <p>– wskaźnik zatrudnienia ogółem w 2020 r. w ZAZ na 10 tys. osób niepełnosprawnych - 26,5%,</p> <p>– w woj. opolskim nie ma rodzinnych domów pomocy społecznej - w Polsce liczba rodzinnych domów pomocy społecznej wynosi 47 (354 miejsca),</p> <p>– 8 gmin nie posiada żadnego lokalu mieszkalnego na najem socjalny; w 2020 r. podobnie jak w ubiegłych latach, liczba lokali socjalnych w woj. opolskim była mniejsza niż liczba oczekujących (na mieszkanie socjalne oczekiwały 1 503 osoby),</p> <p>– wg stanu na 2020 r. w domach pomocy społecznej w regionie przebywa 3 082 osoby, podczas gdy np. w dziennych domach pomocy - 1 584 osób (spadek w stosunku do 2019 r. o 17 osób),</p> <p>– w 2020 r. liczba podmiotów rodzinnej pieczy zastępczej obejmowała 978 podmiotów (o 16 mniej niż w 2019 r.) - największy spadek dotyczył rodzin niezawodowych i spokrewnionych,</p> <p>– liczba miejsc w 2020 r. placówkach opiekuńczo-wychowawczych była mniejsza niż w poprzednich latach i wyniosła 479 (w 2019 r. – 510, w 2018 r. – 521, a w 2017 r. – 532).</p>
	(v) <i>Zapewnianie równego</i>	– z uwagi na potrzebę wzrostu jakości życia mieszkańców woj. opolskiego,

Cel polityki	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet*	Uzasadnienie (streszczenie) [2 000 na każdy cel szczegółowy lub odrębny priorytet]
	<p><i>dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej</i></p>	<p>niezwykle istotna jest dostępność do wysokiej jakości infrastruktury zdrowotnej,</p> <ul style="list-style-type: none"> – udział procentowy osób powyżej 65 r.ż. zwiększy się z 20% obecnie do 36% w 2030 r., – bardzo niska liczba lekarzy o specjalizacji geriatrycznej – 12 lekarzy na całe województwo, – liczba łóżek opieki paliatywnej i hospicyjnej w regionie kształtuje się obecnie poniżej średniej (1,48 na 10 tys. osób w regionie oraz 1,74 w kraju) i osiąga nieakceptowalny społecznie i medycznie poziom, – niewystarczające zasoby sprzętowe w placówkach medycznych, w tym zwłaszcza podstawowej opieki zdrowotnej i ambulatoryjnej opieki specjalistycznej, – słabo rozwinięta infrastruktura opieki podstawowej i ambulatoryjnej, – braki w zakresie specjalistycznego sprzętu medycznego w POZ-ach oraz lekarzy (szczególnie ospecializacji pediatrycznej i geriatrycznej), – liczba lekarzy wg miejsca pracy na 10 tys. osób w 2019 r. wynosiła 20,1 przy średniej krajowej 23,7, – brak w woj. opolskim dziennego oddziału psychiatrycznego dla dzieci i młodzieży, – bardzo niska liczba lekarzy o specjalizacji w zakresie psychiatrii dzieci i młodzieży - 7 lekarzy na całe województwo.
<p>Cel Polityki 4. Europa o silniejszym</p>	<p>(a) <i>Poprawa dostępu do zatrudnienia i działań</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – woj. opolskie wciąż charakteryzuje się niższymi, w stosunku do kraju, wskaźnikami dot.

Cel polityki	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet*	Uzasadnienie (streszczenie) [2 000 na każdy cel szczegółowy lub odrębny priorytet]
<p>wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych (EFS)</p>	<p><i>aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej</i></p>	<p>aktywności zawodowej i wskaźnikiem zatrudnienia - w III kwartale 2020 r. wskaźnik aktywności zawodowej zatrudnienia był niższy o 1,45 p. p. niż w analogicznym okresie 2019 r., współczynnik aktywności zawodowej o 0,9 p. p., a wskaźnik zatrudnienia o 0,9 p. p.³⁹,</p> <ul style="list-style-type: none"> – na koniec 2020 roku w woj. opolskim zarejestrowanych było 24 976 osób bezrobotnych i liczba ta była wyższa od stanu na koniec roku 2019 o 4 030 (wzrost o 19,2%), – rejestracje bezrobocia w sposób znaczący dotknęły osoby relatywnie młode, tj. do 30 roku życia. Choć ich całkowita liczba (9 655) była o 1 225 mniejsza od ubiegłorocznej, to jednak w skali całego napływu uległa procentowemu zwiększeniu. W badanym okresie w 2019 roku rejestracje osób do 30 roku życia stanowiły 36,6% całkowitego napływu, w 2020 roku było to 37,5% (wzrost o 0,9 p.p.)⁴⁰, – liczba biernych zawodowo wg BAEL (I kwartał 2019 r.) wynosiła 336 000 i stanowiła 45,6% ogółu ludności w wieku 15 lat i więcej (w kraju 44,1%) - niewielki spadek ich populacji w stosunku do 2015 (o ok. 16 000), natomiast wzrost na przestrzeni roku o 2,8%. W strukturze osób biernych zawodowo przeważają kobiety (63,9%)

³⁹Aktywność Ekonomiczna Ludności w województwie opolskim w I kwartale 2019 r. GUS Opole, s. 1.

⁴⁰ Analiza sytuacji na rynku pracy województwa opolskiego w 2020 r., WUP Opole, s. 8.

Cel polityki	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet*	Uzasadnienie (streszczenie) [2 000 na każdy cel szczegółowy lub odrębny priorytet]
		<p>i udział ich zwiększył się na przestrzeni roku⁴¹,</p> <ul style="list-style-type: none"> – główną przyczyną bierności zawodowej w 2018 r., po emeryturze, były obowiązki rodzinne i związane z prowadzeniem domu (liczba osób biernych zawodowo z tej przyczyny - 62 tys.)⁴², – spadek liczby nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON w przeliczeniu na 10 tys. ludności, (w latach 2015: 2017) (odpowiednio: 6,74% wobec 6,12%), – na koniec grudnia 2020 roku większość wśród ogółu bezrobotnych stanowiły kobiety: 13 815 osób o 1 737 więcej niż na koniec 2019 r.), których udział w liczbie zarejestrowanych bezrobotnych w naszym regionie wyniósł 55,3% (mniej o 2,4 p. p. niż w grudniu 2019 roku)⁴³, – wskaźnik zatrudnienia kobiet w 2018 r. wynosił 45,4% w porównaniu ze wskaźnikiem zatrudnienia mężczyzn - 63,9% co świadczy o trudniejszej sytuacji kobiet na rynku pracy, – w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy w 2018 r. były osoby w grupie wieku 25–34 lata, których udział wśród osób bezrobotnych ogółem był najwyższy i wynosił 26,57,2%⁴⁴, – niezadawalający poziom przedsiębiorczości - nieznaczny wzrost

⁴¹ Aktywność Ekonomiczna Ludności w województwie opolskim w I kwartale 2021 r. GUS Opole, 30.06.2021 r., s. 4.. GUS, s. 15,

⁴² Bank Danych Lokalnych, GUS.

⁴³ Analiza sytuacji na rynku pracy (...), op. cit., s. 17.

⁴⁴ Analiza sytuacji na rynku pracy (...), op. cit., s. 19

Cel polityki	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet*	Uzasadnienie (streszczenie) [2 000 na każdy cel szczegółowy lub odrębny priorytet]
		<p>liczby podmiotów gospodarczych przypadających na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym (w latach 2015-2018 o 69) - wskaźnik znacznie poniżej średniej krajowej⁴⁵,</p> <ul style="list-style-type: none"> – obniżająca się liczba przedsiębiorstw społecznych skorelowana ze spadkiem wskaźnika podmiotów ekonomii społecznej na 100 tys. ludności, który w 2017 r. w porównaniu z 2016 r. uległ obniżeniu 4,1 p. p.⁴⁶, – prawo do wsparcia na rzecz poprawy perspektyw zatrudnienia lub prowadzenia działalności na własny rachunek stanowi jeden z priorytetów <i>Europejskiego filaru praw socjalnych</i>⁴⁷, podjęcie działań w celu zwiększenia uczestnictwa w rynku pracy stanowi jedno z zaleceń Rady Europejskiej na lata 2018 i 2019.
	<p>(d) <i>Wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy,</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – rosnący stosunek liczby osób w wieku poprodukcyjnym do liczby osób w wieku produkcyjnym, – po 2020 r. na jedną osobę w wieku poprodukcyjnym, pracować będą mniej niż 3 osoby w wieku produkcyjnym, a w 2050 r. już tylko 1 osoba w wieku produkcyjnym (1,2 osoby)⁴⁸, – rosnąca liczba osób pracujących w sektorze przemysłu i usług oraz rosnąca liczba nowopowstałych miejsc pracy wskazuje, że w przedsiębiorstwach

⁴⁵ Bank Danych Lokalnych GUS.

⁴⁶ *Ocena zasobów pomocy społecznej województwa opolskiego*, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Opolu, za lata 2016, s. 124 i 2017, s. 118.

⁴⁷ Dokument wydany przez Parlament Europejski, Radę Unii Europejską i Komisję Europejską, s. 12.

⁴⁸ *Analiza sytuacji (...), op.cit.*, s. 21.

Cel polityki	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet*	Uzasadnienie (streszczenie) [2 000 na każdy cel szczegółowy lub odrębny priorytet]
	<i>w które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia</i>	<p>występować będzie zapotrzebowanie na podnoszenie i zdobywanie nowych kwalifikacji pracowników,</p> <ul style="list-style-type: none"> – poprawiająca się kondycja ekonomiczna przedsiębiorstw, na którą wskazuje wzrost PKB sprawia, że przedsiębiorstwa coraz częściej będą mogły partycypować w kosztach podnoszenia kwalifikacji, – najwyższy w kraju odsetek orzeczeń o całkowitej niezdolności do pracy – 52,2%, – choroby nowotworowe są najczęstszą przyczyną absencji pracowników, – cukrzyca, choroby aorty i naczyń obwodowych, przewlekłe choroby układu oddechowego, choroby krwi i układu odpornościowego są głównymi przyczynami zgonów na Opolszczyźnie, – niski wskaźnik zgłaszalności na badania profilaktyczne, – bardzo niska aktywność fizyczna mieszkańców województwa.
	<p>(f) <i>Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie,</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – znaczne dysproporcje wewnątrzterytorialne w zakresie dostępu do wychowania przedszkolnego. Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w 2018 r. w woj. opolskim wynosił 92% (Polska 89,5%): <ul style="list-style-type: none"> • w miastach 107,3% (Polska 103,4), • na wsi 75,2% (Polska 70,5), – odsetek młodzieży w woj. opolskim, która nie zdała egzaminu maturalnego w 2018 r. w regionie wynosił blisko 22% (natomiast w kraju świadectwo dojrzałości otrzymało 79,7% uczniów, którzy przystąpili do egzaminów) – odsetek młodzieży w regionie, która w 2018 r. nie uzyskała zaliczenia

Cel polityki	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet*	Uzasadnienie (streszczenie) [2 000 na każdy cel szczegółowy lub odrębny priorytet]
	<p><i>po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami</i></p>	<p>z egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie wynosił ok. 26% (natomiast w kraju świadectwo potwierdzające kwalifikacje w zawodzie otrzymało 75,28%),</p> <ul style="list-style-type: none"> – słabością kształcenia jest niewystarczające przygotowanie do zawodu oraz kształcenie praktyczne, – osoby młode (15-34 lata) niepracujące, nieuczące się i niedokształcające się w regionie w 2018 r. stanowiły 15% (Polska 14,4%), – największą grupę bezrobotnych w regionie w 2019 r, stanowiły osoby z wykształceniem podstawowym i gimnazjalnym (30,0%), zasadniczym zawodowym (27,6 %) i policealnym (19,6%), – wśród bezrobotnych absolwentów ok. 30% stanowią absolwenci szkół zawodowych.
	<p>(g) <i>Wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – osoby dorosłe uczestniczące w kształceniu lub szkoleniu (w wieku 25–64 lata) w 2018 r, stanowiły jedynie 3,7% (Polska 5,7%), – szacuje się, że w 2030 r. odsetek osób dorosłych uczestniczących w kształceniu lub szkoleniu wynosić będzie 3,57%, – szkoły i uczelnie z opóźnieniem reagują na zmiany zachodzące na rynku pracy, – wyniki badania PIAAC wskazują na niski poziom kompetencji kluczowych Polaków, – odsetek osób posiadających podstawowe lub ponadpodstawowe umiejętności cyfrowe w regionie był jednym z najniższych w kraju i w 2018 r. kształtował się na poziomie 41%, podczas

Cel polityki	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet*	Uzasadnienie (streszczenie) [2 000 na każdy cel szczegółowy lub odrębny priorytet]
	<i>pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej</i>	<p>gdy np. w województwie mazowieckim odsetek ten wynosił 54%,</p> <ul style="list-style-type: none"> – zbyt niski stopień stosowania w procesie edukacji narzędzi i środków ICT oraz eksperymentu w edukacji.
	(h) <i>Wspieranie aktywnego włączenia społecznego, w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji</i>	<ul style="list-style-type: none"> – pogłębiające się dysproporcje w poziomie życia poszczególnych grup społecznych - przyczyn dyskryminacji doświadczają głównie osoby chore, z niepełnosprawnościami, mieszkańcy obszarów charakteryzujących się najgorszymi wskaźnikami rozwoju społeczno-gospodarczego i związanymi z tym bezrobociem i ubóstwem, – liczba biernych zawodowo wg BAEL (I kwartał 2021 r.) wynosiła 307 000 i stanowiła 42,6% ogółu ludności w wieku 15 lat i więcej (w kraju 42,7%) - wzrost na przestrzeni roku o 1,9%. W strukturze osób biernych zawodowo przeważają kobiety i ich udział był wyższy w województwie i kraju (odpowiednio: 63,5 % wobec 61,7%) , – niekorzystne uwarunkowania określonych obszarów województwa, co potwierdza wskaźnik deprivacji lokalnej, który w przypadku niektórych powiatów / gmin spada bardzo powoli, – najważniejszymi powodami udzielania pomocy społecznej pozostają: bezrobocie oraz ubóstwo – w 2018 r., długotrwale korzystający ze świadczeń pomocy społecznej stanowili prawie 2/3 ogółu klientów (58,14%)⁴⁹,

⁴⁹ Ocena zasobów pomocy społecznej województwa opolskiego w 2020 r., ROPS, czerwiec 2021 r., s. 59 i 65.

Cel polityki	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet*	Uzasadnienie (streszczenie) [2 000 na każdy cel szczegółowy lub odrębny priorytet]
		<ul style="list-style-type: none"> – słaba oferta dotycząca aktywizacji społeczno-zawodowej osób z niepełnosprawnościami oraz innych grup najbardziej oddalonych od rynku pracy - liczba instytucji oferujących specjalistyczne usługi w tym zakresie utrzymuje się na niezadawalającym poziomie, – liczba przedsiębiorstw społecznych, w tym spółdzielni socjalnych w 2021 r. wynosiła 39 i wzrosła nieznacznie w stosunku do 2015 r. (tylko o 9 podmiotów). W powiatach: opolskim, krapkowickim i namysłowskim nie funkcjonuje ani jedno przedsiębiorstwo społeczne⁵⁰, – w odniesieniu do podmiotów ekonomii społecznej z obszaru reintegracji społeczno-zawodowej, w stosunku do 2018 r. w regionie wzrosła jedynie liczba zakładów aktywności zawodowej (z 2 do 5), natomiast liczba uczestników zajęć wzrosła jedynie o 57⁵¹ osób z niepełnosprawnościami bierne zawodowo stanowią w regionie aż 80% całej populacji tej grupy ⁵².
	(i) <i>Wspieranie integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich, w tym migrantów</i>	<ul style="list-style-type: none"> – skokowy wzrost liczby cudzoziemców w regionie - na koniec grudnia 2018 r. w woj. opolskim liczba obywateli państw trzecich zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalno – rentowych wynosiła ponad 17 tys. osób (zwłaszcza obywatele Ukrainy, Mołdawii i Białorusi), – liczba imigrantów zameldowanych na pobyt stały

⁵⁰ Tamże, s. 101-102.

⁵¹ Tamże, s. 102

⁵²Bank Danych Lokalnych, GUS.

Cel polityki	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet*	Uzasadnienie (streszczenie) [2 000 na każdy cel szczegółowy lub odrębny priorytet]
		<p>w regionie wynosiła w 2019 r. 1 315 osób (wzrost o 68 osób w porównaniu z 2018 r.), natomiast liczba imigrantów zameldowanych na pobyt czasowy w 2019 r. wyniosła 6 698 (wzrost o 655 osób w odniesieniu do 2018 r.),</p> <ul style="list-style-type: none"> – w regionie obserwuje się stały wzrost pozwoleń na pracę dla cudzoziemców: 808 w 2013 r., 1219 w 2015 r., 2 808 w 2016 r. oraz skok aż do 5 807 w 2017 r. i 9 584 w 2019 r. (z zastrzeżeniem, że ta sama osoba może uzyskać więcej niż jedno pozwolenie w ciągu roku).
	<p>(j) <i>Wspieranie integracji społeczno-gospodarczej społeczności marginalizowanych, takich jak Romowie</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – według ostatniego spisu powszechnego z 2011 r. wśród mieszkańców Opolszczyzny przynależność do romskiej mniejszości etnicznej zadeklarowało 1,1 tys. osób⁵³ (choć sami Romowie podkreślają, że jest ich trzy razy więcej). Wg danych z tego samego roku w kraju zamieszkuje 16 tys. Romów, – tylko 2% Romów posiada wyższe wykształcenia (najmniej ze wszystkich mniejszości), średnie wykształcenie posiada niespełna 7 % Romów, niższe niż średnie ma 82 % Romów, – udział dzieci romskich w szkołach specjalnych w stosunku do ogólnej liczby dzieci z tej mniejszości uczęszczających do szkół, w 2019 r. wynosił 18,25% i wzrósł w stosunku do wcześniejszego okresu o ok. 8,5 p. p., – według sprawozdań wojewodów z realizacji Programu romskiego, w roku szkolnym 2012/2013 w stosunku do roku szkolnego 2004/2005: zmniejszył się

⁵³ Tamże.

Cel polityki	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet*	Uzasadnienie (streszczenie) [2 000 na każdy cel szczegółowy lub odrębny priorytet]
		<p>z 88,8% do 88,2% udział dzieci romskich realizujących obowiązek szkolny w liczbie dzieci romskich objętych tym obowiązkiem,</p> <ul style="list-style-type: none"> – duża liczba dzieci romskich przedwcześnie opuszcza szkołę (ok. 45%) - powodami tego zjawiska są m.in.: przekonanie o wystarczającym poziomie edukacji oraz tradycja wczesnego zawierania małżeństwa i ciąży (badania Agencji Praw Podstawowych UE z 2016 r.), – według badań Agencji Praw Podstawowych UE z 2016 r. w Polsce do szkoły nie uczęszcza ok. 13% dzieci romskich, – stopa bezrobocia wśród Romów w 2013 r. wyniosła 70,3%, tj. była niższa o 2,1% od poziomu z 2005 r. (w poszczególnych latach okresu 2005–2013 współczynnik ten wynosił średnio 74,6%,
	<p>(k) <i>Zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – brak kadry medycznej, szczególnie lekarzy specjalistów (m.in. w dziedzinie pediatrii, geriatricznej) ograniczeniem w dostępie do opieki zdrowotnej, – długie kolejki do świadczeń oraz niedostatecznie rozwinięta podstawowa i ambulatoryjna opieka zdrowotna, w szczególności dotycząca chorób układu krążenia, chorób cywilizacyjnych, onkologicznych czy zdrowia psychicznego, – wydłużające się przeciętne trwanie życia, – wzrastający wiek matki, – niska dzietność, – nasilający się proces starzenia ludności, – znaczący wzrost liczby osób starszych z 20% ogółu społeczności (obecnie) do

Cel polityki	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet*	Uzasadnienie (streszczenie) [2 000 na każdy cel szczegółowy lub odrębny priorytet]
	<i>sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej</i>	<p>36% w 2030 r., spowoduje zwiększenie zapotrzebowania na różnego rodzaju usługi i świadczenia zdrowotne (w tym rehabilitacyjne), a także wymaga reorganizacji opieki zdrowotnej,</p> <ul style="list-style-type: none"> – konieczność zapewnienia odpowiedniego poziomu opieki domowej dla osób starszych, w tym potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu⁵⁴, – konieczność dostępności do opieki długoterminowej i hospicyjnej oraz wzmacnianie powiązań z opieką społeczną w celu zaspokajania potrzeb osób starszych, w tym z niepełnosprawnościami (usługi opiekuńcze i asystenckie).
	<p>(I)</p> <i>Wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci</i>	<ul style="list-style-type: none"> – konieczność ograniczania liczby rodzin zastępczych spokrewnionych z dzieckiem, na rzecz wzrostu liczby rodzin zawodowych, – 3-krotnie więcej dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo-wychowawczych, niż w rodzinnych domach dziecka, – wg danych na 2019 rok: <ul style="list-style-type: none"> • w województwie opolskim liczba bezdomnych szacowana jest na 849 osób (~2% ogółu bezdomnych w Polsce), • większość z bezdomnych to mężczyźni (82%) populacji, • 46% bezrobotnych to osoby w wieku 41-60 lat, dzieci stanowią 3-4%

⁵⁴Diagnoza problemu depopulacji oraz trendów wynikających z prognoz ludnościowych w województwie opolskim. Przegląd, programów, działań i instrumentów realizowanych na poziomach: lokalnym, regionalnym, krajowym i europejskim, mających na celu przeciwdziałanie depopulacji, Raport cząstkowy I, Opole, kwiecień 2019 r.

Cel polityki	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet*	Uzasadnienie (streszczenie) [2 000 na każdy cel szczegółowy lub odrębny priorytet]
		<p>szacowanej populacji,</p> <ul style="list-style-type: none"> • najwięcej bezdomnych (37%) charakteryzuje się niskim wykształceniem (maksymalnie gimnazjalnym), • około ¼ to bezdomni chroniczni tj. tacy, których czas bezdomności przekracza 10 lat, • zdecydowana większość bezdomnych przebywa w placówkach instytucjonalnych (80%), reszta zajmuje miejsca niemieszkalne oraz pustostany czy przebywa w obrębie ogrodów działkowych (20%), • głównym źródłem dochodu bezdomnych jest zasiłek z pomocy społecznej (38%), <p>– liczba rodzin w gminach, korzystająca ze świadczeń pomocy społecznej z powodu bezdomności w 2020 r. - 1092,</p> <p>– liczba miejsc w instytucjach (noclegownie, schroniska, ogrzewalnie itp.) w 2020 r. - 810,</p>
<p>Cel Poltyki 5. Europa bliższa obywatelom dzięki wspieraniu zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju wszystkich rodzajów terytoriów i inicjatyw lokalnych</p>	<p>(i) <i>Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich</i></p> <p>(ii)</p>	<p>– region zróżnicowany kulturowo z bogatym dorobkiem kulturalnym (materialnym i niematerialnym),</p> <p>– wspieranie walorów i usług turystycznych,</p> <p>– niska aktywność kulturalna mieszkańców,</p> <p>– konieczność zapewnienia infrastruktury wspierającej równy dostęp mieszkańców regionu do wysokiej jakości usług kulturalnych,</p> <p>– wzmocnienie powiązań pomiędzy obszarami miejskimi i wiejskimi – główne wyzwanie polityki spójności 2021-2027,</p> <p>– konieczność wsparcia realizacji zintegrowanych działań</p>

Cel polityki	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet*	Uzasadnienie (streszczenie) [2 000 na każdy cel szczegółowy lub odrębny priorytet]
	<p><i>Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego, i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie</i></p>	<p>rewitalizacyjnych,</p> <ul style="list-style-type: none"> – niewystarczające fundusze, słaba edukacja w obszarze regionalnego dziedzictwa, brak wiedzy i skutecznych narzędzi oraz niedobór środków w tym obszarze, – zwiększenie współpracy w zakresie współdecydowania oraz współzarządzania procesami rozwojowymi przez samorzady terytorialne i społeczeństwo obywatelskie (oddolne inicjatywy społeczności lokalnych).

**Odrębne priorytety zgodnie z rozporządzeniem w sprawie EFS+*

2. PRIORYTETY INNE NIŻ POMOC TECHNICZNA

Tabela 1 T: Struktura programu*

Nr	Tytuł	POMOC TECHNICZNA	Podstawa obliczania	Fundusz	Kategoria wspieranego regionu	Wybrany cel szczegółowy (CS)
1	INNOWACYJNE I KONKURENCYJNE OPOLSKIE	Nie	Całkowite koszty kwalifikowalne	EFRR	Region słabiej rozwinięty	i
						ii
						iii
						iv
2	ZIELONE OPOLSKIE	Nie	Całkowite koszty kwalifikowalne	EFRR	Region słabiej rozwinięty	i
						ii
						iv
						v
						vi
						vii
3	NISKOEMISYJNE OPOLSKIE	Nie	Całkowite koszty kwalifikowalne	EFRR	Region słabiej rozwinięty	viii
4	LEPIEJ POŁĄCZONE OPOLSKIE	Nie	Całkowite koszty kwalifikowalne	EFRR	Region słabiej rozwinięty	ii
5	OPOLSKIE SILNE SPOŁECZNIE	Nie	Całkowite koszty kwalifikowalne	EFS+	Region słabiej rozwinięty	a
						d
						f
						g
						h
						i
						j

Nr	Tytuł	POMOC TECHNICZNA	Podstawa obliczania	Fundusz	Kategoria wpieranego regionu	Wybrany cel szczegółowy (CS)
						k
						l
				EFRR	Region słabiej rozwinięty	ii
						iii
						v
6	EUROPA BLIŻEJ MIESZKAŃCÓW OPOLSKIEGO	Nie	Całkowite koszty kwalifikowalne	EFRR	Region słabiej rozwinięty	i
						ii
7	POMOC TECHNICZNA	Tak	Całkowite koszty kwalifikowalne	EFRR/EF S+	Region słabiej rozwinięty	nie dotyczy

** Informacje dotyczące tej tabeli będą służyć jako wkład techniczny przy wypełnianiu innych pól i tabeli we wzorze w formacie elektronicznym. Nie dotyczy EFMR.*

2.1 INNOWACYJNE I KONKURENCYJNE OPOLSKIE

- Ten priorytet dotyczy zatrudnienia ludzi młodych
- Ten priorytet dotyczy innowacyjnych działań społecznych
- Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+
- Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. l) rozporządzenia w sprawie EFS+
- Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie mobilności miejskiej określonego w art. 3 ust. 1 lit. b) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności
- Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie łączności cyfrowej określonej w art. 3 ust. 1 lit. a) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

2.1.1 (i) Cel szczegółowy

(i) Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii

2.1.1.1 (i) Interwencje w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań

Jednym z ważniejszych czynników wpływających na poziom rozwoju gospodarczego w woj. opolskim jest działalność innowacyjna przyczyniająca się do poprawy poziomu atrakcyjności regionu dla inwestorów. Wskazana jest ona jednak jako obszar problemowy.

Region charakteryzuje m.in. niski udział przedsiębiorstw przemysłowych współpracujących z sobą w zakresie działalności innowacyjnej, a także niski udział przedsiębiorstw usługowych wdrażających innowacje.

Na przestrzeni lat 2009-2016 średni udział przedsiębiorstw innowacyjnych przeciętnie w kraju kształtował się na podobnym poziomie, podczas gdy istotne zmiany obserwowano w poszczególnych województwach. W większości województw udział przedsiębiorstw innowacyjnych uległ zmniejszeniu, w tym najbardziej w woj. opolskim (o 6,3 p. proc.).

W woj. opolskim w 2018 r. udzielono 66 patentów na wynalazki krajowe, co stanowiło jedynie 1,1% liczby patentów w kraju (14 lokata w rankingu województw). Jednocześnie w latach 2009-2016 w woj. opolskim zaobserwowano ponad 2-krotny wzrost liczby udzielonych patentów na wynalazki krajowe. Należy zatem w dalszym ciągu wspierać inwestycje dot. zastosowania patentów w nowych towarach, procesach lub usługach w regionie. Działania te przyczynią się do wzrostu konkurencyjności opolskich przedsiębiorstw.

Pomimo przeznaczenia znacznych środków RPO WO 2014-2020 na wsparcie obszaru innowacji, woj. opolskie najslabiej wypada w kraju pod względem odsetka innowacyjnych przedsiębiorstw usługowych. Natomiast w gospodarce regionu znaczącą rolę odgrywa sektor przemysłowy. Odsetek podmiotów przemysłowych wprowadzających innowacje jest

najwyższy w kraju⁵⁵. Istnieje więc potrzeba silniejszej koncentracji działań ukierunkowanych na przezwycięzenie barier we wprowadzeniu innowacji w przedsiębiorstwach usługowych, pamiętając również o działaniach mających na celu dalszą poprawę poziomu innowacyjności pozostałych przedsiębiorstw

Pandemia COVID-19 znacząco zahamowała proces wzmacniania innowacyjności opolskiej gospodarki. Brak zainteresowania przedsiębiorców inwestycjami w działania innowacyjne wynikał głównie z pogorszenia ich sytuacji finansowej. Przedsiębiorcy koncentrowali bowiem swoje działania głównie na utrzymaniu płynności finansowej i zatrudnienia w swoich firmach.

Aby zwiększyć poziom innowacyjności opolskich przedsiębiorstw, a tym samym zwiększyć ich odporność na przyszłe kryzysy, niezbędne jest zatem dalsze inwestowanie w infrastrukturę oraz wspieranie działalności badawczo-rozwojowej, a także transferu wiedzy z sektora B+R do sektora przedsiębiorstw, m.in. w kierunku wykorzystania rozwiązań z zakresu eko-innowacji. Powyższe znajduje potwierdzenie w dokumentach opracowanych na szczeblu KE. Podkreślić należy, że działania polegające na wzmocnieniu zdolności gospodarki do innowacji, w tym poprzez wspieranie ściślejszej współpracy między przedsiębiorstwami a organizacjami badawczymi, *zgodnie z Wytycznymi inwestycyjnymi dla Polski w zakresie finansowania polityki spójności na lata 2021-2027*, uznawane są za wysoce priorytetowe⁵⁶. Efektem działań w tym obszarze będzie zwiększanie stopnia zaawansowania technologicznego produktów, stymulowanie powstawiania nowych rozwiązań technologicznych i organizacyjnych dzięki oparciu przewag konkurencyjnych w większym stopniu na jakości i innowacyjności proponowanych produktów i usług.

W celu poprawy konkurencyjności regionalnej gospodarki w ramach cs (i) przewiduje się dalsze wspieranie inwestycji w infrastrukturę B+R organizacji badawczych oraz szkół wyższych. Unowocześnienie infrastruktury w zakresie badań, rozwoju i innowacji stanowić będzie skuteczną odpowiedź sektora nauki na potrzeby przedsiębiorstw, jak również umożliwi pełne wykorzystanie potencjału kadr naukowych.

Do realizacji interwencji w ramach cs (i) istotne znaczenie ma RSIWO2030 opracowana przy współpracy przedstawicieli najważniejszych środowisk (interesariuszy innowacji) w regionie, takich jak: przedsiębiorcy, jednostki naukowo-badawcze, organizacje badawcze, samorządy, instytucje otoczenia biznesu oraz inne podmioty systemu innowacji. Wymienione w tym dokumencie regionalne inteligentne specjalizacje będą podstawą do wskazania strategicznych inwestycji w infrastrukturę badawczo-rozwojową w regionie.

Przeprowadzona w ramach RSIWO2030 analiza SWOT wskazała na problem niskiego poziomu wykorzystania infrastruktury B+R w uczelniach do celów komercyjnych. W związku z powyższym jednym z celów strategicznych wskazano na poprawę zdolności rynkowych jednostek B+R.

⁵⁵ *Opolskie 2030 (..) op. cit., s.56*

⁵⁶ *Dokument roboczy służb Komisji – Sprawozdanie krajowe – Polska 2019 (...) op. cit., s. 67.*

Wsparcie jednostek naukowych, organizacji badawczych i szkół wyższych w sferze B+R przyczyni się do rozwoju inteligentnych specjalizacji regionalnych. W wyniku podejmowanych działań rozwijane będą centra badań i rozwoju, które wzmocnią poziom współpracy pomiędzy publicznymi centrami badawczymi a sektorem przedsiębiorstw.

Wsparciem objęte zostaną wybrane przedsięwzięcia dotyczące infrastruktury B+R ujęte w Kontrakcie Programowym (nie wynikające z Polskiej Mapy Infrastruktury Badawczej), wynikające z agendy badawczej, której zakres jest zgodny z regionalną inteligentną specjalizacją.

W ramach cs (i) wsparcie zostanie również przeznaczone na sfinansowanie np. w formie bonów, usług proinnowacyjnych świadczonych przez IOB lub/oraz regionalne ośrodki badawcze. Świadczone usługi dotyczyć będą m.in. wsparcia w zakresie prowadzenia prac B+R, jak również wdrażania innowacji. Warunkiem udzielania wsparcia dla MŚP jest posiadanie akredytacji krajowej, której celem jest zapewnienie wysokiej jakości usług Ośrodków Innowacji dla przedsiębiorstw w zakresie ich innowacyjnego rozwoju.

Ponadto planuje się udział regionu w projekcie InnoRegioLab⁵⁷ – umożliwiającym m.in. testowanie i wdrażanie w skali pilotażowej nowych instrumentów wsparcia w woj. opolskim. Projekt przyczyni się do budowania potencjału regionów m. in. w zakresie rozwoju mało doświadczonych IOB celem lepszego przygotowania ich do procesu akredytacji.

Wsparcie w ramach cs (i) zostanie również przeznaczone na budowę, rozbudowę oraz zakup wyposażenia dla zaplecza badawczo-rozwojowego w celu rozwoju działalności innowacyjnej przedsiębiorstw, wdrożenie wyników badań (jako element projektu). Możliwe będzie również wsparcie kompetencji, jako uzupełniający element projektu, jak również finansowanie procesu powstawania innowacji (od pomysłu do rynku) lub jego wybranych elementów m.in.:

- badań naukowych i przemysłowych,
- prac rozwojowych (w tym etap prac demonstracyjnych),
- linii pilotażowych,
- działań w zakresie wczesnej walidacji produktów,
- zaawansowanych zdolności produkcyjnych,
- pierwszej produkcji.

W ramach cs (i) realizowane będą jedynie projekty umożliwiające rozwój branż zidentyfikowanych w RSIWO 2030 jako inteligentne specjalizacje regionalne.

⁵⁷ Zgodnie z **projektem** FENG na lata 2021-2027 projekt ten zakłada wsparcie regionów w zakresie budowania potencjału B+R, w ramach którego regiony będą partycypować celem zdobycia wiedzy związanej z prowadzeniem działań z zakresu wsparcia B+R w formie odpowiadającej potrzebom danego regionu.

Planowane typy przedsięwzięć, w tym m.in.:

- infrastruktura B+R jednostek naukowych i organizacji badawczych,
- infrastruktura B+R przedsiębiorstw,
- budowanie potencjału regionu w zakresie wsparcia działalności badawczo-rozwojowej przedsiębiorstw oraz konsorcjów przedsiębiorstw z organizacjami badawczymi,
- wsparcie działalności badawczo-rozwojowej przedsiębiorstw oraz konsorcjów przedsiębiorstw z organizacjami badawczymi,
- ekoinnowacje i zarządzanie efektywnością środowiskową,
- proinnowacyjne usługi IOB dla MŚP (dopuszczalne bony na innowacje).

Główne grupy docelowe

W przypadku przedsięwzięć dotyczących zwiększenia potencjału w zakresie badań i innowacji oraz wykorzystywania zaawansowanych technologii projekty skierowane będą do organizacji badawczych oraz przedsiębiorstw zamierzających inwestować w zwiększenie potencjału badawczego, rozwój innowacji oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Dyskryminacja zarówno bezpośrednia, jak i pośrednia ze względu na płeć, pochodzenie rasowe lub etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek, orientację oraz tożsamość seksualną, pracowników organizacji badawczych oraz przedsiębiorstw zamierzających inwestować w zwiększenie potencjału badawczego, rozwój innowacji oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii może skutkować stresem mniejszościowym, poczuciem alienacji, izolacją społeczną, brakiem akceptacji wśród społeczności oraz brakiem wsparcia społecznego. Konsekwencjami mogą być poczucie osamotnienia, depresja i lęki.

Planowane działania na rzecz zwalczania wszelkich form dyskryminacji oraz promowania równości szans:

- podnoszenie świadomości w zakresie równych praw i potrzeby tolerancji dla osób np. o odmiennej orientacji seksualnej, poprzez organizowanie działań promocyjnych i edukacyjnych (np. warsztatów i szkoleń),
- wsparcie inicjatyw mających na celu zwalczanie przestępstw, mowy nienawiści, przemocy i szkodliwych praktyk, w tym wobec osób LGBTIQ+,
- sformułowanie kryteriów wyboru projektów wskazujących na odmowę dofinansowania dla beneficjentów, którzy dopuścili się dyskryminacji, np. gmin przyjmujących uchwały o „strefach wolnych od LGBT”,

- stworzenie metodologii oceny kryterium wyboru projektów odnośnie zgodności z horyzontalną zasadą niedyskryminacji,
- zawarcie w umowach o dofinansowanie klauzuli zakazującej jakiegokolwiek dyskryminacji w korzystaniu ze wsparcia przez odbiorców ostatecznych,
- włączenie do Komitetu Monitorującego członków organizacji pozarządowych działających na rzecz osób LGBTIQ+ oraz reprezentantów mniejszości, w tym etnicznych,
- szkolenia dla pracowników IZ oraz beneficjentów.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Nie dotyczy.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Nie dotyczy.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach cs (i) główną formę wsparcia stanowią będą dotacje.

IF zostaną wykorzystane w obszarze ekoinnowacji i zarządzania efektywnością środowiskową. Oprócz korzyści środowiskowych, ekoinnowacje przyczyniają się również do generowania oszczędności w samych przedsiębiorstwach.

Inwestycje z obszaru B+R+I, wspierane w ramach cs (i), nie są bezpośrednio nastawione na osiągnięcie zysków, a dodatkowo obciążone są ryzykiem niepowodzenia. Wymagają dużego nakładu czasu i pracy, kosztem ograniczenia podstawowej działalności produkcyjnej/usługowej.

Możliwość stosowania preferencji dla projektów realizowanych na terenach wpisujących się w OSI krajowe: miasta średniej wielkości tracące funkcje społeczno-gospodarcze oraz obszary zagrożone trwałą marginalizacją charakteryzującą się niższymi wskaźnikami rozwoju gospodarczego oraz OSI regionalne.

W obszarze wsparcia dla proinnowacyjnych usług IOB generowane dochody, o ile występują, są co do zasady relatywnie niskie. Zjawisko luki finansowej w badanym obszarze można więc uznać za nieistniejące lub pomijalne. Występuje zapotrzebowanie na publiczne wsparcie dla IOB w formie dotacyjnej.

2.1.1.2 (i) Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel (2029)
CP1	1.i	EFRR	słabiej rozwinięte	RCO 01	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem (w tym: mikro, małe, średnie, duże)	przeds.		
CP1	1.i	EFRR	słabiej rozwinięte	RCO 02	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem w formie dotacji	przeds.		
CP1	1.i	EFRR	słabiej rozwinięte	RCO 06	Naukowcy pracujący we wspieranych obiektach badawczych	EPC		
CP1	1.i	EFRR	słabiej rozwinięte	RCO 08	Nominalna wartość sprzętu na potrzeby badań naukowych i innowacji	EUR		
CP1	1.i	EFRR	słabiej rozwinięte	RCO 10	Przedsiębiorstwa współpracujące z organizacjami badawczymi	przeds.		

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów

Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
CP 1	1.i	EFRR	słabiej rozwinięte	RCR 01	Miejsca pracy utworzone we wspieranych jednostkach	EPC					
CP 1	1.i	EFRR	słabiej rozwinięte	RCR 02	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne (w tym: dotacje, instrumenty finansowe)	EUR					

2.1.1.3 (i) Orientacyjny podział zasobów programu (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 1	EFRR	Słabiej rozwinięte	(i)	001	1 050 000
				002	3 850 000
				005	350 000
				006	1 750 000
				009	1 125 000
				010	1 125 000
				012	21 500 000
				024	1 125 000
				028	1 500 000
				029	1 875 000
				030	750 000
				067	2 500 000
				068	500 000
				071	500 000
075	1 500 000				

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

CP 1	EFRR	Słabiej rozwinięte	(i)	01	36 000 000
				03	5 000 000

Tabela 3: Wymiar 6 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 1	EFRR	Słabiej rozwinięte	-	-	-

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 1	EFRR	Słabiej rozwinięte	-	-	-

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Fundusz Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 1	EFRR	Słabiej rozwinięte	(i)	02	14 400 000

2.1.2 (ii) Cel szczegółowy

(ii) Czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw, organizacji badawczych i instytucji publicznych

2.1.2.1 (ii) Interwencje w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań

Woj. opolskie pod względem szerokopasmowego dostępu gospodarstw domowych do Internetu zajmuje 3 miejsce w kraju⁵⁸. Udział gospodarstw domowych z szerokopasmowym dostępem do Internetu wzrósł w woj. opolskim z 62,2% w 2008 r. do 71,2% w 2017 r.⁵⁹

Z kolei w sektorze przedsiębiorstw w 2018 r. w regionie komputery wykorzystywało 93,7% przedsiębiorstw, przy przeciętnej w kraju 96,2%. Wartość tego wskaźnika plasowała region na ostatnim miejscu w rankingu województw. W 2018 r. własną stronę internetową w woj. opolskim posiadało jedynie 62,4% przedsiębiorstw (przy średniej krajowej 66,8%), a najczęściej wykorzystywaną funkcją strony internetowej była prezentacja wyrobów, katalogów lub cenników produktów i usług (z tej funkcji korzystało ponad 57% przedsiębiorstw)⁶⁰.

Ponadto należy zauważyć, iż problemem rozwojowym woj. opolskiego jest mała dynamika rozwoju gospodarki względem innych województw, a tym samym spadek pozycji w hierarchii regionów. W związku z powyższym, jednym z kluczowych uwarunkowań rozwojowych dla woj. opolskiego jest tzw. inteligentna reindustrializacja polegająca na wdrażaniu w tradycyjnych sektorach przemysłu nowych cyfrowych rozwiązań techniczno-technologiczno-organizacyjnych, jak również tworzeniu warunków dla rozwoju nowych gałęzi przemysłu, w szczególności tych bazujących na technologiach cyfrowych i zdolnych

⁵⁸ *Spółeczeństwo informacyjne w Polsce. Wyniki badań statystycznych z lat 2014-2018*, GUS, US w Szczecinie, Warszawa, Szczecin 2018.

⁵⁹ Bank Danych Lokalnych, GUS,

⁶⁰ Tamże.

do tworzenia produktów przełomowych⁶¹, a także kierunkowanie działań MŚP w stronę transformacji względem Przemysłu 4.0.

W powyższych obszarach w dalszym ciągu identyfikuje się zatem potrzeby inwestycyjne. Zgodnie z *Wytycznymi inwestycyjnymi dla Polski w zakresie finansowania polityki spójności na lata 2021-2027*⁶² opublikowanymi przez KE, stosowanie technologii informacyjnych przez przedsiębiorstwa oraz obywateli i wykorzystywanie interakcji cyfrowych z administracją publiczną pozostaje na niskim poziomie.

Zalecenia Rady UE dla Polski w 2020 r. odwołują się do wyzwań wynikających z kryzysu gospodarczego będącego następstwem pandemii COVID-19, wskazując w szczególności na potrzebę promowania transformacji cyfrowej przedsiębiorstw i administracji publicznej, podnoszenie umiejętności cyfrowych oraz przyspieszenie wdrażania usług e-zdrowia⁶³.

Niezbędne jest zatem dalsze inwestowanie w rozwój elektronicznych usług i zasobów cyfrowych dla obywateli i przedsiębiorstw, a także wdrażanie technologii cyfrowych w MŚP i administracji publicznej, jak również w narzędzia pozwalające na podniesienie poziomu odporności na cyberzagrożenia w regionie.

W obszarze e-usług publicznych priorytetowo traktowane będą działania ukierunkowane przede wszystkim na dostarczenie dojrzałych e-usług polegających na udostępnieniu jak najszerszego zakresu usług świadczonych elektronicznie, umożliwiających pełną interakcję, czyli możliwość załatwienia danej sprawy na odległość. Realizacja zaplanowanych w cs (ii) działań doprowadzi do zwiększenia ilości usług oferowanych obywatelom w Internecie, co stanowić będzie odpowiedź na oczekiwania społeczne mieszkańców województwa i jednocześnie wpisuje się w cele określone przez KE na lata 2021 – 2027. Działania mające na celu informatyzację usług publicznych będą komplementarne w stosunku do działań realizowanych na poziomie centralnym oraz będą skoncentrowane na wdrażaniu systemów usprawnienia komunikacji pomiędzy systemami usługodawców, a regionalnymi lub krajowymi systemami. Wspierane będą działania zwiększające jakość oferty usług administracji samorządowej, a także instytucji publicznych poprzez wykorzystanie istniejących i nowych technologii przyczyniających się do podniesienia jakości życia w regionie. Dzięki rozwojowi e-usług publicznych np. przedsiębiorcy będą mieli możliwość szybszego załatwienia spraw, co ułatwi im prowadzenie działalności gospodarczej. Jednocześnie dostęp do treści cyfrowych, będących w posiadaniu regionalnych instytucji publicznych, pozwoli im na ich skuteczne wykorzystanie do prowadzenia działalności gospodarczej.

Ponadto w ramach cs (ii) wsparcie zostanie ukierunkowane na projekty wdrożeniowe w zakresie e-zdrowia. Wymaga to dodatkowych inwestycji w infrastrukturę informatyczną, jak również stworzenia sieci współpracy jednostek medycznych na terenie województwa.

⁶¹ Ekspertyza z realizacji badania pn. *Analiza powiązań (...)*, op. cit., s. 53.

⁶² *Dokument roboczy służb Komisji – Sprawozdanie krajowe – Polska 2019 (...)* op. cit., s. 68.

⁶³ *Projekt Umowy Partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce*, s.7.

Inwestycje te polegać będą przede wszystkim na tworzeniu systemów informatycznych w placówkach opieki zdrowotnej w regionie oraz zapewnienie ich interdyscyplinarności, cyfryzacji, tj. na przykład informatyzacja, e-rejestracja, elektroniczna dokumentacja medyczna, elektroniczna archiwizacja ze szczególnym naciskiem na bezpieczeństwo danych.

Warunkiem złożenia projektów z obszaru e-zdrowia jest posiadanie przez wnioskodawcę pozytywnej opinii ministra właściwego ds. zdrowia w zakresie zgodności projektu z dokumentami strategicznymi i programowymi w obszarze zdrowia cyfrowego oraz jego komplementarności i interoperacyjności z rozwiązaniami w zakresie e-zdrowia obowiązującymi na dzień złożenia wniosku o wydanie opinii.

Wsparciem zostanie objęta także digitalizacja zasobów naukowych, kulturowych i administracji, będących w posiadaniu instytucji szczebla regionalnego i lokalnego oraz zapewnienie powszechnego, otwartego dostępu w postaci cyfrowej do tych zasobów. Wszystkie działania w tym zakresie powinny zakładać stosowanie standardów cyfrowych dostępnych dla osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności.

W ramach cs (ii) realizowane przedsięwzięcia powinny wykazywać kompatybilność i komplementarność z planowanymi projektami w ramach programów krajowych *Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki 2021-2027 (FENG)* oraz *Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy 2021-2027*, a także interoperacyjność z obecnie istniejącymi/planowanymi projektami e-administracji.

Planowane typy przedsięwzięć, w tym m.in.:

- wsparcie w zakresie wdrażania TIK w MŚP,
- platformy e-usług publicznych,
- cyberbezpieczeństwo,
- rozwój infrastruktury danych przestrzennych,
- udostępnianie zasobów naukowych, kulturowych i administracji,
- usługi w zakresie e-zdrowia.

Główne grupy docelowe

Dla przedsięwzięć dotyczących TIK projekty skierowane będą do MŚP.

Dla przedsięwzięć dotyczących cyfryzacji zasobów i platform e-usług publicznych szczebla lokalnego

i regionalnego oraz rozwoju systemu usług w zakresie e-zdrowia nie określa się grup docelowych,

tj. osób, instytucji czy grup społecznych bezpośrednio korzystających z pomocy.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Dyskryminacja zarówno bezpośrednia, jak i pośrednia ze względu na płeć, pochodzenie rasowe lub etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek, orientację oraz tożsamość seksualną pracowników przedsiębiorstw zamierzających zwiększyć swoją innowacyjność oraz uczestników przedsięwzięć dotyczących cyfryzacji zasobów i platform e-usług publicznych szczebla lokalnego i regionalnego oraz rozwoju systemu usług w zakresie e-zdrowia może skutkować stresem mniejszościowym, poczuciem alienacji, izolacją społeczną, brakiem akceptacji wśród społeczności oraz brakiem wsparcia społecznego. Konsekwencjami mogą być poczucie osamotnienia, depresja i lęki.

Planowane działania na rzecz zwalczania wszelkich form dyskryminacji oraz promowania równości szans:

- podnoszenie świadomości w zakresie równych praw i potrzeby tolerancji dla osób np. o odmiennej orientacji seksualnej, poprzez organizowanie działań promocyjnych i edukacyjnych (np. warsztatów i szkoleń),
- projekty wdrożeniowe w zakresie e-zdrowia oraz wykorzystanie TIK w relacjach pomiędzy administracją i klientem celem usprawnienia usług m.in. dla osób doświadczających dyskryminacji,
- wsparcie inicjatyw mających na celu zwalczanie przestępstw, mowy nienawiści, przemocy i szkodliwych praktyk, w tym wobec osób LGBTIQ+,
- sformułowanie kryteriów wyboru projektów wskazujących na odmowę dofinansowania dla beneficjentów, którzy dopuścili się dyskryminacji, np. gmin przyjmujących uchwały o „strefach wolnych od LGBT”,
- stworzenie metodologii oceny kryterium wyboru projektów odnośnie zgodności z horyzontalną zasadą niedyskryminacji,
- zawarcie w umowach o dofinansowanie klauzuli zakazującej jakiegokolwiek dyskryminacji w korzystaniu ze wsparcia przez odbiorców ostatecznych,
- włączenie do Komitetu Monitorującego członków organizacji pozarządowych działających na rzecz osób LGBTIQ+ oraz reprezentantów mniejszości, w tym etnicznych,
- szkolenia dla pracowników IZ oraz beneficjentów.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Nie dotyczy.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Nie dotyczy.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Zarówno w zakresie wdrażania TIK w MŚP, jak też w pozostałych obszarach dot. cyfryzacji w JST oraz instytucjach publicznych przewiduje się wykorzystanie dotacji. Będą to przedsięwzięcia o charakterze niekomercyjnym. W przypadku zastosowania instrumentów zwrotnych konieczne byłoby zagwarantowanie środków na spłatę zaciągniętych zobowiązań, co w efekcie mogłoby spowodować jedynie wzrost wydatków instytucji bez zapewnienia dodatkowego źródła dochodu.

Biorąc pod uwagę pandemię COVID-19 oraz w konsekwencji ogromne potrzeby w obszarze e-zdrowia, bez odpowiedniego wsparcia ze strony podmiotów prywatnych, sektor publiczny nie jest w stanie zapewnić odpowiedniej opieki wszystkim potrzebującym mieszkańcom regionu. Dlatego koniecznym jest objęcie wsparciem całego sektora służby zdrowia w formie dotacyjnej.

2.1.2.2 (ii) Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel (2029)
CP 1	1.ii	EFRR	słabiej rozwinięte	RCO 01	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem (w tym: mikro, małe, średnie, duże)	przeds.		
CP 1	1.ii	EFRR	słabiej rozwinięte	RCO 14	Instytucje publiczne otrzymujące wsparcie na opracowywanie usług,	szt.		

					produktów i procesów cyfrowych			
--	--	--	--	--	--------------------------------------	--	--	--

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów											
Priorytet	„Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
CP1	1.ii	EFRR	slabiej rozwinięte	RCR 11	Użytkownicy nowych i zmodernizowanych publicznych usług, produktów i procesów cyfrowych	użytkownicy/rok					
CP1	1.ii	EFRR	slabiej rozwinięte	RCR 02	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne (w tym: dotacje, instrumenty finansowe)	EUR					

2.1.1.3 (ii) Orientacyjny podział zasobów programu (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

CP 1	EFRR	Słabiej rozwinięte	(ii)	013	5 000 000
				016	5 750 000
				018	2 875 000
				019	2 875 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 1	EFRR	Słabiej rozwinięte	(ii)	01	16 500 000

Tabela 3: Wymiar 6 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 1	EFRR	Słabiej rozwinięte	-	-	-

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 1	EFRR	Słabiej rozwinięte	-	-	-

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Fundusz Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 1	EFRR	Słabiej rozwinięte	(ii)	02	6 600 000

2.1.3 (iii) Cel szczegółowy

(iii) Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne

2.1.3.1 (iii) Interwencje w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań

Woj. opolskie cechują niższe, niż przeciętne dla kraju, wartości wskaźników przedsiębiorczości, odnoszących się do liczby podmiotów gospodarki wpisanych do rejestru REGON oraz podmiotów nowo zarejestrowanych. W 2017 r. liczba przedsiębiorstw niefinansowych prowadzących działalność gospodarczą wynosiła 41,6 na 1 000 mieszkańców. Relatywnie niski poziom przedsiębiorczości prowadzi do pogłębiania się luki przedsiębiorczości, obrazowanej dysproporcjami pomiędzy wartościami odnotowywanymi dla województwa względem średniej dla Polski (54,1).

W rankingu PARP⁶⁴ pod względem syntetycznego wskaźnika przedsiębiorczości województwo zajmuje 7 miejsce.

Konieczność inwestowania w infrastrukturę przedsiębiorstw, a także wsparcie szeroko rozumianej działalności okołobiznesowej, służącej profesjonalizacji otoczenia przedsiębiorstw i ułatwianiu prowadzenia działalności, jest jednym z priorytetowych kierunków wsparcia w perspektywie 2021-2027 z punktu widzenia jednostek samorządu terytorialnego. W tym kontekście należy podkreślić, że istotne znaczenie dla podniesienia konkurencyjności MŚP ma wdrażanie wyników prac B+R w przedsiębiorstwach.

Równie ważnym obszarem jest sfera IOB. Zwiększenie dostępu do profesjonalnych i wysoko wyspecjalizowanych usług świadczonych przez IOB na rzecz przedsiębiorstw przyczyni się do podniesienia konkurencyjności tego sektora w woj. opolskim.

W perspektywie finansowej 2014-2020 wsparcie IOB m.in. poprzez dofinansowanie kosztów świadczenia wybranych usług dla przedsiębiorców przyczyniło się do osiągnięcia celów takich jak:

- zwiększenie oferty usług okołobiznesowych, świadczonych na rzecz rozwoju innowacyjnej gospodarki,
- wzmocnienie współpracy sektora IOB z przedsiębiorstwami,
- wzmocnienie promocji innowacyjności i przedsiębiorczości,
- upowszechnianie praktyk proinnowacyjnych, zwłaszcza wśród przedsiębiorców instytucji publicznych, poprzez komercjalizację wynalazków i wiedzy.

⁶⁴ *Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce*, red. R. Zakrzewski, A. Skowrońska, Warszawa, czerwiec 2019 r., s.44.

Niezbędne jest zatem dalsze inwestowanie w profesjonalizację i podnoszenie jakości usług świadczonych przez IOB na rzecz MŚP. Podkreślić przy tym należy, iż w KSRR 2030 jako jeden z kierunków działań wskazano dalsze wspieranie systemu popytowego⁶⁵.

Wnioski z dokumentów regionalnych znajdują potwierdzenie w opracowaniach na szczeblu KE, w których wskazuje się na konieczność dalszego wspierania działań zwiększających wydajność i poprawiających konkurencyjność MŚP oraz stymulowanie środowiska przedsiębiorczości, a także ułatwianie dostępu do zaawansowanych usług dla przedsiębiorstw⁶⁶. W celu wzrostu konkurencyjności opolskiej gospodarki koniecznym jest również otwarcie nowych kanałów biznesowych przyczyniających się do wzrostu sprzedaży za granicą poprzez: uczestnictwo MŚP w targach, wystawach, działaniach promujących produkty i usługi w kraju i za granicą. W ramach celu szczegółowego (iii) wspierane będą inwestycje w obszarach ważnych dla rozwoju regionu, przede wszystkim w ramach specjalizacji regionalnych, zgodnie z RSIWO2030.

Planowane typy przedsięwzięć, w tym m.in.:

- wsparcie dla nowopowstałych firm (działających do 24 miesięcy),
- promocja gospodarki, w tym wsparcie dla MŚP na udział w misjach/targach (internacjonalizacja MŚP),
- wdrożenia prac B+R przez MŚP,
- doradztwo dla MŚP oraz wsparcie JST w tworzeniu warunków dla rozwoju przedsiębiorczości i obsługi inwestora,
- inwestycje w nowoczesne maszyny i urządzenia oraz sprzęt, w tym szkolenia,
- inwestycje w rozwój przedsiębiorstw zwiększające skalę ich działalności.

Główne grupy docelowe

W przypadku interwencji w formie instrumentów finansowych działania skierowane będą do MŚP zamierzających poprzez wdrożenia prac B+R przez MŚP, inwestycje w nowoczesne maszyny i urządzenia oraz sprzęt, w tym szkolenia i inwestycje w rozwój przedsiębiorstw zwiększające skalę ich działalności, za wyjątkiem przedsiębiorców z terenów OSI krajowych i ZIT-u Południowego, dla którego istnieje możliwość wsparcia dotacyjnego.

Dla przedsięwzięć dotyczących promocji gospodarki, promocji i internacjonalizacji MŚP oraz współpracy gospodarczej MŚP w wymiarze krajowym i międzynarodowym nie określa się grup docelowych, tj. osób, instytucji czy grup społecznych bezpośrednio korzystających z pomocy.

⁶⁵ *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030, Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównowagony, Warszawa, wrzesień 2019, s.71.*

⁶⁶ *Dokument roboczy służb Komisji – Sprawozdanie krajowe – Polska 2019 (...), op. cit., s. 67.*

Dla przedsięwzięć dotyczących doradztwa dla MŚP oraz wsparcia JST w tworzeniu warunków dla rozwoju przedsiębiorczości i obsługi inwestora nie określa się grup docelowych.

Możliwość stosowania preferencji dla MŚP z terenów wpisujących się w OSI krajowe: miasta średniej wielkości tracące funkcje społeczno-gospodarcze oraz obszary zagrożone trwałą marginalizacją charakteryzują się niższymi wskaźnikami rozwoju gospodarczego oraz OSI regionalne.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Dyskryminacja zarówno bezpośrednia, jak i pośrednia ze względu na płeć, pochodzenie rasowe lub etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek, orientację oraz tożsamość seksualną, pracowników przedsiębiorców zamierzających zwiększyć swoją innowacyjność oraz uczestników przedsięwzięć dotyczących promocji gospodarki, promocji i internacjonalizacji innowacyjnych przedsiębiorstw oraz współpracy gospodarczej przedsiębiorstw w wymiarze krajowym i międzynarodowym, może skutkować stresem mniejszościowym, poczuciem alienacji, izolacją społeczną, brakiem akceptacji wśród społeczności oraz brakiem wsparcia społecznego. Konsekwencjami mogą być poczucie osamotnienia, depresja i lęki.

Planowane działania na rzecz zwalczania wszelkich form dyskryminacji oraz promowania równości szans:

- podnoszenie świadomości w zakresie równych praw i potrzeby tolerancji dla osób np. o odmiennej orientacji seksualnej, poprzez organizowanie działań promocyjnych i edukacyjnych (np. warsztatów i szkoleń),
- wsparcie dla inkubatorów przedsiębiorczości, rozwoju ośrodków wspierających przedsiębiorczość akademicką oraz wsparcie dla nowopowstałych firm m.in. dla osób doświadczających dyskryminacji,
- wsparcie inicjatyw mających na celu zwalczanie przestępstw, mowy nienawiści, przemocy i szkodliwych praktyk, w tym wobec osób LGBTIQ+,
- sformułowanie kryteriów wyboru projektów wskazujących na odmowę dofinansowania dla beneficjentów, którzy dopuścili się dyskryminacji, np. gmin przyjmujących uchwały o „strefach wolnych od LGBT”,
- stworzenie metodologii oceny kryterium wyboru projektów odnośnie zgodności z horyzontalną zasadą niedyskryminacji,
- zawarcie w umowach o dofinansowanie klauzuli zakazującej jakiegokolwiek dyskryminacji w korzystaniu ze wsparcia przez odbiorców ostatecznych,
- włączenie do Komitetu Monitorującego członków organizacji pozarządowych działających na rzecz osób LGBTIQ+ oraz reprezentantów mniejszości, w tym etnicznych,
- szkolenia dla pracowników IZ oraz beneficjentów.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Wsparciem zostanie objęty cały obszar województwa opolskiego.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Nie dotyczy.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

IF zostaną wykorzystane w obszarach dot. :

- wdrożenia prac B+R przez MŚP,
- inwestycji w nowoczesne maszyny i urządzenia oraz sprzęt, w tym szkolenia oraz inwestycji w rozwój przedsiębiorstw zwiększających skalę ich działalności, (nie dotyczy OSI krajowych oraz ZIT południowego).

Przedsięwzięcia w tych obszarach mają duży potencjał zwrotu z inwestycji i generowania przychodów, dlatego przewiduje się zastosowanie dla nich wsparcia w formie IF.

Tereny subregionu południowego, jak i tereny wpisujące się w OSI krajowe: miasta średniej wielkości tracące funkcje społeczno-gospodarcze oraz obszary zagrożone trwałą marginalizacją charakteryzują się niższymi wskaźnikami rozwoju gospodarczego. Dlatego na tych obszarach planuje się wsparcie w formie dotacji.

Wspierane w formie dotacyjnej będą również nowopowstałe firmy (działające do 24 miesięcy).

2.1.3.2 (iii) Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel (2029)
CP1	1.iii	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO 01	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem (w tym: mikro, małe, średnie, duże)	przeds.		

CP1	1.iii	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO 02	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem w formie dotacji	przeds.		
CP1	1.iii	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO 03	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem z instrumentów finansowych	przeds.		
CP1	1.iii	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO 04	Przedsiębiorstwa otrzymujące wsparcie niefinansowe	przeds.		

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów

Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
CP1	1.iii	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR 01	Miejsca pracy utworzone we wspieranych jednostkach	EPC					
CP1	1.iii	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR 02	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne (w tym: dotacje,	EUR					

					<i>instrumenty finansowe)</i>						
--	--	--	--	--	-------------------------------	--	--	--	--	--	--

2.1.3.3 (iii) Orientacyjny podział zasobów programu (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 1	EFRR	Słabiej rozwinięte	(iii)	020	625 000
				021	8 200 000
				024	7 150 000
				025	625 000
				027	9 200 000
				028	2 300 000
				029	4 600 000
				030	4 600 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 1	EFRR	Słabiej rozwinięte	(iii)	01	14 300 000
				03	23 000 000

Tabela 3: Wymiar 6 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

CP 1	EFRR	Słabiej rozwinięte	-	-	-
------	------	--------------------	---	---	---

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 1	EFRR	Słabiej rozwinięte	-	-	-

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Fundusz Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 1	EFRR	Słabiej rozwinięte	(iii)	02	14 920 000

2.1.4 (iv) Cel szczegółowy

(iv) Rozwijanie umiejętności w zakresie inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości

2.1.4.1 (iv) Interwencje w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań

Wzmacnianie potencjału naukowego i badawczo-rozwojowego regionu, głównie w obszarze inteligentnych specjalizacji, poprzez wsparcie finansowe i inicjatywy klastrowe to jedna z kluczowych rekomendacji dla polityki rozwoju woj. opolskiego⁶⁷. Rekomendacja ta pokrywa się z jednym z kierunków działań wskazanych przez JST w obszarze *Przemysł*, tj.: wspieranie tworzenia powiązań gospodarczych (klastry) oraz specjalizacji regionu⁶⁸.

Sieciowanie i budowa regionalnego partnerstwa w tworzeniu i prowadzeniu polityki innowacyjnej przy szerszym zaangażowaniu sektora nauki, przedsiębiorców i organizacji

⁶⁷ Analiza potencjału nakładów prywatnych na sferę B+R w kontekście Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Opolskiego na lata 2014-2020, *Barometr regionalny Tom 14 nr 4*, s. 98.

⁶⁸ *Województwo opolskie. Identyfikacja potencjałów i barier JST(...)*, op. cit., s. 18.

pozarządowych wskazane zostało także jako jedno z działań sprzyjających innowacyjnemu rozwojowi regionu i doskonaleniu podejścia opartego na Regionalnych Inteligentnych Specjalizacjach w KSRR 2030⁶⁹. Ponadto zgodnie z dokumentem regionalnym *Opolskie 2030 – Diagnoza regionalna (...)* uczelnie województwa opolskiego powinny w jak największym stopniu przygotować się do „partnerstwa” z przedsiębiorcami⁷⁰. Ważnym jest również wzmacnianie potencjału administracyjnego w zakresie zarządzania procesem opracowania, wdrażania oraz monitorowania inteligentnych specjalizacji w regionie.

Planowane typy przedsięwzięć, w tym m.in.:

- identyfikacja nowych kierunków badań naukowych i prac rozwojowych w ramach PPO,
- sieciowanie uczelni, w tym współpraca zespołów badawczych w ramach RIS,
- identyfikacja specjalizacji regionalnych województwa opolskiego, w tym nowych inteligentnych specjalizacji,
- wsparcie rozwoju klastrów,
- wsparcie rozwoju w oparciu o klastry,
- budowanie potencjału IOB, w tym ośrodków innowacji,
- monitorowanie specjalizacji regionalnych woj. opolskiego.

Główne grupy docelowe

Dla przedsięwzięć dotyczących rozwijania umiejętności na rzecz inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości nie określa się grup docelowych, tj. osób, instytucji czy grup społecznych bezpośrednio korzystających z pomocy.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Dyskryminacja zarówno bezpośrednia, jak i pośrednia ze względu na płeć, pochodzenie rasowe lub etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek, orientację oraz tożsamość seksualną, osób uczestniczących w przedsięwzięciach dotyczących rozwijania umiejętności na rzecz inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości, może skutkować stresem mniejszościowym, poczuciem alienacji, izolacją społeczną, brakiem akceptacji wśród społeczności oraz brakiem wsparcia społecznego. Konsekwencjami mogą być poczucie osamotnienia, depresja i lęki.

Planowane działania na rzecz zwalczania wszelkich form dyskryminacji oraz promowania równości szans:

⁶⁹ *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego (...)*, op. cit., s. 77.

⁷⁰ *Opolskie 2030 (...)* op. cit., s. 59.

- podnoszenie świadomości w zakresie równych praw i potrzeby tolerancji dla osób np. o odmiennej orientacji seksualnej, poprzez organizowanie działań promocyjnych i edukacyjnych (np. warsztatów i szkoleń),
- wsparcie inicjatyw mających na celu zwalczanie przestępstw, mowy nienawiści, przemocy i szkodliwych praktyk, w tym wobec osób LGBTIQ+,
- sformułowanie kryteriów wyboru projektów wskazujących na odmowę dofinansowania dla beneficjentów, którzy dopuścili się dyskryminacji, np. gmin przyjmujących uchwały o „strefach wolnych od LGBT”,
- stworzenie metodologii oceny kryterium wyboru projektów odnośnie zgodności z horyzontalną zasadą niedyskryminacji,
- zawarcie w umowach o dofinansowanie klauzuli zakazującej jakiejkolwiek dyskryminacji w korzystaniu ze wsparcia przez odbiorców ostatecznych,
- włączenie do Komitetu Monitorującego członków organizacji pozarządowych działających na rzecz osób LGBTIQ+ oraz reprezentantów mniejszości, w tym etnicznych,
- szkolenia dla pracowników IZ oraz beneficjentów.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Nie dotyczy.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Nie dotyczy

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Działania w ramach cs (iv) realizowane przez jst, ośrodki innowacji, czy uczelnie wyższe, służyć będą wzmocnieniu potencjału naukowego i badawczo-rozwojowego regionu. Są to podmioty niedziałające dla zysku lub przekazujące zyski na realizację celów zapisanych w statutach lub aktach notarialnych. Funkcjonowanie niekomercyjne uzasadnia konieczność wsparcia publicznego tych podmiotów w formie dotacji.

W obszarze klastrów przewiduje się również wsparcie dotacyjne. Klaster nie jest bytem prawnym. W polskim prawodawstwie brak jest definicji klastra. Do tej pory nie została również określona na gruncie prawa krajowego forma prawna koordynatora klastra. Klustry co do zasady nie działają dla zysku, co jest rozbieżne z koncepcją zastosowania IF, zakładającą, że inwestycje w ramach instrumentów wygenerują zysk pozwalający na spłatę zobowiązań.

2.1.4.2 (iv) Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	„Zatrudnienie i wzrost”) lub	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel (2029)
CP 1	1.iv	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO 16	Udział podmiotów instytucjonalnych w procesie przedsiębiorczego odkrywania	szt.		

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów											
Priorytet	„Zatrudnienie i wzrost”) lub	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	bazowa lub wartość	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]

2.1.4.3 (iv) Orientacyjny podział zasobów programu (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 1	EFRR	Słabiej rozwinięte	(iv)	020	7 500 000
				023	250 000
				026	250 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 1	EFRR	Słabiej rozwinięte	(iv)	01	8 000 000

Tabela 3: Wymiar 6 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 1	EFRR	Słabiej rozwinięte	-	-	-

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 1	EFRR	Słabiej rozwinięte	-	-	-

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Fundusz Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 1	EFRR	Słabiej rozwinięte	(iv)	02	3 200 000

2.2 ZIELONE OPOLSKIE

- Ten priorytet dotyczy zatrudnienia ludzi młodych
- Ten priorytet dotyczy inowacyjnych działań społecznych
- Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+
- Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. l) rozporządzenia w sprawie EFS+
- Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie mobilności miejskiej określonego w art. 3 ust. 1 lit. b) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności
- Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie łączności cyfrowej określonej w art. 3 ust. 1 lit. a) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

2.2.1 (i) Cel szczegółowy

(i) Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych

2.2.1.1 (i) Interwencje w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań

Woj. opolskie należy do grupy województw o bardzo wysokim poziomie emisji zanieczyszczeń. Z uwagi na łączną emisję zanieczyszczeń pyłowych (1 257 ton/rok) i gazowych (14 871,6 tys. ton z CO₂) województwo zajmowało w 2018 r. odpowiednio 11 i 5 pozycję w kraju. W strukturze wytwarzanych zanieczyszczeń dominuje sektor energetyczny, z którego pochodzi ponad 54,3% wielkości emisji⁷¹.

Poziom energochłonności, pomimo dotychczas poczynionych inwestycji, w dalszym ciągu pozostaje za wysoki. Dodatkowo, analizując dane dotyczące zmian zużycia energii elektrycznej, w ostatnich latach widoczna jest tendencja wzrostowa (w 2014 r. zużycie energii wyniosło 5 044 GWh, a w 2017 r. 5 077 GWh⁷²). KE w Sprawozdaniu krajowym – Polska 2019 zwraca uwagę na nieefektywność polskiej gospodarki pod względem ograniczeń emisji dwutlenku węgla. W ww. dokumencie KE wskazuje, że nieodpowiednia izolacja budynków publicznych i prywatnych przyczynia się do zawyżonego zużycia energii. Działania planowane do realizacji wpisują się zatem w zalecenia KE zawarte w *Wytycznych inwestycyjnych dla Polski w zakresie finansowania polityki spójności na lata 2021-2027* (załącznik D)⁷³.

⁷¹ *Raport 2018 o stanie zagospodarowania (...)*, op. cit., s. 26-36.

⁷² Bank Danych Lokalnych, GUS.

⁷³ *Dokument roboczy służb Komisji – Sprawozdanie krajowe – Polska 2019 (...)*, op. cit., s.68.

Ze względu na fakt, iż na budynki przypada blisko 40% końcowego zużycia energii i niemal 36% emisji gazów cieplarnianych w skali UE⁷⁴, istotnym czynnikiem pozwalającym ograniczyć rosnące zużycie energii są inwestycje w celu poprawy efektywności energetycznej polegające m.in. na gruntownej modernizacji energetycznej budynków wykorzystywanych w sektorze MŚP, budynków użyteczności publicznej, a także budynków mieszkalnych.

Najważniejszym celem planowanej interwencji w ramach cs (i) jest zatem zmniejszenie zapotrzebowania na wytwarzanie energii elektrycznej i ciepła poprzez zastosowanie energooszczędnych technologii, wprowadzenie lub usprawnienie systemów zarządzania energią oraz przeprowadzenie termomodernizacji energetycznej budynków wraz z wymianą systemów ogrzewania na niskoemisyjne źródła ciepła, w tym również z wykorzystaniem instalacji OZE. Inwestycje w tym zakresie pozwolą na uzyskanie optymalnych efektów działań związanych z poprawą wydajności energetycznej.

Warunkiem wstępnym przyznania wsparcia dla inwestycji w MŚP oraz w obiektach użyteczności publicznej jest przeprowadzenie audytu energetycznego stanowiącego kompleksowy element projektu. Dofinansowanie uzyskają projekty spełniające kryterium efektywności kosztowej w powiązaniu z osiąganymi efektami w stosunku do planowanych nakładów finansowych, przy czym priorytetowo traktowane będą inwestycje dotyczące budynków o znaczącej funkcji społecznej. Preferencje uzyskają projekty, w efekcie których osiągnięta zostanie oszczędność energii na poziomie co najmniej 60%, natomiast do dofinansowania nie będą kwalifikowały się przedsięwzięcia zakładające oszczędność energii poniżej 30%⁷⁵ (za wyjątkiem budynków wpisanych do rejestru zabytków lub podlegających ochronie konserwatorskiej). Odnośnie indywidualnych źródeł ciepła, wsparte projekty muszą skutkować redukcją CO₂ w odniesieniu do istniejących instalacji (o co najmniej 30% w przypadku zamiany spalanego paliwa). Inwestycje w tym zakresie mają długotrwały charakter dlatego powinny być zgodne z właściwymi przepisami unijnymi. Wspierane urządzenia do ogrzewania powinny od początku okresu programowania charakteryzować obowiązującym od końca 2020 r. minimalnym poziomem efektywności energetycznej i normami emisji zanieczyszczeń, które zostały określone w środkach wykonawczych do dyrektywy 2009/125/WE z dnia 21 października 2009 r. ustanawiającej ogólne zasady ustalania wymogów dotyczących ekoprojektu dla produktów związanych z energią. Projekty powinny być uzasadnione ekonomicznie i społecznie oraz przeciwdziałać ubóstwu energetycznemu. Priorytetowo powinny być wspierane projekty wykorzystujące odnawialne źródła energii. Wsparcie powinno być uwarunkowane wykonaniem inwestycji zwiększających efektywność energetyczną i ograniczających zapotrzebowanie na energię

⁷⁴ Załącznik nr 1. *Obecna sytuacja i prognozy przy istniejących politykach i środkach do Krajowego planu na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030* (projekt – w. 3.1 z 04.01.2019 r.), s.51.

⁷⁵ Zgodnie z Zaleceniem Komisji (UE) 2019/786 z dnia 8 maja 2019 r. w sprawie renowacji budynków, celem przedsięwzięć jest renowacja o średnim poziomie gruntowności, tj. oszczędność energii pierwotnej na poziomie 30-60%.

w budynkach, w których wykorzystywana jest energia ze wspieranych urządzeń. Wszelkie inwestycje powinny być zgodne z unijnymi standardami i przepisami w zakresie ochrony środowiska. Preferowane powinno być wsparcie udzielane poprzez przedsiębiorstwa usług energetycznych (ESCO) oraz instrumenty finansowe.

Inwestycje w wymianę źródeł ciepła na źródła niskoemisyjne będą możliwe jedynie w przypadku, gdy podłączenie do sieci ciepłowniczej na danym obszarze nie będzie możliwe lub uzasadnione ekonomicznie. Niedopuszczalna jest wymiana pieców gazowych na nowsze.

W odniesieniu do inwestycji dotyczących likwidacji/wymiany źródeł ciepła w budynkach jednorodzinnych warunkiem wstępnym uzyskania dofinansowania jest zapewnienie minimalnego poziomu efektywności energetycznej budynku. Standard minimum zostanie określony przez IZ FEO 2021-2027 na etapie dokumentów uszczegóławiających Program. Priorytetowo powinny być wspierane projekty wykorzystujące odnawialne źródła energii. Wszelkie inwestycje powinny być zgodne z unijnymi standardami i przepisami w zakresie ochrony środowiska.

W ramach przedsięwzięć w zakresie efektywności energetycznej w MŚP ważnym aspektem jest wyraźny pozytywny wpływ na środowisko poprzez racjonalizację zużycia, oszczędność energii i/lub wzrost wykorzystania OZE. Celem wsparcia jest uzyskanie optymalnych warunków sprzyjających zmniejszeniu strat energii, ciepła i wody, w tym poprzez systemy zarządzania energią i jej jakością, termomodernizację budynków, czy też zastosowanie instalacji i urządzeń służących poprawie efektywności energetycznej.

W ramach cs (i) realizowane będą również inwestycje na obszarach wiejskich oraz miejskich w zakresie kompleksowej modernizacji energetycznej obiektów użyteczności publicznej wraz z instalacją urządzeń OZE oraz wymianą/modernizacją źródeł ciepła albo podłączeniem do sieci ciepłowniczej (Europejska Inicjatywa Sołecka dla klimatu oraz Europejska Inicjatywa Miejska dla klimatu). Przedsięwzięcia te realizowane będą przez gminy w uzgodnieniu i we współpracy z przedstawicielami lokalnych społeczności (radami sołeckimi/radami dzielnic) lub przez organizacje pozarządowe, w oparciu o diagnozę potrzeb danej społeczności. Zaangażowanie na tym etapie projektów samorządów lokalnych oraz innych podmiotów działających na rzecz lokalnych społeczności pozwoli na łączenie oddolnych i odgórnych celów.

We wszystkich projektach, w których będzie to zasadne i możliwe, zastosowane zostaną rozwiązania w zakresie obiegu cyrkularnego (w tym efektywności energetycznej i użycia energii ze źródeł odnawialnych, wykorzystanie materiałów pochodzących z odzysku materiałów i recyklingu), jak również elementy sprzyjające adaptacji do zmiany klimatu i łagodzeniu jej skutków (w szczególności zielona i niebieska infrastruktura, efektywne wykorzystanie zasobów wodnych).

Planowane do realizacji działania wpisują się w zalecenia KE dot. zwiększenia udziału niskoemisyjnej i bardziej ekologicznej produkcji energii poprzez m.in. gruntowną termomodernizację budynków publicznych i prywatnych, wymianę indywidualnych źródeł

ciepła na bardziej ekologiczne⁷⁶ oraz budowę/modernizację systemów ciepłowniczych wraz z magazynami ciepła – inwestycje do 5 MWe.

Planowane typy przedsięwzięć, w tym m.in:

- poprawa efektywności energetycznej w mikro i małych przedsiębiorstwach (wraz z audytem) wraz z instalacją urządzeń OZE,
- kompleksowa modernizacja energetyczna obiektów użyteczności publicznej (wraz z audytem) wraz z instalacją urządzeń OZE oraz wymianą/modernizacją źródeł ciepła albo podłączeniem do sieci ciepłowniczej,
- kompleksowa modernizacja energetyczna wielorodzinnych budynków mieszkalnych wraz z instalacją urządzeń OZE oraz wymianą/modernizacją źródeł ciepła albo podłączeniem do sieci ciepłowniczej,
- likwidacja indywidualnych źródeł ciepła w celu przyłączenia do sieci ciepłowniczych lub sieci gazowych wraz z niezbędnymi pracami termomodernizacyjnymi,
- wymiana indywidualnych źródeł ciepła na bardziej ekologiczne wraz z niezbędnymi pracami termomodernizacyjnymi,
- modernizacja energetyczna budynków oraz OZE w instytucjach kultury i obiektach turystycznych,
- modernizacja oświetlenia ulicznego na energooszczędne,
- efektywne sieci ciepłownicze (budowa i modernizacja),
- inwestycje dla klimatu (Europejska Inicjatywa Sołecka dla klimatu oraz Europejska Inicjatywa Miejska dla klimatu) w zakresie kompleksowej modernizacji energetycznej obiektów użyteczności publicznej wraz z instalacją urządzeń OZE oraz wymianą/modernizacją źródeł ciepła albo podłączeniem do sieci ciepłowniczej (projekty grantowe).

Główne grupy docelowe

- w przypadku przedsięwzięć dotyczących efektywności energetycznej w sektorze mieszkaniowym realizowane projekty będą skierowane do właścicieli budynków jednorodzinnych, wspólnot mieszkaniowych oraz JST zamierzających inwestować w poprawę efektywności energetycznej budynków mieszkalnych przez nie zarządzanych,
- w przypadku interwencji w formie instrumentów finansowych realizowane projekty skierowane będą do przedsiębiorstw z sektora MŚP zamierzających zwiększyć efektywność energetyczną,
- w przypadku Europejskiej Inicjatywy Sołeckiej dla klimatu oraz Europejskiej Inicjatywy Miejskiej dla klimatu - lokalne społeczności,

⁷⁶ Dokument roboczy służb Komisji – Sprawozdanie krajowe – Polska 2019 (...), op. cit., s. 68.

- dla pozostałych przedsięwzięć (w tym dotyczących efektywności energetycznej w sektorze publicznym) nie określa się grup docelowych, tj. osób, instytucji czy grup społecznych bezpośrednio korzystających z pomocy.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Dyskryminacja zarówno bezpośrednia, jak i pośrednia ze względu na płeć, pochodzenie rasowe lub etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek, orientację oraz tożsamość seksualną pracowników wspólnot mieszkaniowych oraz JST zamierzających inwestować w poprawę efektywności energetycznej budynków mieszkalnych przez nie zarządzanych oraz pracowników przedsiębiorstw z sektora MŚP zamierzających zwiększyć efektywność energetyczną może skutkować stresem mniejszościowym, poczuciem alienacji, izolacją społeczną, brakiem akceptacji wśród społeczności oraz brakiem wsparcia społecznego. Konsekwencjami mogą być poczucie osamotnienia, depresja i lęki.

Planowane działania na rzecz zwalczania wszelkich form dyskryminacji oraz promowania równości szans:

- podnoszenie świadomości w zakresie równych praw i potrzeby tolerancji dla osób np. o odmiennej orientacji seksualnej, poprzez organizowanie działań promocyjnych i edukacyjnych (np. warsztatów i szkoleń),
- wsparcie inicjatyw mających na celu zwalczanie przestępstw, mowy nienawiści, przemocy i szkodliwych praktyk, w tym wobec osób LGBTIQ+,
- sformułowanie kryteriów wyboru projektów wskazujących na odmowę dofinansowania dla beneficjentów, którzy dopuścili się dyskryminacji, np. gmin przyjmujących uchwały o „strefach wolnych od LGBT”,
- stworzenie metodologii oceny kryterium wyboru projektów odnośnie zgodności z horyzontalną zasadą niedyskryminacji,
- zawarcie w umowach o dofinansowanie klauzuli zakazującej jakiegokolwiek dyskryminacji w korzystaniu ze wsparcia przez odbiorców ostatecznych,
- włączenie do Komitetu Monitorującego członków organizacji pozarządowych działających na rzecz osób LGBTIQ+ oraz reprezentantów mniejszości, w tym etnicznych,
- szkolenia dla pracowników IZ oraz beneficjentów.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Wsparciem zostanie objęty cały obszar województwa opolskiego.

Dodatkowo planuje się wyodrębnienie alokacji środków na obszary subregionalne, które będą realizowały projekty w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Nie dotyczy.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

IF zostaną wykorzystane w nw. obszarach:

- efektywność energetyczna w przedsiębiorstwach z sektora MŚP wraz z instalacją urządzeń OZE (nie dotyczy OSI krajowych oraz ZIT Południowego),
- kompleksowa modernizacja energetyczna wielorodzinnych budynków mieszkalnych wraz z instalacją urządzeń OZE (...) (nie będących w zasobach gmin),
- efektywne sieci ciepłownicze.

Zadania realizowane przez podmioty publiczne wymagają sporych nakładów przy ograniczonych środkach, dlatego system dotacyjny dla JST, w których zasobach jest bardzo dużo budynków publicznych, jest szczególnie potrzebny.

Tereny subregionu południowego oraz OSI krajowe charakteryzują się niższymi wskaźnikami rozwoju gospodarczego. Dlatego na tych obszarach planuje się wsparcie poprawy efektywności energetycznej w MŚP wraz z instalacją urządzeń OZE w formie dotacji.

2.2.1.2 (i) Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel (2029)
CP2	2.i	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO 01	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem (w tym: mikro, małe, średnie, duże)	przeds.		
CP2	2.i	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO 02	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem	przeds.		

					<i>w formie dotacji</i>			
CP2	2.i	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO 03	<i>Przedsiębiorstwa objęte wsparciem z instrumentów finansowych</i>	<i>przeds.</i>		
CP2	2.i	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO 18	<i>Lokale mieszkalne o lepszej udoskonalonej charakterystyce energetycznej</i>	<i>mieszkania</i>		
CP2	2.i	EFRR	Słabiej rozwinięte		<i>Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków</i>	<i>szt.</i>		

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów

Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
CP2	2.i	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR 26	<i>Roczne zużycie energii pierwotnej (w tym lokalach mieszkalnych, budynkach publicznych, przedsiębiorstwach,</i>	<i>MW h/rok</i>					

					<i>innych)</i>					
<i>CP2</i>	<i>2.i</i>	<i>EFRR</i>	Słabiej rozwinięte	<i>RCR 29</i>	<i>Szacowana emisja gazów cieplarnianych</i>	<i>tony CO2 /rok</i>				

2.2.1.3 (i) Orientacyjny podział zasobów programu (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 2	EFRR	Słabiej rozwinięte	(i)	038	9 000 000
				041	6 000 000
				042	21 520 000
				044	10 000 000
				045	27 830 000
				054	4 000 000
				081	13 450 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 2	EFRR	Słabiej rozwinięte	(i)	01	77 800 000
				03	14 000 000

Tabela 3: Wymiar 6 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

CP 2	EFRR	Słabiej rozwinięte	(i)	-	-
------	------	--------------------	-----	---	---

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 2	EFRR	Słabiej rozwinięte	-	-	-

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Fundusz Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 2	EFRR	Słabiej rozwinięte	(i)	02	36 720 000

2.2.2 (ii) Cel szczegółowy

(ii) Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju

2.2.2.1 (ii) Interwencje w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań

Rozwój energetyki odnawialnej ma istotne znaczenie dla realizacji podstawowych celów polskiej polityki energetycznej⁷⁷. W woj. opolskim w ostatnich latach zauważalna jest tendencja wzrostowa w zakresie wykorzystania OZE, jednak zaspokajana w ten sposób jest jedynie niewielka część potrzeb energetycznych województwa⁷⁸.

Region charakteryzuje niski udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej ogółem (w 2018 r. wyniósł on 5,2%⁷⁹) oraz niski odsetek korzystających z ekologicznych nośników energii. Stopień wykorzystania OZE w zużyciu energii elektrycznej w 2016 r.

⁷⁷Polityka energetyczna Polski do 2030 r., Ministerstwo Gospodarki, Warszawa, marzec 2009 r., s. 18.

⁷⁸ Ekspertyza z badania pn. *Analiza powiązań społeczno-gospodarczych (...)*, op. cit., s.59.

⁷⁹ Bank Danych Lokalnych, GUS.

wyniósł zaledwie 7,10%, przy średniej krajowej 27,25%. Oznacza to utrzymanie trendu znacznie poniżej średniej krajowej⁸⁰.

W ramach interwencji planuje się wsparcie projektów z zakresu budownictwa pasywnego opartego na wykorzystaniu OZE. Wspierane będą projekty demonstracyjne mające na celu podnoszenie świadomości w zakresie oszczędności energii, promocji OZE oraz korzyści ekonomicznych i ekologicznych budownictwa pasywnego.

W woj. opolskim energia odnawialna produkowana jest ze wszystkich źródeł, z przewagą energii wiatrowej. Ogólnopolskie prognozy wskazują dodatkowo, że najszybciej rozwijającą się technologią wśród małych instalacji i mikroinstalacji w budynkach będzie fotowoltaika (charakteryzująca się największą dynamiką redukcji kosztów)⁸¹. Jednocześnie w FEO 2021-2027 zakłada się preferencje dla projektów z jak największą efektywnością kosztową projektu w powiązaniu z redukcją gazów cieplarnianych, redukcją PM10 oraz projektów przeciwdziałających zjawisku ubóstwa energetycznego, dodatkowo preferencje dla obszarów o znacznym zanieczyszczeniu pyłowym. W przypadku projektów w zakresie energii wodnej realizowane będą projekty wykazujące zgodność z warunkami określonymi w art. 4.7 Ramowej Dyrektywy Wodnej⁸².

Jako że energetyka odnawialna to zwykle niewielkie jednostki wytwórcze zlokalizowane blisko odbiorcy, inwestycje w OZE pozwolą na podniesienie lokalnego bezpieczeństwa energetycznego oraz zmniejszenie strat przesyłowych⁸³. Ponadto rozwój OZE identyfikowany jest jako szansa rozwojowa dla uzyskania przewagi konkurencyjnej regionu. Zgodnie bowiem z rekomendacjami ekspertów, kluczowe uwarunkowanie rozwoju regionu stanowić będzie sukcesywne zwiększanie udziału energii ze źródeł odnawialnych w gospodarce energetycznej poprzez rozwój wytwarzania energii elektrycznej i ciepła przy wykorzystaniu źródeł odnawialnych, w tym bazujących na OZE, nie tylko w przemyśle, ale również w sektorze gospodarstw domowych⁸⁴. Planuje się, iż wykorzystanie OZE w budynkach użyteczności publicznej służyć będzie również prowadzeniu działań edukacyjno-promocyjnych.

Zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego regionu, szczególnie w odniesieniu do obszarów słabiej zurbanizowanych, możliwe jest także poprzez inicjatywy na rzecz zwiększenia rozwoju energetyki rozproszonej, w tym również wsparcie inicjatyw klastrów energii i spółdzielni energetycznych. W tego typu inicjatywach upatruje się przede wszystkim szans rozwojowych związanych z większą dywersyfikacją produkcji paliw i energii przy

⁸⁰ Ekspertyza z badania pn. *Analiza powiązań społeczno-gospodarczych (...)*, op. cit., s.38.

⁸¹ Załącznik nr 1. *Obecna sytuacja i prognozy (...)*, s. 39.

⁸² Dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej.

⁸³ *Polityka energetyczna (...)*, op. cit., s. 18.

⁸⁴ Ekspertyza z badania pn. *Analiza powiązań społeczno-gospodarczych (...)*, op. cit., s.59.

wykorzystaniu wysokiej jakości technologii i inteligentnych strategii. Działania w kierunku rozwoju klastrów energii są również zgodne z rekomendacjami zawartymi w SOR⁸⁵.

We wszystkich projektach, w których będzie to zasadne i możliwe, zastosowane zostaną rozwiązania w zakresie obiegu cyrkularnego (w tym efektywności energetycznej i użycia energii ze źródeł odnawialnych, wykorzystanie materiałów pochodzących z odzysku materiałów i recyklingu), jak również elementy sprzyjające adaptacji do zmiany klimatu i łagodzeniu jej skutków (w szczególności zielona i niebieska infrastruktura, efektywne wykorzystanie zasobów wodnych).

Planowane do realizacji działania wpisują się w zalecenia KE dot. zwiększenia udziału niskoemisyjnej i bardziej ekologicznej produkcji energii poprzez zwiększenie generacji rozproszonej z odnawialnych źródeł energii⁸⁶.

Planowane typy przedsięwzięć, w tym m.in.:

- budowa i rozbudowa instalacji produkcji energii z odnawialnych źródeł energii wraz z magazynami energii (jednostki wraz z przyłączeniem do sieci o sumarycznej mocy wszystkich jednostek wytwórczych: biogaz / promieniowanie słoneczne poniżej 0,5 MWe, energia wiatrowa /biomasa / woda poniżej 5MWe),
- projekty z zakresu energetyki rozproszonej (np. klastry energetyczne),
- projekty edukacyjno-demonstracyjne z zakresu budownictwa pasywnego wraz z działaniami informacyjno-promocyjnymi w zakresie ekologii i OZE.

Główne grupy docelowe

Dla przedsięwzięć dotyczących energii ze źródeł odnawialnych nie określa się grup docelowych, tj. osób, instytucji czy grup społecznych bezpośrednio korzystających z pomocy.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Dyskryminacja zarówno bezpośrednia, jak i pośrednia ze względu na płeć, pochodzenie rasowe lub etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek, orientację oraz tożsamość seksualną może skutkować stresem mniejszościowym, poczuciem alienacji, izolacją społeczną, brakiem akceptacji wśród społeczności oraz brakiem wsparcia społecznego. Konsekwencjami mogą być poczucie osamotnienia, depresja i lęki.

Planowane działania na rzecz zwalczania wszelkich form dyskryminacji oraz promowania równości szans:

- podnoszenie świadomości w zakresie równych praw i potrzeby tolerancji dla osób np. o odmiennej orientacji seksualnej, poprzez organizowanie działań promocyjnych i edukacyjnych (np. warsztatów i szkoleń),

⁸⁵ *Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)*, Warszawa 2017, s. 321.

⁸⁶ *Dokument roboczy służb Komisji – Sprawozdanie krajowe – Polska 2019 (...)*, op. cit., s. 68.

- wsparcie inicjatyw mających na celu zwalczanie przestępstw, mowy nienawiści, przemocy i szkodliwych praktyk, w tym wobec osób LGBTIQ+,
- sformułowanie kryteriów wyboru projektów wskazujących na odmowę dofinansowania dla beneficjentów, którzy dopuścili się dyskryminacji, np. gmin przyjmujących uchwały o „strefach wolnych od LGBT”,
- stworzenie metodologii oceny kryterium wyboru projektów odnośnie zgodności z horyzontalną zasadą niedyskryminacji,
- zawarcie w umowach o dofinansowanie klauzuli zakazującej jakiegokolwiek dyskryminacji w korzystaniu ze wsparcia przez odbiorców ostatecznych,
- włączenie do Komitetu Monitorującego członków organizacji pozarządowych działających na rzecz osób LGBTIQ+ oraz reprezentantów mniejszości, w tym etnicznych,
- szkolenia dla pracowników IZ oraz beneficjentów.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Wsparciem zostanie objęty cały obszar województwa opolskiego.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Nie dotyczy

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach cs (ii) przewiduje się wsparcie w formie instrumentów finansowych. Wskazuje się na bardzo duże potrzeby inwestycyjne przy braku na rynku atrakcyjnych instrumentów wsparcia produkcji OZE, zwłaszcza w sektorze MŚP. Przedsięwzięcia generują oszczędności, co daje potencjał spłacania pożyczek (prosumenci). W przypadku przedsięwzięć o większej skali (np. farmy fotowoltaiczne) pojawia się element dochodowy. Dobrze przygotowane projekty charakteryzują się wysoką stopą zwrotu z inwestycji przy stosunkowo niewielkim ryzyku niepowodzenia (szczególnie fotowoltaika).

2.2.2.2 (ii) Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel (2029)
CP2	2.ii	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO 22	<i>Dodatkowa zdolność wytwarzania energii odnawialnej (w tym: energii elektrycznej, energii cieplnej)</i>	MW		

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów											
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
CP2	2.ii	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR 31	<i>Wytworzona energia odnawialna ogółem (w tym: energia</i>	<i>MWh /rok</i>					

					elektryczna, energia cieplna)						
--	--	--	--	--	-------------------------------------	--	--	--	--	--	--

2.2.2.3 (ii) Orientacyjny podział zasobów programu (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 2	EFRR	Słabiej rozwinięte	(ii)	044	6 000 000
				046	1 400 000
				048	9 800 000
				049	1 400 000
				052	1 400 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 2	EFRR	Słabiej rozwinięte	(ii)	03	20 000 000

Tabela 3: Wymiar 6 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 2	EFRR	Słabiej rozwinięte	-	-	-

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+					
--	--	--	--	--	--

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 2	EFRR	Słabiej rozwinięte	-	-	-

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Fundusz Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 2	EFRR	Słabiej rozwinięte	(ii)	02	8 000 000

2.2.3 (iv) Cel szczegółowy

(iv) Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego

2.2.3.1 (iv) Interwencje w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań

Klęski żywiołowe, katastrofy ekologiczne, zmiany klimatyczne, nagłe zjawiska pogodowe oraz zagrożenia sanitarno-epidemiologiczne stanowią jedne z największych zagrożeń rozwojowych obecnych czasów⁸⁷.

Jednym z najczęściej występujących zagrożeń naturalnych, będącym zjawiskiem przyrodniczym o charakterze ekstremalnym, często gwałtownym, występującym nieregularnie są powodzie. Stopień ryzyka powodziowego na terenie kraju jest różny. Determinuje go m.in. gęstość zaludnienia, sposób użytkowania dolin rzecznych i terenów zalewowych, infrastruktura techniczna, komunikacyjna, itp.⁸⁸ Woj. opolskie zalicza się w tym zakresie do regionów istotnie zagrożonych cyklicznymi zalewami powodziowymi, szczególnie tereny zlokalizowane w dolinie Odry i w dolinach jej dopływów: Psiny, Troji, Ostrej, Opawy, Białej Głuchotaskiej, Nysy Kłodzkiej, Małej Panwi i Stobrawy⁸⁹. Jak wskazują wyniki badania przeprowadzonego przez Opolskie Obserwatorium Terytorialne, część samorządów regionu uznaje istniejącą infrastrukturę przeciwpowodziową za niewystarczającą rozwiniętą⁹⁰, a tym samym wciąż nie zapewniającą pełnego bezpieczeństwa mieszkańcom Opolszczyzny. Dlatego też pomimo, że w ramach RPO WO 2014-2020 zakupiono samochody ratowniczo-gaśnicze oraz doposażono niektóre OSP w sprzęt specjalistyczny⁹¹, konieczne są dalsze inwestycje w tym zakresie, szczególnie że większość samochodów ratowniczo-gaśniczych, którymi dysponują OSP w regionie ma ponad 20 lat⁹².

Ponadto skutki postępujących zmian klimatu wywołują, oprócz zagrożenia powodzią, nasilenie także innych zjawisk ekstremalnych, takich jak susze, fale upałów, porywiste wiatry i inne. W związku z tym, że region posiada tereny rolnicze o znacznym potencjale, zwraca się uwagę, że zagrożenia suszami oraz opadanie poziomu wód gruntowych mogą spowodować w przyszłości znaczne zahamowanie rozwoju społeczno-gospodarczego⁹³. Wśród działań ukierunkowanych na łagodzenie skutków tego zjawiska jest poprawa zarządzania zasobami

⁸⁷ *Województwo opolskie. Identyfikacja potencjałów i barier JST (...)*, op. cit., s.21.

⁸⁸ Krajowy Plan Zarządzania Kryzysowego 2017, część A, s.7.

⁸⁹ *Raport 2018 o stanie zagospodarowania (...)*, op. cit., s.64.

⁹⁰ *Województwo opolskie. Identyfikacja potencjałów i barier JST (...)*, op. cit., s.45.

⁹¹ Dane zebrane przez IZ RPO WO 2014-2020 wg stanu z 30 kwietnia 2019 r.

⁹² Związek Ochotniczych Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej, Oddział Wojewódzki Województwa Opolskiego, Opole 2012, sygn. OP-III/2/466/2012.

⁹³ *Polityka ekologiczna państwa 2030*, s. 41.

wodnymi m.in. poprzez wykorzystanie wód pochodzących z opadów atmosferycznych w miejscu występowania opadu.

W związku z powyższym, aby przeciwdziałać skutkom ww. zjawisk konieczna jest realizacja projektów wpływających na poprawę lokalnego bilansu wodnego, np. w postaci mikroretencji (gromadzenie wody w wielu miejscach na danym obszarze, dotyczy zarówno zbiorników naturalnych, jak też sztucznych), pozwalającej na opóźnienie lub zmniejszenie odpływu oraz wzrost zasilania wód podziemnych oraz inwestycje w zieloną i niebieską infrastrukturę. Poprawa stosunków wodnych pozytywnie wpłynie na mikroklimat poprzez wzrost dostępności wody dla roślin i zwierząt, wzrost różnorodności, a także minimalizuje skutki wystąpienia ekstremalnych zjawisk hydrologiczno-meteorologicznych w skali lokalnej⁹⁴.

Zapobieganie negatywnym skutkom zmian klimatu, czy też awarii chemiczno-ekologicznych lub sanitarno-epidemiologicznych stanowi dziś istotne wyzwanie w zakresie zarówno zapewnienia bezpieczeństwa ludności, jak i zachowania sprawności gospodarki⁹⁵. Dzięki skoordynowanej współpracy kilku lub kilkunastu podmiotów wspieranie działań w zakresie dostosowania do zmian klimatu i zapobiegania innym ryzykom będzie efektywniejsze, umożliwi wymianę informacji w sytuacji kryzysowej i pozwoli poprawić infrastrukturę wykorzystywaną podczas zdarzeń nadzwyczajnych.

We wszystkich projektach, w których będzie to zasadne i możliwe, zastosowane zostaną rozwiązania w zakresie obiegu cyrkularnego (w tym efektywności energetycznej i użycia energii ze źródeł odnawialnych, wykorzystanie materiałów pochodzących z odzysku materiałów i recyklingu), jak również elementy sprzyjające adaptacji do zmiany klimatu i łagodzeniu jej skutków (w szczególności zielona i niebieska infrastruktura, efektywne wykorzystanie zasobów wodnych).

Powyższe planowane do realizacji działania wpisują się w zalecenia KE wskazujące na konieczność przystosowania się do zmian klimatu, zapobiegania ryzyku i wzmacnianiu odporności na klęski żywiołowe w tym przy priorytetowym traktowaniu rozwiązań opartych na ekosystemach⁹⁶.

Planowane typy przedsięwzięć, w tym m.in.:

- zakup sprzętu, w tym samochodów ratowniczo-gaśniczych do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków zjawisk katastrofalnych lub awarii chemiczno-ekologicznych, czy też sanitarno-epidemiologicznych,
- rozwijanie systemów ratownictwa, w tym rozwój monitoringu, systemów prognozowania i ostrzegania przed stanami nadzwyczajnymi,

⁹⁴ *Mikroretencja jako element zintegrowanego gospodarowania wodą, [w:] Zaopatrzenie w wodę, jakość i ochrona wód, P. Kowalczyk s. 281, 296.*

⁹⁵ *Opolskie 2030 (...), op. cit.s.25.*

⁹⁶ *Dokument roboczy służb Komisji – Sprawozdanie krajowe – Polska 2019 (...), op. cit., s. 69.*

- kompleksowe projekty w zakresie dostosowania do zmiany klimatu oraz ochrony przed zagrożeniami związanymi z klimatem, w tym m.in. dostosowanie infrastruktury do ekstremalnych zjawisk pogodowych i ich skutków,
- projekty z zakresu małej retencji, retencji przydomowej oraz zielonej i niebieskiej infrastruktury,
- działania edukacyjne i informacyjne związane z klimatem i ochroną zasobów wodnych, wyłącznie jako element większego projektu,

Główne grupy docelowe

Dla przedsięwzięć dotyczących doposażenia służb ratowniczych oraz projektów w zakresie dostosowania do zmian klimatu i ochrony przed zagrożeniami związanymi z klimatem nie określa się grup docelowych, tj. osób, instytucji czy grup społecznych bezpośrednio korzystających z pomocy.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Dyskryminacja zarówno bezpośrednia, jak i pośrednia ze względu na płeć, pochodzenie rasowe lub etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek, orientację oraz tożsamość seksualną może skutkować stresem mniejszościowym, poczuciem alienacji, izolacją społeczną, brakiem akceptacji wśród społeczności oraz brakiem wsparcia społecznego. Konsekwencjami mogą być poczucie osamotnienia, depresja i lęki.

Planowane działania na rzecz zwalczania wszelkich form dyskryminacji oraz promowania równości szans:

- podnoszenie świadomości w zakresie równych praw i potrzeby tolerancji dla osób np. o odmiennej orientacji seksualnej, poprzez organizowanie działań promocyjnych i edukacyjnych (np. warsztatów i szkoleń),
- wsparcie inicjatyw mających na celu zwalczanie przestępstw, mowy nienawiści, przemocy i szkodliwych praktyk, w tym wobec osób LGBTIQ+,
- sformułowanie kryteriów wyboru projektów wskazujących na odmowę dofinansowania dla beneficjentów, którzy dopuścili się dyskryminacji, np. gmin przyjmujących uchwały o „strefach wolnych od LGBT”,
- stworzenie metodologii oceny kryterium wyboru projektów odnośnie zgodności z horyzontalną zasadą niedyskryminacji,
- zawarcie w umowach o dofinansowanie klauzuli zakazującej jakiegokolwiek dyskryminacji w korzystaniu ze wsparcia przez odbiorców ostatecznych,
- włączenie do Komitetu Monitorującego członków organizacji pozarządowych działających na rzecz osób LGBTIQ+ oraz reprezentantów mniejszości, w tym etnicznych,
- szkolenia dla pracowników IZ oraz beneficjentów.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wskarciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Wsparciem zostanie objęty cały obszar województa opolskiego.

Dodatkowo planuje się wyodrębnienie alokacji środków na obszary subregionalne, które będą realizowały projekty w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Nie dotyczy.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach celu szczegółowego (iv) nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych z uwagi na fakt, iż w obszarze szeroko pojętego dostosowania do zmian klimatu, w tym zakupu sprzętu do prowadzenia akcji, systemów ratownictwa, działań przeciwdziałających zmianom klimatu zakłada się wsparcie w formie dotacji. Zaplanowane przedsięwzięcia są działaniami nie generującymi zysków, są związane z zadaniami publicznymi.

2.2.3.2 (iv) Wskaźnik

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel (2029)
CP2	2.iv	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO 24	<i>Inwestycje w nowe lub zmodernizowane systemy monitorowania, gotowości, ostrzegania i reagowania w kontekście klęsk żywiołowych i katastrof w przypadku klęsk żywiołowych</i>	euro		
CP2	2.iv	EFRR	Słabiej rozwinięte		<i>Liczba jednostek służb ratowniczych wyposażonych w sprzęt do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków katastrof</i>	szt.		
CP2	2.iv	EFRR	Słabiej rozwinięte		<i>Liczba zakupionych wozów pożarniczych wyposażonych w sprzęt do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków katastrof</i>	szt.		

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów

Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
CP2	2.iv	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR 36	<i>Ludność odnosząca korzyści ze środków ochrony przed niekontrolowanymi pożarami</i>	os.					
CP2	2.iv	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR 37	<i>Ludność odnosząca korzyści ze środków ochrony przed klęskami żywiołowymi związanymi z klimatem (oprócz powodzi lub niekontrolowanych pożarów)</i>	os.					
CP2	2.iv	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR 50	<i>Ludność odnosząca korzyści ze środków na rzecz jakości powietrza</i>	os.					

2.2.3.3 (iv) Orientacyjny podział zasobów programu (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 2	EFRR	Słabiej rozwinięte	(iv)	046	3 100 000
				059	9 300 000
				064	9 300 000
				077	2 000 000
				079	9 300 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 2	EFRR	Słabiej rozwinięte	(iv)	01	33 000 000

Tabela 3: Wymiar 6 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 2	EFRR	Słabiej rozwinięte	-	-	-

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

CP 2	EFRR	Słabiej rozwinięte	-	-	-
------	------	--------------------	---	---	---

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Fundusz Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 2	EFRR	Słabiej rozwinięte	(iv)	02	13 200 000

2.2.4 (v) Cel szczegółowy

(v) Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej

2.1.4.1 (v) Interwencje w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań

Pomimo, iż woj. opolskie charakteryzuje się największym w kraju wskaźnikiem dostępu ludności do zorganizowanej sieci wodociągowej (z jej usług korzysta 98,5% mieszkańców miast i 95,0 % ludności wiejskiej), to zdecydowanie większe dysproporcje między miastem a wsią występują w dostępie do sieci kanalizacyjnej. Wskaźnik mieszkańców z nich korzystających wynosi w miastach 91,6%, natomiast na obszarach wiejskich jedynie 51,9%. W regionie działa 107 oczyszczalni ścieków, z czego 76 to oczyszczalnie komunalne, a 31 to oczyszczalnie przemysłowe. Równie duża rozbieżność występuje w dostępie do oczyszczalni ścieków. Podczas gdy w miastach wskaźnik ten wynosi 94,6%, to na wsi kształtuje się na poziomie tylko 54,8%⁹⁷.

Jednocześnie zgodnie ze Sprawozdaniem z wykonania KPOŚK za 2019 r. jedynie 29% aglomeracji z województwa opolskiego wykazuje zgodność z Dyrektywą Rady z dnia 21 maja 1991 r. dotyczącą oczyszczania ścieków komunalnych, tzn. 12 aglomeracji na 41⁹⁸.

W woj. opolskim ze środków RPO WO 2014-2020 sfinansowano szereg projektów z zakresu gospodarki wodno-ściekowej, kolejne realizowane będą do końca okresu programowania 2014-2020. Jednocześnie wciąż konieczna jest dalsza modernizacja infrastruktury

⁹⁷ Ekspertyza z badania pn. *Analiza powiązań społeczno-gospodarczych (...)*, op. cit., s. 54-59.

⁹⁸ Sprawozdanie z wykonania KPOŚK za 2019 r. :

https://wody.gov.pl/images/Pliki_do_pobrania/kpos/KPOSK_Polska_RZGW_2019.xls

komunalnej ze względu na wiek i strukturę infrastruktury wodociągowej przesyłowej, a także niską wydajność stacji uzdatniania wody⁹⁹.

We wszystkich projektach, w których będzie to zasadne i możliwe, zastosowane zostaną rozwiązania w zakresie obiegu cyrkularnego (w tym efektywności energetycznej i użycia energii ze źródeł odnawialnych, wykorzystanie materiałów pochodzących z odzysku materiałów i recyklingu), jak również elementy sprzyjające adaptacji do zmiany klimatu i łagodzeniu jej skutków (w szczególności zielona i niebieska infrastruktura, efektywne wykorzystanie zasobów wodnych).

Działania planowane do realizacji wpisują się w zalecenia KE, które wskazują na potrzebę promocji zrównoważonej gospodarki wodnej poprzez m.in inwestycje w efektywność wykorzystania wody¹⁰⁰.

Planowane typy przedsięwzięć, w tym m.in.:

- kompleksowe projekty z zakresu gospodarki wodno-ściekowej (oczyszczalnie i sieci) w ramach KPOŚK,
- budowa instalacji odwadniania i kompostowania osadów ściekowych na oczyszczalniach ścieków.

Główne grupy docelowe

Dla przedsięwzięć dotyczących gospodarki wodno-ściekowej nie określa się grup docelowych, tj. osób, instytucji czy grup społecznych bezpośrednio korzystających z pomocy.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Dyskryminacja zarówno bezpośrednia, jak i pośrednia ze względu na płeć, pochodzenie rasowe lub etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek, orientację oraz tożsamość seksualną może skutkować stresem mniejszościowym, poczuciem alienacji, izolacją społeczną, brakiem akceptacji wśród społeczności oraz brakiem wsparcia społecznego. Konsekwencjami mogą być poczucie osamotnienia, depresja i lęki.

Planowane działania na rzecz zwalczania wszelkich form dyskryminacji oraz promowania równości szans:

- podnoszenie świadomości w zakresie równych praw i potrzeby tolerancji dla osób np. o odmiennej orientacji seksualnej, poprzez organizowanie działań promocyjnych i edukacyjnych (np. warsztatów i szkoleń),
- wsparcie inicjatyw mających na celu zwalczanie przestępstw, mowy nienawiści, przemocy i szkodliwych praktyk, w tym wobec osób LGBTIQ+,

⁹⁹ Ekspertyza z badania pn. *Analiza powiązań społeczno-gospodarczych (...)*, op. cit., s.59.

¹⁰⁰ *Dokument roboczy służb Komisji – Sprawozdanie krajowe – Polska 2019 (...)*, op. cit., s. 68.

- sformułowanie kryteriów wyboru projektów wskazujących na odmowę dofinansowania dla beneficjentów, którzy dopuścili się dyskryminacji, np. gmin przyjmujących uchwały o „strefach wolnych od LGBT”,
- stworzenie metodologii oceny kryterium wyboru projektów odnośnie zgodności z horyzontalną zasadą niedyskryminacji,
- zawarcie w umowach o dofinansowanie klauzuli zakazującej jakiejkolwiek dyskryminacji w korzystaniu ze wsparcia przez odbiorców ostatecznych,
- włączenie do Komitetu Monitorującego członków organizacji pozarządowych działających na rzecz osób LGBTIQ+ oraz reprezentantów mniejszości, w tym etnicznych,
- szkolenia dla pracowników IZ oraz beneficjentów.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Wsparciem zostanie objęty cały obszar województa opolskiego.

Dodatkowo planuje się wyodrębnienie alokacji środków na obszary subregionalne, które będą realizowały projekty w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Nie dotyczy.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach celu szczegółowego (v) nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych. Polska nie ma wydajnego systemu gospodarki wodno-ściekowej, związku z tym, w celu maksymalizacji efektu zachęty należy wpierać projekty przede wszystkim za pośrednictwem dotacji.

Działania w zakresie gospodarki wodno-ściekowej należą do zadań publicznych oraz nie generują zysku. Finansowanie przedsięwzięć za pośrednictwem wsparcia zwrotnego mogłoby spowodować nawet spadek zainteresowania jednostek samorządu terytorialnego interwencją w tym obszarze.

2.1.4.2 (v) Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel (2029)
CP2	2.v	EFRR	Stabiej rozwinięte	RCO 31	<i>Długość nowych lub zmodernizowanych sieci kanalizacyjnych w ramach zbiorowych systemów odprowadzenia ścieków</i>	km		
CP2	2.v	EFRR	Stabiej rozwinięte	RCO 32	<i>Wydajność nowo wybudowanych lub zmodernizowanych instalacji oczyszczania ścieków</i>	RLM		

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów

Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
CP2	2.v	EFRR	Stabiej rozwinięte	RCR 42	<i>Ludność przyłączona do</i>	os,					

					zbiorowych systemów oczyszczania ścieków co najmniej II stopnia						
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

2.1.4.3 (v) Orientacyjny podział zasobów programu (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 2	EFRR	Słabiej rozwinięte	(v)	065	10 000 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 2	EFRR	Słabiej rozwinięte	(v)	01	10 000 000

Tabela 3: Wymiar 6 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 2	EFRR	Słabiej rozwinięte	-	-	-

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria	Cel	Kod	Kwota (w EUR)

		regionu	szczegółowy		
CP 2	EFRR	Słabiej rozwinięte	-	-	-

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Fundusz Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 2	EFRR	Słabiej rozwinięte	(v)	02	4 000 000

2.2.5 (vi) Cel szczegółowy

(vi) Wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej

2.2.5.1 (vi) Interwencje w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań

W 2018 r. na obszarze woj. opolskiego wytworzono łącznie ok. 322,62 tys. ton odpadów komunalnych (327kg/rok/mieszk.). Odpady komunalne w postaci odpadów zmieszanych wynosiły 216 323,02 ton (218,9 kg/rok/mieszk.), a ok. jedynie 106 297,93 ton zebranych zostało w sposób selektywny. Widoczny jest wzrost ilości odpadów zebranych selektywnie, które w 2018 r. stanowiły 32,9%, jednak podstawową metodą unieszkodliwiania odpadów komunalnych było w dalszym ciągu ich składowanie¹⁰¹.

Wśród najważniejszych problemów gospodarowania odpadami komunalnymi w Planie Gospodarki Odpadami Województwa Opolskiego (PGO WO) wymienia się m.in.: brak PSZOK (Punkt Selektywnego Przetwarzania Odpadów Komunalnych) w niektórych gminach województwa, brak kompleksowych rozwiązań zapewniających zagospodarowanie odpadów wydzielonych w RIPOK-ach (Regionalna Instalacja Zbierania Odpadów Komunalnych), zwłaszcza frakcji nienadających się do recyklingu, a posiadających ciepło spalania większe od 6 MJ/kg, zbyt mały udział selektywnego zbierania u źródła, który po jego poprawie zdecydowanie wpłynie na zmniejszenie masy i obniżenie kaloryczności odpadów powstających w instalacjach przetwarzających zmieszane odpady komunalne, a także niski poziom świadomości ekologicznej¹⁰².

W kontekście poprawy funkcjonowania gospodarki odpadami w województwie kluczowy jest więc dalszy rozwój systemów selektywnego zbierania odpadów zapewniających pozyskanie odpadów nadających się do recyklingu oraz rozwój instalacji do przetwarzania bioodpadów¹⁰³. Pomimo znacznego postępu w recyklingu i zagospodarowywaniu odpadów, w dalszym ciągu dominującym jest model linearny (wytworzyć – zużyć – wyrzucić). Dlatego też w celu wsparcia przechodzenia na gospodarkę o obiegu zamkniętym konieczne jest zapewnienie efektywnego funkcjonowania systemu gospodarki odpadami komunalnymi oraz odpowiedniego ich przetwarzania w instalacjach. Niezbędne jest zatem wykorzystanie nowoczesnych technologii i systemów selektywnej zbiórki odpadów komunalnych (z otwarciem na wykorzystanie rozwiązań z zakresu ekoinnowacji) oraz zastosowanie podejścia pozwalającego spojrzeć na odpady jako źródło wysokiej jakości surowców

¹⁰¹ *Raport 2018 o stanie zagospodarowania (...)*, op. cit., s. 60.

¹⁰² *Plan gospodarki odpadami województwa opolskiego na lata 2016-2022 z uwzględnieniem lat 2023 – 2028*, s.55.

¹⁰³ Ekspertyza z badania pn. *Analiza powiązań społeczno-gospodarczych (...)*, op. cit., s. 59.

wtórnych, napęd rozwoju nowych technologii w recyklingu i produkcji surowców do wytwarzania energii odnawialnej¹⁰⁴.

W ramach interwencji ważna będzie zatem intensyfikacja działań skierowanych na odzysk, recykling oraz wdrożenie systemów przyczyniających się do ograniczenia ilości odpadów unieszkodliwianych na składowiskach odpadów. Interwencje w sektorze gospodarki odpadami będą realizowane zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami, która nadaje priorytet zapobieganiu ich powstawania, selektywnej zbiórce odpadów, a także przygotowaniu do ponownego użycia i recyklingowi.

Ważnym elementem podejmowanych działań będzie również edukacja oraz promocja założeń dotyczących gospodarki cyrkularnej. Proces uświadamiania społeczeństwa w ramach projektów powinien przyczynić się do wytworzenia poczucia indywidualnej odpowiedzialności obywateli za wytwarzane przez nich odpady.

W zakresie projektów dot. PSZOK, priorytetowo traktowane będą przedsięwzięcia łączące PSZOK z innymi formami usług, działaniami edukacyjnymi lub innymi rozwiązaniami ekologicznymi - zielone dachy i ściany, OZE.

Podstawowym dokumentem w zakresie gospodarki odpadami/zasobami jest Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami, realizowane projekty muszą wykazywać zgodność z tym dokumentem. Priorytetowo traktowane będą działania wspierające transformację w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym, wdrażanie innowacyjnych technologii przyjaznych środowisku.

We wszystkich projektach, w których będzie to zasadne i możliwe, zastosowane zostaną rozwiązania w zakresie obiegu cyrkularnego (w tym efektywności energetycznej i użycia energii ze źródeł odnawialnych, wykorzystanie materiałów pochodzących z odzysku materiałów i recyklingu), jak również elementy sprzyjające adaptacji do zmiany klimatu i łagodzeniu jej skutków (w szczególności zielona i niebieska infrastruktura, efektywne wykorzystanie zasobów wodnych).

Działania planowane do realizacji wpisują się w zalecenia KE, w zakresie wspierania przejścia na gospodarkę o obiegu zamkniętym, m.in. poprzez wspieranie recyklingu odpadów komunalnych oraz podnoszenie świadomości obywateli¹⁰⁵.

Planowane typy przedsięwzięć, w tym m.in.:

- projekty z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi (np. systemy selektywnego zbierania odpadów, PSZOK, ZZO, instalacje do przetwarzania odpadów, projekty w zakresie recyklingu, kompostowania i/lub sortowania),
- wdrażanie rozwiązań z zakresu ekoinnowacji i zarządzania efektywnością środowiskową w kierunku gospodarki zasobooszczędnej (np. programy czystej

¹⁰⁴ *Plan gospodarki odpadami (...)*, op. cit., s.260.

¹⁰⁵ *Dokument roboczy służb Komisji – Sprawozdanie krajowe – Polska 2019 (...)*, op. cit., s. 69.

produkcji, Ecolabel, zielona przedsiębiorczość, technologie bezodpadowe, budownictwo pasywne),

- tworzenie strategii, planów, map drogowych dot. GOZ, pilotaże w zakresie badania oraz przeprojektowania przepływów materiałów, surowców na poziomie lokalnym, strategii zero waste,
- kompleksowe projekty z zakresu gospodarki odpadami innymi niż komunalne, np. przemysłowe, azbest,
- termiczne przetwarzanie odpadów medycznych,
- edukacja w zakresie gospodarki o obiegu zamkniętym.

Główne grupy docelowe

Dla przedsięwzięć dotyczących gospodarki o obiegu zamkniętym nie określa się grup docelowych, tj. osób, instytucji czy grup społecznych bezpośrednio korzystających z pomocy.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Dyskryminacja zarówno bezpośrednia, jak i pośrednia ze względu na płeć, pochodzenie rasowe lub etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek, orientację oraz tożsamość seksualną może skutkować stresem mniejszościowym, poczuciem alienacji, izolacją społeczną, brakiem akceptacji wśród społeczności oraz brakiem wsparcia społecznego. Konsekwencjami mogą być poczucie osamotnienia, depresja i lęki.

Planowane działania na rzecz zwalczania wszelkich form dyskryminacji oraz promowania równości szans:

- podnoszenie świadomości w zakresie równych praw i potrzeby tolerancji dla osób np. o odmiennej orientacji seksualnej, poprzez organizowanie działań promocyjnych i edukacyjnych (np. warsztatów i szkoleń),
- wsparcie inicjatyw mających na celu zwalczanie przestępstw, mowy nienawiści, przemocy i szkodliwych praktyk, w tym wobec osób LGBTIQ+,
- sformułowanie kryteriów wyboru projektów wskazujących na odmowę dofinansowania dla beneficjentów, którzy dopuścili się dyskryminacji, np. gmin przyjmujących uchwały o „strefach wolnych od LGBT”,
- stworzenie metodologii oceny kryterium wyboru projektów odnośnie zgodności z horyzontalną zasadą niedyskryminacji,
- zawarcie w umowach o dofinansowanie klauzuli zakazującej jakiegokolwiek dyskryminacji w korzystaniu ze wsparcia przez odbiorców ostatecznych,
- włączenie do Komitetu Monitorującego członków organizacji pozarządowych działających na rzecz osób LGBTIQ+ oraz reprezentantów mniejszości, w tym etnicznych,
- szkolenia dla pracowników IZ oraz beneficjentów.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Wsparciem zostanie objęty cały obszar województa opolskiego.

Dodatkowo planuje się wyodrębnienie alokacji środków na obszary subregionalne, które będą realizowały projekty w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Nie dotyczy.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach celu szczegółowego (vi) nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych. Finansowanie przedsięwzięć za pośrednictwem wsparcia zwrotnego mogłoby spowodować spadek zainteresowania beneficjentów interwencją w tym obszarze.

Dodatkowo system gospodarki odpadami, za który odpowiedzialne są gminy, jest oparty na samofinansowaniu się, czyli na opłatach mieszkańców, których wysokość powinna być ustalona na poziomie zabezpieczającym pokrycie kosztów funkcjonowania systemu. Skorzystanie z finansowania dłużnego może spowodować dodatkowy wzrost cen i kosztów odbioru odpadów u mieszkańców, co może wpłynąć na zmniejszenie wsparcia społecznego lub nawet jego brak dla tego rodzaju transformacji.

Przedsięwzięcia w obszarze ekoinnowacji mogą być w przyszłości coraz bardziej popularne, wraz z upowszechnianiem się rozwiązań GOZ i lepszą organizacją systemu odpadów i recyklingu. Jednak na obecnym etapie konieczne jest w pierwszej kolejności stworzenie zachęt dla przedsiębiorców do realizacji tego typu przedsięwzięć, więc i w tym przypadku konieczne jest zastosowanie wsparcia dotacyjnego.

2.2.5.2 (vi) Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel (2029)
CP2	2.vi	EFRR	Stabiej rozwinięte	RCO 34	<i>Dodatkowe zdolności w zakresie recyklingu odpadów</i>	<i>Tony/rok</i>		
CP2	2.vi	EFRR	Stabiej rozwinięte		<i>Liczba wspartych punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych (PSZOK)</i>	<i>szt.</i>		
CP2	2.vi	EFRR	Stabiej rozwinięte		<i>Liczba wspartych zakładów zagospodarowania odpadów</i>	<i>szt.</i>		

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów

Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
CP2	2.vi	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR 47	Odpady poddane recyklingowi	tony /rok					
CP2	2.vi	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR 103	Odpady zbierane selektywnie	tony /rok					

2.2.5.3 (vi) Orientacyjny podział zasobów programu (UE) według rodzaju interwencji**Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji**

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 2	EFRR	Słabiej rozwinięte	(vi)	068	4 125 000
				069	1 875 000
				070	2 250 000
				071	750 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 2	EFRR	Słabiej rozwinięte	(vi)	01	9 000 000

Tabela 3: Wymiar 6 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 2	EFRR	Słabiej rozwinięte	-	-	-

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 2	EFRR	Słabiej rozwinięte	-	-	-

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Fundusz Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 2	EFRR	Słabiej rozwinięte	(vi)	02	3 600 000

2.2.6 (vii) Cel szczegółowy

(vii) Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia

2.2.6.1 (vii) Interwencje w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań

Woj. opolskie charakteryzuje się wysoką bioróżnorodnością i zróżnicowanymi walorami przyrodniczo-krajobrazowymi, co powoduje, że blisko 1/3 powierzchni województwa jest objęta prawnymi formami ochrony przyrody. Powierzchnia terenów przyrodniczych podlegająca ochronie prawnej wynosiła w 2018 r. ok. 259 530,1 ha, co stanowi ok. 27,6% powierzchni województwa. Obszar terenów Natura 2000 wynosił w 2018 r. 14 391,7 ha obszarów specjalnej ochrony ptaków (OSO) i 27 264,8 ha specjalnych obszarów ochrony siedlisk (SOO)¹⁰⁶.

Analizy wskazują jednak na negatywne trendy i ciągły spadek różnorodności biologicznej województwa, będące wynikiem degradacji środowiska naturalnego, widocznej m.in. w postępujących uszkodzeniach drzewostanów wskutek położenia w strefie największych zagrożeń emisjami gazów i zanieczyszczenia pyłami w kraju¹⁰⁷. Dlatego też konieczne są działania ukierunkowane na niwelowanie negatywnego wpływu na jakość powietrza i wód powierzchniowych.

Ze względu na niekorzystne uwarunkowania środowiskowe wskazuje się, iż w zakresie obszarów o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronionych, kluczowa jest ochrona zagrożonych siedlisk i gatunków, zarówno w ich naturalnym środowisku, jak i w ekosystemach zastępczych.

W związku z powyższym wsparcie należy kierować na rzecz poprawy potencjału środowiskowego poprzez ochronę istniejących oraz odbudowę zdegradowanych i zagrożonych siedlisk przyrodniczych, a także koordynację i koncentrację ruchu turystycznego w celu ochrony terenów i gatunków cennych przyrodniczo, przy czym projekty, których celem jest rozwój turystyki i rekreacji nie będą realizowane w tym celu szczegółowym.

Oprócz działań mających na celu ochronę i regenerację istniejących obszarów chronionych, niezbędne są również działania rekultywacyjne na terenach zdegradowanych i przemysłowych, a także tworzenie centrów ochrony różnorodności biologicznej, centrów edukacyjnych i ekoturystycznych, m.in. parków miejskich i ogrodów botanicznych, ekoparków czy banków genowych. Dodatkowo ważnym działaniem komplementarnym jest budowa

¹⁰⁶ *Raport 2018 o stanie zagospodarowania (...)*, op. cit., s.17.

¹⁰⁷ *Tamże*, s.26-36.

świadomości społecznej poprzez szeroko rozumianą edukację ekologiczną i promocję obszarów i gatunków cennych przyrodniczo.

Wsparcie powinno być zgodne z zasadą *Do No Significant Harm* (ang. „nie czynić poważnych szkód”). Projekty muszą wykazywać zgodność z nw. dokumentami:

- Dyrektywa 2009/147/WE z 30 listopada 2009 w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (tzw. „Dyrektywa ptasia”),
- Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (tzw. „Dyrektywa siedliskowa/habitatowa”),
- Dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej (tzw. „Ramowa Dyrektywa Wodna”),
- Unijna strategia na rzecz bioróżnorodności z perspektywą do 2030 r.

We wszystkich projektach, w których będzie to zasadne i możliwe, zastosowane zostaną rozwiązania w zakresie obiegu cyrkularnego (w tym efektywności energetycznej i użycia energii ze źródeł odnawialnych, wykorzystanie materiałów pochodzących z odzysku materiałów i recyklingu), jak również elementy sprzyjające adaptacji do zmiany klimatu i łagodzeniu jej skutków (w szczególności zielona i niebieska infrastruktura, efektywne wykorzystanie zasobów wodnych).

Planowane typy przedsięwzięć, w tym m.in.:

- zachowanie lub przywracanie właściwego stanu siedlisk przyrodniczych oraz populacji zagrożonych gatunków,
- ochrona, regeneracja i zrównoważone wykorzystanie obszarów chronionych,
- opracowanie planów / programów ochrony dla obszarów cennych przyrodniczo poza obszarami Natura 2000, inwestaryzacji przyrodniczej,
- tworzenie centrów ochrony różnorodności biologicznej na obszarach miejskich i pozamiejskich w oparciu o gatunki rodzime,
- kompleksowe działania na rzecz remediacji terenów zanieczyszczonych oraz rekultywacji terenów zdegradowanych, przywrócenie im funkcjonalności użytkowej i potencjału rozwojowego,
- wykorzystanie lokalnych zasobów przyrodniczych, w tym prowadzenie kampanii edukacyjno-informacyjnych.

Główne grupy docelowe

Dla przedsięwzięć dotyczących ochrony przyrody i bioróżnorodności oraz zielonej infrastruktury nie określa się grup docelowych, tj. osób, instytucji czy grup społecznych bezpośrednio korzystających z pomocy.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Dyskryminacja zarówno bezpośrednia, jak i pośrednia ze względu na płeć, pochodzenie rasowe lub etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek, orientację oraz tożsamość seksualną może skutkować stresem mniejszościowym, poczuciem alienacji, izolacją społeczną, brakiem akceptacji wśród społeczności oraz brakiem wsparcia społecznego. Konsekwencjami mogą być poczucie osamotnienia, depresja i lęki.

Planowane działania na rzecz zwalczania wszelkich form dyskryminacji oraz promowania równości szans:

- podnoszenie świadomości w zakresie równych praw i potrzeby tolerancji dla osób np. o odmiennej orientacji seksualnej, poprzez organizowanie działań promocyjnych i edukacyjnych (np. warsztatów i szkoleń),
- wsparcie inicjatyw mających na celu zwalczanie przestępstw, mowy nienawiści, przemocy i szkodliwych praktyk, w tym wobec osób LGBTIQ+,
- sformułowanie kryteriów wyboru projektów wskazujących na odmowę dofinansowania dla beneficjentów, którzy dopuścili się dyskryminacji, np. gmin przyjmujących uchwały o „strefach wolnych od LGBT”,
- stworzenie metodologii oceny kryterium wyboru projektów odnośnie zgodności z horyzontalną zasadą niedyskryminacji,
- zawarcie w umowach o dofinansowanie klauzuli zakazującej jakiegokolwiek dyskryminacji w korzystaniu ze wsparcia przez odbiorców ostatecznych,
- włączenie do Komitetu Monitorującego członków organizacji pozarządowych działających na rzecz osób LGBTIQ+ oraz reprezentantów mniejszości, w tym etnicznych,
- szkolenia dla pracowników IZ oraz beneficjentów.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Wsparciem zostanie objęty cały obszar województa opolskiego.

Dodatkowo planuje się wyodrębnienie alokacji środków na obszary subregionalne, które będą realizowały projekty w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Nie dotyczy.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach celu szczegółowego (vii) nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych. Zaplanowane przedsięwzięcia są działaniami nie generującymi zysków, związane z zadaniami

publicznymi. Działania w ramach cs (vii) należy rozgraniczyć z turystyką, która będzie wspierana w ramach CP5.

2.2.6.2 (vii) Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EEMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel (2029)
CP2	2.vii	EF RR	Słabiej rozwinięte	RCO 36	Zielona infrastruktura objęta wsparciem do celów innych niż przystosowanie się do zmian klimatu	ha		
CP2	2.vii	EF RR	Słabiej rozwinięte	RCO 37	Powierzchnia obszarów Natura 2000 objętych środkami ochrony i odtworzenia	ha		
CP2	2.vii	EF RR	Słabiej rozwinięte		Liczba przeprowadzonych kampanii informacyjno-edukacyjnych kształtujących świadomość ekologiczną			
Tabela 3: Wskaźniki rezultatów								

Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EMIR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]

2.2.6.3 (vii) Orientacyjny podział zasobów programu (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 2	EFRR	Słabiej rozwinięte	(vii)	079	20 000 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 2	EFRR	Słabiej rozwinięte	(vii)	01	20 000 000

Tabela 3: Wymiar 6 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria	Cel	Kod	Kwota (w EUR)

		regionu	szczegółowy		
CP 2	EFRR	Słabiej rozwinięte	-	-	-

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 2	EFRR	Słabiej rozwinięte	-	-	-

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Fundusz Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 2	EFRR	Słabiej rozwinięte	(vii)	02	8 000 000

2.3 NISKOEMISYJNE OPOLSKIE

- Ten priorytet dotyczy zatrudnienia ludzi młodych
- Ten priorytet dotyczy inowacyjnych działań społecznych
- Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+
- Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. l) rozporządzenia w sprawie EFS+
- Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie mobilności miejskiej określonego w art. 3 ust. 1 lit. b) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności
- Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie łączności cyfrowej określonej w art. 3 ust. 1 lit. a) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

2.3.1 (viii) Cel szczegółowy

(viii) Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej

2.3.1.1 (viii) Interwencje w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań

Woj. opolskie pod względem emisji zanieczyszczeń należy do grupy regionów o znacznej skali obciążeń środowiska. W województwie funkcjonują dwie strefy, w których dokonuje się oceny jakości powietrza: Miasta Opola oraz opolska. Na podstawie dokonanej oceny jakości powietrza za rok 2019¹⁰⁸, z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia, wskazano przekroczenia dopuszczalnego poziomu stężenia zanieczyszczeń (PM10, benzopirenu) dla obu stref (Klasa strefy C). Istotnym czynnikiem znacząco wpływającym na stan zanieczyszczenia środowiska, w tym jakości powietrza w poszczególnych miastach regionu jest infrastruktura transportu publicznego. Tabor autobusowy wg stanu z 31 grudnia 2019 r. składał się ze 173 autobusów obsługujących tylko 17,2 tys. pasażerów (11 lat wcześniej 201 autobusów przewoziło 20,2 tys. osób)¹⁰⁹. Region charakteryzuje się najniższym w kraju wskaźnikiem przewozów pasażerskich komunikacją miejską. W 2018 r. wynosił on 26,21 przewozu na jednego mieszkańca, a średnio w Polsce była to wartość 98,25. Stan taboru komunikacji miejskiej nie jest adekwatny do potrzeb. Brak zintegrowanego systemu komunikacji zbiorowej i wyeksploatowany, nieekologiczny tabor przyczyniają się do znacznego wzrostu zanieczyszczeń komunikacyjnych, a co za tym idzie, do systematycznego spadku zainteresowania mieszkańców usługami komunikacji publicznej. Komisja Europejska zwraca uwagę, iż słabo rozwinięty transport publiczny i długi czas dojazdów do miejsc pracy na obszarach miejskich powoduje dalsze uzależnienie mieszkańców od transportu

¹⁰⁸ *Roczna ocena jakości powietrza w województwie opolskim* (Raport wojewódzki za rok 2019), Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Opole 2020, s. 86.

¹⁰⁹ *Rocznik statystyczny województwa opolskiego 2020*, s. 132.

indywidualnego, co prowadzi do zatorów komunikacyjnych i dużej liczby wypadków oraz znacznego zanieczyszczenia środowiska¹¹⁰.

Mając powyższe na uwadze konieczna jest intensyfikacja działań ukierunkowanych na rozwój proekologicznych rozwiązań systemu transportu publicznego¹¹¹ oraz infrastruktury rowerowej.

W związku z powyższym w celu ograniczenia ruchu samochodowego pomiędzy i w miastach należy prowadzić przede wszystkim działania ukierunkowane m.in. na poprawę dostępności transportu publicznego, w tym promowaniu zintegrowanego, ekologicznego i bezpiecznego transportu publicznego. Dodatkowo zakupiony tabor autobusowy musi spełniać kryterium ekologicznych pojazdów w rozumieniu Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1161 z dnia 20 czerwca 2019 r. zmieniającej dyrektywę 2009/33/WE¹¹². Ponadto ograniczeniu ruchu samochodowego służyć powinna również rozbudowa i poprawa standardów infrastruktury rowerowej. W regionie długość ścieżek rowerowych na 10 tys. km² jest znacznie niższa, niż średnio w Polsce (444.3 km wobec 444.7 km), jednak Samorząd Województwa Opolskiego dąży do poprawy w tym zakresie¹¹³. W tym celu m.in. została opracowana *Opolska Polityka Rowerowa* - dokument będący strategią promowania ruchu rowerowego woj. opolskiego. Dodatkowo opracowana została *Koncepcja rozwoju ścieżek rowerowych województwa opolskiego*, w oparciu o którą realizowane będą inwestycje rowerowe ze środków perspektywy 2021-2027¹¹⁴. Jednocześnie należy zaznaczyć, że budowa zintegrowanego systemu transportu rowerowego pozytywnie wpłynie na stan środowiska przyrodniczego, propagowania zmiany modelu życia, ale także na wzrost rozwoju turystyki rowerowej na obszarze województwa¹¹⁵, co dodatkowo wzmocni jego atrakcyjność. Jednocześnie konieczne jest także prowadzenie kampanii informacyjnej dla uczniów i osób dorosłych związanej z ruchem rowerowym, poruszaniem się rowerem na drogach publicznych, czy też korzystaniem z dróg rowerowych i ścieżek pieszo-rowerowych.

Planowane do realizacji inwestycje wpisują się w zalecenia KE, określone jako priorytetowe w celu wspierania zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej, zgodnie z *Wytycznymi inwestycyjnymi dla Polski w zakresie finansowania polityki spójności na lata*

¹¹⁰ *Dokument roboczy służb Komisji – Sprawozdanie krajowe – Polska 2019 (...)*, op. cit., s.70.

¹¹¹ Program Ochrony Środowiska dla Województwa Opolskiego na lata 2016 -2020, Opole listopad 2016, s.18.

¹¹² Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1161 z dnia 20 czerwca 2019 r. zmieniająca dyrektywę 2009/33/WE w sprawie promowania ekologicznie czystych i energooszczędnych pojazdów transportu drogowego (Dz. U. UE. L. z 2019 r. Nr 188, str. 116).

¹¹³ *Opolskie 2030 (...)*, op. cit., s. 55.

¹¹⁴ „Koncepcja rozwoju ścieżek rowerowych województwa opolskiego” dokument planistyczny sfinansowany ze środków RPO WO 2014-2020.

¹¹⁵ *Opolska polityka rowerowa*, Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego, Opole listopad 2018, s. 42.

2021-2027¹¹⁶. Preferowane będzie ujęcie w projekcie elementów niebiesko-zielonej infrastruktury, zgodnie z założeniami Europejskiego Zielonego Ładu w celu m.in. zapobiegania występowania wysp ciepła oraz odpowiedniego retencjonowania wody na obszarach zurbanizowanych. Dodatkowo preferowane będą ośrodki miejskie, w których stosowane jest zintegrowane podejście do działań związanych z kształtowaniem systemu transportowego poprzez tworzenie i realizację planów zrównoważonej mobilności miejskiej (SUMP). W przypadku miasta wojewdzkiego posiadanie SUMP jest warunkiem w dostępie do środków. Dla pozostałych miast niezbędne jest wykazanie się dokumentem z zakresu planowania transportu. Funkcje takiego dokumentu może pełnić np. strategia ZIT¹¹⁷.

Planowane typy przedsięwzięć, w tym m.in.:

- zakup oraz modernizacja niskoemisyjnego taboru autobusowego dla połączeń miejskich i podmiejskich z niezbędną infrastrukturą (stacje ładowania pojazdów elektrycznych, stacje tankowania paliw alternatywnych), w tym dostosowanie do potrzeb osób z niepełnosprawnościami,
- budowa i przebudowa infrastruktury transportu publicznego (np. zaplecze techniczne do obsługi taboru, infrastruktura punktowa: zajezdnie autobusowe, przystanki, wysepki, centra przesiadkowe, dworce intermodalne, obiekty P&R, B&R), w tym dostosowanie do potrzeb osób z niepełnosprawnościami,
- inwestycje ograniczające indywidualny ruch zmotoryzowany w centrach miast (np. system roweru miejskiego z infrastrukturą rowerową, m.in. stojaki, wiaty rowerowe, stacje samoobsługowej naprawy rowerów, drogi rowerowe, ciągi pieszo-rowerowe, wspólny bilet, system informacji pasażerskiej, system taryfowo-biletowy, przejścia dla pieszych, azyle dla pieszych),
- inwestycje w ścieżki rowerowe (budowa, rozbudowa) miast i gmin oraz łączące ze sobą poszczególne miasta i gminy na terenie woj. opolskiego,
- inwestycje (budowa, rozbudowa) związane z systemami zarządzania ruchem (ITS),
- inwestycje w infrastrukturę drogową niezbędną dla transportu publicznego (np. buspasy, obiekty przeznaczone do transportu publicznego: tunele, wiadukty, przebudowa skrzyżowań w celu ułatwienia oraz/lub nadania priorytetu transportowi publicznemu w ruchu: pasy skrętów dla autobusów, śluzy na skrzyżowaniach, infrastruktura drogową przy pętlach autobusowych, stacjach kolejowych lub obiektach P&R, B&R wraz z odcinkami dróg łączących je bezpośrednio z drogami miejskimi, budowa / remont osłon przeciwołnieniowych, ekranów akustycznych, budowa / przebudowa kanalizacji teletechnicznej, wyposażenie dróg i ulic w niezbędne obiekty i urządzenia drogowe służące bezpieczeństwu ruchu pojazdów transportu publicznego),

¹¹⁶ Dokument roboczy służb Komisji – Sprawozdanie krajowe – Polska 2019 (...), op. cit., s.70.

¹¹⁷ Projekt Umowy Partnerstwa z dnia 29/07/2021, s. 92.

- działania informacyjno-promocyjne i edukacyjne promujące transport zbiorowy, w tym kolejowy, indywidualny rowerowy i bezpieczeństwo ruchu w transporcie publicznym.

Główne grupy docelowe:

Dla przedsięwzięć dotyczących mobilności miejskiej nie określa się grup docelowych, tj. osób, instytucji czy grup społecznych bezpośrednio korzystających z pomocy.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Dyskryminacja zarówno bezpośrednia, jak i pośrednia ze względu na płeć, pochodzenie rasowe lub etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek, orientację oraz tożsamość seksualną może skutkować stresem mniejszościowym, poczuciem alienacji, izolacją społeczną, brakiem akceptacji wśród społeczności oraz brakiem wsparcia społecznego. Konsekwencjami mogą być poczucie osamotnienia, depresja i lęki.

Planowane działania na rzecz zwalczania wszelkich form dyskryminacji oraz promowania równości szans:

- podnoszenie świadomości w zakresie równych praw i potrzeby tolerancji dla osób np. o odmiennej orientacji seksualnej, poprzez organizowanie działań promocyjnych i edukacyjnych (np. warsztatów i szkoleń),
- wsparcie inicjatyw mających na celu zwalczanie przestępstw, mowy nienawiści, przemocy i szkodliwych praktyk, w tym wobec osób LGBTIQ+,
- budowa i przebudowa infrastruktury transportu publicznego, w tym dostosowanie do potrzeb osób z niepełnosprawnościami,
- sformułowanie kryteriów wyboru projektów wskazujących na odmowę dofinansowania dla beneficjentów, którzy dopuścili się dyskryminacji, np. gmin przyjmujących uchwały o „strefach wolnych od LGBT”,
- stworzenie metodologii oceny kryterium wyboru projektów odnośnie zgodności z horyzontalną zasadą niedyskryminacji,
- zawarcie w umowach o dofinansowanie klauzuli zakazującej jakiegokolwiek dyskryminacji w korzystaniu ze wsparcia przez odbiorców ostatecznych,
- włączenie do Komitetu Monitorującego członków organizacji pozarządowych działających na rzecz osób LGBTIQ+ oraz reprezentantów mniejszości, w tym etnicznych,
- szkolenia dla pracowników IZ oraz beneficjentów.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Wsparciem zostanie objęty cały obszar województa opolskiego.

Dodatkowo planuje się wyodrębnić alokację środków na obszary subregionalne, które będą realizowały projekty w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Nie dotyczy.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Obszar transportu publicznego obejmuje zadania z zakresu usług publicznych realizowane w ogólnym interesie publicznym, tj. uznane jako podstawowe i mające szczególne znaczenie dla funkcjonowania społeczności lokalnej/regionalnej oraz warunkujące realizację jej istotnych potrzeb, które co do zasady są deficytowe, bo wymagają dotowania ze środków publicznych - inwestycje w tym obszarze nie generują zysków. W związku z powyższym zidentyfikowane potrzeby inwestycyjne sfinansowane zostaną za pomocą instrumentu dotacyjnego.

Jednocześnie należy mieć na uwadze, iż inwestycje w infrastrukturę transportu publicznego mają ogromny wpływ na ograniczanie negatywnych skutków zewnętrznych transportu, takich jak: emisja spalin, hałas, wypadki – w tym, np. nowoczesny, ekologiczny i zapewniający bezpieczeństwo podróży tabor (także w wymiarze zdrowotnym), wraz z koniecznością zapewnienia infrastruktury służącej obsłudze tego nowoczesnego taboru (np. stacje ładowania, zaplecze służące obsłudze technicznej).

2.3.1.2 (viii) Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel (2029)
CP2	2.viii	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO 57	Pojemność ekologicznego taboru do	os,		

					<i>zbiorowego transportu publicznego</i>			
<i>CP2</i>	<i>2.viii</i>	<i>EFRR</i>	<i>Słabiej rozwinięte</i>		<i>Liczba zakupionych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej i metropolitarnej</i>			
<i>CP2</i>	<i>2.viii</i>	<i>EFRR</i>	<i>Słabiej rozwinięte</i>		<i>Liczba wspartych zintegrowanych węzłów przesiadkowych</i>	<i>szt.</i>		
<i>CP2</i>	<i>2.viii</i>	<i>EFRR</i>	<i>Słabiej rozwinięte</i>	<i>RCO 58</i>	<i>Wspierana infrastruktura rowerowa</i>	<i>km</i>		

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów											
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
CP 2	2.viii	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR 62	Roczna liczba użytkowników nowego lub zmodernizowanego transportu publicznego	użytkownicy					
CP 2	2.viii	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR 29	Szacowana emisja gazów cieplarnianych	tony ekwiwalentu CO2/rok					

2.3.1.3 (viii) Orientacyjny podział zasobów programu (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 2	EFRR	Słabiej rozwinięte	(viii)	081	51 425 000
				082	37 400 000
				083	27 000 000

				084	4 675 000
--	--	--	--	-----	-----------

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 2	EFRR	Słabiej rozwinięte	(viii)	01	120 500 000

Tabela 3: Wymiar 6 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 2	EFRR	Słabiej rozwinięte	(viii)	-	-

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 2	EFRR	Słabiej rozwinięte	-	-	-

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Fundusz Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 2	EFRR	Słabiej rozwinięte	(viii)	02	48 200 000

2.4 LEPIEJ POŁĄCZONE OPOLSKIE

- Ten priorytet dotyczy zatrudnienia ludzi młodych
- Ten priorytet dotyczy innowacyjnych działań społecznych
- Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+
- Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. l) rozporządzenia w sprawie EFS+
- Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie mobilności miejskiej określonego w art. 3 ust. 1 lit. b) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności
- Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie łączności cyfrowej określonej w art. 3 ust. 1 lit. a) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

2.4.1 (ii) Cel szczegółowy

(ii) Rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej

2.4.1.1 (ii) Interwencje w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań

Podnoszenie konkurencyjności regionu w wymiarze terytorialnym i poprawa warunków życia jego mieszkańców wymaga stałego rozwoju infrastruktury transportowej, dzięki której możliwa jest poprawa dostępności do istniejących zasobów, niezbędna dla osiągnięcia spójności terytorialnej regionu oraz poprawa jakości środowiska, konieczna dla zapewnienia bezpiecznych i przyjaznych warunków życia¹¹⁸.

Interwencja skoncentrowana zostanie zatem na rozwoju infrastruktury drogowej o znaczeniu regionalnym oraz lokalnym, poprawiającej dostępność transportową ośrodków regionalnych i subregionalnych do infrastruktury sieciowej i węzłowej TEN-T, miejsc inwestycyjnych, przejść granicznych oraz obiektów i szlaków drogowych o kluczowym znaczeniu dla rozwoju gospodarczego regionu, terminali intermodalnych i centrów logistycznych jak również do rozwoju publicznego transportu zbiorowego. Ponadto realizowane będą również inwestycje służące wyprowadzeniu ruchu tranzytowego z obszarów centralnych miast i miejscowości, polegające m.in. na budowie obwodnic, jak również inwestycje poprawiające bezpieczeństwo na skrzyżowaniach z przejazdami kolejowymi.

Wsparciem zostaną objęte w szczególności inwestycje komplementarne wobec zrealizowanych lub realizowanych inwestycji drogowych na drogach wojewódzkich wskazane w dokumencie o charakterze strategicznym tj. *Planie Transportowym Województwa Opolskiego*. Jednocześnie możliwa będzie realizacja inwestycji na drogach lokalnych

¹¹⁸ Województwo Opolskie – stany i trendy rozwojowe (...), s.111.

(gminnych i powiatowych) w zakresie inwestycji o charakterze dostępowym muszą spełniać jeden z warunków – tj. stanowiących brakujące połączenie do sieci TEN-T, przejść granicznych, terminali intermodalnych, centrów logistycznych, terenów inwestycyjnych lub innych gałęzi transportu.

Planowane do realizacji ww. przedsięwzięcia są zgodne z wyzwaniem krajowymi zidentyfikowanymi w *Strategii Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030*¹¹⁹, gdzie jako konieczność wskazuje się *zwiększenie dostępności transportowej oraz poprawę bezpieczeństwa uczestników ruchu (...)*, oraz w *SOR* w zakresie celu *Zwiększenie dostępności transportowej (...)* gdzie wskazuje się, że rozwój infrastruktury transportowej wpływa znacząco na konkurencyjność regionów¹²⁰. Jednocześnie inwestycje drogowe będą umożliwiały ruch pojazdów o dopuszczalnym nacisku osi napędowej do 11,5 tony¹²¹.

Nieodłącznymi elementami tych inwestycji powinny być rozwiązania wpływające na poprawę bezpieczeństwa niechronionych użytkowników ruchu, tj. pieszych i rowerzystów.

Wsparcie udzielone na inwestycje w infrastrukturę drogową przyczyni się do wzmocnienia dostępności komunikacyjnej i spójności terytorialnej oraz podniesienia poziomu bezpieczeństwa na drogach w regionie.

Wszelkie inwestycje w drogi regionalne i lokalne mogą być wspierane tylko wtedy, gdy prowadzą do zapewnienia brakujących (tj. nieistniejących lub niewystarczających) połączeń z siecią TEN-T, przejściami granicznymi, centrami logistycznymi, terenami inwestycyjnymi lub innymi środkami transportu publicznego oraz wyeliminowania/zmniejszenia ruchu zmotoryzowanego w miastach (obwodnice).

Planowane typy przedsięwzięć, w tym m.in.:

- budowa, przebudowa i rozbudowa dróg wojewódzkich poza TEN-T,
- budowa obwodnic na drogach wojewódzkich poza TEN-T,
- drogi lokalne (budowa, przebudowa, rozbudowa – projekty jedynie o charakterze dostępowym¹²²);

¹¹⁹ Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030, dokument przyjęty przez Radę Ministrów - 24.09.2019 r.

¹²⁰ Strategia na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (...), op. cit., s.308.

¹²¹ Zapis ma zastosowanie do wszystkich inwestycji drogowych realizowanych w ramach perspektywy finansowej 2021-2027 z wyjątkiem dróg, które nie są przeznaczone dla ruchu długich i ciężkich pojazdów, takich jak drogi w centrach miast.

¹²² Drogi lokalne o charakterze dostępowym muszą spełniać jeden z warunków¹⁾ tj. stanowiących brakujące połączenie do sieci TEN-T, przejść granicznych, terminali intermodalnych, centrów logistycznych, terenów inwestycyjnych lub innych gałęzi transportu

- inwestycje w infrastrukturę rowerową (budowa, rozbudowa - wyłącznie jako element ww. projektów).

Główne grupy docelowe

Dla przedsięwzięć dotyczących infrastruktury drogowej nie określa się grup docelowych, tj. osób, instytucji czy grup społecznych bezpośrednio korzystających z pomocy.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Dyskryminacja zarówno bezpośrednia, jak i pośrednia ze względu na płeć, pochodzenie rasowe lub etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek, orientację oraz tożsamość seksualną może skutkować stresem mniejszościowym, poczuciem alienacji, izolacją społeczną, brakiem akceptacji wśród społeczności oraz brakiem wsparcia społecznego. Konsekwencjami mogą być poczucie osamotnienia, depresja i lęki.

Planowane działania na rzecz zwalczania wszelkich form dyskryminacji oraz promowania równości szans:

- podnoszenie świadomości w zakresie równych praw i potrzeby tolerancji dla osób np. o odmiennej orientacji seksualnej, poprzez organizowanie działań promocyjnych i edukacyjnych (np. warsztatów i szkoleń),
- wsparcie inicjatyw mających na celu zwalczanie przestępstw, mowy nienawiści, przemocy i szkodliwych praktyk, w tym wobec osób LGBTIQ+,
- sformułowanie kryteriów wyboru projektów wskazujących na odmowę dofinansowania dla beneficjentów, którzy dopuścili się dyskryminacji, np. gmin przyjmujących uchwały o „strefach wolnych od LGBT”,
- stworzenie metodologii oceny kryterium wyboru projektów odnośnie zgodności z horyzontalną zasadą niedyskryminacji,
- zawarcie w umowach o dofinansowanie klauzuli zakazującej jakiegokolwiek dyskryminacji w korzystaniu ze wsparcia przez odbiorców ostatecznych,
- włączenie do Komitetu Monitorującego członków organizacji pozarządowych działających na rzecz osób LGBTIQ+ oraz reprezentantów mniejszości, w tym etnicznych,
- szkolenia dla pracowników IZ oraz beneficjentów.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Nie dotyczy.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Nie dotyczy.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W związku z brakiem generowania przez projekty drogowe dochodów (inwestycje drogowe dla samorządów generują dodatkowe koszty, gdyż samorządy muszą zabezpieczać środki na ich całoroczne utrzymanie techniczne), zidentyfikowane potrzeby inwestycyjne sfinansowane zostaną za pomocą instrumentu dotacyjnego połączonego z finansowaniem ze środków budżetowych (samorządów) lub innych źródeł finansowania publicznego postawionych do dyspozycji samorządów (np. w formie rozszerzonej formuły Funduszu Dróg Samorządowych).

2.4.1.2 (ii) Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel (2029)
CP3	3.iii	EFRR	Stabiej rozwinięte	RCO 44	Długość nowych lub rozbudowanych dróg poza TEN-T	km		
CP3	3.iii	EFRR	Stabiej rozwinięte	RCO 46	Długość dróg przebudowanych lub zmodernizowanych poza TEN-T	km		

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów

Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]

2.4.1.3 (ii) Orientacyjny podział zasobów programu (UE) według rodzaju interwencji**Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji**

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 3	EFRR	Słabiej rozwinięte	(ii)	089	107 700 000
				093	10 000 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 3	EFRR	Słabiej rozwinięte	(ii)	01	117 700 000

Tabela 3: Wymiar 6 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 3	EFRR	Słabiej	-	-	-

		rozwiniete			
--	--	------------	--	--	--

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 3	EFRR	Słabiej rozwinięte	-	-	-

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Fundusz Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 3	EFRR	Słabiej rozwinięte	(ii)	02	47 080 000

2.5 OPOLSKIE SILNE SPOŁECZNIE

- Ten priorytet dotyczy zatrudnienia ludzi młodych
- Ten priorytet dotyczy inowacyjnych działań społecznych
- Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+
- Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. l) rozporządzenia w sprawie EFS+
- Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie mobilności miejskiej określonego w art. 3 ust. 1 lit. b) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności
- Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie łączności cyfrowej określonej w art. 3 ust. 1 lit. a) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

2.5.1 (a) Cel szczegółowy

(a) Poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej

2.5.1.1 (a) Interwencje w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań

Pandemia COVID-19 drastycznie pogorszyła i w dalszym ciągu pogarsza sytuację na rynku pracy.

Zarówno w regionie, jak i w całym kraju nastąpił wzrost stopy bezrobocia wynikający m.in. z likwidacji miejsc pracy. Zgodnie z GUS, w II kwartale 2020 aż 1/3 zlikwidowanych miejsc pracy wynikała z negatywnych skutków rozprzestrzeniania się koronawirusa¹²³. Spodziewane dalsze spowolnienie gospodarcze i związany z nim spadek zatrudnienia wymagają zintensyfikowania interwencji na regionalnym rynku pracy, skierowanych przede wszystkim do osób najbardziej narażonych na załamanie się koniunktury.

W tym kontekście grupami traktowanymi priorytetowo powinny być m.in. osoby młode z kwalifikacjami często niedopasowanymi do wymagań rynku pracy. W przypadku osób młodych sytuację dodatkowo pogarsza każdorazowy spadek koniunktury, w tym aktualny, wywołany pandemią COVID-19. W swoim najnowszym raporcie Monitor International Labour Organization argumentuje, że COVID-19 będzie miał „niszczący i nieproporcjonalny”

¹²³ *Wpływ epidemii COVID-19 na wybrane elementy rynku pracy w Polsce w II kwartale 2020 r.*, GUS, 10.09.2020 r., s. 2.

wpływ na perspektywy zawodowe młodych osób¹²⁴. Pokolenie osób poniżej 25 roku życia jest w obecnej sytuacji narażone na potrójny szok na rynku pracy. Po pierwsze, osobom w tym wieku częściej grozi utrata pracy, niż reszcie ludności aktywnej zawodowo. Po drugie, istnieje większe prawdopodobieństwo doznania przez nich zakłóceń w edukacji lub przerwania szkoleń zawodowych. Po trzecie, gorsza koniunktura oznacza, że młodzi napotkają na większe bariery przy wejściu na rynek pracy spowodowane mniejszym popytem ze strony pracodawców. Utrata zatrudnienia przez osoby młode związana jest często z ich relatywnie krótkim stażem pracy, a co za tym idzie, doświadczeniem zawodowym. Z założenia w pierwszej kolejności zwalniane są osoby, które są najluźniej związane z podmiotem gospodarczym oraz te, których forma umowy świadczenia pracy pozwala rozwiązać relację z pracownikiem w najkrótszym czasie. W przypadku osób młodych następuje współwystępowanie obydwu czynników.

Duży udział bezrobotnych nisko wykształconych, bez zawodu i bez doświadczenia zawodowego jest słabą stroną regionalnego rynku pracy. Osoby takie, rozpatrując ich szansę znalezienia pracy, znajdują się na przegranej pozycji – poziom posiadanych kwalifikacji lub ich brak nie odpowiada zapotrzebowaniu pracodawców. Ponadto, jak wykazują badania np. BAEL, osoby takie charakteryzują się dużą biernością zawodową, częściej korzystają ze świadczeń opieki społecznej oraz zasilają szarą strefę.

Z kolei rosnący udział w społeczeństwie osób starszych, ich pogarszająca się sytuacja na rynku pracy związana z pandemią koronawirusa (pracownicy często w pierwszej kolejności starają się zwolnić osoby 50+) sprawiają, że wyzwaniem staje się aktywizacja zawodowa tej grupy, w tym zwłaszcza podnoszenie kwalifikacji cyfrowych. Zgodnie z raportem OECD blisko 20% stanowisk, które dziś zajmują osoby w wieku powyżej 55 lat będzie podlegało automatyzacji, podczas gdy poziom kompetencji cyfrowych polskich seniorów odbiega znacząco od poziomu ich rówieśników z Europy Zachodniej.

W dalszym ciągu wspierane będą także osoby zatrudnione, ale posiadające niestabilną sytuację na rynku pracy. Osoby te wspierane będą w zakresie m.in.: podnoszenia kwalifikacji i kompetencji oraz zakładania działalności gospodarczej w celu polepszenia warunków pracy (wyższego wynagrodzenia lub przejścia z zatrudnienia na umowach krótkoterminowych / cywilnoprawnych na zatrudnienie w oparciu o umowę o pracę na czas nieokreślony). W tym miejscu warto wspomnieć, że w woj. opolskim w 2016 r. w gospodarstwach domowych o wydatkach poniżej granicy sfery niedostatku wyznaczanej w oparciu o minimum socjalne żyło aż 32,6% ludności¹²⁵.

Poprawa sytuacji na rynku pracy następuje również dzięki rozwojowi przedsiębiorczości, który przekłada się na powstawanie nowych miejsc pracy. W woj. opolskim poziom

¹²⁴ https://www.ilo.org/global/topics/coronavirus/impacts-andresponses/WCMS_755910/lang--en/index.htm

¹²⁵ *Ubóstwo w Polsce w latach 2015 i 2016*. Główny Urząd Statystyczny. Warszawa 2017. s. 30.

przedsiębiorczości jest nadal niezadawalający. Odnotowuje się nieznaczny wzrost liczby podmiotów gospodarczych przypadających na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym, jednak wskaźnik ten wciąż kształtuje się znacznie poniżej średniej krajowej¹²⁶. Stąd wsparcie kapitałowe na rzecz tworzenia nowoczesnych firm stanowi rozwiązanie dla osób, które są zdolne i gotowe do podjęcia pracy na własny rachunek.

Prawo do wsparcia na rzecz poprawy perspektyw zatrudnienia lub prowadzenia działalności na własny rachunek stanowi jeden z priorytetów *Europejskiego filaru praw socjalnych*¹²⁷. Jednocześnie podjęcie działań w celu zwiększenia uczestnictwa w rynku pracy stanowi także jedno z zaleceń Rady Europejskiej na 2019 r.¹²⁸.

Planowane typy przedsięwzięć, w tym m.in.:

1. Wsparcie przyczyniające się do wzmocnienia zasobów rynku pracy poprzez m.in.:

- aktywizację zawodową osób pozostających bez zatrudnienia realizowaną przez powiatowe urzędy pracy, w tym m.in. wsparcie dla osób zamierzających rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej,
- aktywizację zawodową uczestników i absolwentów ochotniczych hufców pracy,
- wsparcie służące podniesieniu kwalifikacji i kompetencji osób pracujących, w tym posiadających niestabilną pozycję na rynku pracy, odchodzących z rolnictwa oraz ubogich pracujących.

2. Podnoszenie kwalifikacji kadr rynku pracy wynikające z potrzeb regionalnego i lokalnego rynku pracy.

Główne grupy docelowe

- osoby bezrobotne oraz poszukujące pracy, w tym zwłaszcza:
 - kobiety,
 - osoby młode do 30 roku życia,
 - osoby z niepełnosprawnościami,
 - osoby po 50 roku życia,
 - osoby długotrwale bezrobotne,
 - osoby o niskich kwalifikacjach;
- osoby pracujące:

¹²⁶ BDL GUS.

¹²⁷ Dokument wydany przez Parlament Europejski, Radę Unii Europejską i Komisję Europejską, s. 12.

¹²⁸ *Zalecenie rady w sprawie krajowego programu reform Polski na 2019 r. oraz zawierające opinię Rady na temat przedstawionego przez Polskę programu konwergencji na 2019 r.*, Bruksela, 5 czerwca 2019, s.4

- zatrudnione na umowach cywilnoprawnych,
 - zatrudnione na umowach krótkoterminowych,
 - osiągające niskie dochody (tzw. ubodzy pracujący),
 - odchodzące z rolnictwa i ich rodziny;
- uczestnicy i absolwenci ochotniczych hufców pracy;
 - kadry rynku pracy.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Dyskryminacja zarówno bezpośrednia, jak i pośrednia ze względu na płeć, pochodzenie rasowe lub etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek, orientację oraz tożsamość seksualną, dotycząca osób poszukujących pracy może skutkować stresem mniejszościowym, poczuciem alienacji, izolacją społeczną, brakiem akceptacji wśród społeczności oraz brakiem wsparcia społecznego. Konsekwencjami mogą być poczucie osamotnienia, depresja i lęki.

Planowane działania na rzecz zwalczania wszelkich form dyskryminacji oraz promowania równości szans:

- podnoszenie świadomości w zakresie równych praw i potrzeby tolerancji dla osób np. o odmiennej orientacji seksualnej, poprzez organizowanie działań promocyjnych i edukacyjnych (np. warsztatów i szkoleń),
- wsparcie inicjatyw mających na celu zwalczanie przestępstw, mowy nienawiści, przemocy i szkodliwych praktyk, w tym wobec osób LGBTIQ+,
- działania w obszarze wsparcia psychologicznego prawnego (np. warsztaty, konsultacje dla osób doświadczających skutków dyskryminacji),
- sformułowanie kryteriów wyboru projektów wskazujących na odmowę dofinansowania dla beneficjentów, którzy dopuścili się dyskryminacji, np. gmin przyjmujących uchwały o „strefach wolnych od LGBT”,
- stworzenie metodologii oceny kryterium wyboru projektów odnośnie zgodności z horyzontalną zasadą niedyskryminacji,
- zawarcie w umowach o dofinansowanie klauzuli zakazującej jakiegokolwiek dyskryminacji w korzystaniu ze wsparcia przez odbiorców ostatecznych,
- włączenie do Komitetu Monitorującego członków organizacji pozarządowych działających na rzecz osób LGBTIQ+ oraz reprezentantów mniejszości, w tym etnicznych,
- szkolenia dla pracowników IZ oraz beneficjentów.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Wsparcie będzie realizowane na terenie całego województwa ze szczególnym uwzględnieniem obszarów zmarginalizowanych, takich jak obszary wiejskie, o słabym dostępie do usług publicznych, dzięki czemu nastąpi wyrównanie szans osób zamieszkujących tego typu terytoria.

Istnieje możliwość preferencji dla mieszkańców obszarów strategicznej interwencji, tj. miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze oraz gmin zagrożonych trwałą marginalizacją, zidentyfikowanych na poziomie krajowym.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Nie dotyczy.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Nie dotyczy.

2.5.1.2 (a) Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel (2029)
CP4	4.a	EF5+	słabiej rozwinięte	CO 01	Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie	os.		
CP4	4.a	EF5+	słabiej rozwinięte	CO 03	Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie	os.		
CP4	4.a	EF5+	słabiej rozwinięte	CO 04	Liczba osób pracujących, łącznie	os.		

					<i>z prowadzącymi działalność na własny rachunek, objętych wsparciem w programie</i>			
<i>CP4</i>	<i>4.a</i>	<i>EFS+</i>	<i>słabiej rozwinięte</i>	<i>CO 10</i>	<i>Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie</i>	<i>os.</i>		

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów											
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
CP4	4.a	EF5+	słabiej rozwinięte	CR 03	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu	os.					

2.5.1.3 (a) Orientacyjny podział zasobów programu (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 4	EF5+	słabiej rozwinięte	(a)	134	27 500 000
				135	5 500 000
				136	16 500 000
				137	5 500 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 4	EFS+	słabiej rozwinięte	(a)	01	55 000 000

Tabela 3: Wymiar 6 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 4	EFS+	słabiej rozwinięte	-	-	-

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 3	EFRR	Słabiej rozwinięte	(a)	05	5 500 000
				09	33 000 000
				10	16 500 000

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Fundusz Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 3	EFRR	Słabiej rozwinięte	(a)	02	22 000 000

2.5.2 (d) Cel szczegółowy

(d) Wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia

2.5.2.1 (d) Interwencje w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań

Szacuje się, że na Opolszczyźnie po 2020 r. na 1 osobę w wieku poprodukcyjnym pracować będą mniej, niż 3 osoby w wieku produkcyjnym, a w 2050 r. już tylko 1 osoba w wieku produkcyjnym (1,2 osoby)¹²⁹. Postępujący proces starzenia się społeczeństwa ma niekorzystny wpływ na zasoby rynku pracy, dlatego niezbędne jest podjęcie działań sprzyjających aktywności zawodowej mieszkańców, w tym również w obszarze ochrony zdrowia. Zwiększenie długości życia w zdrowiu wpłynie na wzrost liczby osób aktywnych na rynku pracy - im dłużej dana osoba żyje w dobrym zdrowiu, tym dłużej jest zdolna do pracy i może przyczynić się m.in. do zmniejszenia luki na rynku pracy. Dlatego też stały dostęp do skutecznej i taniej opieki zdrowotnej jest istotnym środkiem w zapobieganiu/opóźnianiu przedwczesnego opuszczania rynku pracy.

W woj. opolskim odnotowano najwyższy w kraju odsetek orzeczeń o całkowitej niezdolności do pracy - wynoszący 52,1%. Najczęstszą przyczyną absencji pracowników były choroby nowotworowe, które stanowiły 22,6% ogólnej ich liczby, na drugim miejscu znalazły się choroby układu krążenia, które stanowiły 18,1% przyczyn niezdolności do pracy¹³⁰. Główną przyczyną zgonów na Opolszczyźnie były m.in.: cukrzyca, choroby aorty i naczyń obwodowych, przewlekłe choroby układu oddechowego oraz choroby nowotworowe.

Istotną będzie realizacja wsparcia o charakterze prozdrowotnym i profilaktycznym wobec chorób, które są obecnie główną przyczyną przedwczesnego opuszczania rynku pracy. Z uwagi na powyższe, osoby w wieku aktywności zawodowej objęte będą programami profilaktycznymi, mającymi na celu wydłużenie aktywności zawodowej.

W zakresie profilaktyki chorób nowotworowych szczególnie ważne jest jak najszybsze dotarcie zwłaszcza do osób, które znajdują się w grupie ryzyka i do tej pory nie zostały objęte badaniami przesiewowymi. Pojawia się konieczność realizowania zarówno działań informacyjnych, jak i edukacyjnych, mających na celu m.in. zwiększenie zgłaszalności na badania profilaktyczne oraz zaangażowanie w tego typu działania m.in.: pracodawców i podmioty podstawowej opieki zdrowotnej. W ramach ww. profilaktyki przewiduje się również szczepienia ochronne (np. przeciwko HPV).

W 2017 r. zarejestrowano łącznie 2 274 nowych zachorowań na nowotwory złośliwe u mężczyzn mieszkających na terenie woj. opolskiego, z czego najczęściej występującym i stanowiącym 15,66% wszystkich zachorowań jest nowotwór prostaty. Kolejne pozycje zajmują nowotwory: płuc, jelita grubego, skóry, pęcherza moczowego i żołądka. Z kolei u kobiet mieszkających na terenie woj. opolskiego w 2017 r. zarejestrowano łącznie 2 240 nowych zachorowań na nowotwory złośliwe, z czego najwięcej, bo 19,6%, stanowi rak piersi.

¹²⁹ *Analiza sytuacji (...)*, s.21.

¹³⁰ *Przestrzenne zróżnicowanie współczynników częstości orzekania o niezdolności do pracy w 2018 r.*, sierpień 2019 r., www.zus.pl

Kolejne pozycje zajmują: nowotwór jelita grubego, trzonu macicy, skóry, płuc, tarczycy, jajników i szyjki macicy¹³¹.

Przyczyną dezaktywacji zawodowej są również nabyte schorzenia, uniemożliwiające uczestnictwo w życiu zawodowym i społecznym. Utrudniają one wykonywanie podstawowych codziennych czynności. Powrotowi na rynek pracy sprzyjać będą programy rehabilitacji medycznej, w tym obejmujące osoby wymagające wzmożonej rekonwalescencji po przebyciu ciężkich chorób, np. po zawałach i udarach, które na dłuższy czas wykluczyły je z aktywności zawodowej. Jednocześnie z uwagi na ograniczony dostęp do świadczeń rehabilitacyjnych, w tym zwłaszcza długi okres oczekiwania na tego typu usługi, osoby po przebyciu ciężkich chorób mają coraz mniejszą szansę na powrót do zdrowia i sprawności. W kontekście pandemii COVID-19 istotna staje się również rehabilitacja osób, które przebyły tę chorobę i nie powróciły do pełnej sprawności.

Szybkie tempo życia i związany z nim stres (szczególnie w pracy) powodują problemy ze zdrowiem psychicznym, którego efektami są depresje, zaburzenia lękowe, uzależnienia itp. Z uwagi na systematyczny wzrost liczby osób leczonych z powodu zaburzeń psychicznych istotne jest podejmowanie działań w obszarze ochrony zdrowia psychicznego, mających na celu m.in. zapobieganie, wczesne wykrywanie i leczenie chorób, zaburzeń psychicznych oraz uzależnień. Oczekiwanym efektem wsparcia będzie utrzymanie pracowników w jak najlepszej kondycji psychofizycznej na rynku pracy, przy jednoczesnym ułatwieniu powrotu do pracy osobom w wieku aktywności zawodowej.

Powyższe działania realizują założenia *Europejskiego filaru praw socjalnych* w brzmieniu: pracownicy mają prawo do wysokiego poziomu ochrony zdrowia i bezpieczeństwa w miejscu pracy oraz do środowiska pracy dostosowanego do ich potrzeb zawodowych, które pozwala im przedłużyć okres ich uczestnictwa w rynku pracy.

Rosnąca liczba osób pracujących w sektorze przemysłu i usług oraz rosnąca liczba nowopowstających miejsc pracy wskazuje, że w przedsiębiorstwach występować będzie zapotrzebowanie na podnoszenie kwalifikacji i kompetencji pracowników. Część z przedsiębiorstw nie jest przygotowana i/lub nie posiada wystarczającego kapitału, który mógłby zostać zainwestowany np. w szkolenia pracowników, doradztwo czy wdrożenie nowoczesnych metod zarządzania. Wsparcie ukierunkowane będzie więc na rzecz przedsiębiorstw i obejmie kompleksowe usługi rozwojowe odpowiadające na potrzeby przedsiębiorstw, w tym rozwój kwalifikacji i kompetencji ich pracowników. Interwencja w zakresie usług rozwojowych zostanie skoncentrowana przede wszystkim na inteligentnych specjalizacjach oraz branżach zidentyfikowanych jako kluczowe dla rozwoju regionu, jak też w obszarze zawodów deficytowych¹³².

¹³¹ *Nowotwory złośliwe w województwie opolskim w 2017 roku*, Biuletyn Opolskiego Centrum Onkologii im. Prof. Koszarowskiego, Opole 2019 r.

¹³² *Analiza sytuacji społeczno – ekonomicznej województwa opolskiego w obszarach oddziaływania Europejskiego Funduszu Społecznego, Opole, grudzień 2018 r., s. 146.*

Pogorsząca się sytuacja gospodarcza w regionie, spowodowana m.in. pandemią COVID-19, lub inne negatywne zjawiska zagrażające miejscom pracy w danej firmie, powodują konieczność natychmiastowej odpowiedzi w postaci programów outplacementowych. Wsparcie to będzie miało na celu złagodzenie niepożądanych procesów na rynku pracy, powstrzymanie wzrostu bezrobocia, dostosowanie kwalifikacji pracownika do aktualnych wymogów rynku, a także pozyskanie przez niego nowych umiejętności.

Pandemia koronawirusa uwypukliła konieczność dalszej promocji elastycznych form zatrudnienia, zwłaszcza pracy zdalnej, która pomimo pandemii, wykorzystywana jest wciąż w niewielkim zakresie. W końcu czerwca 2020 r. udział osób, które pracowały zdalnie w związku z sytuacją epidemiczną w ogólnej liczbie pracujących objętych badaniem „Popyt na pracę” w województwie opolskim wyniósł 4,9% i był jednym z najniższych w kraju¹³³. Elastyczne formy zatrudnienia stanowią narzędzie, które poprawia możliwości zatrudnieniowe osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Promocja i upowszechnienie elastycznych form organizacji pracy może pomóc w reagowaniu na kryzys, a także zapewnić wsparcie osobom z grup o niższych wskaźnikach aktywności zawodowej w znalezieniu/utrzymaniu stałego zatrudnienia.

Opisane powyżej działania z zakresu ochrony zdrowia wpisują się w zalecenia Rady w sprawie krajowego programu reform Polski na 2019 r. tj.: *zwiększenie uczestnictwa w rynku pracy poprzez lepszy dostęp do opieki długoterminowej* oraz zalecenia Rady (...) na 2020 r. tj.: *poprawa dostępności, odporności i skuteczności systemu ochrony zdrowia*. Inwestycje te wpisują się również w zalecenia KE, określone jako wysoce priorytetowe w celu promowania aktywnego i zdrowego starzenia się, poprawy równego i szybkiego dostępu do wysokiej jakości, zrównoważonych, przystępnych cenowo usług oraz w celu poprawy dostępności, skuteczności i odporności systemu opieki zdrowotnej i opieki długoterminowej zgodnie z *Wytycznymi inwestycyjnymi dla Polski w zakresie finansowania polityki spójności na lata 2021-2027*¹³⁴. Promocja elastycznych form zatrudnienia wypełnia natomiast zalecenie Rady w sprawie krajowego programu reform Polski na 2020 r., które podkreśla konieczność udoskonalania elastycznych form organizacji pracy i pracy w zmniejszonym wymiarze czasu.

Planowane typy przedsięwzięć, w tym m.in.:

1. Wsparcie przyczyniające się do zapobiegania przedwczesnemu opuszczaniu rynku pracy, poprzez m.in.:
 - realizację programów zdrowotnych w zakresie profilaktyki nowotworów,
 - realizację programów zdrowotnych ukierunkowanych m.in. na eliminowanie zdrowotnych czynników ryzyka w miejscu pracy,

¹³³ *Komunikat o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa opolskiego w sierpniu 2020 r.*, Urząd Statystyczny w Opolu, 28.09.2020, s. 1.

¹³⁴ *Dokument roboczy służb Komisji – Sprawozdanie krajowe – Polska 2019 (...)*, op. cit., s. 71

- realizację programów zdrowotnych dotyczących rehabilitacji medycznej ułatwiającej powrót do pracy,
 - realizację działań w obszarze ochrony zdrowia psychicznego.
2. Wsparcie przyczyniające się do wzmocnienia zasobów rynku pracy poprzez promocję elastycznych form zatrudnienia, w tym pracy zdalnej (m.in. subsydiowanie zatrudnienia).
 3. Usługi rozwojowe dla pracodawców i ich pracowników.
 4. Wsparcie typu outplacement dla pracowników zagrożonych zwolnieniem m.in. w wyniku przemian na rynku pracy lub sytuacji kryzysowych oraz osób odchodzących z rolnictwa.

Główne grupy docelowe

W zakresie typu przedsięwzięć nr 1:

- osoby w wieku aktywności zawodowej.

W zakresie typu przedsięwzięć nr 2 i 3:

- przedsiębiorcy oraz pracownicy przedsiębiorstw,
- inne osoby pracujące.

W zakresie typu przedsięwzięć nr 4:

- pracownicy przedsiębiorstw zagrożeni zwolnieniem, przewidziani do zwolnienia lub zwolnieni z przyczyn dotyczących zakładu pracy, w tym również pracownicy dużych przedsiębiorstw,
- osoby odchodzące z rolnictwa.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Dyskryminacja zarówno bezpośrednia, jak i pośrednia ze względu na płeć, pochodzenie rasowe lub etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek, orientację oraz tożsamość seksualną, dotycząca osób uczestniczących w programach zdrowotnych dla aktywności zawodowej, personelu/kadr systemu ochrony zdrowia, przedsiębiorców i ich pracowników może skutkować stresem mniejszościowym, poczuciem alienacji, izolacją społeczną, brakiem akceptacji wśród współpracowników i społeczności oraz brakiem wsparcia społecznego. Konsekwencjami mogą być poczucie osamotnienia, depresja i lęki.

Planowane działania na rzecz zwalczania wszelkich form dyskryminacji oraz promowania równości szans:

- podnoszenie świadomości w zakresie równych praw i potrzeby tolerancji dla osób np. o odmiennej orientacji seksualnej, poprzez organizowanie działań promocyjnych i edukacyjnych (np. warsztatów i szkoleń),
- wsparcie inicjatyw mających na celu zwalczanie przestępstw, mowy nienawiści, przemocy i szkodliwych praktyk, w tym wobec osób LGBTIQ+,

- działania w obszarze ochrony zdrowia psychicznego (np. warsztaty, konsultacje dla osób doświadczających skutków dyskryminacji),
- usługi rozwojowe dla przedsiębiorców i ich pracowników,
- sformułowanie kryteriów wyboru projektów wskazujących na odmowę dofinansowania dla beneficjentów, którzy dopuścili się dyskryminacji, np. gmin przyjmujących uchwały o „strefach wolnych od LGBT”,
- stworzenie metodologii oceny kryterium wyboru projektów odnośnie zgodności z horyzontalną zasadą niedyskryminacji,
- zawarcie w umowach o dofinansowanie klauzuli zakazującej jakiegokolwiek dyskryminacji w korzystaniu ze wsparcia przez odbiorców ostatecznych,
- włączenie do Komitetu Monitorującego członków organizacji pozarządowych działających na rzecz osób LGBTIQ+ oraz reprezentantów mniejszości, w tym etnicznych,
- szkolenia dla pracowników IZ oraz beneficjentów.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Wsparcie będzie realizowane na terenie całego województwa ze szczególnym uwzględnieniem obszarów zmarginalizowanych, takich jak obszary wiejskie, o słabym dostępie do usług publicznych, dzięki czemu nastąpi wyrównanie szans osób zamieszkujących tego typu terytoria.

Istnieje możliwość preferencji dla mieszkańców obszarów strategicznej interwencji, tj. miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze oraz gmin zagrożonych trwałą marginalizacją, zidentyfikowanych na poziomie krajowym.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Nie dotyczy.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Nie dotyczy.

2.5.2.2 (d) Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel (2029)
CP4	4.d	EFS+	słabiej rozwinięte	C3 P6	Liczba osób objętych programem polityki zdrowotnej	os.		
CP4	4.d	EFS+	słabiej rozwinięte	C3 P7	Liczba wdrożonych programów polityki zdrowotnej	szt.		
CP4	4.d	EFS+	słabiej rozwinięte	CO 17	Liczba objętych wsparciem mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw (w tym spółdzielni i przedsiębiorstw społecznych)	przesiębiorstwa		

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów											
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
CP4	4.d	EFS+	ślabiej rozwinięte	C3 R3	<i>Liczba osób, które w wyniku realizacji wsparcia z zakresu outplacementu/adaptacji środowiska pracy podjęły pracę lub kontynuowały zatrudnienie</i>	os.					

2.5.2.3 (d) Orientacyjny podział zasobów programu (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 4	EFS+	ślabiej rozwinięte	(d)	142	1 350 000
				144	1 500 000
				146	7 150 000
				147	8 441 817

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 4	EFS+	słabiej rozwinięte	(d)	01	18 441 817

Tabela 3: Wymiar 6 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 4	EFS+	słabiej rozwinięte	-	-	-

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 4	EFS+	słabiej rozwinięte	(d)	05	2 744 182
				09	14 347 635
				10	1 350 000

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Fundusz Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 4	EFS+	słabiej rozwinięte	(d)	02	7 376 727

2.5.3 (f) Cel szczegółowy

(f) Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami

2.5.3.1 (f) Interwencje w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań

Zapewnienie mieszkańcom woj. opolskiego dobrej jakości kształcenia i szkolenia na równych zasadach dla wszystkich jest drogą do innowacyjności i konkurencyjności regionu.

Na późniejsze losy edukacyjne duży wpływ ma wczesna edukacja. W regionie odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym jest jednym z najwyższych w kraju, jednak występują dysproporcje wewnątrzregionalne. Wysoki współczynnik odnotowuje się w miastach, natomiast znacznie niższy na terenach wiejskich¹³⁵. Problemem jest zbyt krótki czas opieki oferowany przez niektóre placówki oraz wysokie koszty ponoszone przez rodziców w związku z udziałem ich dzieci w zajęciach dodatkowych¹³⁶.

Pomimo, że w regionie kładzie się duży nacisk na kształcenie ogólne i zawodowe, to w dalszym ciągu widoczne jest niedopasowanie systemu edukacji do potrzeb rynku pracy. Wśród przedsiębiorców z regionu dominuje pogląd, że słabością szkolnictwa jest kształcenie praktyczne i niewystarczające przygotowanie do zawodu¹³⁷. Niezbędne jest zatem podjęcie stałej współpracy szkół, w tym zawodowych, wyższych uczelni, pracodawców, ośrodków badawczo-rozwojowych i IOB, co pozwoli na bieżąco monitorować potrzeby branż zawodowych i odpowiednio kierunkować kształcenie. Szkoła powinna rozwijać tzw. umiejętności miękkie, np.: kreatywność, umiejętność pracy w zespole, odporność na stres, adaptacyjność.

Największą grupę wśród osób, które ukończyły naukę, stanowią absolwenci szkół zawodowych (ok. 30%)¹³⁸. Widoczny jest również niedobór pracodawców w procesie kształcenia zawodowego, co oznacza funkcjonowanie szkół obok rynku pracy¹³⁹. Konieczne jest stałe podnoszenie kompetencji zawodowych i praktycznych wśród uczniów szkół kształcenia zawodowego.

¹³⁵ *Analiza sytuacji (...)*, s. 115.

¹³⁶ *Ewaluacja działań podejmowanych na rzecz edukacji (...)*, s.45.

¹³⁷ *Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 r.*, Opole 2012 r., s. 57.

¹³⁸ *Analiza sytuacji (...)*, s. 123.

¹³⁹ *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego (...)*, op. cit, s.63-64.

Szkoła powinna zmierzyć się z problemami związanymi z ryzykownym zachowaniem młodzieży, w tym zażywaniem alkoholu, tytoniu, środków odurzających, substancji psychotropowych, nowych substancji psychoaktywnych, środków zastępczych. Zagrożenia niosą również: przemoc rówieśnicza, ryzykowne lub wczesne zachowania seksualne, zachowania autodestrukcyjne, uzależnienia behawioralne. Stąd istotne staje się wsparcie społecznej roli szkoły m.in. w profilaktyce zachowań ryzykownych.

W obliczu pandemii istotne jest wspieranie szkół i uczniów w zakresie profilaktyki dotyczącej zdrowia psychicznego: radzenia sobie ze stresem, przeciwdziałania negatywnym skutkom izolacji społecznej, depresji, zaburzeniom lękowym, samobójstwom czy uzależnieniom od komputera, w tym gier komputerowych i mediów społecznościowych.

Wiele placówek oświatowych odbiega standardami od wymagań związanych z rynkiem pracy. Potrzebna jest nowoczesna infrastruktura i realizacja nauki w oparciu o nowoczesny sprzęt i materiały dydaktyczne. Dostęp do narzędzi TIK jest zróżnicowany w poszczególnych placówkach oświatowych. Nie wszystkie szkoły dysponują wystarczającą liczbą sprzętu, co uniemożliwia realizację wysokiej jakości edukacji cyfrowej. Pandemia COVID-19 wymusiła funkcjonowanie w nowym modelu edukacji – edukacji zdalnej.

Konieczne jest więc wsparcie działań skierowanych do nauczycieli oraz uczniów uwzględniających rozwój kompetencji cyfrowych, takich jak: umiejętność tworzenia, wyszukiwania oraz selekcjonowania informacji, netykieta, świadomość zagrożeń w internecie, cyberbezpieczeństwo.

W woj. opolskim widoczna jest konieczność wsparcia edukacji włączającej, której celem jest zapewnienie wszystkim dostępu do edukacji oraz zapobieganie ewentualnym nierównościami, w tym w szczególności uczniów z niepełnosprawnościami lub zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Planowane typy przedsięwzięć, w tym m.in.:

1. Wsparcie wychowania przedszkolnego m.in. poprzez:

- tworzenie nowych miejsc wychowania przedszkolnego, w tym dostosowanych do potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami oraz zakup wyposażenia,
- wydłużenie godzin pracy ośrodków wychowania przedszkolnego,
- rozszerzenie oferty ośrodków wychowania przedszkolnego o zajęcia dodatkowe wyrównujące szanse edukacyjne, rozwijające kompetencje kluczowe i transferowalne oraz o zajęcia służące preorientacji zawodowej tj. pobudzające i rozwijające zainteresowania,
- indywidualizacja pracy z dziećmi, w tym o specjalnych potrzebach edukacyjnych, z uwzględnieniem realizacji różnych form edukacji dla rodziców,
- doskonalenie kompetencji i kwalifikacji nauczycieli ośrodków wychowania przedszkolnego.

2. Wsparcie kształcenia ogólnego i zawodowego m.in. poprzez:

- bezpośrednie wsparcie szkół, uczniów i nauczycieli w ramach kompleksowych programów rozwojowych ukierunkowanych na podniesienie jakości edukacji, obejmujące: rozwój kompetencji kluczowych, w tym proinnowacyjnych, kreatywnych, przedsiębiorczych, transferowalnych, cyfryzację edukacji, realizację działań społeczno-wychowawczych,
- wsparcie jakości nauczania przedmiotów ścisłych, m.in. poprzez wykorzystanie metod eksperymentu w edukacji,
- indywidualizacja podejścia do ucznia, w tym z niepełnosprawnościami, m.in. poprzez zapewnienie specjalistycznych narzędzi diagnostyki psychologiczno-pedagogicznej i prowadzenia terapii uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym prowadzenie różnych form edukacji dla rodziców,
- wsparcie szkoły wprowadzeniu edukacji włączającej, w tym zapewnienie odpowiedniego wyposażenia, podnoszenie kompetencji kadr pedagogicznych, bezpośrednie wsparcie uczniów, w tym poprzez zapewnienie usług asystenckich dla uczniów, upowszechnienie modelu „Przestrzeń dostępnej szkoły” (zniesienie barier z zakresu dostępności, aby każdy uczeń szkoły podstawowej w mógł uczestniczyć w życiu szkoły bez względu na ograniczenia wynikające z niepełnosprawności czy specjalnych potrzeb),
- wsparcie działań w celu wzmocnienia kompetencji kulturowych i międzykulturowych oraz stymulowania potencjału twórczego i innowacyjnego wśród dzieci i młodzieży,
- realizacja programów pomocy stypendialnej w ramach kształcenia ogólnego i zawodowego dla uczniów uzdolnionych, w tym z niepełnosprawnościami,
- wsparcie społecznej roli szkoły w zakresie m.in. profilaktyki zachowań ryzykownych i problemowych, uzależnień, przemocy w rodzinie, negatywnych skutków izolacji społecznej, promocji zdrowia psychicznego i fizycznego oraz w zakresie innych aspektów rozwoju, np. edukacji kulturowej, ekologicznej, zdrowotnej, seksualnej,
- doskonalenie kompetencji i kwalifikacji nauczycieli kształcenia ogólnego oraz nauczycieli zawodu, w tym we współpracy z uczelniami, przedsiębiorcami i pracodawcami,
- doradztwo zawodowe w ramach kształcenia ogólnego i zawodowego, w tym szkolenia dla doradców zawodowych,
- współpraca szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe o charakterze strategicznym i praktycznym z ich otoczeniem społeczno-gospodarczym, zwłaszcza z pracodawcami oraz uczelniami wyższymi, instytucjami rynku pracy,

- dostosowanie kompetencji i kwalifikacji zawodowych osób dorosłych do potrzeb rynku pracy,
w tym z uwzględnieniem elastycznych rozwiązań (np. kształcenie na odległość),
- doposażenie bazy dydaktycznej szkół i placówek oświatowych kształcenia ogólnego oraz kształcenia zawodowego i ustawicznego w sprzęt i materiały niezbędne dla zapewnienia efektywnego procesu nauczania,
- inwestycje w infrastrukturę edukacyjną i szkoleniową szkół kształcenia ogólnego, zawodowego oraz centrów i placówek prowadzących kształcenie zawodowe i ustawiczne,
- wsparcie rozwijania kompetencji, umiejętności, uzdolnień, zainteresowań uczniów poza edukacją formalną,
- wyposażenie szkół w nowoczesny sprzęt IT oraz ICT wraz ze wsparciem infrastruktury sieci teleinformatycznej i materiały oraz pomoce dydaktyczne,
- wsparcie mobilności edukacyjnej uczniów poprzez wsparcie infrastruktury zapewniającej opiekę, tj. bursy i internaty.

Główne grupy docelowe

- dzieci w wieku przedszkolnym, rodzice / opiekunowie prawni dzieci w wieku przedszkolnym,
- nowo utworzone i istniejące ośrodki wychowania przedszkolnego,
- uczniowie i słuchacze szkół i placówek systemu oświaty, rodzice / opiekunowie prawni dzieci i młodzieży w wieku szkolnym,
- publiczne i niepubliczne szkoły podstawowe, ponadpodstawowe, szkoły dla dorosłych i placówki systemu oświaty,
- osoby dorosłe zainteresowane z własnej inicjatywy zdobyciem, uzupełnieniem lub podnoszeniem kompetencji lub kwalifikacji w zakresie zawodowym,
- nauczyciele zatrudnieni w ośrodkach wychowania przedszkolnego oraz w szkołach i placówkach systemu oświaty, w tym nauczyciele kształcenia zawodowego,
- instruktorzy praktycznej nauki zawodu,
- instytucje z otoczenia społeczno-gospodarczego szkół lub placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Dyskryminacja zarówno bezpośrednia, jak i pośrednia ze względu na płeć, pochodzenie rasowe lub etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek, orientację oraz tożsamość seksualną, dotycząca osób uczestniczących w procesie kształcenia (w tym

zwłaszcza dzieci i młodzieży) może skutkować stresem mniejszościowym, poczuciem alienacji, izolacją społeczną, brakiem akceptacji rówieśników, rodziny, a często i samoakceptacji. Problemy te są najbardziej dotkliwe w trudnym okresie adolescencji. W szkołach często zwiększa się ryzyko przemocy rówieśniczej, poczucia osamotnienia i braku wsparcia społecznego.

Planowane działania na rzecz zwalczania wszelkich form dyskryminacji oraz promowania równości szans:

- podnoszenie świadomości w zakresie równych praw i potrzeby tolerancji dla osób np. o odmiennej orientacji seksualnej, poprzez organizowanie działań promocyjnych i edukacyjnych (np. warsztatów i szkoleń skierowanych zarówno do nauczycieli, uczniów jak i osób dorosłych),
- zapewnienie wsparcia psychologiczno-pedagogicznego oraz pomocy prawnej dla osób doświadczających przemocy,
- wsparcie inicjatyw mających na celu zwalczanie przestępstw, mowy nienawiści, przemocy i szkodliwych praktyk, w tym wobec osób LGBTQ+,
- edukacja włączająca dla dzieci, młodzieży i dorosłych,
- działania wykorzystujące ekspresję kulturową w celu zwalczania dyskryminacji, budowania zaufania i akceptacji oraz promowania pełnej integracji osób LGBTQ+,
- sformułowanie kryteriów wyboru projektów wskazujących na odmowę dofinansowania dla beneficjentów, którzy dopuścili się dyskryminacji, np. gmin przyjmujących uchwały o „strefach wolnych od LGBT”,
- stworzenie metodologii oceny kryterium wyboru projektów odnośnie zgodności z horyzontalną zasadą niedyskryminacji,
- zawarcie w umowach o dofinansowanie klauzuli zakazującej jakiegokolwiek dyskryminacji w korzystaniu ze wsparcia przez odbiorców ostatecznych,
- włączenie do Komitetu Monitorującego członków organizacji pozarządowych działających na rzecz osób LGBTQ+ oraz reprezentantów mniejszości, w tym etnicznych,
- szkolenia dla pracowników IZ oraz beneficjentów.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Strategia rozwoju województwa opolskiego szczególne znaczenie przypisuje obszarom strategicznej interwencji (OSI), tj. tym obszarom funkcjonalnym, które wymagają ukierunkowanej interwencji publicznej lub rozwiązań regulacyjnych, stąd w regionie wyodrębniono 5 OSI: Subregion Aglomeracja Opolska, Subregion Brzeski, Subregion Kędzierzyńsko-Strzelecki, Subregion Północny, Subregion Południowy. W ramach celu

szczegółowego część środków zostanie przekazana do ww. OSI regionalnych, tak aby jednostki samorządu terytorialnego mogły wspierać interwencje kluczowe dla danego obszaru, uwzględniając przy tym specyficzne problemy i potrzeby jego mieszkańców.

Istnieje możliwość preferencji dla mieszkańców obszarów strategicznej interwencji, tj. miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze oraz gmin zagrożonych trwałą marginalizacją, zidentyfikowanych na poziomie krajowym.

Ponadto wsparcie zostanie ukierunkowane na inne tereny o słabym dostępie do usług publicznych takie jak obszary wiejskie, dzięki czemu nastąpi wyrównanie szans osób zamieszkujących tego typu terytoria.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Nie dotyczy.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Nie dotyczy.

2.5.3.2 (f) Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel (2029)
CP4	4.f	EFVS+	słabiej rozwinięte	C5 P2	Liczba dofinansowanych miejsc wychowania przedszkolnego	szt.		
CP4	4.f	EFVS+	słabiej rozwinięte	C5 P3	Liczba uczniów objętych wsparciem w programie	os.		

CP4	4.f	EFS+	słabiej rozwinięte	C5 P5	Liczba przedstawicieli kadry szkół i placówek systemu oświaty objętych wsparciem	os.		
CP4	4.f	EFS+	słabiej rozwinięte	C5 P6	Liczba szkół i placówek systemu oświaty doposażonych w ramach programu	szt.		

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów

Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
CP4	4.f	EFS+	słabiej rozwinięte	C5 R1	Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe lub umiejętności uniwersalne po opuszczeniu programu	os.					
CP4	4.f	EFS+	słabiej rozwinięte	C5 R2	Liczba przedstawicieli kadry szkół i placówek systemu oświaty, którzy uzyskali kwalifikacje po	os.					

					<i>opuszczeniu programu</i>						
<i>CP4</i>	<i>4.f</i>	<i>EFS+</i>	<i>słabiej rozwinięte</i>	<i>C5 R3</i>	<i>Liczba szkół i placówek systemu oświaty wykorzystujących wyposażenie/wyposażenie do prowadzenia zajęć edukacyjnych</i>	<i>szt.</i>					

2.5.3.3 (f) Orientacyjny podział zasobów programu (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji						
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)	
CP 4	EFS+	słabiej rozwinięte	(f)	140	14 000 000	
				148	6 000 000	
				149	20 000 000	

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania						
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)	
CP 4	EFS+	słabiej rozwinięte	(f)	01	40 000 000	

Tabela 3: Wymiar 6 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne						
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)	

CP 4	EFS+	słabiej rozwinięte	(f)	-	-
				-	-

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 4	EFS+	słabiej rozwinięte	(f)	01	2 700 000
				02	2 700 000
				05	11 100 000
				06	2 900 000
				09	20 600 000

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar "Równouprawnienie płci" w ramach EFS+, EFRR, Fundusz Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 4	EFS+	słabiej rozwinięty	(f)	02	16 000 000

2.5.4 (g) Cel szczegółowy

(g) Wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery i wspieranie mobilności zawodowej

2.5.4.1 (g) Interwencje w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań

Potencjał społeczno-gospodarczy i szanse rozwojowe regionu w dużej mierze warunkuje kapitał ludzki. Istotnym czynnikiem wpływającym na jego rozwój jest edukacja permanentna,

której obraz w województwie jest niekorzystny. Zainteresowanie mieszkańców regionu kształceniem ustawicznym od lat jest niewielkie i obecnie odsetek osób doskonalących się jest jednym z najniższych w kraju. W 2018 roku tylko 3,7% osób dorosłych w wieku 25-64 lat zadeklarowało uczestnictwo w formalnym lub pozaformalnym kształceniu i szkoleniu się, przy średniej krajowej 5,7%¹⁴⁰. Jednocześnie, zgodnie z prognozami, sytuacja ta nie ulegnie poprawie. Szacuje się, że w 2030 r. miernik aktywności edukacyjnej osób dorosłych w regionie będzie wynosił zaledwie 3,57%¹⁴¹.

Powyższy problem wynika z niskiej świadomości mieszkańców regionu na temat korzyści płynących z uczenia się przez całe życie, które jest jednym z podstawowych warunków zwiększenia zdolności do zatrudnienia i drogą do rozwoju ścieżki kariery.

Wyniki międzynarodowego badania PIAAC wyraźnie wskazują na niski poziom kompetencji kluczowych Polaków, który dodatkowo jest niższy niż przeciętny poziom umiejętności krajów OECD¹⁴². Zgodnie ze statystyką publiczną odsetek osób posiadających podstawowe lub ponadpodstawowe umiejętności cyfrowe w regionie był jednym z najniższych w kraju i w 2018 r. kształtował się na poziomie 41%, podczas gdy np. w woj. mazowieckim odsetek ten wynosił 54%¹⁴³. Szczególną uwagę na ten problem zwracają pracodawcy, co również znajduje potwierdzenie w analizach regionalnych. Wyniki projektu *Badania potrzeb pracodawców w kontekście oferty systemu edukacji na poziomie średnim i wyższym* wskazują, że osoby gotowe podjąć pracę posiadają inne kwalifikacje, niż oczekiwane przez pracodawców. Natomiast nawet, gdy osoby te posiadają odpowiednie kwalifikacje, to często ich poziom jest niewystarczający¹⁴⁴.

Zgodnie z CSR na 2019 r. jednym z czynników, który może mieć w przyszłości decydujący wpływ na perspektywy wzrostu gospodarczego jest dobry system kształcenia i szkolenia przez całe życie. Podnoszenie i nabywanie nowych umiejętności i kwalifikacji na szybko zmieniającym się rynku pracy ma kluczowe znaczenie dla zwiększenia zarówno aktywności ludności, jak i zdolności gospodarki do innowacji¹⁴⁵.

Podobnie, jak w latach 2014-2020, zaplanowane w ramach celu szczegółowego wsparcie, realizowane będzie zgodnie z podejściem popytowym (np. poprzez system bonowy), a zakres nabywanej lub aktualizowanej wiedzy wynikać będzie z indywidualnych potrzeb osób chcących z własnej inicjatywy uczestniczyć w edukacji ustawicznej. Podejmowane działania poprzedzone zostaną analizą rynku pracy w zakresie zapotrzebowania na nowe umiejętności.

¹⁴⁰ System monitorowania rozwoju STRATEG, <https://strateg.stat.gov.pl>.

¹⁴¹ *Ekspertyza z realizacji badania pn. Analiza powiązań (...)*, op. cit., s.71.

¹⁴² *Umiejętności Polaków – wyniki Międzynarodowego Badania Kompetencji Osób Dorosłych (PIAAC)*, Instytut Badań Edukacyjnych, Warszawa 2013 r., s. 45-62.

¹⁴³ System monitorowania rozwoju STRATEG, <https://strateg.stat.gov.pl>.

¹⁴⁴ *Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 r. (...)*, op. cit., s. 57.

¹⁴⁵ *Zalecenie Rady w sprawie krajowego programu reform Polski na 2019 r. (...)*, op. cit., s. 4-5.

Powyższe będzie skutkowało racjonalnym wyborem oferty edukacyjnej, zgodnej z aktualnymi potrzebami na rynku pracy.

Planowane typy przedsięwzięć, w tym m.in.:

Wsparcie edukacji ustawicznej m.in. poprzez realizację:

- kształcenia i szkolenia w ramach systemu formalnego lub pozaformalnego, w tym z uwzględnieniem elastycznych rozwiązań (np. kształcenie na odległość) m.in. w zakresie kompetencji kluczowych, kompetencji transferowalnych i wyspecjalizowanych umiejętności twardych,
- podnoszenia kompetencji, w tym m.in. cyfrowych osób z grup wykluczonych cyfrowo, umożliwiających wdrażanie Upskilling pathways,
- lokalnych inicjatyw na rzecz kształcenia osób dorosłych (na przykładzie LOWE¹⁴⁶), w tym tworzenie lokalnych punktów wsparcia kształcenia osób dorosłych, służących np. aktywizacji osób starszych, osób o niskich kwalifikacjach oraz osób z niepełnosprawnościami,
- usług doradczych w zakresie wyboru kierunku i rodzaju edukacji w kontekście potrzeb regionalnego lub lokalnego rynku pracy, mentoring, coaching,
- kampanii promujących wartość uczenia się przez całe życie w powiązaniu z potrzebą aktualizowania wiedzy, umiejętności, kompetencji i kwalifikacji w kontekście zmieniających się potrzeb rynku pracy,
- analiz rynku pracy w zakresie zapotrzebowania na nowe umiejętności.

Główne grupy docelowe

Osoby dorosłe uczestniczące z własnej inicjatywy w uczeniu się przez całe życie.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Dyskryminacja zarówno bezpośrednia, jak i pośrednia ze względu na płeć, pochodzenie rasowe lub etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek, orientację oraz tożsamość seksualną, dotycząca osób uczestniczących w procesie kształcenia ustawicznego może skutkować stresem mniejszościowym, poczuciem alienacji, izolacją społeczną, brakiem akceptacji środowiska.

Często zwiększa się ryzyko przemocy i braku wsparcia społecznego.

Planowane działania na rzecz zwalczania wszelkich form dyskryminacji oraz promowania równości szans:

¹⁴⁶ LOWE, czyli Lokalne Ośrodki Wiedzy i Edukacji - ośrodki aktywizowania dorosłych i społeczności lokalnej na rzecz rozwoju umiejętności stanowiących podstawę dla uczenia się przez całe życie, w szczególności na obszarach defaworyzowanych.

- podnoszenie świadomości w zakresie równych praw i potrzeby tolerancji dla osób np. o odmiennej orientacji seksualnej, poprzez organizowanie działań promocyjnych i edukacyjnych (np. warsztatów i szkoleń skierowanych do osób dorosłych),
- zapewnienie wsparcia psychologiczno-pedagogicznego oraz pomocy prawnej dla osób doświadczających przemocy,
- wsparcie inicjatyw mających na celu zwalczanie przestępstw, mowy nienawiści, przemocy i szkodliwych praktyk, w tym wobec osób LGBTIQ+,
- coaching dla osób dorosłych doświadczających dyskryminacji,
- działania wykorzystujące ekspresję kulturową w celu zwalczania dyskryminacji, budowania zaufania i akceptacji oraz promowania pełnej integracji osób LGBTIQ+,
- sformułowanie kryteriów wyboru projektów wskazujących na odmowę dofinansowania dla beneficjentów, którzy dopuścili się dyskryminacji, np. gmin przyjmujących uchwały o „strefach wolnych od LGBT”,
- stworzenie metodologii oceny kryterium wyboru projektów odnośnie zgodności z horyzontalną zasadą niedyskryminacji,
- zawarcie w umowach o dofinansowanie klauzuli zakazującej jakiegokolwiek dyskryminacji w korzystaniu ze wsparcia przez odbiorców ostatecznych,
- włączenie do Komitetu Monitorującego członków organizacji pozarządowych działających na rzecz osób LGBTIQ+ oraz reprezentantów mniejszości, w tym etnicznych,
- szkolenia dla pracowników IZ oraz beneficjentów.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Wsparcie będzie realizowane na terenie całego województwa ze szczególnym uwzględnieniem obszarów zmarginalizowanych, takich jak obszary wiejskie, o słabym dostępie do usług publicznych, dzięki czemu nastąpi wyrównanie szans osób zamieszkujących tego typu terytoria.

Istnieje możliwość preferencji dla mieszkańców obszarów strategicznej interwencji, tj. miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze oraz gmin zagrożonych trwałą marginalizacją, zidentyfikowanych na poziomie krajowym.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Nie dotyczy.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Nie dotyczy.

2.5.4.2 (g) Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu									
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel (2029)	
CP4	4.g	EFS+	stabilniej rozwinięte	C6 P1	Liczba osób dorosłych objętych usługami rozwojowymi	os.			

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów											
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
CP4	4.g	EFS+	stabilniej rozwinięte	CR 03	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu	os.					

2.5.4.3 (g) Orientacyjny podział zasobów programu (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 4	EFS+	słabiej rozwinięte	(g)	151	4 000 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 4	EFS+	słabiej rozwinięte	(g)	01	4 000 000

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 4	EFS+	słabiej rozwinięte	-	-	-

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 4	EFS+	słabiej rozwinięte	(g)	01	400 000
				02	1 200 000
				05	400 000
				09	800 000
				10	1 200 000

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar "Równouprawnienie płci" w ramach EFS+, EFRR, Fundusz

Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 4	EFS+	słabiej rozwinięte	(g)	02	1 600 000

2.5.5 (h) Cel szczegółowy

(h) Wspieranie aktywnego włączenia społecznego, w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji

2.5.5.1 (h) Interwencje w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań

Pandemia koronawirusa wpływa na zmianę sytuacji ekonomicznej w regionie, która z kolei może przełożyć się na pogłębienie dysproporcji w poziomie życia poszczególnych grup społecznych. 87% osób uważa, że różnice dochodowe w Polsce są zbyt duże, a jako preferowane formy pomocy skierowanej do osób ubogich wskazuje m.in.: pomoc w znalezieniu pracy¹⁴⁷. Przyczyn dyskryminacji doświadczają przede wszystkim osoby chore, z niepełnosprawnościami, mieszkańcy obszarów charakteryzujących się najgorszymi wskaźnikami rozwoju społeczno-gospodarczego i związanymi z tym bezrobociem i ubóstwem. Niekorzystne uwarunkowania określonych obszarów województwa potwierdza wskaźnik deprivacji lokalnej, który w przypadku niektórych powiatów / gmin spada bardzo powoli, a trend ten może zahamować dodatkowo pandemia koronawirusa. Jednocześnie w 2019 r. najważniejszymi powodami udzielania pomocy społecznej były: ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność oraz długotrwała choroba. W 2019 r., podobnie jak rok wcześniej, długotrwanie korzystający ze świadczeń pomocy społecznej stanowili prawie 2/3 ogółu klientów (57,9%)¹⁴⁸ i w tej kwestii nie należy się spodziewać poprawy sytuacji.

Mając na uwadze powyższe, nieodzowne staje się zintensyfikowanie działań o charakterze aktywizacji społeczno-zawodowej skierowanych zarówno do osób biernych zawodowo, jak i osób dotkniętych wykluczeniem społecznym, zwłaszcza, że te dwie grupy są często tożsame.

W przypadku osób biernych zawodowo działania powinny się koncentrować zwłaszcza na kobietach, których udział w strukturze osób biernych w woj. opolskim w II kwartale 2020 r. wynosił 63,%¹⁴⁹, a więc na podobnym poziomie jak w poprzednich latach. Kobiety napotykają bariery w postaci nieelastycznego czasu pracy, nieatrakcyjnych finansowo i fizycznie miejsc pracy, obciążenia obowiązkami domowymi i opiekuńczymi. Oprócz tego kobiety bardziej narażone są na społeczno-gospodarcze skutki kryzysu wywołanego koronawirusem, ponieważ pracują najczęściej w branżach najbardziej dotkniętych ograniczeniami wywołanymi pandemią (turystyka, hotelarstwo, gastronomia, handel detaliczny).

¹⁴⁷ *Postrzeżenie ubóstwa i nierówności dochodowych w Polsce* 23.10.2018 r. Wyniki Badania spójności społecznej 2018. GUS. s. 1-5.

¹⁴⁸ *Ocena zasobów pomocy społecznej województwa opolskiego w 2019 r.*, ROPS w Opolu, czerwiec 2020.s. 69-70.

¹⁴⁹ *Aktywność Ekonomiczna Ludności w województwie 30.09.2020 r. opolskim w II kwartale 2020 r.*, Urząd Statystyczny w Opolu, 30.09.2020, s.4.

Wykluczenie społeczne powoduje obniżenie stopy materialnej, a co za tym idzie pogorszenie dostępu do takich aspektów życia, jak: kultura lub rekreacja. Tymczasem kwestia dostępności do kultury dla osób najgorzej sytuowanych została podkreślona przez Radę Unii Europejskiej już w 2010 r. W komunikacie wydanym na ten temat podkreślono m.in., iż:

- wszyscy mają prawo do dostępu do życia kulturalnego i uczestnictwa w nim (...),
- dostęp do edukacji i kultury oraz uczestnictwo w nich mogą odgrywać istotną rolę w zwalczaniu ubóstwa i w promowaniu większego włączenia społecznego (...),
- państwa członkowskie powinny jak najlepiej wykorzystywać unijną politykę spójności, aby wspierać inicjatywy kulturalne mające na celu walkę z ubóstwem i wykluczeniem społecznym¹⁵⁰.

Działania, o których mowa powyżej są zgodne ze Strategią Województwa Opolskiego 2030 zakładającą konieczność zintensyfikowania wsparcia na rzecz zwiększenia oferty spędzania wolnego czasu, w tym zwłaszcza oferty kulturalnej, turystycznej i rekreacyjno-sportowej. Docelowo ma to wpłynąć na wizerunek województwa, jako miejsca dogodnego do życia i wypoczynku.

Interwencje w cs (h) będą realizowane również z wykorzystaniem możliwości, jakie daje ekonomia społeczna. Wsparcie finansowe, powiązane z wyposażeniem w odpowiednie kompetencje i kwalifikacje, daje szanse osobom oddalonym na rynku pracy na założenie przedsiębiorstwa społecznego lub zatrudnienie w takim podmiocie. Działania powinny zostać ukierunkowane również na wsparcie istniejących przedsiębiorstw społecznych, które identyfikują szereg barier

w funkcjonowaniu. Do najważniejszych należą: niewystarczająca promocja, problemy z płynnością finansową, czy też brak środków na zakup / modernizację infrastruktury. Promocja przedsiębiorczości społecznej jest istotna w kontekście obniżającej się liczby ww. podmiotów skorelowanej ze spadkiem wskaźnika podmiotów ekonomii społecznej na 100 tys. ludności, który w 2017 r. w porównaniu z 2016 r. uległ obniżeniu o 4,1 p.p.

Podmiotami, które zostaną zaangażowane w realizację usług aktywnej integracji są również: zakłady aktywności zawodowej, warsztaty terapii zajęciowej, kluby i centra integracji społecznej. Liczba korzystających z tych miejsc od wielu lat nie zmienia się, w minimalnym stopniu zaspokajając występujące potrzeby (w 2019 r. nieznacznie wzrosła liczba osób z niepełnosprawnościami korzystających z usług świadczonych w zakładach aktywności zawodowej i warsztatach terapii zajęciowej)¹⁵¹, stąd konieczne jest wsparcie tworzenia tego typu podmiotów, doposażenie istniejących oraz dofinansowanie prowadzonej przez nie reintegracji społeczno-zawodowej.

Planowane typy przedsięwzięć, w tym m.in:

¹⁵⁰ *Konkluzje Rady na temat roli kultury w walce z ubóstwem i wykluczeniem społecznym*, 1.12.2010,(Dz.U. KE 2010/C 324/03).

¹⁵¹ *Ocena zasobów pomocy społecznej (...), op. cit., s.110.*

1. Wsparcie na rzecz minimalizowania wykluczenia społecznego realizowane m.in. poprzez:
 - kompleksowe programy aktywizacji osób biernych zawodowo oraz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i ubóstwem (aktywizacja społeczna, zawodowa, edukacyjna i zdrowotna),
 - usługi reintegracji społeczno-zawodowej realizowane w ramach centrów i klubów integracji społecznej, warsztatów terapii zajęciowej, zakładów aktywności zawodowej,
 - działania na rzecz zapewnienia osobom zagrożonym ubóstwem lub wykluczeniem społecznym dostępu do dóbr kultury / wzmacnianie uczestnictwa w kulturze (w tym aktywności kulturotwórcze, kreatywne), a także dostępu do ciekawych form spędzania wolnego czasu i rekreacji.
2. Działania na rzecz rozwoju ekonomii społecznej, w tym m.in.:
 - tworzenie nowych miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych,
 - usługi wsparcia ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych zgodne z *Krajowym Programem Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023. Ekonomia Solidarności Społecznej*,
 - wsparcie realizacji indywidualnego procesu reintegracji do 36 miesięcy,
 - ekonomizacja istniejących organizacji pozarządowych.
3. Podnoszenie kwalifikacji kadr ekonomii społecznej i pomocy społecznej, wynikające z regionalnych i lokalnych potrzeb.

Główne grupy docelowe

- osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym,
- otoczenie osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym,
- bierni zawodowo,
- kadry ekonomii społecznej i pomocy społecznej,
- podmioty ekonomii społecznej.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Dyskryminacja zarówno bezpośrednia, jak i pośrednia ze względu na płeć, pochodzenie rasowe lub etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek, orientację oraz tożsamość seksualną, osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i ubóstwem może skutkować stresem mniejszościowym, poczuciem alienacji, izolacją społeczną, brakiem akceptacji wśród społeczności oraz brakiem wsparcia społecznego. Konsekwencjami mogą być poczucie osamotnienia, depresja i lęki.

Planowane działania na rzecz zwalczania wszelkich form dyskryminacji oraz promowania równości szans:

- podnoszenie świadomości w zakresie równych praw i potrzeby tolerancji dla osób np. o odmiennej orientacji seksualnej, poprzez organizowanie działań promocyjnych i edukacyjnych (np. warsztatów i szkoleń),
- wsparcie inicjatyw mających na celu zwalczanie przestępstw, mowy nienawiści, przemocy i szkodliwych praktyk, w tym wobec osób LGBTIQ+,
- działania w obszarze wsparcia psychologicznego prawnego (np. warsztaty, konsultacje dla osób doświadczających skutków dyskryminacji),
- usługi reintegracji społecznej realizowane w ramach centrów i klubów integracji społecznej, warsztatów terapii zajęciowej, zakładów aktywności zawodowej,
- działania wykorzystujące ekspresję kulturową w celu zwalczania dyskryminacji, budowania zaufania i akceptacji oraz promowania pełnej integracji osób LGBTIQ+,
- sformułowanie kryteriów wyboru projektów wskazujących na odmowę dofinansowania dla beneficjentów, którzy dopuścili się dyskryminacji, np. gmin przyjmujących uchwały o „strefach wolnych od LGBT”,
- stworzenie metodologii oceny kryterium wyboru projektów odnośnie zgodności z horyzontalną zasadą niedyskryminacji,
- zawarcie w umowach o dofinansowanie klauzuli zakazującej jakiegokolwiek dyskryminacji w korzystaniu ze wsparcia przez odbiorców ostatecznych,
- włączenie do Komitetu Monitorującego członków organizacji pozarządowych działających na rzecz osób LGBTIQ+ oraz reprezentantów mniejszości, w tym etnicznych,
- szkolenia dla pracowników IZ oraz beneficjentów.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Wsparcie będzie realizowane na terenie całego województwa ze szczególnym uwzględnieniem obszarów zmarginalizowanych, takich jak obszary wiejskie, o słabym dostępie do usług publicznych, dzięki czemu nastąpi wyrównanie szans osób zamieszkujących tego typu terytoria.

Istnieje możliwość preferencji dla mieszkańców obszarów strategicznej interwencji, tj. miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze oraz gmin zagrożonych trwałą marginalizacją, zidentyfikowanych na poziomie krajowym.

Przedsięwzięcia międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Nie dotyczy.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Nie dotyczy.

2.5.5.2 (h) Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel (2029)
CP4	4.h	EF5+	słabiej rozwinięte	CO 01	<i>Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych, objętych wsparciem w programie</i>	os.		
CP4	4.h	EF5+	słabiej rozwinięte	CO 03	<i>Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie</i>	os.		
CP4	4.h	EF5+	słabiej rozwinięte	C7 P1	<i>Liczba podmiotów ekonomii społecznej objętych wsparciem</i>	szt.		

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów											
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
CP4	4.h	EFS+	słabiej rozwinięte	CR 01	Liczba osób poszukujących pracy po opuszczeniu programu	os.					
CP4	4.h	EFS+	słabiej rozwinięte	C7 R1	Liczba osób, których sytuacja społeczna uległa poprawie po opuszczeniu programu	os.					

2.5.5.3 (h) Orientacyjny podział zasobów programu (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 4	EFS+	słabiej rozwinięte	(h)	138	4 000 000
				163	4 000 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 4	EFS+	słabiej rozwinięte	(h)	01	8 000 000

Tabela 3: Wymiar 6 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 4	EFS+	słabiej rozwinięte	-	-	-

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 4	EFS+	słabiej rozwinięte	(h)	05	2 400 000
				09	5 600 000

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienia płci” w ramach EFS+, EFRR, Fundusz Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 4	EFS+	słabiej rozwinięte	(h)	02	3 200 000

2.5.6 (i) Cel szczegółowy

(i) Wspieranie integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich, w tym migrantów

2.5.6.1 (i) Interwencje w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań

Z uwagi na skokowy wzrost liczby cudzoziemców w regionie, który jest skorelowany z systematycznym rozwojem gospodarczym oraz w kontekście postępującej depopulacji, konieczna staje się realizacja działań mających na celu integrację społeczno-zawodową obywateli państw trzecich. Na koniec marca 2019 r. w woj. opolskim legalnie przebywało ponad 9 tys. cudzoziemców (zwłaszcza obywateli Ukrainy, Bułgarii i Białorusi). Liczba imigrantów zameldowanych na pobyt stały w regionie wynosiła w 2019 r. 1 315 osób (wzrost o 68 osób w porównaniu z 2018 r.). Natomiast liczba imigrantów zameldowanych na pobyt czasowy w 2019 r. wyniosła 6 698 (wzrost o 655 osób w odniesieniu do 2018 r.). W regionie obserwuje się stały wzrost pozwoleń na pracę dla cudzoziemców: 808 w 2013 r., 1 219 w 2015 r., 2 808 w 2016 r. oraz skok aż do 5 807 w 2017 r. (z zastrzeżeniem, że ta sama osoba może uzyskać więcej niż jedno pozwolenie w ciągu roku). Wśród cudzoziemców przeważają obywatele Ukrainy, którzy w regionie stanowią ok. 90% tej grupy.

Zgodnie z badaniem pn. *Skłonność cudzoziemców do podejmowania pracy i osiedlania się w województwie opolskim* decyzja o wyborze przez cudzoziemców Opolszczyzny na miejsce pracy i zamieszkania nie jest przypadkowa. Jednym z powodów są zarobki wyższe w regionie, niż w innych częściach Polski oraz zapotrzebowanie na pracowników zgłoszone przez opolskie firmy. W przypadku studentów jednym z powodów podjęcia nauki w regionie są atrakcyjne warunki zaoferowane przez uczelnie. Jednocześnie większość respondentów badania deklaruje chęć kontynuacji pracy w województwie, a nawet osiedlenia się w Opolskiem. Niemniej należy brać pod uwagę, że wskazania dotyczące zamieszkania w woj. opolskim dotyczą w większej mierze rynku pierwotnego¹⁵². Mając na uwadze powyższe, w obliczu problemów demograficznych i kurczących się zasobów rynku pracy Opolszczyzny niezbędne wydaje się wykorzystanie pozytywnego nastawienia cudzoziemców (w tym studentów) do osiedlenia się i podjęcia pracy w naszym regionie. Ważny w tym kontekście jest fakt, że 30% imigrantów w woj. opolskim stanowią osoby młode, w wieku 25-34 lat oraz iż blisko 1/3 zagranicznych studentów chciałoby się osiedlić w Opolskiem pod warunkiem uzyskania atrakcyjnego zatrudnienia. Jednocześnie jako największy problem utrudniający znalezienie pracy wskazywana jest bariera językowa¹⁵³. Słabością społeczności obcokrajowców jest również ich słabe zorganizowanie - przedstawiciele innych narodowości

¹⁵² *Skłonność cudzoziemców do podejmowania pracy i osiedlania się w województwie opolskim*. Dr S. Kubiciel - Łódzki Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach, 2017, s. 113 - 115.

¹⁵³ *Tamże*.

nie zrzeszają się w organizacjach mogących artykułować ich potrzeby i reprezentować ich interesy.

Ponadto problemy związane z uzyskaniem pracy i pozwolenia na pobyt nasiliły się w obliczu pandemii COVID-19. W tym kontekście należy zwrócić uwagę na jeszcze bardziej przedłużające się procedury wydawania zezwoleń oraz podejście pracodawców, którzy w obliczu zbliżającej się recesji mogą ingerować w wysokość wynagrodzenia za pracę, czy też wprowadzać rozwiązania niekorzystne dla pracowników imigrantów. Ponadto imigranci są zatrudnieni często na mniej trwałych umowach (umowach zlecenia lub umowach o pracę na czas oznaczony), które łatwiej jest rozwiązać. Wielu z nich pracuje także nadal w szarej strefie¹⁵⁴.

Zdając sobie sprawę, że bez pracowników z zagranicy, także po tzw. odmrożeniu gospodarki, polski rynek pracy nie ma szans funkcjonować sprawnie i szybko pokonać nadchodzący kryzys oraz mając na uwadze uwarunkowania demograficzne Opolszczyzny, należy jak najbardziej wspierać obywateli państw trzecich poprzez działania na rzecz ich adaptacji w społeczeństwie, poprawy warunków bytowych, aktywizacji zawodowej, a także sprzyjające ich rozwojowi społeczno-kulturowemu.

Planowane typy przedsięwzięć, w tym m.in.:

- wsparcie migrantów zarobkowych oraz pracodawców w procesie integracji na rynku pracy,
- wsparcie integracji społecznej obywateli państw trzecich, w tym m.in.: edukacja włączająca i wsparcie o charakterze adaptacyjnym,
- wsparcie potencjału organizacji pozarządowych obywateli państw trzecich.

Główne grupy docelowe

- obywatele państw trzecich i ich rodziny,
- bezpaństwowcy,
- osoby o nieokreślonym obywatelstwie,
- osoby objęte ochroną międzynarodową, w tym uchodźcy,
- organizacje pozarządowe działające na rzecz obywateli państw trzecich.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Dyskryminacja zarówno bezpośrednia, jak i pośrednia ze względu na płeć, pochodzenie rasowe lub etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek, orientację oraz tożsamość seksualną, obywateli państw trzecich, w tym migrantów może skutkować stresem mniejszościowym, poczuciem alienacji, izolacją społeczną, brakiem akceptacji wśród

¹⁵⁴ Na podstawie: <https://www.rpo.gov.pl/pl/content/sytuacja-migrantow-pandemii- stanowisko-rpo-i-komisji-ekspertow-ds-migrantow>

społeczności oraz brakiem wsparcia społecznego. Konsekwencjami mogą być poczucie osamotnienia, depresja i lęki.

Planowane działania na rzecz zwalczania wszelkich form dyskryminacji oraz promowania równości szans:

- podnoszenie świadomości w zakresie równych praw i potrzeby tolerancji dla osób np. o odmiennej orientacji seksualnej, poprzez organizowanie działań promocyjnych i edukacyjnych (np. warsztatów i szkoleń),
- wsparcie inicjatyw mających na celu zwalczanie przestępstw, mowy nienawiści, przemocy i szkodliwych praktyk, w tym wobec osób LGBTIQ+,
- działania w obszarze wsparcia psychologicznego prawnego (np. warsztaty, konsultacje dla osób doświadczających skutków dyskryminacji),
- wsparcie integracji społecznej obywateli państw trzecich doświadczających dyskryminacji,
- działania wykorzystujące ekspresję kulturową w celu zwalczania dyskryminacji, budowania zaufania i akceptacji oraz promowania pełnej integracji osób LGBTIQ+,
- sformułowanie kryteriów wyboru projektów wskazujących na odmowę dofinansowania dla beneficjentów, którzy dopuścili się dyskryminacji, np. gmin przyjmujących uchwały o „strefach wolnych od LGBT”,
- stworzenie metodologii oceny kryterium wyboru projektów odnośnie zgodności z horyzontalną zasadą niedyskryminacji,
- zawarcie w umowach o dofinansowanie klauzuli zakazującej jakiegokolwiek dyskryminacji w korzystaniu ze wsparcia przez odbiorców ostatecznych,
- włączenie do Komitetu Monitorującego członków organizacji pozarządowych działających na rzecz osób LGBTIQ+ oraz reprezentantów mniejszości, w tym etnicznych,
- szkolenia dla pracowników IZ oraz beneficjentów.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Wsparcie będzie realizowane na terenie całego województwa ze szczególnym uwzględnieniem obszarów zmarginalizowanych, takich jak obszary wiejskie, o słabym dostępie do usług publicznych, dzięki czemu nastąpi wyrównanie szans osób zamieszkujących tego typu terytoria.

Istnieje możliwość preferencji dla mieszkańców obszarów strategicznej interwencji, tj. miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze oraz gmin zagrożonych trwałą marginalizacją, zidentyfikowanych na poziomie krajowym.

Przedsięwzięcia międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Nie dotyczy.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Nie dotyczy.

2.5.6.2 (i) Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel (2029)
CP4	4.i	EFIS+	słabiej rozwinięte	CO 11	Liczba osób z krajów trzecich objętych wsparciem w programie	os.		

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów

Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]

2.5.6.3 (i) Orientacyjny podział zasobów programu (UE) według rodzaju interwencji**Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji**

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 4	EFS+	słabiej rozwinięte	(i)	156	3 000 000
				157	2 000 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 4	EFS+	słabiej rozwinięte	(i)	01	5 000 000

Tabela 3: Wymiar 6 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 4	EFS+	słabiej rozwinięte	-	-	-

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 4	EFS+	słabiej rozwinięte	(i)	05	3 500 000
				08	1 000 000
				09	500 000

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienia płci” w ramach EFS+, EFRR, Fundusz Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 4	EFS+	słabiej rozwinięte	(i)	02	2 000 000

2.5.7 (j) Cel szczegółowy**(j) Wspieranie integracji społeczno-gospodarczej społeczności marginalizowanych, takich jak Romowie****2.5.7.1 (j) Interwencje w ramach funduszy****Powiązane rodzaje działań**

Na Opolszczyźnie, według ostatniego spisu powszechnego z 2011 r., przynależność do romskiej mniejszości etnicznej zadeklarowało 1,1 tys. osób (choć sami Romowie podkreślają, że jest ich trzy razy więcej). Romowie należący do grup Polska Roma i Bergitka Roma oraz

Kelderasy zamieszkują głównie gminy: Brzeg, Głubczyce, Kędzierzyn-Koźle, Nysa, Opole, Paczków, Prudnik i Strzelce Opolskie. W odróżnieniu od innych społeczności mniejszościowych Romowie są jedyną grupą zagrożoną wykluczeniem społecznym. Wynika to z szeregu czynników społecznych i kulturowych, z których w pierwszej kolejności należy wymienić niski poziom wykształcenia tej grupy, co bezpośrednio wpływa na brak kwalifikacji pożądaných na rynku pracy, a tym samym na sytuację bytową i zdrowotną Romów. Nie bez znaczenia jest tu hermetyczny charakter niektórych tradycyjnych wspólnot romskich, które bronią swojej niezależności¹⁵⁵.

W ramach POWER 2014-2020 w 8. województwach realizowane było wsparcie dla społeczności romskiej w Polsce, którego celem było przełamywanie wykluczenia społecznego tej grupy, lecz które koncentrowało się zasadniczo na aktywizacji zawodowej uczestników. Jednocześnie w kraju realizowany był Program integracji społeczności romskiej na lata 2014-2020, w którym przewidziano szeroki wachlarz form wsparcia w wielu dziedzinach. W obszarze edukacji było to m.in. dofinansowanie zakupu pomocy dydaktycznej, dojazdu, pomoc stypendialna, zatrudnienia asystentów edukacji romskiej, tworzenie świetlic środowiskowych, zajęcia wyrównawcze z języka polskiego, zajęcia integrujące uczniów romskich i nieromskich oraz udział w kulturze. W zakresie przeciwdziałaniu bezrobociu w Programie uwzględniono np. aktywizację zawodową (w tym subsydiowanie zatrudnienia), szkolenia zawodowe oraz rozwój kompetencji społecznych, takich jak gospodarowanie posiadanymi środkami. Jednocześnie, ze względu na ogromne potrzeby społeczności romskiej, środki jakimi dysponowali beneficjenci w ramach przedmiotowego Programu były niewystarczające i istnieje konieczność wypełnienia luki w tym względzie środkami unijnymi¹⁵⁶.

Porównując zakres wsparcia realizowany ze środków unijnych oraz w ramach programu krajowego, zgodnie z opinią zawartą w badaniu ewaluacyjnym dot. projektów skierowanych do społeczności romskiej¹⁵⁷, działania skierowane do tej grupy powinny być kompleksowe i nie koncentrować się jedynie na aspekcie zatrudnieniowym. W opinii beneficjentów POWER istnieją dalej duże potrzeby w innych obszarach, szczególnie związanych z edukacją oraz promocją wiedzy na temat kultury romskiej wśród społeczności większościowej¹⁵⁸.

Zgodnie z rekomendacjami wynikającymi z ww. badania do najważniejszych działań, które powinny zostać podjęte w zakresie integracji tej grupy zalicza się: wsparcie edukacji przedszkolnej oraz podstawowej dzieci, których pierwszym językiem nie jest polski,

¹⁵⁵ *Program integracji społeczności romskiej w Polsce na lata 2014-2020*. Warszawa, 2014 r. s. 4.

¹⁵⁶ Szostakowska M., Sekutowicz K., Iwaniak A. *Badanie ewaluacyjne Programu integracji społeczności romskiej w Polsce na lata 2014 – 2020*, s. 75.

¹⁵⁷ *Ocena wsparcia skierowanego do społeczności romskiej w Polsce z PO WER oraz innych programów realizowanych na rzecz Romów*. Raport końcowy. Evalu sp. z o.o. Warszawa, marzec 2019, s. 118.

¹⁵⁸ *Tamże*.

doskonalenie nauczycieli w pracy z takimi dziećmi, rozwijanie kompetencji kluczowych (w szczególności w zakresie posługiwania się językiem polskim), doradztwo edukacyjno - zawodowe, wsparcie asystenta społeczności romskich, wsparcie zakładania działalności gospodarczych. W raporcie z ww. badania podkreślano również konieczność przeciwdziałania negatywnemu podejściu pracodawców do zatrudniania osób ze społeczności romskiej.

Biorąc pod uwagę powyższe, zakłada się, że wsparcie skierowane do tej grupy będzie miało charakter kompleksowy, obejmujący różne dziedziny życia oraz przełamujący stereotypy postrzegania społeczności romskiej.

W ramach planowanych przedsięwzięć szczególna uwaga zostanie poświęcona dzieciom romskim, które szczególnie narażone są na skutki ubóstwa i wykluczenia rodzin tej społeczności. Ich niekorzystna sytuacja w tym zakresie często uwarunkowana jest zarówno problemami całej rodziny, w tym związanymi z dziedziczeniem bezrobocia, uzależnieniem od pomocy społecznej oraz złą sytuacją zdrowotną i socjalną (w tym mieszkaniową), jak i brakiem środków na naukę, kompetencji językowych i negatywnym postrzeganiem dzieci romskich w grupie rówieśniczej¹⁵⁹. Ponadto dzieci te wciąż są umieszczane w szkołach specjalnych, niewiele z nich osiąga wykształcenie średnie, a jeszcze mniej wyższe (udział dzieci romskich w szkołach specjalnych w 2019 r. wynosił 18,25% i wzrósł w stosunku do wcześniejszego okresu o ok. 8,5 p.p.)¹⁶⁰.

Najmłodszy przedstawiciele tej mniejszości wspierani będą w obszarze edukacji włączającej ale również poprzez takie działania jak tworzenie świetlic środowiskowych czy też zapewnienia asystenta rodziny. Wsparcie dzieci romskich będzie zgodne z Europejskim filarem praw socjalnych, w którym wskazane jest prawo dzieci do edukacji, ochrony przed ubóstwem oraz do szczególnych środków służących zwiększeniu równości szans.

Planowane typy przedsięwzięć, w tym m.in.:

1. Kompleksowe wsparcie społeczności romskiej, w tym m.in.:
 - poprawa warunków bytowych,
 - aktywizacja społeczno - zawodowa,
 - kampanie świadomościowe, w tym w zakresie przełamania stereotypów,
 - ochrona i zachowanie tożsamości kulturowej,
 - profilaktyka ochrony zdrowia.
2. Działania na rzecz dzieci romskich, w tym m.in.:
 - wsparcie edukacji przedszkolnej i szkolnej (edukacja włączająca),

¹⁵⁹ *Edukacja mniejszości romskiej w Polsce*, Przybyszewska M., Poznań 2014, s. 180-181 i 183.

¹⁶⁰ Program integracji społecznej i obywatelskiej Romów w Polsce na lata 2021–2030, MSWiA 2020, s.29.

- tworzenie świetlic środowiskowych,
- asystent rodziny.

3. Wsparcie potencjału organizacji pozarządowych społeczności romskiej.

Główne grupy docelowe

- osoby ze społeczności romskiej,
- organizacje pozarządowe działające na rzecz społeczności romskiej.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Dyskryminacja zarówno bezpośrednia, jak i pośrednia ze względu na płeć, pochodzenie rasowe lub etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek, orientację oraz tożsamość seksualną, osób ze społeczności zmarginalizowanych, takich jak Romowie może skutkować stresem mniejszościowym, poczuciem alienacji, izolacją społeczną, brakiem akceptacji wśród społeczności oraz brakiem wsparcia społecznego. Konsekwencjami mogą być poczucie osamotnienia, depresja i lęki.

Planowane działania na rzecz zwalczania wszelkich form dyskryminacji oraz promowania równości szans:

- podnoszenie świadomości w zakresie równych praw i potrzeby tolerancji dla osób np. o odmiennej orientacji seksualnej, poprzez organizowanie działań promocyjnych i edukacyjnych (np. warsztatów i szkoleń),
- wsparcie inicjatyw mających na celu zwalczanie przestępstw, mowy nienawiści, przemocy i szkodliwych praktyk, w tym wobec osób LGBTIQ+,
- działania w obszarze wsparcia psychologicznego prawnego (np. warsztaty, konsultacje dla osób doświadczających skutków dyskryminacji),
- kampanie świadomościowe w zakresie przełamywania stereotypów oraz niwelowania negatywnych skutków dyskryminacji,
- wsparcie integracji społecznej obywateli państw trzecich doświadczających dyskryminacji,
- działania wykorzystujące ekspresję kulturową w celu zwalczania dyskryminacji, budowania zaufania i akceptacji oraz promowania pełnej integracji osób LGBTIQ+,
- sformułowanie kryteriów wyboru projektów wskazujących na odmowę dofinansowania dla beneficjentów, którzy dopuścili się dyskryminacji, np. gmin przyjmujących uchwały o „strefach wolnych od LGBT”,
- stworzenie metodologii oceny kryterium wyboru projektów odnośnie zgodności z horyzontalną zasadą niedyskryminacji,
- zawarcie w umowach o dofinansowanie klauzuli zakazującej jakiegokolwiek dyskryminacji w korzystaniu ze wsparcia przez odbiorców ostatecznych,

- włączenie do Komitetu Monitorującego członków organizacji pozarządowych działających na rzecz osób LGBTIQ+ oraz reprezentantów mniejszości, w tym etnicznych,
- szkolenia dla pracowników IZ oraz beneficjentów.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Wsparcie będzie realizowane na terenie całego województwa ze szczególnym uwzględnieniem obszarów zmarginalizowanych, takich jak obszary wiejskie, o słabym dostępie do usług publicznych, dzięki czemu nastąpi wyrównanie szans osób zamieszkujących tego typu terytoria.

Istnieje możliwość preferencji dla mieszkańców obszarów strategicznej interwencji, tj. miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze oraz gmin zagrożonych trwałą marginalizacją, zidentyfikowanych na poziomie krajowym.

Przedsięwzięcia międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Nie dotyczy

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Nie dotyczy

2.5.7.2 (j) Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel (2029)
CP4	4.j	EFVS+	stabilniej rozwinięte	CO 13	Liczba osób należących do mniejszości, w tym społeczności	os.		

					zmarginalizowanych takich jak Romowie, objętych wsparciem w programie			
--	--	--	--	--	---	--	--	--

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów

Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]

2.5.7.3 (j) Orientacyjny podział zasobów programu (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 4	EFS+	słabiej	(j)	154	800 000

		rozwinęte		155	200 000
--	--	-----------	--	-----	---------

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 4	EFS+	słabiej rozwinięte	(j)	01	1 000 000

Tabela 3: Wymiar 6– terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 4	EFS+	słabiej rozwinięte	-	-	-
				-	-

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 4	EFS+	słabiej rozwinięte	(j)	05	600 000
				08	300 000
				09	100 000

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienia płci” w ramach EFS+, EFRR, Fundusz Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 4	EFS+	słabiej rozwinięte	(j)	02	400 000

2.5.8 (k) Cel szczegółowy

(k) Zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej

2.5.8.1 (k) Interwencje w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań:

Aby skutecznie przeciwdziałać wykluczeniu społecznemu i ubóstwu zostanie poprawiony dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej oraz do specjalistycznych usług zdrowotnych, skierowanych także do dzieci i młodzieży, co jest zgodne z *Europejskim filarem praw socjalnych*, który wskazuje, iż każdy ma prawo do szybkiego dostępu do przystępnej cenowo, prewencyjnej i objawowej opieki zdrowotnej dobrej jakości.

Woj. opolskie charakteryzują najniższe wartości współczynników dzietności w kraju, co sprawia, że region doświadcza nie tylko wzrostu udziału osób starszych w populacji ogółem, ale także istotnego spadku rzeczywistej liczby ludności regionu. Według prognoz GUS w 2050 roku liczba osób w wieku poprodukcyjnym będzie 2 razy większa od liczby osób w wieku przedprodukcyjnym. Temu zjawisku sprzyja niepełność, którą WHO uznała jako chorobę cywilizacyjną XXI w. Zaobserwowany wzrost liczby par poszukujących pomocy w tej kwestii świadczy o znaczącym wzroście częstości występowania problemu. Część z dostępnych metod leczenia niepełności jest dostępna w ramach świadczeń gwarantowanych z zakresu leczenia szpitalnego oraz z zakresu ambulatoryjnej opieki specjalistycznej, zatem interwencja skierowana zostanie na finansowanie działań związanych z leczeniem niepełności metodą *in vitro*, które nie są dostępne w ramach świadczeń gwarantowanych.

Z kolei wspieranie usług podnoszących jakość opieki nad dzieckiem realizowane będzie m.in. poprzez działania w kierunku m.in. wczesnego wykrywania wad rozwojowych, wad postawy i rehabilitacji dzieci z niepełnosprawnościami. Wczesna diagnostyka pozwoli na wykrycie i leczenie wad rozwojowych oraz przyczyni się do zmniejszenia prawdopodobieństwa wystąpienia schorzeń, których koszty leczenia mogłyby spowodować ubóstwo wielu rodzin. Coraz powszechniejszym problemem zdrowotnym dotyczącym aż 90% dzieci są wady postawy, spowodowane m.in. małą aktywnością fizyczną, otyłością oraz długim czasem spędzonym przed telewizorem lub komputerem.

Usługami zdrowotnymi objęte zostaną w szczególności dzieci będące w trudnej sytuacji życiowej, np. z rodzin wielodzietnych, ubogich, dysfunkcyjnych lub pozbawione opieki rodzicielskiej.

Ograniczeniem w dostępie do opieki zdrowotnej jest m.in. niedostatecznie rozwinięta podstawowa

i ambulatoryjna opieka zdrowotna. Działania skierowane do POZ i AOS powinny zostać ukierunkowane m.in. na poprawę infrastruktury, kształcenie kadry medycznej oraz wyposażenie w sprzęt niezbędny do diagnostyki i rehabilitacji. Wg danych GUS z 2017 r. placówki świadczące ambulatoryjną opiekę zdrowotną (w tym POZ) nie są również wystarczająco przystosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami¹⁶¹.

Pandemia COVID-19 spotęgowała i tak już ogromne problemy ze zdrowiem psychicznym. W czasie pandemii wiele osób doświadczyło uczucia niepokoju, który jest spowodowany izolacją społeczną, obawą przed zakażeniem, a także utratą członków rodziny. Sytuacja epidemiczna i związane z nią obostrzenia narzucane na społeczeństwo, rzutują na zdrowie psychiczne, zarówno osób starszych, osób z niepełnosprawnościami, jak i dzieci. Mając na uwadze zasadę deinstytucjonalizacji, wsparcie skierowane zostanie m.in. na rozwój usług w Centrach Zdrowia Psychicznego.

Aby przeciwdziałać wykluczeniu społecznemu istotna jest poprawa dostępu do usług społecznych. Starzejące się społeczeństwo powoduje zwiększenie zapotrzebowania na świadczenia w zakresie opieki nad osobami potrzebującymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. Wsparcie tej opieki nastąpi poprzez rozwój form opieki medycznej w najbliższym otoczeniu osób starszych i zostanie ukierunkowane na rozwój działań zwiększających dostępność do opieki środowiskowej w miejscu zamieszkania. W przypadku konieczności wynikającej ze stanu zdrowia możliwe będzie wspieranie opieki długoterminowej i hospicyjnej. Podejmowane działania wpisują się w założenia *Europejskiego filaru praw socjalnych*: każdy ma prawo do przystępnych cenowo i dobrej jakości usług opieki długoterminowej, w szczególności opieki w domu i usług środowiskowych. Dla osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, które nie wymagają usług w zakresie całodobowej opieki, będą realizowane także działania sprzyjające usamodzielnianiu się oraz integracji ze środowiskiem, polegające np. na zwiększaniu dostępności do mieszkań wspomaganych i chronionych.

Zapewnienie lepszego dostępu do usług zdrowotnych i społecznych zwłaszcza dla osób starszych i z niepełnosprawnościami, w tym zamieszkujących tereny wiejskie, będzie możliwe dzięki rozwojowi m.in. usług świadczonych drogą elektroniczną (teleopieka, telemedycyna). W przypadku braku możliwości świadczenia usług tą drogą, osoby o ograniczonej mobilności będą mogły skorzystać z usług dowozu, w celu zapewnienia podstawowych potrzeb życiowych (tzw. door to door).

W regionie wspierane będzie również tworzenie Centrów Usług Społecznych (CUS) oraz rozwój dostarczanych przez nie usług społecznych. W ramach tych podmiotów realizowane będą działania mające na celu zaspokajanie potrzeb wspólnoty samorządowej, które

¹⁶¹ Raport „Podstawowa opieka zdrowotna w Polsce – diagnoza i projekty zmian”, Instytut Medycyny Wsi im. Witolda Chodźki w Lublinie, luty 2019 r., str. 53.

świadczone będą w formie niematerialnej bezpośrednio na rzecz osób, rodzin, grup społecznych, grup mieszkańców o określonych potrzebach lub ogółu mieszkańców.

Jednocześnie wszystkie opisane powyżej działania wpisują się w zalecenia Rady w sprawie krajowego programu reform Polski na 2019 r. w brzmieniu: *inwestycje w opiekę zdrowotną* oraz zalecenia Rady (...) na 2020 r. tj.: *poprawa dostępności, odporności i skuteczności systemu ochrony zdrowia*. Ponadto, zaplanowane inwestycje wpisują się w zalecenia KE określone jako wysoce priorytetowe w celu promowania aktywnego i zdrowego starzenia się, poprawy równego i szybkiego dostępu do wysokiej jakości, zrównoważonych, przystępnych cenowo usług oraz w celu poprawy dostępności, skuteczności i odporności systemu opieki zdrowotnej i opieki długoterminowej zgodnie z *Wytycznymi inwestycyjnymi dla Polski w zakresie finansowania polityki spójności na lata 2021-2027*¹⁶².

Planowane typy przedsięwzięć:

1. Działania w zakresie usług zdrowotnych, w tym m.in.:

- realizacja programów zdrowotnych dotyczących chorób będących istotnym problemem zdrowotnym regionu,
- dofinansowanie do leczenia niepłodności metodą in vitro i/lub realizacja programu zdrowotnego w zakresie leczenia niepłodności metoda in vitro,
- realizacja programów zdrowotnych w zakresie: opieki nad matką i dzieckiem, ochrony zdrowia psychicznego (m.in. rozwój usług w Centrach Zdrowia Psychicznego),
- realizacja usług zdrowotnych skierowanych do dzieci w tym z niepełnosprawnościami (m.in.: wczesna diagnoza niepełnosprawności, wczesne wspomaganie rozwoju dziecka, diagnoza chorób i zaburzeń psychicznych wieku rozwojowego, rewalidacja),
- realizacja programów zdrowotnych skierowanych do dzieci (m.in.: profilaktyka wad postawy, zapobieganie i leczenie wad rozwojowych u dzieci),
- realizacja zdeinstytucjonalizowanych form opieki nad osobami starszymi i z niepełnosprawnościami, w tym rehabilitacja oraz opieka długoterminowa i hospicyjna,
- inwestycje w infrastrukturę i wyposażenie POZ/AOS w celu poprawy ogólnej wydajności usług medycznych świadczonych w tych podmiotach (m.in. w zakresie dostępności dla osób z niepełnosprawnościami),
- wsparcie personelu/kadr systemu ochrony zdrowia poprzez m.in. system zachęt, podnoszenie kwalifikacji (kursy, szkolenia),
- wdrażanie teleopieki.

¹⁶² Dokument roboczy służb Komisji – Sprawozdanie krajowe – Polska 2019 (...), op. cit., s. 71

2. Działania w zakresie usług społecznych, w tym m.in.:
 - rozwój usług opiekuńczych nad osobami potrzebującymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu (w tym starszych i z niepełnosprawnościami) z uwzględnieniem deinstytucjonalizacji usług,
 - kompleksowe programy usług społecznych dla osób z niepełnosprawnościami powiązane z ich rehabilitacją zdrowotną oraz wsparciem psychologicznym i wytchnieniowym dla ich opiekunów,
 - usługi dowozu osób o ograniczonej mobilności m.in. w celu zapewnienia podstawowych potrzeb życiowych (door to door),
 - poprawa dostępu do mieszkań o charakterze wspomaganych/chronionych dla: osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu,
 - inwestycje w infrastrukturę i wyposażenie obiektów służących opiece nad osobami potrzebującymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu (np. domy pomocy społecznej, dzienne domy pomocy, mieszkania wspomagane, chronione),
 - podnoszenie kwalifikacji i kompetencji personelu / kadr działających w obszarze usług społecznych.
3. Wsparcie na rzecz tworzenia Centrów Usług Społecznych oraz rozwój dostarczanych przez nie usług społecznych.
4. Przeciwdziałanie ubóstwu energetycznemu poprzez wzmacnianie świadomości w zakresie konieczności oszczędnego korzystania z energii.

Główne grupy docelowe

- mieszkańcy regionu – w zakresie zapobiegania chorobom będącym istotnym problemem regionu, leczenia niepłodności oraz w zakresie zdrowia psychicznego,
- noworodki, dzieci i kobiety – w zakresie opieki nad matką i dzieckiem,
- dzieci (w tym z niepełnosprawnościami) – w zakresie m.in.: wczesnego wykrywania wad rozwojowych, rehabilitacji i profilaktyki wad postawy, profilaktyki zdrowia psychicznego,
- osoby zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym, w tym starsze i z niepełnosprawnościami,
- otoczenie osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym,
- personel / kadry systemu ochrony zdrowia,
- personel / kadry systemu pomocy społecznej.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Dyskryminacja zarówno bezpośrednia, jak i pośrednia ze względu na płeć, pochodzenie rasowe lub etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek, orientację oraz tożsamość seksualną, dotycząca osób uczestniczących w programach zdrowotnych, w tym dzieci i osób starszych oraz personelu/kadr POZ/AOS może skutkować stresem mniejszościowym, poczuciem alienacji, izolacją społeczną, brakiem akceptacji wśród współpracowników i społeczności oraz brakiem wsparcia społecznego. Konsekwencjami mogą być poczucie osamotnienia, depresja i lęki.

Planowane działania na rzecz zwalczania wszelkich form dyskryminacji oraz promowania równości szans:

- podnoszenie świadomości w zakresie równych praw i potrzeby tolerancji dla osób np. o odmiennej orientacji seksualnej, poprzez organizowanie działań promocyjnych i edukacyjnych (np. warsztatów i szkoleń),
- wsparcie inicjatyw mających na celu zwalczanie przestępstw, mowy nienawiści, przemocy i szkodliwych praktyk, w tym wobec osób LGBTIQ+,
- działania w obszarze ochrony zdrowia psychicznego (np. warsztaty, konsultacje dla osób doświadczających skutków dyskryminacji),
- usługi służące wczesnej diagnozie chorób i zaburzeń psychicznych w związku z negatywnymi skutkami dyskryminacji,
- usługi społeczne powiązane ze wsparciem psychologicznym,
- usługi społeczne realizowane w ramach Centrów Usług Społecznych (np. szkolenia, doradztwo),
- sformułowanie kryteriów wyboru projektów wskazujących na odmowę dofinansowania dla beneficjentów, którzy dopuścili się dyskryminacji, np. gmin przyjmujących uchwały o „strefach wolnych od LGBT”,
- stworzenie metodologii oceny kryterium wyboru projektów odnośnie zgodności z horyzontalną zasadą niedyskryminacji,
- zawarcie w umowach o dofinansowanie klauzuli zakazującej jakiegokolwiek dyskryminacji w korzystaniu ze wsparcia przez odbiorców ostatecznych,
- włączenie do Komitetu Monitorującego członków organizacji pozarządowych działających na rzecz osób LGBTIQ+ oraz reprezentantów mniejszości, w tym etnicznych,
- szkolenia dla pracowników IZ oraz beneficjentów.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Strategia rozwoju województwa opolskiego szczególnie znaczenie przypisuje obszarom strategicznej interwencji (OSI), tj. tym obszarom funkcjonalnym, które wymagają

ukierunkowanej interwencji publicznej lub rozwiązań regulacyjnych, stąd w regionie wyodrębniono 5 OSI: Subregion Aglomeracja Opolska, Subregion Brzeski, Subregion Kędzierzyńsko-Strzelecki, Subregion Północny, Subregion Południowy. W ramach celu szczegółowego część środków zostanie przekazana do ww. OSI regionalnych, tak aby jednostki samorządu terytorialnego mogły wspierać interwencje kluczowe dla danego obszaru, uwzględniając przy tym specyficzne problemy i potrzeby jego mieszkańców.

Istnieje możliwość preferencji dla mieszkańców obszarów strategicznej interwencji, tj. miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze oraz gmin zagrożonych trwałą marginalizacją, zidentyfikowanych na poziomie krajowym.

Wsparcie będzie realizowane na terenie całego województwa ze szczególnym uwzględnieniem obszarów zmarginalizowanych, takich jak obszary wiejskie, o słabym dostępie do usług publicznych, dzięki czemu nastąpi wyrównanie szans osób zamieszkujących tego typu terytoria.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Nie dotyczy.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Nie dotyczy.

2.5.8.2 (k) Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel (2029)
CP4	4.k	EFS+	słabiej rozwinięte	C9 P3	Liczba osób objętych programem polityki zdrowotnej	os.		
CP4	4.k	EFS+	słabiej	C9 P4	Liczba wdrożonych	szt.		

			rozwinęte		<i>programów polityki zdrowotnej istotnych z punktu widzenia potrzeb zdrowotnych regionu</i>			
CP4	4.k	EFS+	słabiej rozwinęte	C9 P1	<i>Liczba podmiotów leczniczych objętych w projekcie wsparciem w zakresie wdrażania standardu dostępności</i>	szt.		
CP4	4.k	EFS+	słabiej rozwinęte	C9 P2	<i>Liczba osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej w programie</i>	os.		

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów

Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
CP4	4.k	EFS+	słabiej rozwinęte	C9 R3	<i>Liczba wspartych miejsc świadczenia usług</i>	szt.					

					<i>w społeczności lokalnej, które rozszerzyły ofertę wsparcia lub podniosły jakość oferowanych usług</i>						
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

2.5.8.3 (k) Orientacyjny podział zasobów programu (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 4	EFS+	słabiej rozwinięte	(k)	158	55 157 777
				159	10 500 000
				161	7 800 000
Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 4	EFS+	słabiej rozwinięte	(k)	01	73 457 777

Tabela 3: Wymiar 6 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 4	EFS+	słabiej rozwinięte	(k)	-	-

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 4	EFS+	słabiej rozwinięte	(k)	05	7 345 778
				09	66 111 999

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Fundusz Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 4	EFS+	słabiej rozwinięte	(k)	02	29 383 111

2.5.9 (I) Cel szczegółowy

(I) Wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci

2.5.9.1 (I) Interwencje w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań:

Wykluczenie społeczne jest zjawiskiem wielowymiarowym i w praktyce oznacza niemożność uczestnictwa w życiu gospodarczym, politycznym jak i kulturowym, w wyniku braku dostępu do zasobów, dóbr i instytucji, ograniczenia praw społecznych oraz deprywacji potrzeb. Grupami społecznymi podatnymi na wykluczenie społeczne są m.in.: dzieci i młodzież ze środowisk zaniedbanych, dzieci wychowujące się poza rodziną, kobiety samotnie wychowujące dzieci, osoby uzależnione od substancji psychoaktywnych, osoby z niepełnosprawnościami i bezdomni.

Przyczyn wykluczenia społecznego można dopatrywać najczęściej w braku pracy, nałogach, ubóstwie, zaburzeniach psychicznych, braku akceptacji społecznej i podstawowych dóbr materialnych, w tym zwłaszcza mieszkania. Większość powodów wykluczenia społecznego ma swoje podłoże w środowisku rodzinnym. Rodzina może być fundamentem, podporą oraz źródłem pomocy. Tym samym, posiada ogromny potencjał w kwestii wspierania człowieka między innymi w walce z przyczynami wykluczenia społecznego. Jednak niejednokrotnie mając do czynienia z rodzinami dysfunkcyjnymi, patologicznymi, trudno jest przezwyciężyć pewne schematy, w tym np. problem dziedziczenia biedy i brak akceptacji społecznej.

Z uwagi na powyższe realizowane będą działania w zakresie usług społecznych skierowanych m.in. do rodzin przeżywających problemy opiekuńczo – wychowawcze oraz wsparcie pieczy zastępczej. W celu zapewnienia najlepszej formy opieki dla dzieci umieszczonych w tym systemie i urzeczywistnienia zasady deinstytucjonalizacji usług należy stworzyć nowe rodzinne domy dziecka. Istotne są także działania promujące i rozwijające rodzinną pieczę zastępczą, skutkujące wzrostem liczby rodzin chcących pełnić funkcję rodziny zastępczej, w tym tworzenie warunków do pozyskiwania tych rodzin oraz prowadzenie szkoleń na kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej i prowadzenia rodzinnych domów dziecka. Wszelkie działania dotyczące rodzin przeżywających problemy opiekuńczo – wychowawcze oraz dzieci pozbawionych opieki rodzicielskiej są zgodne z *Europejskim filarem praw socjalnych*, który podkreśla prawo dzieci do ochrony przed ubóstwem oraz do szczególnych środków służących zwiększeniu szans¹⁶³.

Opierając się na badaniach dotyczących osób bezdomnych można stwierdzić, że na przestrzeni ostatnich lat ich liczba nieznacznie spada zarówno na poziomie kraju jak i poszczególnych regionów

¹⁶³ Dokument wydany przez Parlament Europejski, Radę Unii Europejską i Komisję Europejską, s. 19

(w woj. opolskim spis bezdomnych z 2015 r. zidentyfikował 1 080 osób, w 2017 r. - 900, podczas gdy w 2019 - 849). W przypadku tej grupy wciąż jednak nie stosuje się skutecznych działań pozwalających przywrócić te osoby do społeczeństwa, tak aby były w stanie funkcjonować bez pomocy osób trzecich, a docelowo mogły znaleźć i utrzymać zatrudnienie. Równie trudną do zdefiniowania i zdiagnozowania potrzeb grupą są osoby zagrożone bezdomnością, w tym np. osoby zagrożone przemocą, opuszczające pieczę zastępczą lub zakłady karne. Osoby bezdomne i zagrożone bezdomności to grupa, która doświadcza jednej z najbardziej skrajnych i brutalnych form wykluczenia społecznego stąd ważne jest, aby wsparcie jej oferowane było kompleksowe i zindywidualizowane. Zakłada się, że będzie ono dotyczyć szeregu sfer, począwszy od społecznej, psychologicznej i zawodowej a skończywszy na zdrowotnej, socjalno-bytowej i mieszkaniowej¹⁶⁴ oraz angażować szerokie grono interesariuszy, w tym jednostki samorządu terytorialnego, podmioty ekonomii społecznej, przedsiębiorców oraz samych bezdomnych i osoby, które już osiągnęły samodzielność życiową.

Działania dotyczące osób bezdomnych stanowią jeden z pryncypiów *Europejskiego filaru praw socjalnych*, zwłaszcza w kontekście zapewnienia tej grupie dostępu do pomocy mieszkaniowej dobrej jakości oraz integracji społecznej¹⁶⁵.

Planowane typy przedsięwzięć:

1. Działania w zakresie wsparcia rodziny i pieczy zastępczej, w tym m.in.:
 - wsparcie rodzin przeżywających problemy opiekuńczo – wychowawcze,
 - kompleksowa integracja dzieci i młodzieży wymagającej resocjalizacji i reintegracji,
 - wsparcie pieczy zastępczej, w tym wsparcie procesu deinstytucjonalizacji poprzez tworzenie jej rodzinnych form,
 - poprawa dostępu do mieszkań o charakterze wspomaganym/chronionym dla osób opuszczających pieczę zastępczą.
2. Działania na rzecz zapewnienia osobom zagrożonym ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym zwłaszcza dzieciom dostępu do dóbr kultury / wzmacnianie uczestnictwa w kulturze (w tym aktywności kulturotwórcze, kreatywne), a także dostępu do ciekawych form spędzania wolnego czasu i rekreacji.
3. Działania na rzecz osób bezdomnych, zagrożonych bezdomnością i/lub innych osób doświadczających wykluczenia społecznego, (np. osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych), w tym m.in.: terapia uzależnień, streetworking, praca socjalna, usługi zdrowotne, mieszkania wspomagane/chronione, program Najpierw Mieszkanie.

¹⁶⁴ *Model Gminny standard wychodzenia z bezdomności* pod redakcją R.Stenka, P.Olech, Ł.Browarzyk. Gdańsk 2014, s.24

¹⁶⁵ Dokument wydany przez Parlament Europejski, Radę Unii Europejską i Komisję Europejską, s. 21

4. Podnoszenie kwalifikacji i kompetencji personelu / kadr działających w obszarze pomocy społecznej i innych obszarach związanych z działaniami wskazanymi powyżej.
5. Przeciwdziałanie ubóstwu energetycznemu poprzez wzmacnianie świadomości w zakresie konieczności oszczędnego korzystania z energii.

Główne grupy docelowe

- osoby zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym (nie określone w innych celach szczegółowych) np. uzależnione od substancji psychoaktywnych,
- otoczenie osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym,
- osoby sprawujące pieczę zastępczą, kandydaci do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka,
- dzieci, młodzież i młodzi dorośli przebywający w instytucjonalnej pieczy zastępczej i innych placówkach całodobowych o charakterze długoterminowym,
- młodzież opuszczająca pieczę zastępczą i inne placówki całodobowe o charakterze długoterminowym,
- rodziny wychowujące dzieci, przeżywające problemy opiekuńczo – wychowawcze,
- osoby potrzebujące interwencji kryzysowej i ich otoczenie,
- ofiary przemocy, w tym przemocy w rodzinie i ich otoczenie,
- osoby w kryzysie bezdomności i zagrożone wykluczeniem mieszkaniowym i ich otoczenie,
- personel / kadry systemu pomocy społecznej, a także kadry m.in. świadczące usługi dla ofiar przemocy, osób w kryzysie bezdomności, a także usługi interwencji kryzysowej.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Dyskryminacja zarówno bezpośrednia, jak i pośrednia ze względu na płeć, pochodzenie rasowe lub etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek, orientację oraz tożsamość seksualną, dotycząca osób uczestniczących w programach zdrowotnych, w tym dzieci i osób starszych oraz personelu/kadr POZ/AOS może skutkować stresem mniejszościowym, poczuciem alienacji, izolacją społeczną, brakiem akceptacji wśród współpracowników i społeczności oraz brakiem wsparcia społecznego. Konsekwencjami mogą być poczucie osamotnienia, depresja i lęki.

Planowane działania na rzecz zwalczania wszelkich form dyskryminacji oraz promowania równości szans:

- podnoszenie świadomości w zakresie równych praw i potrzeby tolerancji dla osób np.

o odmiennej orientacji seksualnej, poprzez organizowanie działań promocyjnych i edukacyjnych (np. warsztatów i szkoleń),

- wsparcie inicjatyw mających na celu zwalczanie przestępstw, mowy nienawiści, przemocy i szkodliwych praktyk, w tym wobec osób LGBTIQ+,
- usługi społeczne powiązane ze wsparciem psychologicznym,
- wsparcie rodzin przeżywających problemy opiekuńczo – wychowawcze w związku ze skutkami dyskryminacji ich dziecka,
- wsparcie osób przebywających w pieczy zastępczej oraz osób będących w kryzysie bezdomności w przypadku wystąpienia jakichkolwiek przejawów niedyskryminacji,
- sformułowanie kryteriów wyboru projektów wskazujących na odmowę dofinansowania dla beneficjentów, którzy dopuścili się dyskryminacji, np. gmin przyjmujących uchwały o „strefach wolnych od LGBT”,
- stworzenie metodologii oceny kryterium wyboru projektów odnośnie zgodności z horyzontalną zasadą niedyskryminacji,
- zawarcie w umowach o dofinansowanie klauzuli zakazującej jakiegokolwiek dyskryminacji w korzystaniu ze wsparcia przez odbiorców ostatecznych,
- włączenie do Komitetu Monitorującego członków organizacji pozarządowych działających na rzecz osób LGBTIQ+ oraz reprezentantów mniejszości, w tym etnicznych,
- szkolenia dla pracowników IZ oraz beneficjentów.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Strategia rozwoju województwa opolskiego szczególne znaczenie przypisuje obszarom strategicznej interwencji (OSI), tj. tym obszarom funkcjonalnym, które wymagają ukierunkowanej interwencji publicznej lub rozwiązań regulacyjnych, stąd w regionie wyodrębniono 5 OSI: Subregion Aglomeracja Opolska, Subregion Brzeski, Subregion Kędzierzyńsko-Strzelecki, Subregion Północny, Subregion Południowy. W ramach celu szczegółowego część środków zostanie przekazana do ww. OSI regionalnych, tak aby jednostki samorządu terytorialnego mogły wspierać interwencje kluczowe dla danego obszaru, uwzględniając przy tym specyficzne problemy i potrzeby jego mieszkańców.

Istnieje możliwość preferencji dla mieszkańców obszarów strategicznej interwencji, tj. miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze oraz gmin zagrożonych trwałą marginalizacją, zidentyfikowanych na poziomie krajowym.

Ponadto wsparcie zostanie ukierunkowane na inne tereny o słabym dostępie do usług publicznych takie jak obszary wiejskie, dzięki czemu nastąpi wyrównanie szans osób zamieszkujących tego typu terytoria.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Nie dotyczy.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Nie dotyczy.

2.5.9.2 (I) Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel (2029)
CP4	4.1	EF5+	słabiej rozwinięte	C9 P2	Liczba osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej w programie	os.		

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów											
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
CP4	4.1	EF5+	słabiej rozwinięte	C9 R3	Liczba wspartych	szt.					

				<i>miejsc świadczenia usług w społeczności lokalnej, które rozszerzyły ofertę wsparcia lub podniosły jakość oferowanych usług</i>						
--	--	--	--	---	--	--	--	--	--	--

2.5.9.3 (I) Orientacyjny podział zasobów programu (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 4	EFS+	słabiej rozwinięte	(I)	159	10 000 000
				163	4 000 000
Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 4	EFS+	słabiej rozwinięte	(I)	01	14 000 000

Tabela 3: Wymiar 6 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 4	EFS+	słabiej rozwinięte	(I)	-	-

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 4	EFS+	słabiej rozwinięte	(I)	05	1 800 000
				06	9 600 000
				09	2 600 000

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Fundusz Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 4	EFS+	słabiej rozwinięte	(I)	02	5 600 000

2.5.9 (ii) EFRR Cel szczegółowy

(ii) Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępczej infrastruktury, w tym poprzez w zakresie wspierania odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online.

2.5.9.1 (ii) Interwencje w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań

Kluczowe znaczenie dla rozwoju woj. opolskiego w obszarze edukacji mają m.in. następujące zjawiska: malejąca liczba ludności województwa, nasilone migracje krajowe i zagraniczne, w tym migracje edukacyjne, starzenie się społeczeństwa, spadek rangi Opola jako ośrodka akademickiego, niski poziom uczestnictwa w edukacji ustawicznej i niższa, niż w innych województwach, dostępność infrastruktury informatycznej dla celów edukacyjnych¹⁶⁶.

W tej sytuacji konieczne staje się podejmowanie działań na rzecz wzmocnienia infrastruktury edukacyjnej w regionie. Ważne w tym kontekście jest zwłaszcza wsparcie jakości systemu edukacji ogólnej szkół ponadpodstawowych, kształcenia zawodowego oraz ustawicznego, na którą wpływ ma m.in. dostęp do nowoczesnej bazy lokalowej oraz dydaktycznej. Wiele placówek oświatowych Opolszczyzny odbiega bowiem od wymaganych standardów.

Istotne jest wzmocnienie infrastruktury w zakresie stosowania narzędzi TIK w procesie edukacji. Pandemia COVID-19 uwidoczniła potrzeby regionu w zakresie np. dostępu do szerokopasmowych łączy internetowych. W związku z powyższym należy dążyć do poprawy

¹⁶⁶ Państwowy Instytut Naukowy – Instytut Śląski w Opolu, „Sondaż” Olgierd Gwiżdż, *Analiza powiązań społeczno-gospodarczych i przestrzennych zachodzących w województwie opolskim oraz prognoza wskaźników dla nich istotnych w perspektywie do 2030 roku*, Opole 2018, s. 15-16.

infrastruktury edukacyjnej, w tym niezbędnej do prowadzenia zdalnych form edukacji (m.in. zwiększanie zasięgu sieci LTE oraz sieci światłowodowych w regionie)¹⁶⁷.

Realizacja edukacji włączającej w Polsce w obecnych realiach jest utrudniona z powodu m.in. nieprzygotowania szkół (np. architektonicznego czy pod względem wyposażenia)¹⁶⁸.

Kluczowym wyzwaniem dla edukacji włączającej w regionie jest zatem stworzenie odpowiednich warunków do nauki dla dzieci ze specjalnymi potrzebami. Przykładowo osoby z niepełnosprawnościami potrzebują kompleksowego wsparcia w procesie edukacji podczas całego jej okresu, w różnych formach – m.in. przez zapewnienie odpowiedniego sprzętu niwelującego ograniczenia sprawności, likwidację barier architektonicznych, np. wykonanie podjazdu do budynku, zainstalowanie windy, oraz technicznych, np. odpowiednio oznaczone schody wewnątrz budynku (kontrastowy kolor, inna faktura) czy wyposażenie windy w urządzenia informujące o pozycji windy, sygnalizację dźwiękową lub syntezy mowy, lub też umożliwiające odczyt w piśmie Braille'a.

W kontekście wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży istotne są inwestycje w infrastrukturę w miejscach zamieszkania uczniów, z których dojazd do najbliższych placówek jest utrudniony, m.in. z obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją, w tym dla uczniów z obszarów wiejskich oraz z niepełnosprawnościami. Z uwagi na wzrost liczby dzieci z orzeczeniami o niepełnosprawności konieczne jest podjęcie działań, dzięki którym kształcenie tych dzieci będzie prowadzone w placówkach ogólnodostępnych, a nie specjalnych.

Wyzwaniem dla regionu jest także jakość i atrakcyjność szkolnictwa branżowego. Wymaga ono szczególnego wsparcia, ponieważ jest tym obszarem edukacji, który obok szkolnictwa wyższego ma największy wpływ na przygotowanie nowoczesnych kadr dla polskiego przemysłu¹⁶⁹. W regionie w dalszym ciągu odnotowuje się potrzeby dotyczące wzmocnienia i unowocześnienia bazy dydaktycznej w zakresie szkolnictwa zawodowego, które będzie uwzględniało najnowsze trendy technologiczne. Zdobyte umiejętności szybko ulegają dezaktualizacji, stąd niezwykle istotne staje się uczenie przez praktykę. Z prowadzonych analiz wynika, że w większości szkół zajęcia praktyczne może odbywać mniej niż połowa uczniów¹⁷⁰. Wyniki badania ewaluacyjnego wskazują również na potrzebę wsparcia centrów kształcenia zawodowego i ustawicznego poprzez modernizację zaplecza warsztatowego.

¹⁶⁷ *Analiza w zakresie interwencji edukacyjnych określonych w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Opolskiego 2021-2027*, Kamil Minkner, Adam Drosik, Bartosz Maziarz, Opole 2020, s. 28.

¹⁶⁸ *Badanie potrzeb osób niepełnosprawnych. Raport końcowy*, PFRON, Warszawa 2017 r., s. 170.

¹⁶⁹ *Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030*, MRPiT, Warszawa 2020, s. 22.

¹⁷⁰ *Ewaluacja działań podejmowanych na rzecz edukacji w ramach EFS i EFRR w województwie opolskim. Raport końcowy*, Warszawa, 2017, s. 172-238.

Tego typu formuła zapewni kompleksowe rozwiązanie problemów w zakresie infrastruktury kształcenia zawodowego¹⁷¹.

Kontynuacja działań mających na celu wzmocnienie i unowocześnienie infrastruktury szkoleniowej w regionie umożliwi szkołom tworzenie warunków zbliżonych do rzeczywistego środowiska pracy. Widoczne jest zapotrzebowanie na wyposażenie szkół lub placówek kształcenia zawodowego w pomoce dydaktyczne oraz narzędzia TIK, w tym zapewnienie odpowiedniej infrastruktury sieciowo-usługowej.

W zakresie szkolnictwa zawodowego preferowane będą projekty z uwzględnieniem branż mających strategiczne znaczenie dla rozwoju gospodarki na poziomie krajowym i regionalnym, zgodnie ze zidentyfikowanymi regionalnymi specjalizacjami inteligentnymi.

Kształcenie ustawiczne nadal pozostaje w regionie niedocenianą formą procesu edukacyjnego. Konieczne jest zwiększenie uczestnictwa i jakości kształcenia ustawicznego w latach 2021-2027, osiągnęte również poprzez modernizację oraz doposażenie placówek kształcenia ustawicznego.

Zgodnie z CSR na 2019 r. jednym z czynników, który może mieć w przyszłości decydujący wpływ na perspektywy wzrostu gospodarczego jest dobry system kształcenia i szkolenia przez całe życie. Podnoszenie i nabywanie nowych umiejętności i kwalifikacji na szybko zmieniającym się rynku pracy ma kluczowe znaczenie dla zwiększenia zarówno aktywności ludności, jak i zdolności gospodarki do innowacji¹⁷². Zgodnie z CSR na 2020 r., aby nie pogłębiać nierówności, niezwykle istotne jest zapewnienie wszystkim osobom uczącym się, zwłaszcza tym, które pochodzą ze środowisk o niekorzystnej sytuacji, dostępu do nauczania na odległość¹⁷³.

Planowane w regionie działania z zakresu infrastruktury edukacyjnej odpowiadają wytycznym Komisji Europejskiej wynikającym z Aneksu D *Sprawozdania krajowego – Polska 2019* odnoszącym się do równego dostępu do kształcenia i szkolenia na wszystkich poziomach, podniesienia jakości edukacji oraz jej większego powiązania z rynkiem pracy oraz *Zaleceniu Rady UE z 2019 r.*, które dotyczy poprawy dostępu do opieki nad dziećmi. Ponadto działania te są zgodne z *Europejskim filarem praw socjalnych w zakresie zasady Kształcenie, szkolenie i uczenie się przez całe życie*, która wskazuje, że każda osoba ma prawo do edukacji włączającej, charakteryzującej się dobrą jakością szkoleń i uczenia się przez całe życie oraz zasady *Równość szans*, mówiącej o tym, że każdy ma prawo do równego traktowania i równych szans w dziedzinie m.in. edukacji. Jednocześnie podejmowane działania w ramach cs (ii) będą komplementarne ze wsparciem podejmowanym ze środków EFS+.

¹⁷¹ *Analiza w zakresie interwencji Edukacyjnych określonych w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Opolskiego 2021-2027*, Kamil Minkner, Adam Drosik, Bartosz Maziarz, Opole 2020, s. 28.

¹⁷² *Zalecenie Rady w sprawie krajowego programu reform Polski na 2019 r. (...)*, op. cit., s. 4-5.

¹⁷³ *Zalecenie Rady w sprawie krajowego programu reform Polski na 2020 r. (...)*, op. cit., s. 6.

Planowane typy przedsięwzięć, w tym m.in.:

- inwestycje w infrastrukturę szkół ponadpodstawowych oraz placówek kształcenia ogólnego, zawodowego i ustawicznego wraz z niezbędnym wyposażeniem, w tym przystosowanie do potrzeb osób z niepełnosprawnościami,
- inwestycje w infrastrukturę dydaktyczną i wyposażenie w nowoczesny sprzęt IT i ICT wraz ze wsparciem infrastruktury sieci teleinformatycznej, w tym przystosowanie do potrzeb osób z niepełnosprawnościami,
- inwestycje w infrastrukturę edukacyjną i szkoleniową szkół oraz centrów i placówek prowadzących kształcenie zawodowe i ustawiczne,
- wsparcie mobilności edukacyjnej uczniów poprzez inwestycje w infrastrukturę zapewniającą opiekę, tj. m.in. bursy i internaty, stołówki.

Główne grupy docelowe

- podmioty działające w obszarze edukacji ogólnej,
- podmioty działające w obszarze kształcenia zawodowego i ustawicznego.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Dyskryminacja zarówno bezpośrednia, jak i pośrednia ze względu na płeć, pochodzenie rasowe lub etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek, orientację oraz tożsamość seksualną, może skutkować stresem mniejszościowym, poczuciem alienacji, izolacją społeczną, brakiem akceptacji wśród współpracowników i społeczności oraz brakiem wsparcia społecznego. Konsekwencjami mogą być poczucie osamotnienia, depresja i lęki.

Planowane działania na rzecz zwalczania wszelkich form dyskryminacji oraz promowania równości szans:

- wsparcie mobilności edukacyjnej uczniów poprzez budowę, adaptację, remont infrastruktury zapewniającej opiekę, tj. m.in. bursy i internaty, stołówki,
- sformułowanie kryteriów wyboru projektów wskazujących na odmowę dofinansowania dla beneficjentów, którzy dopuścili się dyskryminacji, np. gmin przyjmujących uchwały o „strefach wolnych od LGBT”,
- stworzenie metodologii oceny kryterium wyboru projektów odnośnie zgodności z horyzontalną zasadą niedyskryminacji,
- zawarcie w umowach o dofinansowanie klauzuli zakazującej jakiegokolwiek dyskryminacji w korzystaniu ze wsparcia przez odbiorców ostatecznych,
- włączenie do Komitetu Monitorującego członków organizacji pozarządowych działających na rzecz osób LGBTIQ+ oraz reprezentantów mniejszości, w tym etnicznych.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych:

Wsparcie będzie realizowane na terenie całego województwa ze szczególnym uwzględnieniem obszarów zmarginalizowanych, takich jak obszary wiejskie, o słabym dostępie do usług publicznych, dzięki czemu nastąpi wyrównanie szans osób zamieszkujących tego typu terytoria.

Istnieje możliwość preferencji dla mieszkańców obszarów strategicznej interwencji, tj. miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze oraz gmin zagrożonych trwałą marginalizacją, zidentyfikowanych na poziomie krajowym.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Nie dotyczy.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach cs (ii) nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych. Edukacja w Polsce jest przede wszystkim finansowana ze środków publicznych, zadania z nią związane co do zasady nie są prowadzone dla zysku i nie mają charakteru zadań samofinansujących się. Szacuje się, że udział środków publicznych sięga około 89% w przypadku oświaty i około 81-82% w przypadku szkół wyższych oraz wczesnej opieki i edukacji¹⁷⁴. System oświaty realizuje zadania, niezależnie od statusu społecznego i miejsca zamieszkania uczniów, poprzez rozpoznanie potrzeb i predyspozycji, a następnie zapewnienie adekwatnego ich rozwoju, a szkoła powinna zapewnić każdemu uczniowi warunki niezbędne do jego rozwoju i przygotować do wypełnienia obowiązków rodzinnych i obywatelskich. Dlatego też źródłem sfinansowania koniecznych wydatków inwestycyjnych w tych obszarze edukacji powinny być bezzwrotne środki publiczne.

2.5.9.2 (ii) Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel (2029)

¹⁷⁴ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/funding-education-56_pl, 29.01.2021 r.

CP4	4.ii	EFRR	słabiej rozwinięte		Liczba wspartych szkół	szt.		
-----	------	------	--------------------	--	------------------------	------	--	--

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów

Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
CP4	4.ii	EFRR	słabiej rozwinięte	RCR 71	Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych placówek oświatowych	Użytkownicy/rok					

2.5.9.3 (ii) Orientacyjny podział zasobów programu (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 4	EFRR	słabiej rozwinięte	(ii)	122	1 800 000
				124	4 200 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 4	EFRR	słabiej rozwinięte	(ii)	01	6 000 000

Tabela 3: Wymiar 6 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 4	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	-

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 4	EFRR	słabiej rozwinięte	(ii)	05	600 000
				09	5 400 000

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Fundusz Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 4	EFRR	słabiej rozwinięte	(ii)	02	2 400 000

2.5.10 (iii) EFRR Cel szczegółowy

(iii) Wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne

2.5.10.1 (iii) Interwencje w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań

Zmiany zachodzące w strukturze populacji regionu, w tym zwłaszcza postępujące starzenie się społeczeństwa wymuszają intensyfikację działań w zakresie zwiększenia zarówno dostępu do usług społecznych, jak i niezbędnej infrastruktury zapewniającej efektywną ich realizację. Jednocześnie należy dążyć do zmiany w podejściu do zapewnienia opieki osobom starszym i z niepełnosprawnościami, tak aby w jak największej mierze świadczona ona była w społeczności lokalnej, ze stopniowym ograniczeniem opieki instytucjonalnej. Jest to niezbędne biorąc pod uwagę, iż, podobnie jak w poprzednich latach, woj. opolskie utrzymuje pierwszą pozycję w Polsce po względem liczby miejsc w zakładach stacjonarnych pomocy społecznej, w tym głównie w domach pomocy społecznej, w relacji do liczby mieszkańców. Region wyróżnia także najwyższy w kraju wskaźnik liczby miejsc w domach społecznych dla osób niepełnosprawnych intelektualnie oraz przewlekle chorych psychicznie¹⁷⁵. W tym przypadku działania z zakresu deinstytucjonalizacji usług społecznych muszą być komplementarne z odpowiednimi zmianami w obszarze ochrony zdrowia.

Alternatywą dla opieki świadczonej w domach pomocy społecznej mogą być dzienne domy pomocy społecznej, dzienne domy pobytu, rodzinne domy pomocy oraz mieszkania chronione i wspomagane. Pomimo wzrostu miejsc powstałych w ramach dziennych domów pomocy i mieszkań chronionych w perspektywie finansowej 2014-2020 (np. w stosunku do 2015 r. w 2019 r. liczba miejsc w dziennych domach pomocy wzrosła o 155, a w mieszkaniach chronionych o 85) zapotrzebowanie na usługi świadczone w tych podmiotach jest ogromne, zwłaszcza patrząc przez pryzmat liczby osób przebywających

¹⁷⁵ Ocena zasobów pomocy społecznej (...), op. cit., s. 84 - 85.

w domach pomocy społecznej (pomimo rosnących nakładów na usługi świadczone w lokalnej społeczności liczba pensjonariuszy tych placówek nie spada - w 2019 r. były to 3 082 osoby). Warto w tym miejscu nadmienić, że na Opolszczyźnie nie funkcjonuje ani jeden rodzinny dom pomocy społecznej.

Osoby z niepełnosprawnościami zdolne do pracy powinny być aktywizowane w oparciu o dopasowane do ich potrzeb programy reintegracji społeczno-zawodowej realizowane np. w ramach warsztatów terapii zajęciowej oraz zakładów aktywności zawodowej. Pierwsze należy obecnie uznać za najbardziej dostępną i cieszącą się dużym zainteresowaniem formę rehabilitacji społeczno-zawodowej osób z niepełnosprawnościami, dzięki której nabywają one niezbędne kompetencje społeczne. Zakłady aktywności zawodowej są natomiast podmiotami bezpośrednio przygotowującymi osoby z niepełnosprawnościami do zatrudnienia na chronionym rynku pracy, wyposażając je w konkretne kwalifikacje zawodowe.

W regionie wciąż niezadawalająca jest liczba miejsc w ramach ww. podmiotów, a barierami w tym przypadku jest zarówno ich liczba, jak i niedoinwestowanie funkcjonujących w regionie placówek. W ostatnich dwóch latach w woj. opolskim powstały 3 nowe zakłady aktywności zawodowej i tym samym ich liczba w regionie to 5 placówek, podczas gdy docelowo dostęp do tych placówek powinien być zapewniony w każdym powiecie. Wsparcie podmiotów zapewniających integrację społeczno-zawodową osób z niepełnosprawnościami jest także spójne z *Europejskim filarem praw socjalnych* w kontekście konieczności zapewnienia tej grupie środowiska pracy dostosowanego do ich potrzeb.

Centra usług społecznych (CUS) to nowa jednostka organizacyjna gminy i nowa instytucja lokalnej polityki społecznej, która ma służyć rozwojowi i integracji usług społecznych organizowanych i świadczonych na poziomie lokalnym. Docelowo CUS-y mają stanowić miejsca, w których nastąpi pełna koordynacja usług społecznych w jednym miejscu, z myślą o wszystkich mieszkańcach gminy. Centra usług społecznych mają być także źródłem kompletnych informacji o usługach społecznych oraz miejscem, w którym każdy mieszkaniec, bez względu na dochód i sytuację społeczną, otrzyma wsparcie w sposób zindywidualizowany (usługi „szyte na miarę”). Tym samym, komplementarnie do działań podejmowanych w ramach EFS+, środki ukierunkowane zostaną na inwestycje niezbędne do utworzenia tego typu podmiotów. Podczas realizacji przedsięwzięć w tym zakresie wykorzystaną zostaną doświadczenia z realizacji pilotażowych projektów w ramach konkursu na wsparcie CUS-ów z Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020.

Zgodnie z Europejskim filarem praw socjalnych dzieci mają prawo do ochrony przed ubóstwem oraz do szczególnych środków służących zwiększeniu równości szans. Dlatego też tak istotne będzie kontynuowanie wsparcia ukierunkowanego na potrzeby dzieci z rodzin przeżywających trudności wychowawcze i dysfunkcyjnych, a także dzieci pozbawionych opieki rodzicielskich. Wsparcie to nierzadko wymaga inwestycji w infrastrukturę zapewniającą efektywną realizację usług społecznych skierowanych do najmłodszych członków naszego społeczeństwa. Jest to o tyle istotne, iż obecnie w regionie, w placówkach

opiekuńczo-wychowawczych, a więc pieczy instytucjonalnej, przebywa ok. 500 dzieci (w 2019 r. tą formą opieki objętych było 510 dzieci)¹⁷⁶. Ogromne potrzeby identyfikuje się również w przypadku młodzieży opuszczającej pieczę zastępczą, która często nie otrzymuje wystarczającej pomocy na usamodzielnienie się i tym samym jest zagrożona np. bezdomnością. W ramach cs (iii) proponuje się realizację inwestycji w mieszkania chronione / wspomagane stanowiące przynajmniej częściową odpowiedź na zidentyfikowane problemy (przykładowo w regionie w 2019 r. pieczę zastępczą oraz inne ośrodki wsparcia, o których mowa w art. 88 ust. 1 ustawy *o pomocy społecznej* opuściło 179 osób, podczas, gdy w województwie funkcjonowało tylko 40 miejsc w mieszkaniach chronionych przeznaczonych dla tej grupy¹⁷⁷).

Zgodnie z wynikami międzynarodowego projektu HOME-EU, w których wziął udział m.in. Uniwersytet Opolski: programy Housing First (Najpierw mieszkanie) są bardziej skuteczne w skracaniu czasu pobytu w bezdomności, niż tradycyjne usługi „schodkowe”¹⁷⁸. Przyczyniają się one również do zmniejszenia objawów psychicznych u osób bezdomnych oraz zwiększenia ich integracji społecznej. Mając na uwadze powyższe, a także postulat Europejskiego filaru praw socjalnych zapewnienia osobom potrzebującym dostępu do mieszkań socjalnych lub pomocy mieszkaniowej dobrej jakości, zakłada się realizację tego rodzaju inwestycji w ramach cs (iii).

Planowane typy przedsięwzięć, w tym m.in.:

- inwestycje w infrastrukturę i wyposażenie podmiotów świadczących usługi społeczne dla osób starszych i z niepełnosprawnościami (dzienne domy pomocy społecznej, dzienne domy pobytu, rodzinne domy pomocy, mieszkania chronione i wspomagane),
- inwestycje w infrastrukturę społeczną powiązaną z procesem integracji społeczno-zawodowej, w tym m.in. warsztatów terapii zajęciowej oraz zakładów aktywności zawodowej,
- inwestycje w infrastrukturę i wyposażenie centrów usług społecznych,
- dostosowanie infrastruktury placówek całodobowych o charakterze długoterminowym do realizacji nowych usług o charakterze dziennym i środowiskowy,

¹⁷⁶ Ocena zasobów pomocy społecznej (...), op. cit., s. 79.

¹⁷⁷ Tamże, s. 82 i 94.

¹⁷⁸ Model wsparcia drabinkowy, inaczej linearny to podejście do rozwiązywania bezdomności, w którym możliwość stopniowego podwyższania standardu mieszkaniowego – od noclegowni przez schronisko i mieszkanie wspierane/przejściowe – jest filarem systemu mającego motywować do wychodzenia z bezdomności i doprowadzić ostatecznie do jej zakończenia. Badania prowadzone na całym świecie dowodzą, że podejście drabinkowe się nie sprawdza, stąd przechodzenie do efektywniejszego modelu opartego na mieszkaniach.

- inwestycje w infrastrukturę szkół przysposabiających do pracy,
- inwestycje w infrastrukturę i wyposażenie podmiotów świadczących rodzicielstwo zastępcze zawodowe, w tym rodzinnych domów dziecka,
- inwestycje w mieszkania chronione/wspomagane dla młodzieży opuszczającej rodzinę zastępczą, placówki opiekuńczo-wychowawcze, młodzieżowe ośrodki wychowawcze, zakłady dla nieletnich,
- przekształcenie ośrodków wsparcia dla osób w kryzysie bezdomności oraz innych osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym w zasób mieszkaniowy,
- inwestycje w lokale w ramach najmu socjalnego przeznaczone zwłaszcza dla osób bezdomnych, rodzin w kryzysie (objętych interwencją kryzysową) oraz osób ze społeczności romskiej,
- inne inwestycje w infrastrukturę dla grup w niekorzystnej sytuacji.

Główne grupy docelowe

- osoby zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym i otoczenie osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, w tym zwłaszcza:
 - dzieci z rodzin przeżywających trudności wychowawcze i pozbawione opieki rodzicielskiej,
 - osoby opuszczające pieczę zastępczą,
 - rodziny objęte interwencją kryzysową,
 - osoby potrzebujące wsparcia w codziennym funkcjonowaniu,
 - osoby bezdomne i zagrożone bezdomnością,
 - osoby uzależnione od substancji psychoaktywnych.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Dyskryminacja zarówno bezpośrednia, jak i pośrednia ze względu na płeć, pochodzenie rasowe lub etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek, orientację oraz tożsamość seksualną, może skutkować stresem mniejszościowym, poczuciem alienacji, izolacją społeczną, brakiem akceptacji wśród współpracowników i społeczności oraz brakiem wsparcia społecznego. Konsekwencjami mogą być poczucie osamotnienia, depresja i lęki.

Planowane działania na rzecz zwalczania wszelkich form dyskryminacji oraz promowania równości szans:

- inwestycje w mieszkalnictwo socjalne przeznaczone zwłaszcza dla rodzin w kryzysie (objętych interwencją kryzysową), ofiar przemocy (w tym dyskryminacji ze względu na orientację seksualną) oraz osób ze społeczności romskiej,

- sformułowanie kryteriów wyboru projektów wskazujących na odmowę dofinansowania dla beneficjentów, którzy dopuścili się dyskryminacji, np. gmin przyjmujących uchwały o „strefach wolnych od LGBT”,
- stworzenie metodologii oceny kryterium wyboru projektów odnośnie zgodności z horyzontalną zasadą niedyskryminacji,
- zawarcie w umowach o dofinansowanie klauzuli zakazującej jakiegokolwiek dyskryminacji w korzystaniu ze wsparcia przez odbiorców ostatecznych,
- włączenie do Komitetu Monitorującego członków organizacji pozarządowych działających na rzecz osób LGBTIQ+ oraz reprezentantów mniejszości, w tym etnicznych.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Strategia rozwoju województwa opolskiego szczególne znaczenie przypisuje obszarom strategicznej interwencji (OSI), tj. tym obszarom funkcjonalnym, które wymagają ukierunkowanej interwencji publicznej lub rozwiązań regulacyjnych, stąd w regionie wyodrębniono 5 OSI: Subregion Aglomeracja Opolska, Subregion Brzeski, Subregion Kędzierzyńsko-Strzelecki, Subregion Północny, Subregion Południowy. W ramach celu szczegółowego część środków zostanie przekazane do ww. OSI regionalnych, tak aby jednostki samorządu terytorialnego mogły wspierać interwencje kluczowe dla danego obszaru, uwzględniając przy tym specyficzne problemy i potrzeby jego mieszkańców.

Istnieje możliwość preferencji dla mieszkańców obszarów strategicznej interwencji, tj. miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze oraz gmin zagrożonych trwałą marginalizacją, zidentyfikowanych na poziomie krajowym.

Ponadto wsparcie zostanie ukierunkowane na inne tereny o słabym dostępie do usług publicznych takie jak obszary wiejskie, dzięki czemu nastąpi wyrównanie szans osób zamieszkujących tego typu terytoria.

Przedsięwzięcia międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe:

Nie dotyczy.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych:

W ramach cs (iii) nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych.

Planowane przedsięwzięcia dotyczą infrastruktury przeznaczonej dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym m.in. osób starszych, z niepełnosprawnościami, dzieci w pieczy zastępczej i osób bezdomnych. Beneficjentami w tym przypadku będą przede wszystkim JST i organizacje pozarządowe. Nie będą to przedsięwzięcia prowadzone dla zysku, samofinansujące się.

2.5.10.2 (iii) Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel (2029)
CP4	4.iii	EFRR	<i>słabiej rozwinięte</i>	RCO 65	<i>Pojemność nowych lub zmodernizowanych lokali socjalnych</i>	<i>użytkownicy /rok</i>		
CP4	4.iii	EFRR	<i>słabiej rozwinięte</i>	RCO 113	<i>Ludność objęta projektami w ramach zintegrowanych działań na rzecz włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji.</i>	<i>os.</i>		

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów

Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
CP4	4.iii	EFRR	slabiej rozwinięte	RCR 67	Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych lokali socjalnych	Użytkownicy/rok					

2.5.10.3 (iii) Orientacyjny podział zasobów programu (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 4	EFRR	słabiej rozwinięte	(iii)	126	1 400 000
				127	15 600 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 4	EFRR	słabiej rozwinięte	(iii)	01	17 000 000

Tabela 3: Wymiar 6 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 4	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	-

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 4	EFRR	słabiej rozwinięte	(iii)	05	1 700 000
				06	4 000 000
				09	11 300 000

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Fundusz Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 4	EFRR	słabiej rozwinięte	(iii)	02	6 800 000

2.5.11 (v) EFRR Cel szczegółowy

(v) Zapewnianie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej

2.5.11.1 (v) Interwencje w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań

Dostosowanie infrastruktury ochrony zdrowia do zachodzących zmian demograficznych i epidemiologicznych ma na celu zapewnienie dostępu do opieki zdrowotnej w regionie i lepszą jakość świadczonych usług. Interwencja powinna być ukierunkowana m.in. na: działania podnoszące jakość opieki zdrowotnej, szczególnie w zakresie: opieki psychiatrycznej, opieki nad matką i dzieckiem, nad osobami starszymi, w tym z niepełnosprawnościami, budowę nowej, bądź modernizację istniejącej infrastruktury oraz na wyposażenie podmiotów leczniczych w niezbędny do rehabilitacji i diagnostyki sprzęt. Priorytetowo traktowane będzie wsparcie podmiotów świadczących podstawową i ambulatoryjną opiekę zdrowotną, ponieważ większość badań diagnostycznych możliwa jest do wykonania w podmiotach niższego szczebla, co znacząco odciąży szpitale.

Istotną rolę w systemie opieki zdrowotnej pełnią m.in. oddziały geriatryczne w szpitalach, placówki świadczące opiekę długoterminową, zapewniające pacjentom stacjonarne i całodobowe świadczenia pielęgnacyjne, opiekuńcze i rehabilitacyjne, a także kontynuację leczenia farmakologicznego i dietetycznego w dłuższym czasie. W woj. opolskim obecnie funkcjonują dwa szpitalne oddziały geriatryczne, które dysponują łącznie ok. 76 łóżkami. Jest to nieakceptowalny społecznie i medycznie poziom w kontekście starzejącego się społeczeństwa. Prognozy GUS wskazują, że woj. opolskie będzie jednym z najstarszych demograficznie regionów, udział procentowy osób powyżej 65 r.ż. zwiększy się z 20% obecnie do aż 36% w 2030 r.

Skuteczną alternatywą dla instytucjonalnej opieki długoterminowej jest np. tworzenie Dziennych Domów Opieki Medycznej (DDOM), do których mogą być kierowani pacjenci bezpośrednio po przebytej hospitalizacji, jeśli ich stan zdrowia wymaga opieki pielęgniarzkiej, terapii farmakologicznej (i nadzoru nad nią), rehabilitacji, a także wsparcia i edukacji zdrowotnej, w tym doradztwa w zakresie organizacji opieki i leczenia osoby niesamodzielnej. Mając na uwadze powyższe, inwestycje powinny zostać skierowane na zwiększanie dostępności opieki geriatrycznej oraz wsparcie opieki długoterminowej i hospicyjnej z uwzględnieniem jej zdeinstytucjonalizowanych form.

Pandemia COVID-19 oraz związane z nią obostrzenia narzucane na społeczeństwo spotęgowała i tak już ogromne problemy ze zdrowiem psychicznym, zarówno dorosłych, jak i dzieci. Biorąc pod uwagę, że stan dostępnej infrastruktury w zakresie opieki psychiatrycznej jest niewystarczający, konieczne jest wspieranie działań w tym obszarze z uwzględnieniem form innych niż stacjonarne, tj. m.in. oddziałów dziennych, ambulatoryjnej opieki

psychiatrycznej (poradnie oraz zespoły leczenia środowiskowego), a także centrów zdrowia psychicznego oraz centrów zdrowia dziecka i rodziny.

Osoby, które były zakażone wirusem COVID-19, często borykają się z jego konsekwencjami, zarówno fizycznymi, jak i psychicznymi. Usługi minimalizujące niekorzystne zmiany w tym zakresie muszą mieć charakter skonsolidowany, tj. pacjent w zależności od potrzeb będzie miał zapewnione odpowiednie wsparcie w wyspecjalizowanym podmiocie. Inwestycje w tym zakresie powinny być zintegrowane poprzez wsparcie infrastruktury i wyposażenie placówek, w których dokonywana będzie ogólna diagnostyka pacjenta oraz placówek, w których świadczone będą usługi rehabilitacyjne.

Z powodu pandemii COVID-19 konieczne było poniesienie w regionie znacznych wydatków w ramach środków RPO WO 2014-2020 na zakup sprzętu i środków ochrony zdrowia, a także na zwiększenie wydajności szpitali i laboratoriów. Dalsze inwestycje w infrastrukturę zdrowotną w regionie są konieczne, aby wyrównać środki na inne świadczenia zdrowotne i inwestycje, które zostały przesunięte na późniejsze terminy lub przekierowane na walkę z pandemią COVID-19¹⁷⁹.

W ramach cs (v) wsparta zostanie również infrastruktura i wyposażenie w nowoczesny sprzęt jednostek świadczących usługi medyczne w zakresie opieki nad matką i dzieckiem, w tym sprzęt do diagnostyki niepłodności, pozwalający na wykrycie i dobranie metod jej leczenia.

Istotną kwestią w zakresie opieki nad dzieckiem jest kwestia wczesnego wykrywania wszelkiego rodzaju wad i zaburzeń rozwojowych u dzieci oraz odpowiednia rehabilitacja. Inwestycje powinny zatem zostać ukierunkowane m.in. na zakup nowoczesnego sprzętu do diagnostyki wad rozwojowych u dzieci, sprzęt do rehabilitacji dzieci w tym z niepełnosprawnościami itp.

W kontekście konieczności nacisku na zintegrowaną i skoordynowaną opiekę zdrowotną, Samorząd Województwa Opolskiego ukierunkuje środki dostępne w ramach CP4 na wzmocnienie tych aspektów, z uwzględnieniem rozwiązań wypracowanych w tym zakresie na poziomie krajowym. Koordynacja procesu leczenia zostanie osiągnięta dzięki projektom zakładającym wdrożenie ścieżki leczenia pacjenta, tak, aby jeśli zachodzić będzie taka konieczność, zapewnić kompleksowość w tym zakresie, począwszy od świadczeń uzyskanych w ramach POZ/AOS, leczenia szpitalnego, po jeśli będzie taka potrzeba, wsparcie w ramach DDOM-u i poradę psychologiczną. W procesie tym nastąpi przeniesienie akcentów z usług wymagających hospitalizacji na rzecz świadczeń realizowanych w formach innych, niż stacjonarne, z uwzględnieniem środowiskowych form opieki, a także wzmocnienie synergicznej współpracy podmiotów zaangażowanych w proces leczenia.

Promowane będą projekty efektywne kosztowo i realizowane przez podmioty, które wykazują największą efektywność finansową, przewidujące działania konsolidacyjne i inne

¹⁷⁹ *Zalecanie Rady w sprawie krajowego programu reform Polski na 2020 r. oraz odzwierciedlają opinię Rady na temat przedstawionego przez Polskę programu konwergencji na 2020 r.*

formy współpracy podmiotów leczniczych, a także działania w zakresie reorganizacji i restrukturyzacji wewnątrz podmiotów leczniczych, w celu maksymalizacji wykorzystania infrastruktury oraz stopnia jej dostosowania do istniejących deficytów.

Zapewnienie równego dostępu do opieki zdrowotnej nastąpi poprzez rozwój infrastruktury w powiązaniu z wdrożeniem rozwiązań dotyczących optymalizacji i restrukturyzacji podmiotów leczniczych. Równocześnie inwestycje będą wzmacniać pozycję konkurencyjną i potencjał jednostek ochrony zdrowia. Promowane będą projekty umożliwiające lepszy dostęp do usług, w szczególności np. osobom z terenów wiejskich lub mniejszych miejscowości, co pomoże w niwelowaniu różnic rozwojowych pomiędzy miastami a obszarami peryferyjnymi.

Jednocześnie, wszystkie opisane powyżej potrzeby inwestycyjne wpisują się w zalecenia Rady w sprawie krajowego programu reform Polski na 2019 r. tj.: *inwestycje w opiekę zdrowotną* oraz zalecenia Rady (...) na 2020 r. tj.: *poprawa dostępności, odporności i skuteczności systemu ochrony zdrowia*. Ponadto, zaplanowane działania wpisują się w zalecenia KE określone jako wysoce priorytetowe w celu promowania aktywnego i zdrowego starzenia się, poprawy równego i szybkiego dostępu do wysokiej jakości, zrównoważonych, przystępnych cenowo usług oraz w celu poprawy dostępności, skuteczności i odporności systemu opieki zdrowotnej i opieki długoterminowej zgodnie z *Wytycznymi inwestycyjnymi dla Polski w zakresie finansowania polityki spójności na lata 2021-2027*¹⁸⁰.

Wsparcie dotyczące infrastruktury zdrowotnej w regionie będzie realizowane na zasadach i w zakresie zgodnym z dokumentem pn. *Zdrowa przyszłość. Ramy strategiczne rozwoju systemu ochrony zdrowia na lata 2021-2027 z perspektywą do 2030* wraz z załącznikami dotyczącymi deinstytucjonalizacji opieki długoterminowej i opieki psychiatrycznej¹⁸¹, a także Mapami Potrzeb oraz Wojewódzkim Planem Transformacji¹⁸².

Wskazane działania inwestycyjne będą komplementarne do wsparcia zaplanowanego w obszarze ochrony zdrowia, w cs (d) oraz (k) EFS+.

Wszystkie wymienione działania inwestycyjne zaplanowane do realizacji są zgodne z założeniami *Europejskiego filaru praw socjalnych*, które stanowią, że: każdy ma prawo do szybkiego dostępu do przystępnej cenowo, prewencyjnej i objawowej opieki zdrowotnej dobrej jakości.

Planowane typy przedsięwzięć, w tym m.in.:

1. Inwestycje w infrastrukturę i wyposażenie w celu poprawy ogólnej wydajności usług medycznych w zakresie m.in.:
 - usług zdrowotnych skierowanych do dzieci,

¹⁸⁰ Dokument roboczy służb Komisji – Sprawozdanie krajowe – Polska 2019 (...), op. cit., s. 71

¹⁸¹ Dokument w trakcie opracowania przez stronę rządową.

¹⁸² Dokument w trakcie opracowania przez Wojewodę Opolskiego.

- opieki psychiatrycznej, w tym m.in. tworzenie centrów zdrowia psychicznego, oddziałów psychiatrycznych w szpitalach ogólnych,
 - opieki zdrowotnej nad osobami starszymi i/lub z niepełnosprawnościami (np. tworzenie DDOM-ów),
 - poprawy dostępności do oddziałów z deficytami łóżek (m.in. oddziałów geriatrycznych),
 - wspierające rozwój systemu opieki długoterminowej, paliatywnej i hospicyjnej z uwzględnieniem deinstytucjonalizacji.
2. Inwestycje w infrastrukturę i wyposażenie podnoszące wydajność leczenia chorób będących istotnym problemem regionu, w tym nowotworów oraz niepłodności.

Powyższe typy przedsięwzięć wpisują się w priorytety Wojewódzkiego Planu Transformacji dla woj. opolskiego, które zostały ustalone i zaktualizowane przez Wojewodę Opolskiego w porozumieniu z Wojewódzką Radą ds. Potrzeb Zdrowotnych¹⁸³.

Główne grupy docelowe:

Odbiorcy usług infrastruktury zdrowotnej.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Dyskryminacja zarówno bezpośrednia, jak i pośrednia ze względu na płeć, pochodzenie rasowe lub etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek, orientację oraz tożsamość seksualną może skutkować stresem mniejszościowym, poczuciem alienacji, izolacją społeczną, brakiem akceptacji wśród współpracowników i społeczności oraz brakiem wsparcia społecznego. Konsekwencjami mogą być poczucie osamotnienia, depresja i lęki.

Planowane działania na rzecz zwalczania wszelkich form dyskryminacji oraz promowania równości szans:

- inwestycje w infrastrukturę i wyposażenie w celu poprawy ogólnej wydajności usług medycznych w zakresie m.in.: usług zdrowotnych skierowanych do dzieci, opieki psychiatrycznej, w tym osób doświadczających dyskryminacji,
- sformułowanie kryteriów wyboru projektów wskazujących na odmowę dofinansowania dla beneficjentów, którzy dopuścili się dyskryminacji, np. gmin przyjmujących uchwały o „strefach wolnych od LGBT”,
- stworzenie metodologii oceny kryterium wyboru projektów odnośnie zgodności z horyzontalną zasadą niedyskryminacji,
- zawarcie w umowach o dofinansowanie klauzuli zakazującej jakiegokolwiek dyskryminacji w korzystaniu ze wsparcia przez odbiorców ostatecznych,

¹⁸³ Dokument w trakcie opracowania przez Wojewodę Opolskiego.

- włączenie do Komitetu Monitorującego członków organizacji pozarządowych działających na rzecz osób LGBTIQ+ oraz reprezentantów mniejszości, w tym etnicznych.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Istnieje możliwość preferencji dla mieszkańców obszarów strategicznej interwencji, tj. miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze oraz gmin zagrożonych trwałą marginalizacją, zidentyfikowanych na poziomie krajowym.

Wsparcie będzie realizowane na terenie całego województwa ze szczególnym uwzględnieniem obszarów zmarginalizowanych, takich jak obszary wiejskie, o słabym dostępie do usług publicznych, dzięki czemu nastąpi wyrównanie szans osób zamieszkujących tego typu terytoria.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Nie dotyczy.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach cs (v) nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych z uwagi na fakt, że planowane przedsięwzięcia skierowane będą do podmiotów leczniczych udzielających świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych m.in. samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej, przedsiębiorców, jednostek budżetowych oraz lekarzy i pielęgniarek, którzy wykonują swój zawód w ramach działalności leczniczej i udzielają świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Wsparcie mieszkańców regionu w zakresie usług medycznych świadczonych w ramach publicznego systemu ochrony zdrowia udzielane jest przez ww. podmioty na podstawie kontraktów z Narodowym Funduszem Zdrowia, co przemawia za racjonalnością dotacyjnego wsparcia beneficjentów w cs (v) (świadczenie usług medycznych opłacanych przez NFZ jest bezpłatne i nie generuje przychodów).

2.5.11.2 (v) Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel (2029)
CP4	4.v	EFRR	słabiej rozwinięte		Liczba wspartych podmiotów leczniczych	szt.		

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów											
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
CP4	4.v	EFRR	słabiej rozwinięte	RCR 73	Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych placówek opieki zdrowotnej	użytkownicy/rok					

2.5.11.3 (v) Orientacyjny podział zasobów programu (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 4	EFRR	słabiej rozwinięte	(v)	128	23 000 000
				129	6 000 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 4	EFRR	słabiej rozwinięte	(v)	01	29 000 000

Tabela 3: Wymiar 6 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 4	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	-

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 4	EFRR	słabiej rozwinięte	(v)	05	2 900 000
				09	17 400 000
				10	8 700 000

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Fundusz Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 4	EFRR	słabiej rozwinięte	(v)	02	11 600 000

2.4.11(...) Cel szczegółowy

(f) Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami

(g) Wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej wspieranie mobilności zawodowej

(h) Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji

(k) Zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnych uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej

(l) Wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci

2.4.10.1 (...) Interwencje w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań

Refleksja nad osiągniętymi rezultatami podejmowanych w ramach perspektywy finansowej 2014-2020 działań daje impuls do kontynuacji podejmowanych w regionie rozwiązań dopasowanych do jego uwarunkowań rozwojowych. Przez ostatnie lata w woj. opolskim skutecznie inwestowano w mieszkańców regionu, kapitał ludzki stanowi bowiem niezbędną i najważniejszą wartość przyczyniającą się do zrównoważonego wzrostu gospodarczego. Dlatego też Samorząd Województwa Opolskiego w ramach RPO WO 2014-2020 podjął decyzję o realizacji projektu pilotażowego pn. Europejski Budżet Obywatelski (EBO). Wówczas działania podejmowane w ramach tego projektu skupiały się wyłącznie na wsparciu kształcenia ustawicznego. Pogłębione wnioskowanie w tym zakresie dało podstawę

sądzić, że należy kontynuować wsparcie, rozszerzając je jednocześnie na pozostałe sfery życia mieszkańców regionu.

Podobnie jak w perspektywie finansowej 2014-2020 przyjmuje się, że EBO będzie realizowany w trybie pozakonkursowym. Będzie miał on również charakter inicjatywy oddolnej, ze znaczącym zaangażowaniem zarówno organizacji pożytku publicznego, działających na rzecz konkretnych społeczności, jak i samych mieszkańców województwa opolskiego. Realizacja projektu wpłynie na zwiększenie zaangażowania obywateli, EBO jest bowiem narzędziem o natężeniu silnie partycypacyjnym. Partycypacja mieszkańców Opolszczyzny w realizacji projektu wpłynie zarówno na wzrost zainteresowania funduszami europejskimi, ich widoczność i transparentność, jak również na zwiększenie wiedzy w zakresie korzyści z uczestnictwa w projektach współfinansowanych z funduszy strukturalnych.

Zakłada się, że w ramach EBO organizacje pozarządowe, a także inne podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego w ramach ogłoszonego przez beneficjenta projektu pozakonkursowego otwartego konkursu ofert, składać będą propozycje zadań do realizacji. Zaangażowanie na tym etapie projektu podmiotów działających na rzecz konkretnych grup społecznych pozwoli na łączenie oddolnych i odgórnych celów. Następnie to mieszkańcy woj. opolskiego na etapie głosowania współdecydować będą o wyborze konkretnych zadań do realizacji.

EBO wdrażany będzie zgodnie z zasadami horyzontalnymi przyjętymi w ramach polityki spójności. Ponadto projekt realizowany będzie ze znaczącym udziałem Komitetu Monitorującego, który będzie zatwierdzać zarówno kryteria wyboru projektu pozakonkursowego, jak i kryteria wyboru zadań.

EBO będzie obejmować szeroki wachlarz działań możliwych do realizacji, co stanowi odpowiedź na wyzwania związane z globalizacją, rozwojem ekonomicznym czy też zjawiskami demograficznymi zachodzącymi w rejonie.

W ramach projektu pozakonkursowego EBO będą wspierane inicjatywy z zakresu:

- edukacji,
- włączenia społecznego,
- usług społecznych i zdrowotnych.

Główne grupy docelowe

Mieszkańcy województwa opolskiego.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Dyskryminacja zarówno bezpośrednia, jak i pośrednia ze względu na płeć, pochodzenie rasowe lub etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek, orientację oraz tożsamość seksualną może skutkować stresem mniejszościowym, poczuciem alienacji, izolacją społeczną, brakiem akceptacji wśród społeczności oraz brakiem wsparcia społecznego. Konsekwencjami mogą być poczucie osamotnienia, depresja i lęki.

Planowane działania na rzecz zwalczania wszelkich form dyskryminacji oraz promowania równości szans:

- podnoszenie świadomości w zakresie równych praw i potrzeby tolerancji dla osób np. o odmiennej orientacji seksualnej, poprzez organizowanie działań promocyjnych i edukacyjnych (np. warsztatów i szkoleń),
- działania z zakresu adaptacyjności pracowników przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmiany zachodzących na rynku pracy, edukacji, włączenia społecznego, integracji obywateli państw trzecich i społeczności zmarginalizowanych, usług społecznych i zdrowotnych, w tym dla osób doświadczających dyskryminacji,
- wsparcie inicjatyw mających na celu zwalczanie przestępstw, mowy nienawiści, przemocy i szkodliwych praktyk, w tym wobec osób LGBTIQ+,
- sformułowanie kryteriów wyboru projektów wskazujących na odmowę dofinansowania dla beneficjentów, którzy dopuścili się dyskryminacji, np. gmin przyjmujących uchwały o „strefach wolnych od LGBT”,
- stworzenie metodologii oceny kryterium wyboru projektów odnośnie zgodności z horyzontalną zasadą niedyskryminacji,
- zawarcie w umowach o dofinansowanie klauzuli zakazującej jakiegokolwiek dyskryminacji w korzystaniu ze wsparcia przez odbiorców ostatecznych,
- włączenie do Komitetu Monitorującego członków organizacji pozarządowych działających na rzecz osób LGBTIQ+ oraz reprezentantów mniejszości, w tym etnicznych,
- szkolenia dla pracowników IZ oraz beneficjentów.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Nie dotyczy

Przedsięwzięcia międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Nie dotyczy.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Nie dotyczy.

2.4.11.2 (...) Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel (2029)
CP4		EFS	stąbiej rozwinięte		<i>Liczba osób objętych wsparciem w programie w ramach Europejskiego Budżetu Obywatelskiego</i>	os.		
CP4		EFS	stąbiej rozwinięte		<i>Liczba inicjatyw realizowanych w ramach Europejskiego Budżetu Obywatelskiego</i>	szt.		

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów

Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]

2.4.11.3 (...) Orientacyjny podział zasobów programu (UE) według rodzaju interwencji**Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji**

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 4	EFS	stabilnej rozwinęte	(f), (g), (h), (k)	140	450 000
				149	450 000
				151	300 000
				158	600 000
				159	600 000
				163	600 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
---------------	---------	-------------------	-----------------	-----	---------------

CP 4	EFS	słabiej rozwinięte	(f), (g), (h), (k)	01	3 000 000
------	-----	--------------------	--------------------	----	-----------

Tabela 3: Wymiar 6 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 4	EFS	słabiej rozwinięte	-	-	-

Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 4	EFS	słabiej rozwinięte	(f), (g), (h), (k)	05	300 000
				08	1 800 000
				09	900 000

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Fundusz Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 4	EFRR	słabiej rozwinięte	(f), (g), (h), (k)	02	1 200 000

2.6 EUROPA BLIŻEJ MIESZKAŃCÓW OPOLSKIEGO

- Ten priorytet dotyczy zatrudnienia ludzi młodych
- Ten priorytet dotyczy inowacyjnych działań społecznych
- Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+
- Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. l) rozporządzenia w sprawie EFS+
- Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie mobilności miejskiej określonego w art. 3 ust. 1 lit. b) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności
- Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie łączności cyfrowej określonej w art. 3 ust. 1 lit. a) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

2.6.1 (i) Cel szczegółowy

(i) Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich

2.6.1.1 (i) Interwencje w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań

Dziedzictwo kulturowe jest zarówno przejawem różnorodności kulturowej przekazanej przez poprzednie pokolenia, jak i zasobem zrównoważonego rozwoju kulturalnego, społecznego, środowiskowego i gospodarczego¹⁸⁴. Kultura stanowi bardzo istotny element przygotowania do życia

w społeczeństwie – kreuje postawy społeczne, normy oraz estetyczne, moralne i etyczne wartości. Kultura wraz z przemysłami kultury staje się sektorem generującym dochody, nowe miejsca pracy,

a także czynnikiem zwiększającym atrakcyjność lokalizacyjną regionów dla inwestorów i mieszkańców¹⁸⁵. Ponadto kultura jest idealnym środkiem komunikacji ponad barierami językowymi, wzmacniania pozycji ludzi i zwiększania spójności społecznej, w tym wśród uchodźców, innych migrantów i społeczności przyjmujących¹⁸⁶.

Wykorzystanie potencjału woj. opolskiego w zakresie budowania kapitału społecznego, powinno zapewniać równowagę między dostępem do dziedzictwa kulturowego, a zrównoważoną turystyką kulturalną i dziedzictwem naturalnym. Turystyka stoi obecnie

¹⁸⁴ *Konkluzje Rady w sprawie planu prac w dziedzinie kultury na lata 2019-2022 (2018/C 460/10)*, Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej C 460/12, s.2.

¹⁸⁵ *Uzupełnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2020*, Ministerstwo Kultury, Warszawa 2015, s.4.

¹⁸⁶ *Nowy europejski program na rzecz kultury*. Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów. SWD (2019) 167 final, Bruksela 2018, s. 3.

w obliczu nowych i poważnych wyzwań, takich jak: zmiana klimatu, rosące zagęszczenie ruchu, nadmierna presja na infrastrukturę, zużycie wody i energii oraz degradacja środowiska, którymi należy się zająć w sposób pilny i priorytetowy, jak również utrata tożsamości oraz poszanowanie autentyczności lokalnych miejscowości¹⁸⁷.

W obszarze kultury interwencja będzie zakładała realizację projektów mających na celu ochronę dziedzictwa kulturowego oraz obiektów zabytkowych ważnych z punktu widzenia regionu, a także rozwój zasobów kultury, co przyczyni się do podniesienia jakości życia, poczucia zakorzenienia i tożsamości kulturowej oraz wzrostu atrakcyjności turystycznej i rozwoju gospodarczego woj. opolskiego.

Opolszczyzna ma ograniczone możliwości konkurencji o masowego turystę, dlatego powinno się poszukiwać innowacyjnych oraz niszowych produktów i usług w sektorze turystycznym, komplementarnych z działaniami ukierunkowanymi na udostępnienie atrakcyjnych przestrzeni aktywnego wypoczynku dla mieszkańców regionu¹⁸⁸. Wyzwaniem w obszarze ochrony i promocji dziedzictwa kulturowego, związanym z podnoszeniem atrakcyjności turystycznej regionów jest poprawa stanu zabytków i potencjału szlaków kulturowych. Inteligentna turystyka jest odpowiedzią na nowe wyzwania i oczekiwania w szybko zmieniającym się sektorze, obejmującą m.in. dostępność, zrównoważony charakter i uznanie wartości dóbr kultury, w tym dziedzictwa kulturowego¹⁸⁹.

Projekty turystyczne będą miały charakter zintegrowany, tj. będą zakładały oddziaływanie na gospodarkę, środowisko i życie społeczne w regionie (np. rynek pracy, przedsiębiorczość, ochronę przyrody, edukację lub włączenie społeczne). Inwestycje w kulturę i turystykę będą respektować zasadę zrównoważonego oddziaływania na środowisko, potrzebę rozwoju cyfrowego, zasadę dostępności dla osób ze specjalnymi potrzebami, zasadę stabilności i efektywności finansowej oraz odporności na kryzys. Elementem inwestycji będzie dążenie do osiągnięcia neutralności klimatycznej projektowanej infrastruktury. Warunkiem koniecznym jest także zapewnienie skuteczności i trwałości inwestycji w obiekty kultury i turystyki finansowanych z EFRR.¹⁹⁰

Z kolei podstawą interwencji w obszarze rewitalizacji, która stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji, jest gminny program rewitalizacji.

¹⁸⁷ Opinia Europejskiego Komitetu Regionów - *W kierunku bardziej zrównoważonej turystyki dla miast i regionów UE* (2021/C 37/02), Dz.U.UE C z dnia 2 lutego 2021 r., pkt. 32.

¹⁸⁸ *Opolskie 2030 (...)*, op. cit., s. 62.

¹⁸⁹ *Europejskie ramy działania w zakresie dziedzictwa kulturowego, Dokument roboczy służb Komisji, KE, 2018, s.26.*

¹⁹⁰ *Sprawozdanie specjalne. Unijne inwestycje w obiekty kultury – kwestia wymagająca lepszego ukierunkowania działań i sprawniejszej koordynacji.* ETO, Luksemburg 2020, s. 4.

Celem interwencji rewitalizacyjnych powinno być zmniejszanie zróżnicowań wewnątrzmijskich, wzmocnienie powiązań między obszarami miejskimi i wiejskimi, a także poprawa warunków i jakości życia na obszarach zdegradowanych. Planowane przedsięwzięcia będą zapewniać zachowanie istniejących terenów zielonych i drzew podczas realizacji projektów rewitalizacji miast, a w projektach nie będzie dozwolone tworzenie dużych uszczelnionych powierzchni.

Działania rewitalizacyjne powinny w sposób zintegrowany uwzględniać potrzeby i potencjały zidentyfikowane w lokalnych strategiach rewitalizacji dla terytoriów poddawanych rewitalizacji, uwzględniając w szczególności cele włączenia społecznego, ubóstwa energetycznego i czystego powietrza, w tym zapewnienie minimalnych standardów efektywności energetycznej budynków.

Koncentrując się na obszarach poniżej poziomu regionalnego, o których mowa w art. 31 rozporządzenia ogólnego oraz mając na uwadze konieczność zwiększenia partycypacji społecznej mieszkańców, IZ podjęła decyzję o realizacji inicjatywy pn. Europejska Inicjatywa Miejska (EIM).

W ramach EIM realizowane będą małe inwestycje na rzecz lokalnego środowiska przez gminy, w uzgodnieniu i we współpracy z przedstawicielami lokalnych społeczności (np. radami dzielnic) lub przez organizacje pozarządowe, w oparciu o diagnozę potrzeb danej społeczności. Zaangażowanie na tym etapie projektu samorządów lokalnych oraz innych podmiotów działających na rzecz lokalnych społeczności pozwoli na łączenie oddolnych i odgórnych celów. Jednocześnie realizacja projektów o natężeniu silnie partycypacyjnym wpłynie na zwiększenie zaangażowania obywateli.

Wszystkie powyższe działania będą musiały być realizowane poprzez instrumenty terytorialne, tj. Zintegrowane Inwestycje Terytorialne i Gminne Programy Rewitalizacji.

Planowane typy przedsięwzięć, w tym m.in.:

- zachowanie i modernizacja obiektów dziedzictwa kulturowego, w tym przedsięwzięcia dotyczące obiektów UNESCO i Pomników Historii Prezydenta RP na cele inne niż prowadzenie działalności kulturalnej,
- rozwój infrastruktury do prowadzenia działalności kulturalnej ważnej dla edukacji i aktywności kulturalnej (m.in. szkoły artystyczne, uczelnie artystyczne, teatry, zespoły artystyczne, galerie, biblioteki, centra kultury, muzea), w tym wspieranie zaplecza dla utrzymania niematerialnego dziedzictwa kulturowego znajdującego się na krajowej liście niematerialnego dziedzictwa kulturowego oraz rzemiosła i dawnych zawodów,
- konserwacja zabytków ruchomych oraz zabytkowych muzealiów, starodruków, księgozbiorów, materiałów bibliotecznych, archiwalnych i zbiorów audiowizualnych (w tym filmowych) oraz ich ochrona i udostępnienie, także poprzez proces digitalizacji,

- projekty dotyczące nowych i innowacyjnych produktów w dziedzinie kultury i turystyki wynikające ze współpracy uczelni i szkół artystycznych i instytucji sektora kultury z przedsiębiorstwami i klastrami przemysłów kreatywnych, inwestycje w turystyczne szlaki tematyczne i produkty turystyczne (odwołujące się do walorów historycznych, kulturowych, przyrodniczych),
- ułatwienie dostępu do zabytków, instytucji kultury, w tym dostosowanie ww. obiektów do potrzeb osób z niepełnosprawnościami,
- inwestycje w obiekty/miejsca tworzące turystyczne szlaki tematyczne (obiekty/miejsca odwołujące się do walorów historycznych, kulturowych, przyrodniczych) lub turystyczne szlaki rodzajowe (np. kajakowe, rowerowe) w tym poprawę ich dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami, osób z niepełnosprawnościami,
- fizyczna regeneracja i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych, mająca na celu realizację kompleksowych, zintegrowanych działań na rzecz: lokalnej społeczności i gospodarki, ładu przestrzennego i zrównoważonego gospodarowania przestrzenią, skoncentrowanych terytorialnie i prowadzonych przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji (rewitalizacja obszarów miejskich),
- małe inwestycje realizowane przez gminy we współpracy i w uzgodnieniu z przedstawicielami lokalnych społeczności (np. radami dzielnic) i na rzecz tych społeczności, o charakterze m.in. prospołecznym, prozdrowotnym, kulturalnym, edukacyjnym, turystycznym – przedsięwzięcia o charakterze oddolnych inicjatyw (projekty grantowe),
- małe inwestycje realizowane przez organizacje pozarządowe na rzecz lokalnych społeczności w oparciu o diagnozę ich potrzeb, o charakterze m.in. prospołecznym, prozdrowotnym, kulturalnym, edukacyjnym, turystycznym – przedsięwzięcia o charakterze oddolnych inicjatyw (projekty grantowe).

Główne grupy docelowe

Mieszkańcy województwa opolskiego i turyści.

W zakresie cs (i) w ramach działań dotyczących kultury i turystyki w regionie możliwa będzie realizacja przedsięwzięć dotyczących:

- podmiotów prowadzonych lub nadzorowanych na poziomie regionalnym,
- podmiotów współprowadzonych przez administrację rządową i samorządową, uzgodnionych w kontrakcie programowym,
- innych podmiotów, wynikających z priorytetów/potrzeb regionu, pod warunkiem ich uwzględnienia w kontrakcie programowym.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Dyskryminacja zarówno bezpośrednia, jak i pośrednia ze względu na płeć, pochodzenie rasowe lub etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek, orientację oraz tożsamość seksualną, mieszkańców województwa opolskiego lub turystów może skutkować stresem mniejszościowym, poczuciem alienacji, izolacją społeczną, brakiem akceptacji wśród społeczności oraz brakiem wsparcia społecznego. Konsekwencjami mogą być poczucie osamotnienia, depresja i lęki.

Planowane działania na rzecz zwalczania wszelkich form dyskryminacji oraz promowania równości szans:

- podnoszenie świadomości w zakresie równych praw i potrzeby tolerancji dla osób np. o odmiennej orientacji seksualnej, poprzez organizowanie działań promocyjnych i edukacyjnych (np. warsztatów i szkoleń),
- wsparcie inicjatyw mających na celu zwalczanie przestępstw, mowy nienawiści, przemocy i szkodliwych praktyk, w tym wobec osób LGBTIQ+,
- działania w obszarze wsparcia psychologicznego prawnego (np. warsztaty, konsultacje dla osób doświadczających skutków dyskryminacji),
- wsparcie integracji społecznej obywateli państw trzecich doświadczających dyskryminacji,
- działania realizowane w ramach oddolnych inicjatyw społeczności lokalnych wykorzystujące ekspresję kulturową w celu zwalczania dyskryminacji, budowania zaufania i akceptacji oraz promowania pełnej integracji osób LGBTIQ+,
- sformułowanie kryteriów wyboru projektów wskazujących na odmowę dofinansowania dla beneficjentów, którzy dopuścili się dyskryminacji, np. gmin przyjmujących uchwały o „strefach wolnych od LGBT”,
- stworzenie metodologii oceny kryterium wyboru projektów odnośnie zgodności z horyzontalną zasadą niedyskryminacji,
- zawarcie w umowach o dofinansowanie klauzuli zakazującej jakiegokolwiek dyskryminacji w korzystaniu ze wsparcia przez odbiorców ostatecznych,
- włączenie do Komitetu Monitorującego członków organizacji pozarządowych działających na rzecz osób LGBTIQ+ oraz reprezentantów mniejszości.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Wsparciem zostaną objęte obszary miejskie województwa opolskiego. Wszystkie interwencje w ramach cs (i) będą realizowane poprzez instrumenty terytorialne, tj.:

- OSI regionalne - Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT) – 5 subregionów województwa opolskiego, które stanowią jednocześnie OSI regionalne i pokrywają obszar całego województwa opolskiego, tj.:
 - Subregion Aglomeracja Opolska, z ośrodkiem wojewódzkim - miastem Opole,
 - Subregion Brzeski,
 - Subregion Kędzierzyńsko-Strzelecki,
 - Subregion Południowy,
 - Subregion Północny.
- w zakresie inwestycji dotyczących rewitalizacji obszarów miejskich planuje się zastosowanie narzędzi terytorialnych w postaci gminnych programów rewitalizacji (36 miast i ich obszarów wiejskich).

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Nie dotyczy.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach cs (i) nie planuje się wykorzystania IF.

Większość instytucji kultury nie prowadzi działalności gospodarczej, nie konkuruje między sobą i realizuje cele publiczne.

Projekty dotyczące inwestycji dotyczących konserwacji zabytków ruchomych, szlaków turystycznych, cechuje publiczny, nieograniczony dostęp do nich.

Bariery w zastosowaniu IF w zakresie rewitalizacji to m.in.:

- duża część projektów rewitalizacyjnych nie generuje przychodów,
- wymogi w zakresie elementów społecznych negatywnie wpływają na finansowe wskaźniki projektów rewitalizacyjnych – projekt może nie wygenerować odpowiednich dochodów pozwalających na spłatę IF,
- obszary poddawane rewitalizacji są obszarami w sposób szczególny dotkniętymi negatywnymi zjawiskami, m.in. w aspektach przestrzenno-funkcjonalnych oraz technicznych,
- projekty rewitalizacyjne realizowane są na obszarach kryzysowych danej gminy, która boryka się z różnego rodzaju problemami, w tym gospodarczymi, społecznymi, środowiskowymi czy technicznymi.

2.6.1.2 (i) Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel (2029)
CP5	5.i	EFRR	słabiej rozwinięte	RCO 77	Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	szt.		
CP5	5.i	EFRR	słabiej rozwinięte		Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	szt.		
CP5	5.i	EFRR	słabiej rozwinięte	RCO 114	Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich	m ²		
CP5	5.i	EFRR	słabiej rozwinięte		Liczba inicjatyw zrealizowanych w ramach Europejskiej Inicjatywy Miejskiej	szt.		

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów											
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
CP5	5.i	EFRR	słabiej rozwinięte	RCR 77	Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem	Odwiedzający / rok					

2.6.1.3 (i) Orientacyjny podział zasobów programu (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 5	EFRR	Słabiej rozwinięte	(i)	083	4 817 096
				165	7 221 370
				166	4 300 000
				167	2 104 274

				168	36 300 000
--	--	--	--	-----	------------

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 5	EFRR	Słabiej rozwinięte	(i)	01	54 742 740

Tabela 3: Wymiar 6 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 5	EFRR	Słabiej rozwinięte	(i)	01	54 742 740

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 5	EFRR	Słabiej rozwinięte	-	-	-

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Fundusz Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 5	EFRR	Słabiej rozwinięte	(i)	02	21 897 096

2.6.2 (ii) Cel szczegółowy

(ii) Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie

2.6.2.1 (ii) Interwencje w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań

Różnice pomiędzy regionami UE stawiają poważne wyzwania dla polityk publicznych. Jednym z głównych wyzwań jest m.in. wzmocnienie powiązań pomiędzy obszarami miejskimi i wiejskimi¹⁹¹.

Konieczne jest więc wzmocnianie powiązań funkcjonalnych obszarów wiejskich z małymi miastami, a także wzmocnienie małych miast i centrów gminnych, jako lokalnych ośrodków wzrostu. Pobudzanie ich rozwoju wymaga zintegrowanego i jednocześnie zindywidualizowanego podejścia, uwzględniającego ich potencjały i potrzeby rozwojowe. Jednym z wyzwań o charakterze społeczno-gospodarczym tych obszarów powinna być poprawa jakości usług podstawowych, tj. edukacji, opieki zdrowotnej, opieki senioralnej, rozwój kapitału społecznego, promocji kultury, oraz ładu przestrzennego, w tym ochrony krajobrazów kulturowych i środowiska naturalnego¹⁹². Niezbędna będzie również interwencja w zakresie odnowy wsi poprzez tzw. małą rewitalizację obszarów wiejskich, sprzyjająca działaniom lokalnych społeczności, zachowaniu i rozwojowi wielokulturowości, dziedzictwa kulturowego oraz tradycji regionalnej.

Istotnym elementem działań rozwojowych, generujących dochody i nowe miejsca pracy na poziomie lokalnym będą inwestycje wspierające działania na rzecz obszarów o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych czy kulturowych, tworząc atrakcyjną ofertę turystyczną opartą o lokalne potencjały różnych obszarów. Europejski Komitet Regionów¹⁹³ wskazuje na znaczenie turystyki dla rozwoju obszarów wiejskich, który nie powinien już być interpretowany wyłącznie w kategoriach rozwoju rolnictwa, lecz jako siła napędowa postępu mniej rozwiniętych obszarów wiejskich, na których znajdują się grunty rolne o marginalnym znaczeniu i niskim poziomie produkcji, ale o bardzo dużej wartości dla środowiska, krajobrazu i ochrony różnorodności biologicznej.

Aby jak najlepiej wykorzystać potencjał dziedzictwa kulturowego, wszystkim ludziom należy zapewnić jak najszerszy dostęp do dziedzictwa kulturowego. Dotyczy to również osób znajdujących się

¹⁹¹ Dokument roboczy służb Komisji – Sprawozdanie krajowe – Polska 2019 (...), op. cit., s. 71.

¹⁹² Strategia na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (...), op. cit., s. 197-198.

¹⁹³ Opinia Europejskiego Komitetu Regionów - W kierunku bardziej zrównoważonej turystyki dla miast i regionów UE (2021/C 37/02), Dz. U. UE C z dnia 2 lutego 2021 r., pkt. 54.

w niekorzystnej sytuacji ekonomicznej lub społecznej, osób o ograniczonej możliwości poruszania się lub osób niepełnosprawnych¹⁹⁴.

Na obszary wiejskie negatywnie wpływa utrudniony dostęp do usług publicznych. Dlatego też w odniesieniu do interwencji w zakresie infrastruktury turystyczno-kulturowej działania realizowane w ramach cs (ii) będą tożsame względem wsparcia realizowanego w cs (i).

Projekty turystyczne będą miały charakter zintegrowany, tj. będą zakładały oddziaływanie na gospodarkę, środowisko i życie społeczne w regionie (np. rynek pracy, przedsiębiorczość, ochronę przyrody, edukację lub włączenie społeczne). Inwestycje w kulturę i turystykę będą respektować zasadę zrównoważonego oddziaływania na środowisko, potrzebę rozwoju cyfrowego, zasadę dostępności dla osób ze specjalnymi potrzebami, zasadę stabilności i efektywności finansowej oraz odporności na kryzys. Elementem inwestycji będzie dążenie do osiągnięcia neutralności klimatycznej projektowanej infrastruktury. Warunkiem koniecznym jest także zapewnienie skuteczności i trwałości inwestycji w obiekty kultury i turystyki finansowanych z EFRR.¹⁹⁵

Podstawą realizacji rewitalizacji, która stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji, jest gminny program rewitalizacji.¹⁹⁶

Celem interwencji rewitalizacyjnych powinno być więc zmniejszanie zróżnicowań oraz wzmocnienie powiązań między obszarami miejskimi i wiejskimi, a także poprawa warunków i jakości życia na obszarach zdegradowanych. Realizowane w regionie przedsięwzięcia będą zapewniać zachowanie istniejących terenów zielonych i drzew podczas realizacji projektów odnowy wsi, a w projektach nie będzie dozwolone tworzenie dużych uszczelnionych powierzchni.

Koncentrując się na obszarach poniżej poziomu regionalnego, o których mowa w art. 31 rozporządzenia ogólnego oraz mając na uwadze konieczność zwiększenia partycypacji społecznej mieszkańców SWO podjął decyzję o realizacji inicjatywy pod nazwą Europejska Inicjatywa Sołecka (EIS).

W ramach EIS realizowane będą małe inwestycje na rzecz lokalnego środowiska przez gminy w uzgodnieniu i we współpracy z przedstawicielami lokalnych społeczności (radami sołeckimi) lub przez organizacje pozarządowe, w oparciu o diagnozę potrzeb danej społeczności. Zaangażowanie na tym etapie projektów samorządów lokalnych oraz innych

¹⁹⁴ *Europejskie ramy działania w zakresie dziedzictwa kulturowego, Dokument roboczy służb Komisji, Komisja Europejska, 2018, s.11.*

¹⁹⁵ *Sprawozdanie specjalne. Unijne inwestycje w obiekty kultury – kwestia wymagająca lepszego ukierunkowania działań i sprawniejszej koordynacji.* Europejski Trybunał Obrachunkowy, Luksemburg 2020, s. 4.

¹⁹⁶ Art. 2 ust. 1. ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji.

podmiotów działających na rzecz lokalnych społeczności pozwoli na łączenie oddolnych i odgórnych celów.

Działania będą musiały być realizowane poprzez instrumenty terytorialne, tj. Zintegrowane Inwestycje Terytorialne i Gminne Programy Rewitalizacji.

Planowane typy przedsięwzięć, w tym m.in.:

- zachowanie i modernizacja obiektów dziedzictwa kulturowego, w tym przedsięwzięcia dotyczące obiektów UNESCO i Pomników Historii Prezydenta RP na cele inne niż prowadzenie działalności kulturalnej,
- rozwój infrastruktury do prowadzenia działalności kulturalnej ważnej dla edukacji i aktywności kulturalnej (m.in. szkoły artystyczne, uczelnie artystyczne, teatry, zespoły artystyczne, galerie, biblioteki, centra kultury, muzea), w tym wspieranie zaplecza dla utrzymania niematerialnego dziedzictwa kulturowego znajdującego się na Krajowej liście niematerialnego dziedzictwa kulturowego oraz rzemiosła i dawnych zawodów,
- konserwacja zabytków ruchomych oraz zabytkowych muzealiów, starodruków, księgozbiorów, materiałów bibliotecznych, archiwalnych i zbiorów audiowizualnych (w tym filmowych) oraz ich ochrona i udostępnienie, także poprzez proces digitalizacji,
- projekty dotyczące nowych i innowacyjnych produktów w dziedzinie kultury i turystyki wynikające ze współpracy uczelni i szkół artystycznych i instytucji sektora kultury z przedsiębiorstwami i klastrami przemysłów kreatywnych,
- ułatwienie dostępu do zabytków, instytucji kultury, w tym dostosowanie ww. obiektów do potrzeb osób z niepełnosprawnościami,
- inwestycje w obiekty/miejsca tworzące turystyczne szlaki tematyczne (obiekty/miejsca odwołujące się do walorów historycznych, kulturowych, przyrodniczych) lub turystyczne szlaki rodzajowe (np. kajakowe, rowerowe) w tym poprawę ich dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami, osób z niepełnosprawnościami,
- fizyczna regeneracja i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych mająca na celu realizację kompleksowych, zintegrowanych działań na rzecz: lokalnej społeczności i gospodarki, ładu przestrzennego i zrównoważonego gospodarowania przestrzenią, skoncentrowanych terytorialnie i prowadzonych przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji (rewitalizacja obszarów wiejskich),
- małe inwestycje realizowane przez gminy we współpracy i w uzgodnieniu z przedstawicielami lokalnych społeczności (np. radami sołectkimi) i na rzecz tych społeczności, o charakterze m.in. prospołecznym, prozdrowotnym, kulturalnym,

edukacyjnym, turystycznym – przedsięwzięcia o charakterze oddolnych inicjatyw (projekty grantowe),

- małe inwestycje realizowane przez organizacje pozarządowe na rzecz lokalnych społeczności w oparciu o diagnozę ich potrzeb, o charakterze m.in. prospołecznym, prozdrowotnym, kulturalnym, edukacyjnym, turystycznym – przedsięwzięcia o charakterze oddolnych inicjatyw (projekty grantowe).

Główne grupy docelowe

Mieszkańcy województwa opolskiego i turyści.

W zakresie cs (i) w ramach działań dotyczących kultury i turystyki w regionie możliwa będzie realizacja przedsięwzięć dotyczących:

- podmiotów prowadzonych lub nadzorowanych na poziomie regionalnym,
- podmiotów współprowadzonych przez administrację rządową i samorządową, uzgodnione w kontrakcie programowym,
- innych podmiotów, wynikających z priorytetów/potrzeb regionu, pod warunkiem ich uwzględnienia w kontrakcie programowym.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Dyskryminacja zarówno bezpośrednia, jak i pośrednia ze względu na płeć, pochodzenie rasowe lub etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek, orientację oraz tożsamość seksualną, mieszkańców województwa opolskiego lub turystów może skutkować stresem mniejszościowym, poczuciem alienacji, izolacją społeczną, brakiem akceptacji wśród społeczności oraz brakiem wsparcia społecznego. Konsekwencjami mogą być poczucie osamotnienia, depresja i lęki.

Planowane działania na rzecz zwalczania wszelkich form dyskryminacji oraz promowania równości szans:

- podnoszenie świadomości w zakresie równych praw i potrzeby tolerancji dla osób np. o odmiennej orientacji seksualnej, poprzez organizowanie działań promocyjnych i edukacyjnych (np. warsztatów i szkoleń),
- wsparcie inicjatyw mających na celu zwalczanie przestępstw, mowy nienawiści, przemocy i szkodliwych praktyk, w tym wobec osób LGBTIQ+,
- działania w obszarze wsparcia psychologicznego/prawnego (np. warsztaty, konsultacje dla osób doświadczających skutków dyskryminacji),
- wsparcie integracji społecznej obywateli państw trzecich doświadczających dyskryminacji,
- działania realizowane w ramach oddolnych inicjatyw społeczności lokalnych/wspólnych projektów samorządów wykorzystujące ekspresję kulturową

w celu zwalczania dyskryminacji, budowania zaufania i akceptacji oraz promowania pełnej integracji osób LGBTIQ+,

- sformułowanie kryteriów wyboru projektów wskazujących na odmowę dofinansowania dla beneficjentów, którzy dopuścili się dyskryminacji, np. gmin przyjmujących uchwały o „strefach wolnych od LGBT”,
- stworzenie metodologii oceny kryterium wyboru projektów odnośnie zgodności z horyzontalną zasadą niedyskryminacji,
- zawarcie w umowach o dofinansowanie klauzuli zakazującej jakiegokolwiek dyskryminacji w korzystaniu ze wsparcia przez odbiorców ostatecznych,
- włączenie do Komitetu Monitorującego członków organizacji pozarządowych działających na rzecz osób LGBTIQ+ oraz reprezentantów mniejszości.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Wsparciem zostaną objęte obszary wiejskie województwa opolskiego.

Wszystkie interwencje w ramach cs (i) będą realizowane poprzez instrumenty terytorialne, tj.:

- OSI regionalne - Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT) – 5 subregionów województwa opolskiego, które stanowią jednocześnie OSI regionalne i pokrywają obszar całego woj. opolskiego, tj.:
 - Subregion Aglomeracja Opolska, z ośrodkiem wojewódzkim - miastem Opole,
 - Subregion Brzeski,
 - Subregion Kędzierzyńsko-Strzelecki,
 - Subregion Południowy,
 - Subregion Północny.
- w zakresie inwestycji dotyczących rewitalizacji obszarów wiejskich planuje się zastosowanie narzędzi terytorialnych w postaci gminnych programów rewitalizacji (35 gmin wiejskich).

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Nie dotyczy.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach cs (ii) nie planuje się wykorzystania IF. Większość instytucji kultury nie prowadzi działalności gospodarczej, nie konkuruje między sobą i realizuje cele publiczne. Projekty dotyczące inwestycji dotyczących konserwacji zabytków ruchomych, szlaków turystycznych, cechuje publiczny, nieograniczony dostęp do nich.

Bariery w zastosowaniu IF w zakresie rewitalizacji to m.in.:

- duża część projektów rewitalizacyjnych nie generuje przychodów,
- wymogi w zakresie elementów społecznych negatywnie wpływają na finansowe wskaźniki projektów rewitalizacyjnych – projekt może nie wygenerować odpowiednich dochodów pozwalających na spłatę IF,
- obszary poddawane rewitalizacji są obszarami w sposób szczególny dotkniętymi negatywnymi zjawiskami, m.in. w aspektach przestrzenno-funkcjonalnych oraz technicznych,
- projekty rewitalizacyjne realizowane są na obszarze kryzysowym danej gminy, która boryka się z różnego rodzaju problemami, w tym gospodarczymi, społecznymi, środowiskowymi czy technicznymi.

2.6.2.2 (ii)Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel (2029)
CP5	5.ii	EFRR	stąbiej rozwinięte	RCO 77	<i>Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem</i>	szt.		
CP5	5.ii	EFRR	stąbiej rozwinięte		<i>Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach</i>	szt.		
CP5	5.ii	EFRR	stąbiej rozwinięte		<i>Liczba inicjatyw zrealizowanych w ramach Europejskiej Inicjatywy Sołeckiej</i>	szt.		

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów

Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
CP5	5.ii	EFRR	słabiej rozwinięte	RCR 77	<i>Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem</i>	<i>Odwiedzający/rok</i>					

2.6.2.3 (ii) Orientacyjny podział zasobów programu (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 5	EFRR	Słabiej rozwinięte	(ii)	083	1 020 000
				165	3 240 000
				166	7 900 000
				167	1 240 000
				168	18 500 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 5	EFRR	Słabiej rozwinięte	(ii)	01	31 900 000

Tabela 3: Wymiar 6 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 5	EFRR	Słabiej rozwinięte	(ii)	04	31 900 000

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 5	EFRR	Słabiej	-	-	-

		rozwiniete			
--	--	------------	--	--	--

Tabela 8: Wymiar 7 – – wymiar „Równouprawienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Fundusz Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
CP 5	EFRR	Słabiej rozwinięte	(ii)	02	12 760 000

2.A CEL SZCZEGÓŁOWY DOTYCZĄCY PRZECIWDZIAŁANIA DEPRYWACJI MATERIALNEJ

Nie dotyczy.

2.T.A PRIORYTET POMOCY TECHNICZNEJ - EFRR

Jednym z oczekiwanych efektów realizacji działań w ramach PT jest płynne przejście z okresu 2014-2020 do okresu 2021-2027, przygotowanie do perspektywy finansowej po 2027r. oraz wzmocnienie potencjału instytucjonalnego przez zmniejszenie obciążeń administracyjnych i poprawę jakości świadczonych usług.

Z doświadczeń okresu 2007-2013 i 2014-2020 wynika, iż najefektywniejsze jest podejście kompleksowe, tj. realizacja wybranych zadań przy współpracy z komponentami PT pozostałych programów, wdrażanych przez danego beneficjenta PT. Pozwala to zoptymalizować wydatkowanie środków oraz ujednoczyć działania.

Cel szczegółowy 1: Zapewnienie zasobów ludzkich oraz warunków dla sprawnego działania IZ i IP w zakresie przygotowania, wdrażania, monitorowania i kontroli FEO 2021-2027

Konieczne będzie przygotowanie i utrzymanie stosownego wsparcia organizacyjnego dla IZ i IP, w szczególności poprzez finansowanie wynagrodzeń pracowników IZ i IP, zabezpieczenie powierzchni biurowych wraz z kosztami eksploatacji, doposażanie stanowisk pracy, w tym zakup niezbędnego sprzętu i materiałów biurowych, zapewnienie efektywnego uczestnictwa w lokalnym/centralnym systemie informatycznym.

Kluczowe będzie zapewnienie środków na wykonywanie podstawowych obowiązków IZ i IP, tj. przygotowanie, programowanie, organizację naboru, ocenę i wybór projektów, weryfikację płatności, monitoring, certyfikację, audyt i kontrolę FEO 2021-2027, rozpatrywanie skarg i odwołań.

Cel szczegółowy 2: Wzmocnienie potencjału IZ i IP

Realizacja celu 2 jest powiązana z realizacją celu 1 i służy wzmocnieniu potencjału IZ i IP poprzez dalsze podnoszenie stopnia wykwalifikowania kadry realizującej zadania związane z obsługą FEO 2021-2027 oraz pozostałe wsparcie przewidziane dla beneficjentów i partnerów (w tym koszty organizacji posiedzeń sieci, grup, komitetów i innych ciał angażujących partnerów, służących ocenie i wyborowi projektów w ramach FEO 2021-2027, finansowanie ekspertyz, a także szkoleń i innych form przygotowania członków tych ciał do efektywnego wypełniania zadań).

Cel ten będzie realizowany również poprzez stosowanie monitoringu i ewaluacji, wdrażanie uproszczeń administracyjnych i skuteczne komunikowanie się z otoczeniem.

Cel szczegółowy 3: Spójny system informacji i komunikacji FEO 2021-2027

Osiągnięcie Celu 3 realizowane będzie przez działania, służące poprawie widoczności FEO 2021-2027, tj. rozpropagowaniu wiedzy na temat FEO 2021-2027 i efektów jego wdrażania (w tym dot. poprzednich perspektyw oraz okresu po 2027r.) w ramach kompleksowej strategii oddziaływania, obejmującej m.in. działania o szerokim zasięgu (w tym promujące uruchomienie FEO 2021-2027), publikację materiałów informacyjnych, podręczników, biuletynów, przygotowywanie serwisów, programów informacyjnych, podnoszenie świadomości beneficjentów i potencjalnych beneficjentów FEO 2021-2027 przez konferencje, seminaria, szkolenia, nakierowane na zindywidualizowane działania regionalne, wzmacniające kompetencje w zakresie poprawnego przygotowania i rozliczania projektów. Zakres tematyczny nie będzie dotyczył zagadnień horyzontalnych objętych zakresem PT na szczeblu krajowym.

Działania w ramach PT zapewnią kontynuowanie mechanizmów, stosowanych w latach ubiegłych, nakierowanych na zapobieganie, wykrywanie i przeciwdziałanie nadużyciom finansowym, w tym korupcji, poprzez m.in. zwiększenie przejrzystości, zaangażowanie społeczeństwa obywatelskiego, organizacji typu watch-dog, ocenę ryzyka, działania edukacyjne, stosownie do potrzeb IZ. Beneficjenci PT będą również dążyć do dostosowania działań do założeń Europejskiego Zielonego Ładu, w tym zasady niewyrządzania szkody. Tam, gdzie to możliwe, rekomendowane będzie stosowanie środowiskowych, innowacyjnych oraz społecznych kryteriów w zamówieniach publicznych, a także – w miarę potrzeb - wsparcie dla beneficjentów FEO 2021-2027 w tym zakresie, w tym położenie nacisku na jakość i cykl życia produktu, zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Planowane typy przedsięwzięć, w tym m.in.:

- wynagrodzenia pracowników, zaangażowanych we wdrażanie FEO 2021-2027,
- szkolenia oraz inne formy podnoszenia kwalifikacji pracowników, zaangażowanych we wdrażanie FEO 2021-2027,
- wydatki administracyjne oraz wyposażenie instytucji w niezbędny sprzęt, który pozwoli na prawidłową i sprawną realizację FEO 2021-2027,
- narzędzia informatyczne na potrzeby wdrażania FEO 2021-2027,
- organizacja i obsługa procesu oceny i wyboru projektów, KM oraz innych ciał działających na rzecz FEO 2021-2027, w tym kontrola projektów,
- informacja i promocja FEO 2021-2027, zgodnie z zasadami horyzontalnymi,
- ewaluacje, analizy oraz pozostałe ekspertyzy na rzecz realizacji FEO 2021-2027.

Główne grupy docelowe

Dla przedsięwzięć dotyczących PT nie określa się grup docelowych, tj. osób, instytucji czy grup społecznych bezpośrednio korzystających z pomocy.

Sposób finansowania projektów

Zadania w ramach PT realizowane będą na podstawie planów działań - dokumentów o charakterze operacyjnym, mieszczących się w jednym roku budżetowym lub wieloletnich, w zależności od potrzeb beneficjenta. Plan działań stanowi jednocześnie wniosek o dofinansowanie PT.

Oś VII PT współfinansowana jest z EFRR Ze względu na charakter i cele projektów PT, wsparcie będzie miało formę dotacji bezpośrednich. Nie przewiduje się wsparcia w ramach instrumentów finansowych. Udział dofinansowania wydatków kwalifikowanych: 85%.

Tabela 1: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel (2029)
PT	2	EFRR	slabiej rozwinięte	-	Liczba uczestników form szkoleniowych dla instytucji	szt.	465	865
PT	3	EFRR	slabiej rozwinięte	-	Liczba uczestników form szkoleniowych dla beneficjentów	szt.		
PT	3	EFRR	slabiej rozwinięte	-	Liczba działań informacyjno-promocyjnych o szerokim	szt.		

					<i>zasięgu</i>			
--	--	--	--	--	----------------	--	--	--

Tabela 8: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
	EFRR		179	815 150
	EFRR		180	25 434 926
	EFRR		181	148 530
	EFRR		182	272 924

Tabela 9: Wymiar 5 – dodatkowe tematy EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
-	-	-	09	-

2.T.B PRIORYTET POMOCY TECHNICZNEJ – EFS+

Jednym z oczekiwanych efektów realizacji działań w ramach PT jest płynne przejście z okresu 2014-2020 do okresu 2021-2027, przygotowanie do perspektywy finansowej po 2027 r. oraz wzmocnienie potencjału instytucjonalnego przez zmniejszenie obciążeń administracyjnych i poprawę jakości świadczonych usług.

Z doświadczeń okresu 2007-2013 i 2014-2020 wynika, iż najefektywniejsze jest podejście kompleksowe, tj. realizacja wybranych zadań przy współpracy z komponentami PT pozostałych programów, wdrażanych przez danego beneficjenta PT. Pozwala to zoptymalizować wydatkowanie środków oraz ujednoczyć działania.

Cel szczegółowy 1: Zapewnienie zasobów ludzkich oraz warunków dla sprawnego działania IZ i IP w zakresie przygotowania, wdrażania, monitorowania i kontroli FEO 2021-2027

Konieczne będzie przygotowanie i utrzymanie stosownego wsparcia organizacyjnego dla IZ i IP, w szczególności poprzez finansowanie wynagrodzeń pracowników IZ i IP, zabezpieczenie powierzchni biurowych wraz z kosztami eksploatacji, doposażanie stanowisk pracy, w tym zakup niezbędnego sprzętu i materiałów biurowych, zapewnienie efektywnego uczestnictwa w lokalnym/centralnym systemie informatycznym.

Kluczowe będzie zapewnienie środków na wykonywanie podstawowych obowiązków IZ i IP, tj. przygotowanie, programowanie, organizację naboru, ocenę i wybór projektów, weryfikację płatności, monitoring, certyfikację, audyt i kontrolę FEO 2021-2027, rozpatrywanie skarg i odwołań.

Cel szczegółowy 2: Wzmocnienie potencjału IZ i IP

Realizacja celu 2 jest powiązana z realizacją celu 1 i służy wzmocnieniu potencjału IZ i IP poprzez dalsze podnoszenie stopnia wykwalifikowania kadry realizującej zadania związane z obsługą FEO 2021-2027 oraz pozostałe wsparcie przewidziane dla beneficjentów i partnerów (w tym koszty organizacji posiedzeń sieci, grup, komitetów i innych ciał angażujących partnerów, służących ocenie i wyborowi projektów w ramach FEO 2021-2027, finansowanie ekspertyz, a także szkoleń i innych form przygotowania członków tych ciał do efektywnego wypełniania zadań).

Cel ten będzie realizowany również poprzez stosowanie monitoringu i ewaluacji, wdrażanie uproszczeń administracyjnych i skuteczne komunikowanie się z otoczeniem.

Cel szczegółowy 3: Spójny system informacji i komunikacji FEO 2021-2027

Osiągnięcie Celu 3 realizowane będzie przez działania, służące poprawie widoczności FEO 2021-2027, tj. rozpropagowaniu wiedzy na temat FEO 2021-2027 i efektów jego wdrażania (w tym dot. poprzednich perspektyw oraz okresu po 2027r.) w ramach kompleksowej strategii oddziaływania, obejmującej m.in. działania o szerokim zasięgu (w tym promujące uruchomienie FEO 2021-2027), publikację materiałów informacyjnych, podręczników, biuletynów, przygotowywanie serwisów, programów informacyjnych, podnoszenie

świadomości beneficjentów i potencjalnych beneficjentów FEO 2021-2027 przez konferencje, seminaria, szkolenia, nakierowane na zindywidualizowane działania regionalne, wzmacniające kompetencje w zakresie poprawnego przygotowania i rozliczania projektów. Zakres tematyczny nie będzie dotyczył zagadnień horyzontalnych objętych zakresem PT na szczeblu krajowym.

Działania w ramach PT zapewnią kontynuowanie mechanizmów, stosowanych w latach ubiegłych, nakierowanych na zapobieganie, wykrywanie i przeciwdziałanie nadużyciom finansowym, w tym korupcji, poprzez m.in. zwiększenie przejrzystości, zaangażowanie społeczeństwa obywatelskiego, organizacji typu watch-dog, ocenę ryzyka, działania edukacyjne, stosownie do potrzeb IZ. Beneficjenci PT będą również dążyć do dostosowania działań do założeń Europejskiego Zielonego Ładu, w tym zasady niewyrządzania szkody. Tam, gdzie to możliwe, rekomendowane będzie stosowanie środowiskowych, innowacyjnych oraz społecznych kryteriów w zamówieniach publicznych, a także – w miarę potrzeb - wsparcie dla beneficjentów FEO 2021-2027 w tym zakresie, w tym położenie nacisku na jakość i cykle życia produktu, zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Planowane typy przedsięwzięć, w tym m.in.:

- wynagrodzenia pracowników, zaangażowanych we wdrażanie FEO 2021-2027,
- szkolenia oraz inne formy podnoszenia kwalifikacji pracowników, zaangażowanych we wdrażanie FEO 2021-2027,
- wydatki administracyjne oraz wyposażenie instytucji w niezbędny sprzęt, który pozwoli na prawidłową i sprawną realizację FEO 2021-2027,
- narzędzia informatyczne na potrzeby wdrażania FEO 2021-2027,
- organizacja i obsługa procesu oceny i wyboru projektów, KM oraz innych ciał działających na rzecz FEO 2021-2027, w tym kontrola projektów,
- informacja i promocja FEO 2021-2027, zgodnie z zasadami horyzontalnymi,
- ewaluacje, analizy oraz pozostałe ekspertyzy na rzecz realizacji FEO 2021-2027.

Główne grupy docelowe

Dla przedsięwzięć dotyczących PT nie określa się grup docelowych, tj. osób, instytucji czy grup społecznych bezpośrednio korzystających z pomocy.

Sposób finansowania projektów

Zadania w ramach PT realizowane będą na podstawie planów działań - dokumentów o charakterze operacyjnym, mieszczących się w jednym roku budżetowym lub wieloletnich, w zależności od potrzeb beneficjenta. Plan działań stanowi jednocześnie wniosek o dofinansowanie PT.

Oś VIII PT współfinansowana jest z EFS+. Ze względu na charakter i cele projektów PT, wsparcie będzie miało formę dotacji bezpośrednich. Nie przewiduje się wsparcia w ramach instrumentów finansowych. Udział dofinansowania wydatków kwalifikowanych: 85%.

Tabela 1: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel (2029)
PT	2	EFS+	stabilizacja	-	Liczba uczestników form szkoleniowych dla instytucji	szt.	0	200
PT	3	EFS+	stabilizacja	-	Liczba uczestników form szkoleniowych dla beneficjentów	szt.		
PT	3	EFS+	stabilizacja	-	Liczba działań informacyjno-promocyjnych o szerokim zasięgu	szt.		

Tabela 8: Wymiar 1 – zakres interwencji				
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
	EFS+		179	566 350
	EFS+		180	8 135 324

	EFS+		181	222 770
	EFS+		182	61 269

Tabela 9: Wymiar 5 – dodatkowe tematy EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
-	-	-	09	-

3. PLAN FINANSOWY

Tabela 10: Środki finansowe w rozbiciu na poszczególne lata									
Fundusz	Kategoria regionu	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Ogółem
EFRR	Słabiej rozwinięte								
	Lepiej rozwinięte								
	W okresie przejściowym								
	Najbardziej oddalone lub północne słabo zaludnione								
Ogółem									
EFS+	Słabiej rozwinięte								
	Lepiej rozwinięte								
	W okresie przejściowym								
	Najbardziej								

	oddalone								
Ogółem									
Fundusz Spójności	nie dotyczy								
EFMR	nie dotyczy								
Ogółem									

W odniesieniu do celu „Zatrudnienie i wzrost”:

Numer celu polityki lub celu szczegółowego FST lub pomocy technicznej	Priorytet	Podstawa obliczenia wsparcia unijnego (łącznie koszty kwalifikowalne lub wkład publiczny)	Fundusz	Kategoria regionu*	Wkład Unii (a)=(g)+(h)	Podział wkładu Unii		Wkład krajowy (b)=(c)+(d)	Indykatywny podział wkładu krajowego		Ogółem (e)=(a)+(b)	Stopa dofinansowania (f)=(a)/(e)
						Wkład Unii pomniejszony o kwotę elastyczności (g)	Kwota elastyczności (h)		Publiczny (c)	Prywatny (d)		
CP 1	Innowacyjne i konkurencyjne Opolskie	łącznie koszty kwalifikowalne	EFRR	Słabiej rozwinięty	102 800 000	102 800 000	0	18 141 177	9 710 295	8 430 882	120 941 177	85%

CP 2	Zielone Opolskie Niskoemisyjne Opolskie	łączne koszty kwalifikowalne	EFRR	Słabiej rozwinięty	304 300 000	304 300 000	0	53 700 000	44 842 412	8 857 588	358 000 000	85%
CP 3	Lepiej połączone Opolskie	łączne koszty kwalifikowalne	EFRR	Słabiej rozwinięty	117 700 000	117 700 000	0	20 770 588	20 770 588	0	138 470 588	85%
CP 4	Opolskie silne społecznie	łączne koszty kwalifikowalne	EFS+	Słabiej rozwinięty	221 899 594	221 899 594	0	39 158 751	32 443 618	6 715 133	261 058 345	85%
	Opolskie silne społecznie	łączne koszty kwalifikowalne	EFRR	Słabiej rozwinięty	52 000 000	52 000 000	0	9 176 471	7 552 942	1 623 529	61 176 471	85%
CP 5	Europa bliżej mieszkańców Opolskiego	łączne koszty kwalifikowalne	EFRR	Słabiej rozwinięty	86 642 740	86 642 740	0	15 289 895	12 618 764	2 671 131	101 932 635	85%
PT	Pomoc Techniczna	łączne koszty kwalifikowalne	EFRR	Słabiej rozwinięty	26 671 530	26 671 530	0	4 706 741	4 706 741	0	31 378 271	85%
PT	Pomoc Techniczna	łączne koszty kwalifikowalne	EFS+	Słabiej rozwinięty	8 985 713	8 985 713	0	1 585 714	1 585 714	0	10 571 427	85%
		EFRR ogółem		Słabiej rozwinięty	690 114 270	690 114 270	0	121 784 872	100 201 742	21 583 130	811 899 142	-
		EFS+ ogółem		Słabiej rozwinięty	230 885 307	230 885 307	0	40 744 465	34 029 332	6 715 133	271 629 772	-

		Suma całkowita	-	920 999 577	920 999 577	0	162 529 337	134 23 1 074	28 298 263	1 083 528 914	-
--	--	-----------------------	---	----------------------------	------------------------	----------	----------------------------	-------------------------	-----------------------	--------------------------	---

*W odniesieniu do EFRR: regiony słabiej rozwinięte, w okresie przejściowym, lepiej rozwinięte i, w stosownych przypadkach, szczególna alokacja dla najbardziej oddalonych i słabo zaludnionych regionów północnych. W odniesieniu do EFS+: regiony słabiej rozwinięte, w okresie przejściowym, lepiej rozwinięte i, w stosownych przypadkach, dodatkowa alokacja dla regionów najbardziej oddalonych. W odniesieniu do Funduszu Spójności: nie dotyczy. W przypadku pomocy technicznej zastosowanie kategorii regionu zależy od wyboru funduszu.

3.A PRZESUNIĘCIA I WKŁADY¹⁹⁷

Nie dotyczy.

3.1 ŚRODKI FINANSOWE W ROZBICIU NA POSZCZEGÓLNE LATA

3.2 ŁĄCZNE ŚRODKI FINANSOWE W PODZIALE NA POSZCZEGÓLNE FUNDUSZE ORAZ WSPÓŁFINANSOWANIE KRAJOWE¹⁹⁸

¹⁹⁷ Ma zastosowanie jedynie do zmian programu zgodnie z art. 10 i 21 RWP.

¹⁹⁸ Przed przeglądem śródkresowym w 2025 r. w przypadku EFRR, EFS + oraz Funduszu Spójności, środki finansowe na lata tylko w przedziale 2021–2025.

4. WARUNKI PODSTAWOWE

Tabela 12: Warunki podstawowe

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
Dobre zarządzanie krajową lub regionalną strategią inteligentnej specjalizacji	EFRR Fundusz Spójności	CP 1 (i), (ii), (iii), (iv)		Aktualna analiza wyzwań związanych z upowszechnianiem innowacji oraz cyfryzacją	T	W okresie 2012-2014 – w ramach prac nad SRWO do 2020 t. oraz w RSIWO do 2020 r. analiza wyzwań i barier związanych z dyfuzją innowacji była obszarem poddanym weryfikacji. <i>Analizy wdrażania RSIWO 2020</i> oraz dodatkowo w ramach <i>Analizy</i>	Analiza wyzwań i wąskich gardeł na poziomie regionalnym jest prowadzona w woj. opolskim w trybie ciągłym (od roku 2014) w ramach prac nad opracowaniem kolejnych dokumentów strategicznych oraz działań monitoringowych procesu wdrażania RSIWO. Otrzymane rezultaty wykazały,

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
						<p><i>trendów rozwojowych w obszarach inteligentnych specjalizacji(...)(2016 r.)</i></p> <p>W 2019 r. rozpoczął się proces aktualizacji wyzwań i barier w ramach prac nad SRWO 2030 oraz RSIWO 2030.</p>	<p>że zdefiniowane wąskie gardła dyfuzji innowacji dotyczą zarówno specjalizacji inteligentnych, jak i pozostałych branż.</p> <p>Kontynuacja procesu weryfikacji wyzwań i barier w rozwoju innowacji będzie prowadzona w ramach wdrażania i monitorowania RSIWO 2030 i bieżącego prowadzenia PPO. Szczególnie istotne będzie dalsze zaangażowanie aktorów regionalnego</p>

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							systemu innowacji, m.in. w ramach prac Grup Roboczych, Zespołów Zadaniowych, Komitetu Sterującego IOB, które pełnią rolę opiniodawczo-doradczą dla ZWO. Pozwoli to na dostęp do bieżących informacji o stanie regionalnej gospodarki, w tym ewentualnych nowych kierunków i wyzwań mogących się pojawić w kolejnych latach.
				Istnienie właściwej	T	-	Na poziomie

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
				regionalnej lub krajowej instytucji lub podmiotu odpowiedzialnego za zarządzanie strategią inteligentnej specjalizacji			<p>regionalnym Zarząd Województwa Opolskiego (ZWO) jest organem odpowiedzialnym za opracowanie i przyjęcie Strategii oraz za kreowanie polityki innowacyjnej. Zarząd sprawuje nadzór nad wdrażaniem celów RSIWO.</p> <p>W procesie zarządzania i wdrażania RSIWO zaangażowane są także Departamenty UMWO takie jak: Departament Infrastruktury</p>

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							i Gospodarki (opracowywanie i wdrażanie sektorowej strategii oraz programów dotyczących rozwoju infrastruktury, wykonywanie czynności nadzoru wobec OCRG, Departament Polityki Regionalnej i Przestrzennej (koordynacja i realizacja zadań w ramach opracowania, monitorowania i upowszechniania strategii rozwoju województwa opolskiego)

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							Departament Funduszy Europejskich (koordynacja i opracowanie regionalnych programów dla województwa opolskiego dla perspektyw finansowych UE oraz dokumentów niezbędnych do ich zarządzania i wdrażania.
				Narzędzia monitorowania i ewaluacji w celu pomiaru realizacji celów strategii	T	Analiza wdrażania RSIWO 2020 (2016); Analiza trendów rozwojowych w obszarach	Proces monitorowania RSIWO, w tym inteligentnych specjalizacji jest prowadzony

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
						<p>inteligentnych specjalizacji województwa opolskiego (2017);</p> <p>Analiza stanu innowacyjności gospodarki województwa opolskiego (2018).</p> <p>W 2021 r. rozpoczęła się realizacja badania:</p> <p>Analiza pn. Efekty wsparcia konkurencyjności, innowacyjności i internacjonalizacji</p>	<p>w regionie opolskim w trybie ciągłym w oparciu o usystematyzowane metody.</p> <p>Opis systemu monitorowania i ewaluacji RSIWO został zawarty w dokumencie Strategii przyjętym przez ZWO w lipcu 2014 r. Struktura systemu zakłada weryfikację:</p> <p>a. stopnia realizacji celów określonych w Strategii;</p> <p>b. realizacji poszczególnych</p>

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
						MŚP i rozwój potencjału jednostek naukowo-badawczych w województwie opolskim w perspektywie 2014-2020	<p>projektów w ramach Planu Działań do RSIWO 2020 oraz projektów wpisujących się w cele Strategii realizowanych w ramach innych programów pomocowych dostępnych w perspektywie finansowej 2014-2020.</p> <p>W okresie 2014-2020 prowadzono stały monitoring wykorzystując do tego celu dane pochodzące</p>

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							z RPOWO 2014-2020, PO IR, PO WER, PO IS, statystyki publicznej, badań i analiz oraz pozyskane w ramach realizacji działań własnych (Grupy Robocze, ankiety). Monitoring stopnia realizacji celów RSIWO prowadzony jest w ujęciu rocznym.
				Funkcjonowanie współpracy z zainteresowanymi stronami („proces przedsiębiorczego odkrywania”)	T	Analiza wdrażania RSIWO 2020 (2016), Analiza trendów rozwojowych w obszarach	Opis Procesu Przedsiębiorczego Odkrywania znajduje się w dokumencie RSIWO 2030

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
						<p>inteligentnych specjalizacji województwa opolskiego (2017),</p> <p>Analiz stanu innowacyjności gospodarki województwa opolskiego (2018),</p> <p>Analiza potencjału opolskich Instytucji Otoczenia Biznesu w regionalnym systemie innowacji (2020).</p>	<p>w formie załącznika i zawiera szczegółowy opis planowanego systemu.</p> <p>Uaktualnione założenia PPO zostały opracowane w oparciu o doświadczenia płynące z jego realizacji w ramach perspektywy 2014-2020 i oceny jego skuteczności.</p> <p>Proces PPO jest prowadzony w trybie ciągłym i obejmuje szereg równoległe realizowanych</p>

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							<p>inicjatyw mających na celu zaangażowanie jak najszerszych grup interesariuszy.</p> <p>W ramach PPO pojawiły się oddolne inicjatywy koordynowane przez Uniwersytet Opolski, Wyższą Zawodową Szkołę Medyczną w Opolu i Park Przemysłowy METLACHEM, które zgromadziły w efekcie liczne grono podmiotów zainteresowanych zacieśnieniem współpracy w ww.</p>

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							obszarach.
				Działania mające na celu poprawę krajowych lub regionalnych systemów badań i innowacji, w stosownych przypadkach	T	RSIWO 2030 (w opracowaniu)	Zarząd Województwa Opolskiego od kilkunastu lat prowadzi systemowe wsparcie regionalnego systemu innowacji wykorzystując zarówno środki z RPO WO 2007-2013, RPO WO 2014-2020, INTERREG jak również środki własne. W ramach tych działań należy wymienić, m.in.: a) Wspieranie potencjału

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							<p>usługowego regionalnych IOB,</p> <p>b) Rozwijanie inicjatyw klastrowych i powiązań kooperacyjnych,</p> <p>c) Uruchomienie systemu instrumentów zwrotnych i bezzwrotnych adresowanych do lokalnych MSP,</p> <p>d) Inicjowanie współpracy nauka-biznes,</p> <p>e) Animowanie działań na rzecz umiędzynarodow</p>

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							<p>ienia działalności przedsiębiorstw,</p> <p>f) Sieciowanie współpracy regionalnych IOB, uczelni, JBR i firm,</p> <p>g) Wykonywanie analiz opolskiego systemu innowacji i potencjału innowacyjnego regionalnej gospodarki.</p> <p>Działania na rzecz rozwijania RSI będą nadal kontynuowane i rozwijane przez ZWO w kolejnych</p>

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							latach.
				W stosownych przypadkach, działania wspierające transformację przemysłową	T	SRWO 2030 (w opracowaniu) RSIWO 2030 (w opracowaniu) Program ochrony powietrza dla województwa opolskiego	W odpowiedzi na główne wyzwania rozwojowe określone przez KE oraz trendy dominujące w gospodarce światowej ZWO inicjuje kierunki zmian w gospodarce regionu wpisujące się w szeroko rozumiane procesy transformacji gospodarczej. W projekcie SRWO 2030 zaprogramowane

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							<p>zostały działania, które wychodzą naprzeciw tym wyzwaniom, a mianowicie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zielona Gospodarka - Gospodarka Obiegu Zamkniętego - Przemysł 4.0 i Transformacja Cyfrowa <p>W perspektywie finansowej 2021-2027 planuje się następujące kierunki działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> - działania

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							<p>w zakresie efektywności energetycznej,</p> <ul style="list-style-type: none"> - promowanie odnawialnych źródeł energii, - działania w zakresie dostosowania do zmiany klimatu, zapobiegania ryzyku i odporności na klęski żywiołowe, - zrównoważona gospodarka wodna, - wspieranie przechodzenia na gospodarkę

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							<p>o obiegu zamkniętym,</p> <ul style="list-style-type: none"> - sprzyjanie bioróżnorodności i rozwojowi zielonej infrastruktury w środowisku miejskim oraz zmniejszanie zanieczyszczenia, - wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej.
				Środki służące zacieśnieniu współpracy z partnerami spoza	T	RSIWO 2030 (w opracowaniu)	Zarząd Województwa Opolskiego zarówno w kończącej się

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
				danego państwa członkowskiego w obszarach priorytetowych wspieranych w ramach strategii inteligentnej specjalizacji.			perspektywie jak i w latach wcześniejszych był mocno zaangażowany we wspieranie wszelkich inicjatyw międzynarodowych na rzecz rozwijania innowacyjności gospodarki. Analiza SWOT dla RSIWO 2030 jako jedną z szans rozwojowych wskazuje <i>Współpracę naukowo-technologiczną oraz gospodarczą w wymiarze międzynarodowym.</i>

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							<p>W obecnej perspektywie można wymienić następujące działania ZWO wspierające umiędzynarodowienie polskich firm:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bieżąca współpraca Samorządu Województwa Opolskiego z regionami partnerskimi: organizacja targów, misji, giełd, forów

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							<p>gospodarczych.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kooperacyjne Opolskie – profesjonalne otoczenie biznesu, Etap I i II (od 2016 do teraz) - projekt SWO - Wdrażanie projektu Invest in Opolskie - Współpraca w ramach S3 Platform. - Współpraca z Bankiem Światowym. - Działania na rzecz zacieśniania współpracy

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							<p>międzynarodowej realizowane przez Biuro Województwa Opolskiego w Brukseli.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Międzynarodowy projekt INDUCULT 2.0 - Międzynarodowy projekt E-COOL „Postawy przedsiębiorcze i kreatywne u młodych ludzi poprzez dynamizację kompetencji, metod nauczania i ekosystemu przedsiębiorczości

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							” W kolejnych latach planowane są zintensyfikowane działania na rzecz zwiększania aktywności opolskich przedsiębiorstw na rynkach międzynarodowych.
Kompleksowe planowanie transportu na odpowiednim poziomie	EFRR Fundusz Spójności	CP 3 (iii)		Zawiera uzasadnienie ekonomiczne planowanych inwestycji, poparte solidną analizą zapotrzebowania i modeli przepływów transportowych, które powinny		Plan transportowy (w opracowaniu)	

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
				uwzględnić spodziewany wpływ liberalizacji kolei			
				Odzwierciedla plany ochrony powietrza, z uwzględnieniem w szczególności krajowych (planów) odchodzenia od paliw kopalnianych			
				Objemuje inwestycje w korytarze sieci bazowej TEN-T zgodnie z definicją w rozporządzeniu (UE) nr			

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
				1316/2013, zgodnie z odpowiednimi planami prac TEN-T			
				W przypadku inwestycji poza podstawową siecią TEN-T zapewnia komplementarność przez zapewnienie odpowiedniej łączności regionów i lokalnych społeczności w ramach sieci bazowej TEN-T i jej węzłów			
				Zapewnia interoperacyjność sieci kolejowej			

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
				przez wdrożenie ERTMS spełniającego wymagania wzorca-3 obejmującego co najmniej europejski plan wdrożenia			
				Promuje mulimodalność, określając potrzeby w zakresie transportu mulimodalnego lub przeładunkowego oraz termianli pasażerskich i aktywnych sposobów ich przemieszczenia			

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
				się			
				Obejmuje środki mające na celu promowanie paliw alternatywnych zgodnie z odpowiednimi krajowymi ramami polityki			
				Obejmuje ocenę zagrożeń dla bezpieczeństwa ruchu drogowego zgodnie z istniejącymi krajowymi strategiami bezpieczeństwa drogowego, wraz z zaznaczeniem			

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
				dotkniętych dróg i odcinków oraz zapewnienie kolejności odnośnych inwestycji			
				Dostarcza informacji na temat środków budżetowych i finansowych odpowiadających planownym inwestycjom, koniecznych do pokrycia kosztów eksploatacji i konserwacji istniejącej i planowanej infrastruktury			

5. INSTYTUCJE PROGRAMU

Na podstawie art. 22 ust. 3 lit. k); art. 71 i 84 rozporządzenia w sprawie przepisów ogólnych określa się podmioty zaangażowane w realizację FEO 2021-2027.

Tabela 1: Instytucje programu

Instytucje programu	Nazwa instytucji [500]	Imię i nazwisko osoby do kontaktów [200]	E-mail [200]
Instytucja Zarządzająca	Zarząd Województwa Opolskiego obsługiwany przez Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego, Departament Funduszy Europejskich	Andrzej Buła - Marszałek Województwa Opolskiego tel.: (+48) 77 54 16 510, 77 54 16 511 fax: (+48) 77 54 16 512	e-mail: marszalek@opolskie.pl
Instytucja Audytowa	Ministerstwo Finansów, Departament Audytu Środków Publicznych	Tadeusz Kościński - Minister właściwy ds. finansów publicznych tel. +48 (22) 694 55 55 fax:+48 (22) 694 36 84	e-mail: kancelaria@mf.gov.pl
Organ otrzymujący płatności od Komisji	Ministerstwo Finansów, Departament Instytucji Płatniczej	Tadeusz Kościński - Minister właściwy ds. finansów publicznych tel. +48 (22) 694 55 55 fax: +48 (22) 694	e-mail: kancelaria@mf.gov.pl

Instytucje programu	Nazwa instytucji [500]	Imię i nazwisko osoby do kontaktów [200]	E-mail [200]
		36 84	
W stosownych przypadkach, podmiot lub podmioty otrzymujące płatności od Komisji w przypadku pomocy technicznej na podstawie art.36 ust. 5 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	Ministerstwo Finansów, Departament Instytucji Płatniczej	Tadeusz Kościński - Minister właściwy ds. finansów publicznych tel. (+48) 22 694 55 55	e-mail: kancelaria@mf.gov.pl
Zadania w zakresie księgowania wydatków w przypadku gdy są powierzone podmiotowi innemu niż Instytucja Zarządzająca Instytucja Pośrednicząca (wybrane obszary)	Opolskie Centrum Rozwoju Gospodarki	Tomasz Hanzel - Dyrektor Opolskiego Centrum Rozwoju Gospodarki tel.: (+48) 77 403 36 00 fax: (+48) 77 403 36 00	e-mail: biuro@ocrg.opolskie.pl
Zadania w zakresie księgowania wydatków w przypadku gdy są	Wojewódzki Urząd Pracy w Opolu	Maciej Kalski - Dyrektor Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Opolu	e-mail: sekretariat@wup.opole.pl

Instytucje programu	Nazwa instytucji [500]	Imię i nazwisko osoby do kontaktów [200]	E-mail [200]
powierzone podmiotowi innemu niż Instytucja Zarządzająca Instytucja Pośrednicząca (wybrane obszary)		tel.: (+48) 77 441 67 01 fax: (+48) 77 441 67 02	

Instytucja Zarządzająca FEO 2021-2027

Instytucją Zarządzającą w perspektywie finansowej 2021-2027 jest Zarząd Województwa Opolskiego. Na podstawie uregulowań zawartych w regulaminie wewnętrznym UMWO, przygotowanym przez Zarząd Województwa Opolskiego, obowiązki IZ FEO 2021-2027 pełni komórka organizacyjna w ramach UMWO. Funkcję tę pełni Departament Funduszy Europejskich.

Instytucja Zarządzająca odpowiada za zarządzanie programem prowadzone z myślą o osiągnięciu celów programu. W szczególności odpowiada za:

- a) wybór operacji,
- b) wykonywanie zadań związanych z zarządzaniem programem,
- c) wspieranie działań Komitetu Monitorującego,
- d) nadzorowanie Instytucji Pośredniczących,
- e) rejestrację i przechowywanie w formie elektronicznej danych dotyczących każdej operacji, niezbędnych do monitorowania, zarządzania finansowego, weryfikacji i audytów, a także zapewnianie bezpieczeństwa, integralności i poufności danych oraz uwierzytelnianie użytkowników.

Zadania IZ FEO 2021-2027 realizowane będą w oparciu o właściwe przepisy Rozporządzenia ogólnego (art. 73 – 76 Rozporządzenia ogólnego). Do zadań IZ FEO 2021-2027 należy w szczególności:

1) Na poziomie wyboru operacji:

- ustanowienie i stosowanie kryteriów i procedur, które są niedyskryminacyjne, przejrzyste, zapewniają dostępność dla osób z niepełnosprawnościami

i równouprawnienie płci oraz uwzględniają Kartę praw podstawowych Unii Europejskiej, zasadę zrównoważonego rozwoju oraz unijną politykę w dziedzinie środowiska zgodnie z art. 11 i art. 191 ust. 1 TFUE.

- Kryteria i procedury muszą zapewniać, aby finansowy wkład unijny przyznawany był w pierwszej kolejności operacjom, które w największym stopniu mogą przyczynić się do osiągnięcia celów programu.
- podczas wyboru operacji Instytucja Zarządzająca:
 - a) zapewnia, aby wybrane operacje były zgodne z programem, co obejmuje ich spójność z odpowiednimi strategiami leżącymi u podstaw programu, oraz by skutecznie przyczyniały się do osiągnięcia celów szczegółowych programu,
 - b) zapewnia, aby wybrane operacje, które wchodzą w zakres warunku podstawowego, były spójne z odpowiednimi strategiami i dokumentami dotyczącymi planowania ustanowionymi w celu spełnienia tego warunku podstawowego,
 - c) zapewnia, aby wybrane operacje odzwierciedlały najkorzystniejszą relację między kwotą wsparcia, podejmowanymi działaniami i osiąganymi celami,
 - d) upewnia się, czy beneficjent ma niezbędne zasoby i mechanizmy finansowe, aby pokryć koszty eksploatacji i utrzymania w odniesieniu do operacji obejmujących inwestycje w infrastrukturę lub inwestycje produkcyjne, tak by zapewnić stabilność ich finansowania,
 - e) zapewnia, aby wybrane operacje objęte zakresem stosowania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/92/UE podlegały ocenie oddziaływania na środowisko lub procedurze preselekcji oraz aby należycie wzięto pod uwagę ocenę rozwiązań alternatywnych na podstawie wymogów tej dyrektywy ,
 - f) upewnia się, czy w przypadku gdy operacje rozpoczęły się przed złożeniem do instytucji zarządzającej wniosku o dofinansowanie, mające zastosowanie prawo było przestrzegane,
 - g) zapewnia, by wybrane operacje wchodziły w zakres danego Funduszu i były przypisane do danego rodzaju interwencji,
 - h) zapewnia, aby operacje nie obejmowały działań, które stanowiły część operacji podlegającej przeniesieniu produkcji zgodnie z art. 66 lub które stanowiłyby przeniesienie działalności produkcyjnej zgodnie z art. 65 ust. 1 lit. a),
 - i) zapewnia, aby wybranych operacji nie dotyczyła bezpośrednio uzasadniona opinia Komisji w sprawie naruszenia, na mocy art. 258 TFUE, kwestionująca zgodność z prawem i prawidłowość wydatków lub wykonania operacji,
- zapewnia uodparnianie na zmiany klimatu w przypadku inwestycji w infrastrukturę o przewidywanej trwałości wynoszącej co najmniej pięć lat. zapewnienie, aby

beneficjent otrzymał dokument określający wszystkie warunki wsparcia dla każdej operacji, w tym szczegółowe wymogi dotyczące produktów lub usług, które mają być dostarczone, plan finansowy, termin wykonania operacji oraz, w stosownych przypadkach, metodę, którą należy stosować do określania kosztów operacji, oraz warunki wypłaty wsparcia..

- w przypadku operacji, które otrzymały „pieczęć doskonałości”, lub operacji wybranych w ramach programu dofinansowanego z programu „Horyzont Europa” Instytucja Zarządzająca może podjąć decyzję o przyznaniu bezpośredniego wsparcia z EFRR lub EFS+, pod warunkiem że takie operacje spełniają wymogi określone w ust. 2 lit. a), b) i g). gdy Instytucja Zarządzająca dokonuje wyboru operacji o znaczeniu strategicznym, informuje o tym Komisję w terminie jednego miesiąca i przedstawia jej wszystkie istotne informacje na temat tej operacji..

2) Na poziomie zarządzania:

- przeprowadzanie weryfikacji zarządczych w celu sprawdzenia, czy dofinansowane produkty i usługi zostały dostarczone, czy operacja jest zgodna z mającym zastosowanie prawem, z programem i warunki wsparcia operacji, oraz:
 - a) w przypadku gdy koszty mają zostać zrefundowane na podstawie art. 53 ust. 1 lit. a) rozporządzenia ogólnego – czy kwota wydatków, o której refundację występują beneficjenci, w odniesieniu do tych kosztów została wypłacona oraz czy beneficjenci prowadzą odrębne zapisy księgowe lub stosują odpowiednie kody księgowe dla wszystkich transakcji związanych z operacją,
 - b) w przypadku gdy koszty mają zostać zrefundowane na podstawie art. 53 ust. 1 lit. b), c) i d) rozporządzenia ogólnego – czy spełnione zostały warunki refundacji wydatków beneficjentowi,
- zapewnienie, z zastrzeżeniem dostępności finansowania, aby beneficjent otrzymał należną kwotę w całości i nie później niż 80 dni od dnia przedłożenia wniosku o płatność przez beneficjenta; bieg terminu może zostać wstrzymany, jeżeli informacje przedstawione przez beneficjenta nie pozwalają instytucji zarządzającej ustalić, czy kwota jest należna,
- dysponowanie skutecznymi i proporcjonalnymi środkami i procedurami zwalczania nadużyć finansowych, uwzględniającymi stwierdzone ryzyka,
- zapobieganie nieprawidłowościom, wykrywanie ich i usuwanie,
- potwierdzanie, że wydatki ujęte w sprawozdaniu finansowym są zgodne z prawem i prawidłowe,
- sporządzanie deklaracji zarządczej zgodnie ze wzorem e wzorem przedstawionym w załączniku XVIII Rozporządzenia ogólnego,

Weryfikacja zarządcza opiera się na analizie ryzyka i jest proporcjonalna do ryzyk stwierdzonych *ex ante* i na piśmie.

Weryfikacje zarządcze obejmują kontrole administracyjne w odniesieniu do wniosków o płatność przedłożonych przez beneficjentów oraz kontrole na miejscu przeprowadzone w odniesieniu do operacji. Te kontrole są przeprowadzane przed przedłożeniem zestawienia wydatków zgodnie z art. 98 Rozporządzenia ogólnego.

W przypadku gdy Instytucja Zarządzająca jest również beneficjentem programu, rozwiązania dotyczące weryfikacji zarządczych zapewniają rozdzielność funkcji.

3) Na poziomie wspierania prac Komitetu Monitorującego:

- dostarczanie w odpowiednim czasie Komitetowi Monitorującemu wszelkich informacji niezbędnych mu do wykonywania jego zadań,
- zapewnianie dalszego działania w związku z decyzjami i zaleceniami Komitetu Monitorującego.

4) Na poziomie zadań w zakresie księgowania wydatków:

- sporządzanie wniosków o płatności i przedkładanie ich Komisji zgodnie z art. 91 i art. 92 Rozporządzenia ogólnego,
 - sporządzanie i przedkładanie zestawień wydatków, potwierdzanie kompletności, rzetelności i prawdziwości zestawień wydatków zgodnie z art. 98 Rozporządzenia ogólnego oraz prowadzenie elektronicznego rejestru wszystkich elementów zestawienia wydatków, w tym wniosków o płatność,
 - przeliczanie na euro kwot wydatków poniesionych w innej walucie z wykorzystaniem miesięcznego obrachunkowego kursu wymiany stosowanego przez Komisję w miesiącu, w którym wydatki zostały zaksięgowane w systemach księgowych przez instytucję odpowiedzialną za wykonywanie zadań określonych w niniejszym punkcie.
- Zadania w zakresie rachunkowości nie obejmują kontroli na szczeblu beneficjentów.

Instytucje Pośredniczące FEO 2021-2027

Na mocy art. 71 ust. 3 Rozporządzenia ogólnego, Instytucja Zarządzająca FEO 2021-2027 powierzy zarządzanie częścią Programu na lata 2021-2027 Instytucjom Pośredniczącym. W system wdrażania zostaną włączone dwie IP, tj.:

- Opolskie Centrum Rozwoju Gospodarki¹⁹⁹,
- Wojewódzki Urząd Pracy w Opolu²⁰⁰.

¹⁹⁹ OCRG zostało powołane Uchwałą Sejmiku Województwa Opolskiego nr V/38/2007 z dnia 27 lutego 2007 r. jako jednostka budżetowa Samorządu Województwa Opolskiego.

²⁰⁰ WUP został powołany uchwałą nr XX/136/2000 Sejmiku Województwa Opolskiego z dnia 27 czerwca 2000 r., jako jednostka budżetowa Samorządu Województwa Opolskiego.

Biorąc pod uwagę gotowość instytucjonalną, zasoby kadrowe, zaplecze techniczne oraz zakres kompetencyjny tych podmiotów i dotychczasowe, wieloletnie doświadczenia z wdrażania środków unijnych, w tym pełnienie w okresie 2007-2013 funkcji Instytucji Pośredniczących II stopnia RPO WO 2007-2013 i PO KL 2007-2013 oraz w okresie 2014-2020 funkcji Instytucji Pośredniczących RPO WO 2014-2020, wybrane IP będą odpowiadały za realizację obszarów Programu określonych w Tabeli 2.

Tabela 2: Obszary FEO 2021-2027 powierzone do wdrożenia IP

IP	Fundusz	CP	CS	Zakres
OPOLSKIE CENTRUM ROZWOJU GOSPODARKI	EFRR	1	(i)	<ul style="list-style-type: none"> – infrastruktura B+R przedsiębiorstw, – budowanie potencjału regionów w zakresie wsparcia działalności badawczo-rozwojowej przedsiębiorstw oraz konsorcjów przedsiębiorstw z organizacjami badawczymi, – wsparcie działalności badawczo-rozwojowej przedsiębiorstw oraz konsorcjów przedsiębiorstw z organizacjami badawczymi, – ekoinnowacje i zarządzanie efektywnością środowiskową, – proinnowacyjne usługi świadczone przez IOB dla MŚP (dopuszczalne bony na innowacje).
	EFRR		(ii)	wsparcie w zakresie wdrażania TIK w MŚP,
	EFRR		(iii)	<ul style="list-style-type: none"> – wsparcie dla nowopowstałych firm, – promocja gospodarki w tym wsparcie dla MŚP na udział w misjach/targach (internacjonalizacja MŚP), – wdrożenia prac B+R przez MŚP, – doradztwo dla MŚP oraz wsparcie JST w tworzeniu warunków dla rozwoju przedsiębiorczości i obsługi inwestora, – inwestycje w nowoczesne maszyny i urządzenia oraz sprzęt w tym szkolenia, – inwestycje w rozwój przedsiębiorstw

IP	Fundusz	CP	CS	Zakres	
				zwiększające skalę ich działalności.	
	EFRR	1	(iv)	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikacja nowych kierunków badań naukowych i prac rozwojowych w ramach PPO, – sieciowanie uczelni, w tym współpraca zespołów badawczych w ramach RIS, – identyfikacja specjalizacji regionalnych województwa opolskiego, w tym nowych inteligentnych specjalizacji, – wsparcie rozwoju klastrów, – wsparcie rozwoju w oparciu o klastry, – budowanie potencjału IOB w tym ośrodków innowacji, – monitorowanie specjalizacji regionalnych województwa opolskiego. 	
	EFRR	2	(i)	<ul style="list-style-type: none"> – poprawa efektywności energetycznej w mikro i małych przedsiębiorstwach (wraz z audytem) wraz z instalacją urządzeń OZE, 	
	EFRR	2	(ii)	<ul style="list-style-type: none"> – wsparcie dla OZE (jednostki wraz z przyłączeniem do sieci), – projekty z zakresu energii rozproszonej (np. klastry energetyczne), 	
	WOJEWÓDZKI URZĄD PRACY	EFS+	4	(a)	<ul style="list-style-type: none"> – aktywizacja zawodowa osób pozostających bez zatrudnienia realizowana przez PUP, – aktywizację zawodową uczestników i absolwentów ochotniczych hufców pracy, – wsparcie służące podniesieniu kwalifikacji i kompetencji osób pracujących, w tym posiadających niestabilną pozycję na rynku pracy, odchodzących z rolnictwa oraz ubogich pracujących, – podnoszenie kwalifikacji kadr rynku pracy wynikające z potrzeb regionalnego i lokalnego

IP	Fundusz	CP	CS	Zakres
				rynku pracy.
			(d)	<ul style="list-style-type: none"> – wsparcie przyczyniające się do wzmocnienia zasobów rynku pracy poprzez promocję elastycznych form zatrudnienia, w tym pracy zdalnej (m.in. subsydiowanie zatrudnienia), – usługi rozwojowe dla pracodawców i ich pracowników, – wsparcie typu outplacement dla pracowników zagrożonych zwolnieniem m.in. w wyniku przemian na rynku pracy lub sytuacji kryzysowych oraz osób odchodzących z rolnictwa.
			(f)	<ul style="list-style-type: none"> – tworzenie nowych miejsc wychowania przedszkolnego, w tym dostosowanych do potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami oraz zakup wyposażenia, – wydłużenie godzin pracy ośrodków wychowania przedszkolnego, – rozszerzenie oferty ośrodków wychowania przedszkolnego o zajęcia dodatkowe wyrównujące szanse edukacyjne, rozwijające kompetencje kluczowe i transferowalne oraz o zajęcia służące preorientacji zawodowej tj. pobudzające i rozwijające zainteresowania, – indywidualizacja pracy z dziećmi, w tym o specjalnych potrzebach edukacyjnych, z uwzględnieniem realizacji różnych form edukacji dla rodziców, – doskonalenie kompetencji i kwalifikacji nauczycieli ośrodków wychowania przedszkolnego. – rozwój kompetencji kluczowych wśród uczniów kształcenia ogólnego i zawodowego, w tym umiejętności cyfrowych, językowych, kompetencji transferowalnych

IP	Fundusz	CP	CS	Zakres
				<p>i wyspecjalizowanych umiejętności twardych,</p> <ul style="list-style-type: none"> – wsparcie jakości nauczania przedmiotów ścisłych, m.in. poprzez wykorzystanie metod eksperymentu w edukacji, – indywidualizacja podejścia do ucznia, w tym z niepełnosprawnościami m.in. poprzez zapewnienie specjalistycznych narzędzi diagnostyki psychologiczno-pedagogicznej i prowadzenia terapii uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym prowadzenie różnych form edukacji dla rodziców, – wsparcie szkoły wprowadzeniu edukacji włączającej – w tym zapewnienie odpowiedniego wyposażenia, podnoszenie kompetencji kadr pedagogicznych, bezpośrednie wsparcie uczniów, w tym poprzez zapewnienie usług asystenckich dla uczniów, upowszechnienie modelu „Przestrzeń dostępnej szkoły” (zniesienie barier z zakresu dostępności, aby każdy uczeń szkoły podstawowej w mógł uczestniczyć w życiu szkoły bez względu na ograniczenia wynikające z niepełnosprawności czy specjalnych potrzeb), – realizacja programów pomocy stypendialnej w ramach kształcenia ogólnego i zawodowego dla uczniów uzdolnionych, w tym z niepełnosprawnościami, – wsparcie społecznej roli szkoły w zakresie m.in. profilaktyki zachowań ryzykownych i problemowych, przemocy w rodzinie, promocji i zdrowia psychicznego i fizycznego oraz w zakresie innych aspektów rozwoju, np. edukacji kulturowej, ekologicznej, zdrowotnej, seksualnej, – doskonalenie kompetencji i kwalifikacji nauczycieli kształcenia ogólnego oraz nauczycieli zawodu, w tym we współpracy

IP	Fundusz	CP	CS	Zakres
				<p>z uczelniami, przedsiębiorcami i pracodawcami,</p> <ul style="list-style-type: none"> – doradztwo zawodowe w ramach kształcenia ogólnego i zawodowego, – współpraca szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe o charakterze strategicznym i praktycznym z ich otoczeniem społeczno-gospodarczym, zwłaszcza z pracodawcami oraz uczelniami wyższymi, instytucjami rynku pracy, – dostosowanie kompetencji i kwalifikacji zawodowych osób dorosłych do potrzeb rynku pracy, w tym z uwzględnieniem elastycznych rozwiązań (np. kształcenie na odległość), – doposażenie bazy dydaktycznej szkół i placówek oświatowych kształcenia ogólnego oraz kształcenia zawodowego i ustawicznego w sprzęt i materiały niezbędne dla zapewnienia efektywnego procesu nauczania, – inwestycje w infrastrukturę edukacyjną i szkoleniową szkół kształcenia ogólnego, zawodowego oraz centrów i placówek prowadzących kształcenie zawodowe i ustawiczne, – wyposażenie szkół w nowoczesny sprzęt IT i ICT wraz ze wsparciem infrastruktury sieci teleinformatycznej i materiały oraz pomoce dydaktyczne, – wsparcie mobilności edukacyjnej uczniów poprzez wsparcie infrastruktury zapewniającej opiekę, tj. bursy i internaty.
			(g)	<ul style="list-style-type: none"> – kształcenie i szkolenia w ramach systemu formalnego lub pozaformalnego, w tym z uwzględnieniem elastycznych rozwiązań (np. kształcenie na odległość) m.in. w zakresie kompetencji kluczowych, kompetencji

IP	Fundusz	CP	CS	Zakres
				<p>transferowalnych i wyspecjalizowanych umiejętności twardej,</p> <ul style="list-style-type: none"> - podnoszenie kompetencji w tym, m.in. cyfrowych osób z grup wykluczonych cyfrowo, umożliwiającym wdrażanie Upskilling pathways, - lokalnych inicjatyw na rzecz kształcenia osób dorosłych (na przykładzie LOWE²⁰¹), w tym tworzenie lokalnych punktów wsparcia kształcenia osób dorosłych, służących np. aktywizacji osób starszych, osób o niskich kwalifikacjach oraz osób z niepełnosprawnościami, - usług doradczych w zakresie wyboru kierunku i rodzaju edukacji w kontekście potrzeb regionalnego lub lokalnego rynku pracy, mentoring, coaching, - kampanii promujących wartość uczenia się przez całe życie w powiązaniu z potrzebą aktualizowania wiedzy, umiejętności, kompetencji i kwalifikacji w kontekście zmieniających się potrzeb rynku pracy, - analiz rynku pracy w zakresie zapotrzebowania na nowe umiejętności.
			(h)	<ul style="list-style-type: none"> - kompleksowe programy aktywizacji osób biernych zawodowo oraz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i ubóstwem (aktywizacja społeczna, zawodowa, edukacyjna i zdrowotna), - usługi reintegracji społeczno-zawodowej realizowane w ramach centrów i klubów integracji społecznej, warsztatów terapii

²⁰¹ LOWE, czyli Lokalne Ośrodki Wiedzy i Edukacji - ośrodki aktywizowania dorosłych i społeczności lokalnej na rzecz rozwoju umiejętności stanowiących podstawę dla uczenia się przez całe życie, w szczególności na obszarach defaworyzowanych.

IP	Fundusz	CP	CS	Zakres
				<p>zajęciowej, zakładów aktywności zawodowej,</p> <ul style="list-style-type: none"> – działania na rzecz zapewnienia dostępu wszystkim obywatelom do dóbr kultury, wzmacnianie uczestnictwa w kulturze (w tym aktywności kulturotwórcze, kreatywne), – działania na rzecz rozwoju ekonomii społecznej, – podnoszenie kwalifikacji kadr ekonomii społecznej i pomocy społecznej, wynikające z regionalnych i lokalnych potrzeb.
			(i)	<ul style="list-style-type: none"> – wspieranie migrantów zarobkowych oraz pracodawców w procesie integracji na rynku pracy, – wsparcie integracji społecznej obywateli państw trzecich, w tym m.in.: edukacja włączająca – i wsparcie o charakterze adaptacyjnym, – wsparcie potencjału organizacji pozarządowych obywateli państw trzecich.
			(j)	<ul style="list-style-type: none"> – kompleksowe wsparcie społeczności romskiej, w tym m.in.: poprawa warunków bytowych, aktywizacja społeczno - zawodowa, – kampanie świadomościowe w zakresie przełamywania stereotypów, – ochrona i zachowanie tożsamości kulturowej, – działania na rzecz dzieci romskich, w tym m.in.: wsparcie edukacji przedszkolnej i szkolnej (edukacja włączająca), tworzenie świetlic, w tym środowiskowych, asystent rodziny, – wsparcie potencjału organizacji pozarządowych społeczności romskiej.

IP	Fundusz	CP	CS	Zakres
			(I)	– działania na rzecz osób bezdomnych i/lub innych osób doświadczających wykluczenia społecznego, degradacji lub deprivacji społecznej, w tym osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych.

Źródło: Opracowanie IZ FEO 2021-2027.

IZ FEO 2021-2027 dopuszcza możliwość przejęcia działań powierzonych IP zakresie wdrażania instrumentów finansowych.

Instytucje, którym powierzone zostają funkcje IP są jednostkami podległymi Zarządowi Województwa Opolskiego, a tym samym ich działalność podlega m.in. regulacjom wewnętrznym przyjmowanym przez Zarząd Województwa Opolskiego. Włączenie tych podmiotów do systemu realizacji FEO 2021-2027, zakres zadań i odpowiedzialności oraz wzajemne relacje pomiędzy IZ FEO 2021-2027 a IP regulowane będą na podstawie porozumień zawartych pomiędzy podmiotami.

Do głównych zadań IP FEO 2021-2027 należeć będą m.in.:

- przeprowadzanie naborów wniosków o dofinansowanie,
- podpisywanie umów o dofinansowanie projektów,
- prowadzenie bezpośredniego nadzoru nad realizacją operacji, w tym ich rozliczanie i kontrola,
- ocena i sprawozdawanie do IZ FEO 2021-2027 z efektów wdrażania wybranych obszarów Programu, w tym wprowadzanie w porozumieniu z IZ FEO 2021-2027 działań naprawczych, czy też usprawnień wpływających na skuteczną i efektywną realizację Programu,
- udział w pracach KM FEO 2021-2027 oraz działaniach podejmowanych w ramach procesu ewaluacji Programu,
- promowanie i informowanie we współpracy z IZ FEO 2021-2027 o działaniach podejmowanych w ramach Programu i osiągniętych efektach.

Instytucja Audytowa

Organem pełniącym funkcję Instytucji Audytowej jest Szef Krajowej Administracji Skarbowej. Funkcję Szefa Krajowej Administracji Skarbowej pełni sekretarz stanu w urzędzie obsługującym ministra właściwego do spraw finansów publicznych.

Szef Krajowej Administracji Skarbowej wykonuje swoje zadania za pośrednictwem Departamentu Audytu Środków Publicznych Ministerstwa Finansów oraz 16 Izb administracji

skarbowej. W izbach administracji skarbowej zostały utworzone wyodrębnione komórki organizacyjne odpowiedzialne za audyt środków pochodzących z Unii Europejskiej.

Instytucja Audytowa dba o to, aby czynności audytowe uwzględniały uznane w skali międzynarodowej standardy audytu. Instytucja Audytowa jest niezależna od Instytucji Zarządzającej. Instytucja audytowa jest odpowiedzialna za przeprowadzanie audytów systemu, audytów operacji oraz audytów zestawienia wydatków w celu dostarczenia Komisji niezależnego poświadczenia dotyczącego skutecznego funkcjonowania systemów zarządzania i kontroli oraz zgodności z prawem i prawidłowości wydatków ujętych w zestawieniu wydatków przedłożonym Komisji.

Prace audytowe prowadzone są zgodnie z przyjętymi na szczeblu międzynarodowym standardami audytu.

Instytucja audytowa sporządza i przekazuje Komisji:

- a) roczną opinię z audytu zgodnie z art. 63 ust. 7 rozporządzenia finansowego i ze wzorem przedstawionym w załączniku XIX do Rozporządzenia ogólnego oraz w oparciu o przeprowadzone prace audytowe, obejmującą następujące odrębne elementy:
 - kompletność, rzetelność i prawdziwość zestawienia wydatków,
 - zgodność z prawem i prawidłowość wydatków ujętych w zestawieniu wydatków przedkładanym Komisji,
 - skuteczne działanie systemu zarządzania i kontroli,
- b) roczne sprawozdanie z kontroli spełniające wymogi art. 63 ust. 5 lit. b) rozporządzenia finansowego, zgodnie ze wzorem przedstawionym w załączniku XX do Rozporządzenia ogólnego, które towarzyszy rocznej opinii audytowej, o której mowa w lit. a) niniejszego punktu i przedstawia podsumowanie ustaleń, w tym analizę charakteru i zakresu błędów i uchybień stwierdzonych w systemach, a także proponowane i zrealizowane działania naprawcze oraz wynikający z tego łączny poziom błędu oraz poziom błędu rezydualnego w odniesieniu do wydatków ujętych w zestawieniu wydatków przedłożonym Komisji.

W przypadku programów zgrupowanych na potrzeby audytów operacji na podstawie art. 79 ust. 2 akapit drugi informacje wymagane na mocy ust. 3 lit. b) niniejszego artykułu można ująć w jednym sprawozdaniu.

Instytucja audytowa przekazuje Komisji sprawozdania z audytu systemu niezwłocznie po zakończeniu postępowania kontradyktoryjnego z odpowiednimi instytucjami objętymi audytem.

Komisja i instytucje audytowe spotykają się w regularnych odstępach czasu i, o ile nie uzgodniono inaczej, co najmniej raz w roku, w celu przeglądu strategii audytu, rocznego sprawozdania z kontroli i opinii audytowej, a także w celu koordynacji swoich planów i metod audytowych oraz wymiany poglądów na temat kwestii związanych z poprawą funkcjonowania systemów zarządzania i kontroli.

Organ otrzymujący płatności z Komisji Europejskiej

Instytucją odpowiedzialną za otrzymywanie płatności z KE jest minister właściwy do spraw finansów publicznych. Środki przekazywane przez KE jako zaliczki oraz płatności okresowe i płatność końcową zostaną włączone do budżetu państwa jako jego dochody. Środki na realizację projektów będą przekazywane z budżetu państwa.

Monitorowanie i sprawozdawczość

Za zarządzanie programem prowadzone z myślą o osiągnięciu celów programu odpowiada Instytucja Zarządzająca, w tym w szczególności pełni ona funkcje w zakresie rejestracji i przechowywania danych w systemie elektronicznym, dotyczących każdej operacji, niezbędnych do monitorowania, oceny, zarządzania finansowego, weryfikacji i audytów, a także zapewniania bezpieczeństwa, integralności i poufności danych oraz uwierzytelnianie użytkowników.

Zadania w zakresie monitorowania i sprawozdawczości prowadzone przez IZ FEO 2021-2027 będą zgodne z regulacjami w tym zakresie opracowanymi na poziomie krajowym i wytycznymi programowymi, opracowanymi na poziomie regionalnym.

Komitet Monitorujący FEO 2021-2027

KM FEO 2021-2027, zgodnie z art. 38 ust 1 Rozporządzenia ogólnego zostanie powołany w ciągu trzech miesięcy od daty decyzji dotyczącej przyjęcia Programu przez KE. Skład oraz funkcje KM FEO 2021-2027 określone zostaną m.in. w oparciu o art. 39 oraz art. 40 Rozporządzenia ogólnego. Do głównych zadań KM FEO 2021-2027 należeć będzie m.in.:

- zatwierdzanie metodyki i kryteriów wyboru projektów,
- opiniowanie, analiza efektów realizacji Programu, w tym udział w procesie sprawozdawczości,
- zatwierdzanie planu ewaluacji i wszelkich zmian w tym planie,
- zatwierdzania wszelkich propozycji Instytucji Zarządzającej dotyczących zmiany Programu.

Szczegółowe zadania KM FEO 2021-2027 zostaną określone w jego regulaminie prac.

6. PARTNERSTWO

DO UZUPEŁNIENIA NA DALSZYM ETAPIE PRAC

7. KOMUNIKACJA I WIDOCZNOŚĆ

Komunikacja o Programie

Komunikacja o Programie to informowanie o jego ofercie, rezultatach i wpływie PS na rozwój regionu i UE w zakresie obszarów objętych interwencją Programu. Szczególne miejsce w komunikacji mają działania podnoszące świadomość społeczeństwa o roli i wartości dodanej wsparcia UE w ww. zakresie i wartościach reprezentowanych przez PS.

Informowanie o Programie stanowi element krajowego systemu komunikacji marki Fundusze Europejskie, który podkreśla cele i znaczenie UE. Działania komunikacyjne wiążą cele Programu z głównymi celami PS, które są zgodne z celami UE. Działania komunikacyjne prowadzone są przez IZ, IP we współpracy z IK UP, Komisją Europejską, a także partnerami społeczno-gospodarczymi i beneficjentami województwa opolskiego.

Cel główny

Pomoc w wykorzystaniu Funduszy Europejskich dla rozwoju województwa opolskiego i podnoszenie świadomości na temat znaczenia Funduszy Europejskich i roli UE w rozwoju regionu.

Cele szczegółowe

- aktywizacja do sięgania po Fundusze Europejskie
- wsparcie w realizacji projektów
- zapewnienie wysokiej świadomości nt. działań rozwojowych w regionie realizowanych z udziałem Funduszy Europejskich oraz znaczenia przynależności do UE i roli w kształtowaniu przyszłości Europy

Działania prowadzone są wyłącznie w obszarze FE w zakresie ww. celów, z wyłączeniem działań mających inny cel np.: promowania instytucji lub osób oraz działań o charakterze politycznym.

Grupy docelowe

- potencjalni beneficjenci
- beneficjenci
- społeczeństwo województwa opolskiego, w tym odbiorcy efektów wsparcia z FE i osoby o niskim poziomie wiedzy o FE

Kanały komunikacji, m.in.:

- sieć PIFE
- portal Funduszy Europejskich – wspólna platforma internetowa dla wszystkich programów
- serwis internetowy Programu
- media społecznościowe administrowane przez IZ, IP
- regionalne media
- wydarzenia informacyjne i promocyjne
- publikacje i materiały audio-video

Planowane działania koncentrują się na wszystkich grupach docelowych, a wybór konkretnych kanałów i narzędzi powiązany jest z wyznaczonymi celami. W działaniach skierowanych do potencjalnych beneficjentów i beneficjentów jest wykorzystywany potencjał komunikacyjny i doświadczenia sieci PIFE. Ze względu na możliwość profilowania przekazu skutecznym narzędziem dotarcia do tych grup są media cyfrowe. W komunikatach skierowanych do społeczeństwa wykorzystywane są media cyfrowe oraz regionalne media. Dodatkowo w celu podniesienia rozpoznawalności i wiedzy społeczeństwa nt. FE realizowane są wydarzenia informacyjne i promocyjne oraz publikacje i materiały audio-video. Działania te są organizowane z wykorzystaniem istniejących w regionie rozwiązań aktywizujących różne grupy społeczne. Ponadto duży nacisk położony jest na wykorzystanie potencjału komunikacyjnego beneficjentów i odbiorców efektów. Obowiązki beneficjenta w zakresie informacji i promocji są częścią umów o dofinansowanie.

Budżet

Szacunkowy budżet na działania komunikacyjne IZ i IP wynosi 1 625 294,12 euro, w tym 1 381 500,00 euro wsparcia z EFRR i EFS+. Szacunkowy podział budżetu pomiędzy grupy docelowe odzwierciedlający realne potrzeby komunikacyjne dotyczące FE w województwie opolskim: ogół społeczeństwa: 812 647,06 euro, beneficjenci: 130 023,53 euro, potencjalni beneficjenci: 682 623,53 euro. Podział uwzględnia konieczność wzmocnienia działań dla ogółu społeczeństwa w związku z relatywnie niską rozpoznawalnością i wiedzą o FE w regionie, przy jednoczesnym bardzo wysokim i sprawnym wykorzystaniu FE w województwie.

2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Suma
0,00	125 000,00	200 000,00	300 000,00	167 000,00	167 000,00	167 000,00	167 000,00	167 000,00	165 294,12	1 625 294,12

Monitoring i ocena

Działania komunikacyjne podlegają ocenie i monitoringowi pod kątem ich jakości, trafności w realizacji celów komunikacyjnych i skuteczności w dotarciu do grup docelowych. Badania społeczeństwa pod kątem oceny wiedzy i świadomości, rozpoznawalności FE i dostarczenia użytecznych rekomendacji dla prowadzonych działań realizowane są na poziomie krajowym. Badania realizowane na poziomie regionalnym są uzupełnieniem analiz, ewaluacji, itp. prowadzonych na poziomie krajowym.

Monitoringowi i ocenie podlegają wskaźniki produktu, rezultatu i oddziaływania w tym m.in.:

1. Odsetek respondentów dostrzegających wpływ FE na rozwój województwa opolskiego.
2. Znajomość celów, obszarów lub działań, na które przeznaczane są FE w województwie opolskim.
3. Odsetek mieszkańców województwa opolskiego uważających, że osobiście korzystają z FE.

8. STOSOWANIE KOSZTÓW JEDNOSTKOWYCH, PŁATNOŚCI RYCZAŁTOWYCH, STAWEK RYCZAŁTOWYCH I FINANSOWANIA NIEPOWIĄZANEGO Z KOSZTAMI

Tabela 14: Stosowanie kosztów jednostkowych, płatności ryczałtowych, stawek ryczałtowych i finansowania niepowiązanego z kosztami

Planowane stosowanie art. 94 i 95 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	TAK	NIE
<p>Od momentu przyjęcia, program będzie wykorzystywał refundację wkładu Unii w oparciu o stawki jednostkowe, kwoty ryczałtowe i stawki ryczałtowe w ramach priorytetu zgodnie z art. 94 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów (jeżeli tak, proszę wypełnić aneks 1 -Niniejszy aneks nie jest wymagany w przypadku stosowania uproszczonych metod rozliczania kosztów na poziomie Unii (SCO) ustanowionych w akcie delegowanym, o którym mowa w art. 94 ust. 4 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.</p>	X	
<p>Od momentu przyjęcia, program będzie wykorzystywał refundację wkładu Unii w oparciu o finansowanie niepowiązane z kosztami zgodnie z art. 95 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów (jeżeli tak, proszę wypełnić aneks 2 - Niniejszy aneks nie jest wymagany w przypadku stosowania kwot finansowania niepowiązanego z kosztami na poziomie Unii ustanowionych w akcie delegowanym, o którym mowa w art. 95 ust. 4 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.</p>	X	

DODATKI